

СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Број 140 Год. LXVI Четврток, 21 октомври 2010

Цена на овој број е 280 денари

www.slvesnik.com.mk

contact@slvesnik.com.mk

СОДРЖИНА

	Стр.		Стр.
2843. Закон за квалитетот на земјоделските производи.....	2	2850. Правилник за користење на електроенергетски постројки и електрична опрема.....	121
2844. Закон за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори.....	65	2851. Спогодба за усогласување на КД за вработените во тутунското стопанство	128
2845. Закон за изменување и дополнување на Законот за превоз во патниот сообраќај.....	111	2852. Одлука за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност (радио) на локално ниво.....	128
2846. Закон за задолжување на Република Македонија кај Банката за развој при Советот на Европа по Рамковниот договор за заем за делумно финансирање на Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи.....	115	2853. Одлука за доделување дозвола за вршење радиодифузна дејност (радио) на локално ниво.....	130
2847. Исправка на Законот за авторското право и сродните права.....	116	2854. Решение за престанок на важноста на дозволата за вршење радиодифузна дејност, бр. 07-2045/1 од 18.06.2007 на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с. Црнилишта, општина Долнени.....	130
2848. Указ бр. 9 од Претседателот на Република Македонија.....	116	2855. Кодекс на етика на вработените во Судската служба на Република Македонија.....	131
2849. Правилник за содржината и формата на податоците кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам и начинот на нивно електронско доставување.....	116	Огласен дел.....	1-60

25. „Инкубаторска станица” е локациски заокружено стопанска единица во која се инкубираат јајца за инкубација и добиваат дедовски, родителски или комерцијални пилиња;

26. „Големи пакувања“ значат пакувања, отворени сандачи (кутии) или контејнери, кои содржат повеќе од 36 јајца;

27. „Мали пакувања“ значат отворени или затворени пакувања кои содржат 36 или помалку јајца;

28. „Транспортно пакување“ е амбалажа која се употребува за транспорт на јајцата од производната единица до центарот за пакување;

29. „Собирач” е правно лице кое собира јајца од производителите и ги доставува до центри за пакување, трговци на големо, или до прехранбената и непрехранбената индустрија, регистрирано согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство;

30. „Индустриски јајца” се јајца кои не се наменети за хумана исхрана;

31. „Препакување“ е физички трансфер на јајца во друго пакување или преобележување на пакување кое содржи јајца;

32. „Живина” се живи кокошки (*Gallus domesticus*), патки, гуски, мисирки и бисерки (морки), со тежина над 185 грама;

33. „Пилиња“ се живи кокошки, патки, гуски, мисирки и бисерки, чија тежина не преминува 185 грама, а се класирани според намената како: а) комерцијални пилиња (бројлерски пилиња за производство на месо, производство на јајца и двојна намена); б) родителски пилиња за производство на комерцијални пилиња и в) дедовски пилиња за производство на родителски пилиња;

34. „Цели трупови” се заклати кокошки, патки, гуски, мисирки и бисерки, со или без внатрешни органи;

35. „Конфекционирани делови од труп“ се јадливи кланични производи и делови од телото препознатливи по својата големина и карактеристиката на мускулите;

36. „Месо од живина“ се цели трупови, конфекционирани делови од труп или други јастиви кланични производи од живина. Месото од живина може да биде претпакувано или непретпакувано;

37. „Свежо или оладено месо од живина“ е месо од живина кое не е замрзнато во процесот на ладење и се чува на температура не пониска од -2°C и не повисока од $+4^{\circ}\text{C}$;

38. „Замрзнато месо од живина“ е месо од живина кое е замрзнато веднаш по колењето и се чува на температура не повисока од -12°C ($\pm 3^{\circ}\text{C}$);

39. „Брзо замрзнато месо од живина“ е месо од живина кое се чува на температура не повисока од -18°C со максимално дозволени флукуации определени за брзо замрзнати производи;

40. „Претпакување“ е комбинација на производот и индивидуалното пакување во кое месото од живина е спакувано;

41. „Претпакувано месо од живина“ е месо од живина однапред спакувано во амбалажа во отсуство на купувачот, без оглед на тоа дали амбалажата е во една целина или пак само делумно го обвиткува месото, така што содржината на претпакувањето не може да се промени без да се промени или оштети амбалажата;

42. „Непретпакувано месо од живина“ е месо од живина кое се пакува на местото на продажба во присуство на купувачот;

43. „Конформација” претставува форми и профили на мускулатурата заедно со меѓумускулното и поткожното масно ткиво, сразмерно со големината на трупот;

44. „Замастеност”, односно „прекриеност на трупот со масно ткиво” е степен на депонирана поткожна маст сразмерно на големината на трупот;

45. „Труп од заклато животно” е целото тело од заклато животно презентирано после искрвавување, вадење на внатрешни органи (евисцерација) и дерење на кожата;

46. „Половинка од труп од заклато животно” е производ добиен со поделба на трупот симетрично низ средината на пршлените по целиот рбет и средината на градната коска и неподвижната срамна коска;

47. „Кланично обработен труп” е труп од заклато животно од кое после колењето и искрвавувањето е симната кожата и исполнува одредени услови според категоријата и видот на животното;

48. „Шурен свински труп“ е труп на заклато свиња со кожа без четина со глава и опашка, без чапунки, внатрешни органи и полови органи, со јазик, стомачно сало, бубрези и дијафрагма;

49. „Труп на драна свиња“ е труп на заклато свиња без кожа, без глава одвоена во рамната линија меѓу првиот вратен пршлен (атлас) и тилната коска, без поткожно масно ткиво, без сало, без долни делови на нозете одвоени во скочниот (тарзален), односно карпалниот зглоб, без внатрешни органи и опашка;

50. „Мед“ е природна слатка супстанца која медоносните пчели (*Apis mellifera* L.) ја произведуваат со собирање на нектарот од цветовите на медоносните растенија или секретите на некои инсекти кои паразитираат на живите делови од растенијата, ги збогатуваат со материи од своето тело, во телото ги преработуваат, ги складираат во восочните сотови и ги оставаат да зреат;

51. „Матичен млеч“ е производ на млечните жлезди на младите пчели работнички и претставува густа пастообразна маса со млечно бела или светло-кремова боја, со специфична арома и остар кисел вкус со слатка нијанса;

52. „Нерастворлив седимент“ е седимент кој остаува на сидовите од киветата (епрувета) при центрифугирање на медот кој се подготвуваа за поленска анализа;

53. „Полен“ се машките полови клетки на цветовите кои пчелите го собираат во форма на грутчиња и ги складираат во корпите на задните нозе;

54. „Прополис“ е производ кој пчелите го произведуваат од смолисти материи кои ги собираат од некои дрвенести растенија и во нив додаваат малку восок, полен и секретите од нивното тело;

55. „Пчелин восок“ е производ на восочните жлезди на пчелите работнички;

56. „Производител на производи од пчели“ е секој одгледувач на пчели кој произведува и пушта во промет мед и други пчелни производи;

57. „Откупувач“ е лице или претпријатие кое откупува мед и други пчелни производи со цел собирање, пакување, складирање или преработка во производи на база на мед и други пчелни производи;

58. „Директна продажба“ е секоја продажба на производи директно од производителот до потрошувачите;

59. „Млеко“ е производ на млечната жлезда добиен со правилно и редовно молзење на здрави крави, овци, кози и биволици без да се додава или одземе нешто од истото;

60. „Млечни производи“ се производи добиени исклучително од млеко, што подразбира дека супстанциите кои се потребни за нивна обработка може да се додадат под услов тие супстанции да не се користат за замена, било во целост или делумно, на која било млечна состојка;

61. „Сурово млеко“ е млеко кое не е загреано над 40°C или е применет друг третман кој има сличен или ист ефект;

62. „Млечна маст“ е односот на содржината на млечна маст во сто единици производ протеини во сто единици млеко (пресметано кога добиениот вкупен азот (Н) ќе се помножи со коефициент 6,38 изразено во проценти);

63. „Одгледувалиште за производство на млеко“ е објект во кој еден или повеќе фармски животни се чуваат за да произведуваат млеко заради негово ставање во промет како храна;

64. „Испорака“ е која било испорака на млеко од производител на купувач, која не вклучува која било друг млечен производ, при што транспортот го извршува производител, купувач, претпријатие што преработува или третира такви производи или трета страна;

65. „Директна продажба“ е секоја продажба или трансфер на млеко од производителот директно до потрошувачите, како и секоја продажба или трансфер на други млечни производи од производителот;

66. „Ознаката на потекло“ е назив на регион, одредено место или, во исклучителни случаи, земја кој се користи за означување на земјоделските или прехранбените производи чиј квалитет или карактеристики, во најголем дел или исклучиво настануваат под влијание на посебните (специфичните) природни или човечки фактори на одредената географска средина;

67. „Географски назив“ е назив и/или обележје на местото, регионот или земјата со кој се означува дека производот потекнува од тоа подрачје;

68. „Географска ознака“ е назив на регион, одредено место или во исклучителни случаи земја кој се користи за означување на земјоделски или прехранбени производи чие производство и/или преработка и/или подготовка се одвиваат во тоа географско подрачје;

69. „Посебни својства“ е својство или збир на својства по кои земјоделскиот или прехранбениот производ јасно се разликува од другите на него слични прехранбени или други производи од иста категорија;

70. „Традиционална употреба“ е употреба која е докажана на пазарот и покажува пренесување од генерација на генерација низ временски период од 25 години, што одговара на една човечка генерација;

71. „Ознака за гарантиран традиционален специјалитет“ е ознака на традиционален земјоделски или прехранбен производ кој е регистриран и му се признаваат посебните својства во согласност со овој закон и прописите донесени врз основа на него;

72. „Група на производители“ е секое здружение на производители или преработувачи кои се занимаваат со ист земјоделски или прехранбен производ, без разлика на нивниот правен облик или состав и

73. „Генетско модифицирана храна“ е храна која содржи и/или е произведена од генетски модифицирани организми.

Член 3 (Цел на Законот)

Целта на овој закон е уредување на:

- стандардите за квалитет на земјоделските производи од членот 1 на овој закон,
- пазарите на земјоделските производи од членот 1 на овој закон,
- информативен систем за пазарите на земјоделските производи од членот 1 на овој закон,
- заштитата на земјоделските и прехранбените производи со географски назив и ознака за традиционална посебност,
- мерките и активностите што ги преземаат организмите и институциите за обезбедување на квалитетот на земјоделските производи и

- условите за работа што треба да ги исполнуваат операторите и институциите кои вршат контрола на квалитетот во областа на земјоделството.

Член 4 (Општи услови)

(1) Производителите на земјоделски производи од животинско потекло кои се предмет на уредување на овој закон треба да постапуваат согласно со прописите за зоотехника, ветеринарно здравство и безбедност на храната.

(2) Производителите на земјоделски производи од растително потекло кои се предмет на уредување на овој закон треба да постапуваат согласно прописите за здравје на растенија и безбедност на храна.

(3) Генетски модифицираната храна која се става во промет треба да е во согласност со прописите за генетски модифицирани организми.

Член 5 (Надлежен орган)

Надлежен орган за спроведување на одредбите од овој закон е Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (во натамошниот текст: Министерството).

II. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРИ

1. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ЖИТА И ОРИЗ

1.1. Стандарди за квалитет

Член 6 (Жита и ориз)

На пазарот на жита и ориз можат да се стават во промет: мека пченица (*Triticum aestivum*), тврда пченица (*Triticum durum*), пченка (*Zea mays*), рж (*Secale cereale*), јачмен (*Hordeum vulgare*), овес (*Avena sativa*), елда (*Fagopyrum vulgare*), хибриди на рж и пченица (*Triticale*) и ориз (*Oryza sativa*) наменети за хумана исхрана ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

Член 7 (Квалитет на жита и ориз)

(1) Во промет се ставаат лупени и нелупени жита и ориз кои исполнуваат минимални услови за квалитет по однос на ботаничката припадност, органолептички својства, количина и вид на примеси, количина на вода, физички својства, хектолитарската маса, присуството на штетници, микроорганизми и нивните штетни метаболити.

(2) Квалитетот на пченицата што се става во промет се утврдува во I, II и III класа врз основа на содржината на сурови протеини и седиментационата вредност според методот на Zeleny. Методот на Zeleny е стандарден метод кој е показател на квалитетот на пченицата со кој се одредува квалитетот на протеините.

(3) Оризот што се става во промет според органолептичките и физичките својства, обоеноста на зрното и присуството на примеси се класира во екстра, I и II класа.

(4) Минималните услови за квалитет, својства и класирање на житата и оризот од овој член ги пропишува министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство (во натамошниот текст: министерот).

1.2. Пакување, означување, транспорт и складирање на жита и ориз

Член 8 (Пакување)

(1) Житата и оризот што се ставаат во промет од складиштарите и мелничките капацитети се пакувани во пропишана амбалажа затворена на начин што при отворањето амбалажата видлива и трајно ќе се оштети.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член житата и оризот можат да се пуштат во промет непакувани, придружни со документ кој ги содржи податоците од ставот (4) на овој член.

(3) Житата и оризот што се ставаат во промет во оригинално пакување, на обвивката или на садот треба да имаат декларација за квалитет која треба да биде лесно видлива, јасна и читлива.

(4) Декларацијата од ставот (3) на овој член ги содржи следниве податоци:

- ознака на класата на квалитетот определена согласно со овој закон,
- податоци за потекло и
- други податоци од интерес за потрошувачите.

(5) Буквите со кои се отпечатени називот на производителот и фирмата, односно називот на производителот или пакувачот мораат да бидат поголеми од буквите со кои се отпечатени другите податоци во текстот на декларацијата за квалитет.

(6) Начинот на пакување од ставот (1) на овој член и одделните видови на жита и ориз од ставовите (2) и (3) на овој член ги пропишува министерот.

Член 9 (Означување и следливост)

(1) Житата и оризот што се ставаат во промет во други пакувања различни од опишаните со членот 8 ставови (3), (4) и (5) од овој закон треба да се означени и придружни со соодветен документ за квалитет.

(2) Означувањето на пакувањата од ставот (1) на овој член треба да се јасно видливи, читливи, неизбришливи и прицврстени или трајно втиснати на пакувањето на начин што при отворањето на пакувањето ознаките видливо и трајно се оштетуваат.

(3) Операторите со жита и ориз обезбедуваат следливост по однос на квалитетот во сите фази на маркетинг.

(4) Формата и содржината на ознаката и придружниот документ за квалитетот на житата и оризот ги пропишува министерот.

Член 10 (Транспорт, складирање и чување на жита и ориз)

(1) Житата и оризот се транспортираат пакувани и непакувани со превозни средства кои ги исполнуваат условите за транспорт.

(2) Житата и оризот кои се ставаат во промет се складираат и чуваат во складишта на начин и под услови кои обезбедуваат задржување на квалитетот.

(3) Поблиските услови и начинот за складирање и чување на житата и оризот и нивниот транспорт ги пропишува министерот.

1.3. Информативен систем на пазарот на жита и ориз

Член 11 (Информативен систем)

(1) За спроведување на политиките и следење на состојбите на пазарот со жита и ориз, Министерството воспоставува информативен систем.

(2) Информативниот систем за уредување на пазарот со жита и ориз особено содржи податоци за:

- број и големина на капацитети за складирање,
- број и големина на мелничко-пекарски капацитети и
- количините по видови и класи на складирани, откупени и преработени жита и ориз по производителите.

(3) Во рамките на информативниот систем од ставот (1) на овој член се евидентираат и податоци од Земјоделскиот пазарен информативен систем согласно со Законот за земјоделство и рурален развој.

Член 12 (Извештаи)

(1) Складиштарите и мелничко-пекарски капацитетите се должни да доставуваат месечни извештаи и годишен извештај за складираните жита и ориз до Министерството.

(2) Месечниот извештај од ставот (1) на овој член се доставува најдоцна до десеттиот ден во тековниот месец за претходниот месец.

(3) Месечниот извештај од ставот (1) на овој член особено содржи:

- локацијата на операторот (регион/подрачје),
- количини на преодни залихи пренесени од претходниот месец,
- преземени и испорачани количини по видови, сорти и класи и
- залихи на крајот на месецот.

(4) Врз основа на месечните извештаи од ставот (3) на овој член, субјектите од ставот (1) на овој член подготвуваат годишен извештај и го доставуваат до Министерството најдоцна до 30 јануари во тековната година за претходната година.

(5) Формата и содржината на обрасците за поднесување на извештаите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

1.4. Контрола на стандарди за квалитет

Член 13 (Контрола на квалитет на жита и ориз, анализа и суперанализа на примероци)

(1) За контрола на квалитетот на житата и оризот кои се ставаат во промет се врши анализа и суперанализа на земените примероци од страна на Државниот инспекторат за земјоделство.

(2) Анализа и суперанализа на земените примероци за контрола вршат овластени лаборатории. Суперанализа се врши по приговор на резултатите од анализата поднесен од операторот кој не е задоволен од резултатите од анализата.

(3) Начинот на земање примероци и методите за анализа и суперанализа ги пропишува министерот.

Член 14 (Овластени лаборатории)

(1) Лабораториите од членот 13 став (2) на овој закон ги овластува министерот доколку ги исполнуваат следниве услови:

- имаат вработено најмалку две лица со високо образование од областа на хемиските, технолошките, биотехнолошките, биохемиските, ветеринарните или земјоделските науки со најмалку двегодишно работно искуство за изведување на лабораториските анализи,
- располагаат со соодветни простории опремени со потребна опрема за вршење на анализите и суперанализите и

- да се акредитирани од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија за соодветните методи за вршење на анализи на квалитетот на житата и оризот опфатени со овој закон.

(2) Поблиските услови од ставот (1) алинеја 2 на овој член ги пропишува министерот.

Член 15

(Решение за овластување)

(1) За овластувањето од членот 14 на овој закон министерот издава решение.

(2) За добивање на решението од ставот (1) на овој член лабораториите поднесуваат барање за овластување кое во прилог ги содржи доказите за исполнување на условите утврдени во членот 14 на овој закон.

(3) Решението за овластување од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето од овластените лаборатории за вршење на анализи и суперанализи за кои ќе се утврди дека престанале да ги исполнуваат условите предвидени во членот 14 од овој закон.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член, лабораторијата од ставот (4) на овој член може во рок од 15 дена од денот на приемот на решението да изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Член 16

(Приговор на резултатите од анализата)

(1) На постапката при вршење контрола, начинот на известување и роковите за доставување на резултатите од извршените анализи и доставувањето на приговорот се применуваат одредбите на Законот за Државниот инспекторат за земјоделство.

(2) Трошоците за анализа на житата и оризот се на товар на производителите и преработувачките капацитети.

(3) По добивањето на резултатите, производителот и/или преработувачкиот капацитет во рок од 24 часа по нивното примање можат да поднесат приговор до овластена лабораторија за суперанализа.

(4) Трошоците за суперанализата се на товар на производителот или преработувачкиот капацитет, доколку добиените резултати соодветствуваат со резултатите од анализата. Во случај кога добиените резултати од суперанализата отстапуваат од резултатите од анализата, трошоците за суперанализата ги сноси овластената лабораторија за анализа.

(5) Резултатите од суперанализата се конечни.

2. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ХРАНА ЗА ЖИВОТНИ

2.1. Стандарди за квалитет

Член 17

(Квалитет на храна за животни)

(1) На пазарот на храна за животни може да се става во промет кабаста храна, зрнеста храна, храна од производи и споредни производи на прехранбената индустрија, храна од животинско потекло, минерална храна, мешана храна за животни и дополнителна крмна смеса која ги исполнува условите за квалитет утврдени со овој закон.

(2) Храната за животни од ставот (1) на овој член може да биде чиста или мешана и може да содржи додатоци во дозволени количини.

(3) Во промет се става храна за животни која ги исполнува условите за:

- производство,
- означување и пакување,
- следливост,
- дозволен рок на употреба,
- чување и транспортирање и
- исполнетост на барањата во поглед на составот и содржината согласно одредбите на овој закон.

(4) Начинот на производство и преработка, стандардите за квалитет и дозволените количини на додатоци во храната за животни, ги пропишува министерот.

Член 18

(Кабаста храна)

(1) Кабаста храна за животни е сено, слама, плева, лисник, лушпи, пченкарна шума, споредни производи од дехидрирана кабаста храна и мешавина од истите.

(2) Кабастата храна за животни се става во промет како дехидрирана (вештачки загревана и/или сушена), продукти од дехидрирана, сушена на сонце и како протеински концентрат.

(3) Кабастата храна за животни која се става во промет треба да исполнува стандарди за квалитет по однос на содржина на влага и содржина на сурови протеини во сува материја пропишани согласно со членот 17 став (4) од овој закон.

Член 19

(Зрнеста храна)

(1) Зрнеста храна за животни се житни зрна, легуминозни зрна и зрна од маслодајни култури.

(2) Зрнестата храна за животни во прометот се става како непреработена и преработена.

(3) Зрнестата храна за животни која се става во промет треба да исполнува стандарди за квалитет по однос на содржина на влага, хектолитарска маса и скроб пропишани согласно со членот 17 став (4) од овој закон.

Член 20

(Храна за животни од прехранбената индустрија)

(1) Храна за животни од прехранбената индустрија опфаќа производи и споредни производи од мелничарството, индустријата за скроб, индустријата на алкохоли и вриења, индустријата на шеќер и индустријата за масло.

(2) Храната за животни од ставот (1) на овој член се става во промет како непреработена и преработена храна.

(3) Храната за животни од ставот (1) на овој член која се става во промет треба да ги исполнува стандардите за квалитет пропишани согласно со членот 17 став (4) од овој закон.

Член 21

(Храна за животни од животинско потекло)

(1) Храна за животни од животинско потекло ги опфаќа производите кои се добиени од животни или преработка на суровини од животинско потекло.

(2) Храната за животни од ставот (1) на овој член се става во промет како преработена и непреработена.

(3) Храната за животни од ставот (1) на овој член која се става во промет треба да ги исполнува стандардите за квалитет пропишани согласно со членот 17 став (4) од овој закон.

**Член 22
(Минерална храна за животни)**

(1) Минерална храна за животни е производ добиен од неоргански и органски соединенија.

(2) Храната за животни од ставот (1) на овој член која се става во промет треба да ги исполнува стандардите за квалитет пропишани согласно со членот 17 став (4) од овој закон.

**Член 23
(Премикси)**

(1) Премикси, во смисла на овој закон, се производи со висока концентрација на витамини, минерални материи, други хранливи и други дозволени додатоци што служат за изработка на крмна смеса и дополнителна крмна смеса за исхрана на животните.

(2) Премиксите од ставот (1) на овој член за сите или за одделни видови на животни се произведуваат и пуштаат во промет како:

- минерални премикси кои содржат мешавина на дозволени минерали,
- витамински премикси кои содржат само витамини,
- витаминско-минерални премикси кои содржат витамини и минерали и
- други премикси.

(3) Храната за животни од ставот (1) на овој член треба да ги исполнува стандардите за квалитет пропишани во членот 17 став (4) на овој закон.

**Член 24
(Дополнителна крмна смеса)**

(1) Дополнителна крмна смеса, во смисла на овој закон, се витамините и провитамините, микроелементите и минералите, непотеинските азотни соединенија, аминокиселините, стимулаторите на раст, кокцидиостатиците и други дозволени додатоци.

(2) Додатоците на храната од ставот (1) на овој член треба да ги исполнуваат стандардите за квалитет пропишани во членот 17 став (4) на овој закон.

**Член 25
(Мешана храна за животни)**

(1) Мешана храна за животни е смеса од поединечна растителна, растително-животинска, животинска и минерална храна за животни со додатоци или без нив која делумно ги задоволува потребите во исхраната на различни видови и категории на животни.

(2) Мешаната храна за животни во промет се става како премикс, крмна смеса за животни.

(3) Храната за животни од ставот (1) на овој член треба да исполнува стандарди за квалитет пропишани во членот 17 став (4) на овој закон.

2.2. Пакување, означување транспорт и складирање на храната за животни

**Член 26
(Пакување)**

(1) Храната за животни се става во промет пакувана согласно со прописот од членот 17 став (4) на овој закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член одделни видови на храна за животни може да се пуштат во промет непакувани, придружени со документ од членот 27 став (4) на овој закон.

**Член 27
(Означување и следливост на храната)**

(1) Храната за животни се става во промет означена согласно прописот од членот 17 став (4) на овој закон и придружена со соодветен документ за квалитет од ставот (4) на овој член.

(2) Означувањето на пакуваната храна за животни треба да е јасно видливо, читливо, неизбришливо и прицврстено или трајно втиснато на пакувањето на начин што при отворањето на пакувањето ознаките видливо и трајно ќе се оштетат.

(3) Операторите со храна за животни обезбедуваат следливост на храната за животни во сите фази на маркетинг.

(4) Формата и содржината на придружниот документ за квалитетот на храната за животни ги пропишува министерот.

**Член 28
(Транспорт, складирање и чување)**

(1) Храната за животни се транспортира пакувана и непакувана со превозни средства кои ги исполнуваат условите согласно со прописот од членот 17 став (4) на овој закон.

(2) Храната за животни се складира на начин и под услови кои обезбедуваат задржување на квалитетот.

2.3. Информативен систем

**Член 29
(Информативен систем)**

(1) За спроведување на политиките и следење на состојбите на пазарот со храна за животни, Министерството воспоставува информативен систем.

(2) Информативниот систем за уредување на пазарот со храна за животни особено содржи податоци за:

- број на капацитети,
- производствени капацитети,
- откупени количини храна и суровини за храна,
- произведена количина на храна за животни по видови и категории на животни,
- продадени количини храна за животни,
- производители на храна и
- откупна и продажна цена.

**Член 30
(Евиденција и архивирање)**

(1) Капацитетите за производство и преработка на храна за животни водат евиденција за податоците од членот 29 став (2) на овој закон.

(2) Податоците од ставот (1) на овој член се водат дневно, а за потребите на информативниот систем се доставуваат неделно до Министерството.

(3) Евидентираниите податоци од ставот (1) на овој член се архивираат и чуваат најмалку три години од датумот на нивното евидентирање.

2.4. Контрола на стандарди за квалитет

**Член 31
(Контрола на квалитет на храна за животни, анализа и суперанализа на примероци)**

(1) За контрола на квалитетот на храната за животни кои се ставаат во промет се врши анализа и суперанализа на земените примероци.

(2) Контрола на квалитетот на храната за животни врши Државниот инспекторат за земјоделство.

(3) По исклучок од ставот (2) на овој член контрола на квалитетот на храната за животни од животинско потекло од членот 21 на овој закон врши Управата за ветеринарство.

(4) Анализа и суперанализа на земените примероци за контрола вршат овластени лаборатории. Суперанализа се врши по приговор на резултатите од анализата поднесен од операторот кој не е задоволен од резултатите од анализата.

(5) Начинот на земање примероци и методите за анализа и суперанализа ги пропишува министерот.

Член 32 (Овластени лаборатории)

(1) Лабораториите од членот 31 став (3) на овој закон ги овластува министерот доколку ги исполнуваат следните услови:

- имаат вработено најмалку две лица со високо образование од областа на хемиските, технолошките, биотехнолошките, биохемиските, ветеринарните или земјоделските науки со најмалку двегодишно работно искуство за изведување на лабораториските анализи,
- располагаат со соодветни простории опремени со потребна опрема за вршење на анализите и суперанализи и

- да се акредитирани од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија за соодветните методи за вршење на анализи на храна за животни.

(2) Поблиските услови од ставот (1) алинеја 2 на овој член ги пропишува министерот.

Член 33 (Решение за овластување)

(1) За овластувањето од членот 32 на овој закон министерот издава решение.

(2) За добивање на решението од ставот (1) на овој член лабораториите поднесуваат барање за овластување кое во прилог ги содржи доказите за исполнување на условите утврдени во членот 32 од овој закон.

(3) Решението за овластување од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето од овластените лаборатории за вршење на анализи и суперанализи за кои ќе се утврди дека престанале да ги исполнуваат условите утврдени во членот 32 од овој закон.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член, лабораторијата од ставот (4) на овој член може во рок од 15 дена од денот на приемот на решението да изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

Член 34 (Приговор на резултатите од анализата)

(1) На постапката при вршење контрола, начинот на известување и роковите за доставување на резултатите од извршените анализи и доставувањето на приговорот се применуваат одредбите на Законот за Државниот инспекторат за земјоделство и прописите за ветеринарно здравство.

(2) Трошоците за анализа на квалитет на храна за животни се на товар на производителите и преработувачките капацитети.

(3) По добивањето на резултатите, производителот и/или преработувачкиот капацитет во рок од 24 часа по нивното примање можат да поднесат приговор до овластена лабораторија за суперанализа.

(4) Трошоците за суперанализата се на товар на производителот или преработувачкиот капацитет, доколку добиените резултати соодветствуваат со резултатите од анализата. Во случај кога добиените резултати од суперанализата отстапуваат од резултатите од анализата, трошоците за суперанализата ги сноси овластената лабораторија за анализа.

(5) Резултатите од суперанализата се конечни.

3. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ОВОШЈЕ И ЗЕЛЕНЧУК

Член 35 (Свежо овошје и зеленчук)

На пазарот на свежо овошје и зеленчук можат да се стават во промет сите видови на свежо овошје и зеленчук доколку ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

Член 36 (Ставање во промет)

(1) Во промет се става свежо овошје и зеленчук кои ги исполнуваат минималните стандарди за квалитет доколку се наменети за преработка и општиот пазарен стандард и специфичните пазарни стандарди за квалитет доколку се наменети за непосредна хумана консумација.

(2) По исклучок, во промет можат да се стават свежо овошје и зеленчук кои не ги исполнуваат стандардите од ставот (1) на овој член, а кои се:

- наменети за исхрана на добиток или за непрехранбена употреба,
- предаваат на капацитети за доработка и пакување, објекти за складирање на капацитети за доработка и пакување и
- продаваат директно на крајниот потрошувач од земјоделско стопанство и/или во малопродажба во регионот на нивно производство.

(3) Свежото овошје и зеленчукот од ставот (2) алинеја (1) на овој член се ставаат во промет доколку се соодветно означени во однос на нивната намена.

(4) Стандардите за квалитет на свежо овошје и зеленчук од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 37 (Стандарди за пазарен квалитет)

(1) Специфичните пазарни стандарди од членот 36 став (1) на овој закон се применуваат за производите од следниве видови на свежо овошје и зеленчук од членот 35 на овој закон: јаболка од видот *Malus domestica* Borkh., круши од видот *Pyrus communis* L., цитруси од видовите:

- лимони *Citrus limon* (L.) Burm. f.,
- мандарини од видовите *Citrus reticulata* Blanco, *Citrus unshiu* Marcow., *Citrus clementina* Hort. ex Tan. и *Citrus deliciosa* Ten.
- портокали од видот *Citrus sinensis* (L.) Osb.,
- праски и нектарини од видот *Prunus persica* Sieb. i Zucc.,
- јагоди од видот *Fragaria* L.,
- киви од видовите *Actinidia chinensis* (Planch.) или *Actinidia deliciosa* (A.Chev., C.F., Liang i A.R. Ferguson),
- трпезно грозје од видот *Vitis vinifera* L.,
- домати од видовите *Lycopersicon lycopersicum* (L.) Karsten ex Farw./*Lycopersicon esculentum* Mill.,
- пиперки од видот *Capsicum annuum* L. var. *annuum*.,
- салата од видот *Lactuca sativa* L. и ендивија од видот *Cichorium endivia* L.

(2) Општиот пазарен стандард од членот 36 став (1) на овој закон се применува на видовите на свежо овошје и зеленчук од членот 35 на овој закон, за кои не се применуваат специфичните пазарни стандарди од ставот (1) на овој член.

Член 38 (Општ пазарен стандард)

(1) Општиот пазарен стандард за свежо овошје и зеленчук ги содржи следниве критериуми:

- минимални барања за квалитет,
- минимални барања за зрелост,
- дозволени отстапувања и
- индикација на потеклото.

(2) За исполнување на минималните барања за квалитет од ставот (1) алинеја 1 на овој член производите од свежо овошје и зеленчук треба да се:

- цели и нештетени,
- здрави, без појава на процес на скапување,
- чисти, без присуство на видлива страна материја,
- незаразени од штетници,
- без оштетувања предизвикани од штетници,
- со нормална надворешна влага,
- без присуство на несвојствена миризба и/или вкус и
- во состојба која овозможува транспорт и манипулација.

(3) За исполнување на минималните барања за зрелост од ставот (1) алинеја 2 на овој член свежото овошје и зеленчук треба да е доволно развиено со степен на зрелост која овозможува созревање до задоволителен степен за консумација.

(4) Дозволените отстапувања од ставот (1) алинеја 3 на овој член, за секоја серија свежо овошје и зеленчук е најмногу 10% во однос на бројот или тежината на производите кои нема да ги задоволуваат минималните барања за квалитет од ставот (2) на овој член, освен производите кои започнале да скапуваат и/или да се распаѓаат.

(5) Индикација на потеклото од ставот (1) алинеја 4 на овој член е целосното име на земјата на потекло напишано на јазик разбирлив за крајните потрошувачи.

Член 39 (Специфични пазарни стандарди)

(1) Специфичните пазарни стандарди за производи од свежо овошје и зеленчук се однесуваат на дефинирање на производот, неговиот изглед и големина, дозволените отстапувања и означување.

(2) Дефиницијата на производот од ставот (1) на овој член особено содржи име на видот, комерцијален тип и сорта.

(3) Стандардите за квалитет од ставот (1) на овој член вклучуваат минимални услови за квалитет и зрелост, како и класи на квалитет.

(4) Класите за квалитет од ставот (3) на овој член се:

- "екстра" класа за производи со супериорен квалитет, карактеристични за сортата и/или комерцијалниот тип, без деформации или со минимални површински деформации, кои не влијаат врз општиот изглед на производот, неговиот квалитет, чувањето и изгледот на пакувањето,

- I класа за производи со добар квалитет, карактеристични за сортата и/или комерцијалниот тип, со мали деформации кои не влијаат врз општиот изглед на производот, неговиот квалитет, чувањето и изгледот на пакувањето и

- II класа за производи кои ги задоволуваат минималните барања за квалитет и не ги исполнуваат условите за вклучување во класите од алинеите 1 и 2 на овој став, со деформации кои не ги менуваат основните карактеристики во поглед на квалитетот, задржувањето на квалитетот и изгледот на пакувањето.

(5) Стандардите за големина од ставот (1) на овој член се изразуваат со минимален и максимален дијаметар на плодот во mm или маса во g, како и со дозволени отстапувања во однос на големината на плодовите изразени во %.

(6) Стандардите за дозволените отстапувања од ставот (1) на овој член се однесуваат на дозволените отстапувања во однос на класата на квалитет и во однос на масата во рамките на индивидуалното пакување.

(7) Стандардите во однос на изгледот од ставот (1) на овој член ги дефинираат условите за униформност, пакување и изглед на производите од свежо овошје и зеленчук.

(8) Стандардите за означување од ставот (1) на овој член ги содржат најмалку следниве групи на податоци читливо, трајно и видливо обележани на надворешноста на пакувањето:

- називот/името и седиштето/адресата на правното или физичкото лице кое ги пакува и/или испорачува производите,
- име на вид, сорта и комерцијален тип на производот,
- земјата на потекло и
- класа на производот и големина на производот изразена во максимални и минимални вредности на дијаметар или маса.

Член 40 (Пакување, означување и информации за потрошувачи)

(1) Свежото овошје и зеленчук се става во промет како непакувано и пакувано и соодветно означено со податоците од членовите 38 став (1) и 39 став (8) на овој закон. Пакувањата се означуваат читливо на видно место на едната страна од пакувањето и тоа како трајно отпечатени директно на пакувањето со етикета, која може да е составен дел од пакувањето или да е неделиво прикачена на истото.

(2) За производи кои се испорачуваат рефус и се товарат директно на превозно средство, податоците од ставот (1) на овој член се наведуваат во документ кој ги придружува производите или во документ истакнат на видно место во превозното средство.

(3) Во малопродажба, кога производите се продаваат пакувани, податоците се прикажани согласно со ставот (1) на овој член и задолжително се однесуваат на потеклото на производот, а можат да содржат и податоци во однос на класата, сортата и комерцијалниот тип на производот.

(4) При продажба на непакувани производи, групата производ видно се означува со податоците од ставот (3) на овој член.

Член 41 (Мешавини)

Пакувањата кои содржат мешавина од различни видови на свежо овошје и зеленчук од членот 35 на овој закон со нето маса до пет kg можат да се ставаат во промет, ако се со ист квалитет, секој производ ги ис-

полнува условите на соодветниот специфичен пазарен стандард и/или општиот пазарен стандард и ако пакувањето е означено во согласност со членот 40 став (1) од овој закон и содржината на мешавината е јасно декларирана и не ги доведува во заблуда потрошувачите.

3.1. Информативен систем на пазарот на свежо овошје и зеленчук

Член 42 (Информативен систем)

(1) За спроведување на политиките и следење на состојбите на пазарот на свежо овошје и зеленчук, Министерството воспоставува информативен систем и води евиденција на операторите кои се занимаваат со откуп и продажба на видовите свежо овошје и зеленчук од членот 35 на овој закон.

(2) Операторите од ставот (1) на овој член доставуваат месечни извештаи до петтиот ден во тековниот за претходниот месец и годишен извештај до 31 јануари во тековната за претходната година. Податоците се однесуваат на количините на откупени, продадени и складирани количини свежо овошје и зеленчук по видови, сорти и класи, како и нивното потекло.

(3) Во рамките на информативниот систем од ставот (1) на овој член се евидентираат и податоци од Земјоделскиот пазарен информативен систем согласно со Законот за земјоделство и рурален развој.

(4) Формата и содржината на обрасците за поднесување на извештаите од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

Член 43 (Контрола на квалитет на свежо овошје и зеленчук)

(1) Контрола на квалитетот на свежото овошје и зеленчукот ја врши Државниот инспекторат за земјоделство.

(2) Контролата од ставот (1) на овој член се врши на специфичните пазарни стандарди од членот 39 на овој закон и општиот пазарен стандард од членот 38 на овој закон.

(3) Начинот и методите за вршење на контрола на квалитетот од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

4. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ЈАЈЦА И МЕСО ОД ЖИВИНА

Член 44 (Пазар на јајца и живина)

(1) На пазарот на јајца и месо од живина може да се стават во промет јајца и месо од живина ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

(2) Јајцата од ставот (1) на овој член според начинот на нивно користење се делат на:

- јајца кои се ставаат во промет и се наменети за директна хумана исхрана или како суровина за прехранбената и непрехранбената индустрија и
- јајца за инкубација наменети за добивање на пилиња.

Член 45 (Класирање на јајца)

(1) Јајцата што се ставаат во промет се класираат според квалитетот и масата.

(2) Според квалитетот јајцата се класираат во класа А или “свежи јајца” и класа Б.

(3) Јајцата од класата А се наменети за директна хумана исхрана, а јајцата од класата Б се наменети само за прехранбена и непрехранбена индустрија.

(4) Јајцата од класата А според масата се класираат во:

- XL - многу големи 73 g и повеќе,
- L - големи од 63 g до 73 g,
- M - средни (медиум) од 53 g до 63 g и
- S - мали под 53 g.

Член 46 (Квалитативни својства на јајцата)

(1) Јајцата кои се ставаат во промет од класата А треба да ги имаат следниве минимални карактеристики:

- нормални, чисти и нештетени лушпа и мембрани,
- фиксиран и неподвижен воздушен меур со висина која не надминува 6 mm,
- чист, јасен и просирен белтак, со нумеричка вредност на Хофови единици (Hough units) над 55,
- жолток видлив при просветлување само како сенка, без јасно забележливи граници - рабови, малку подвижен при ротација на јајцето по што се враќа во централна позиција и задоволителна обоеност изразена во мерни единици по скалата на Рош (Roche) од 1 до 15,
- незабележителен развој на герминални клетки (зародиш) и
- без присуство на надворешни материи и мирис.

(2) Јајцата од класата А од членот 45 став (4) на овој закон кај кои воздушниот меур не е поголем од 4 mm можат да бидат предмет на маркетинг како “екстра”.

(3) Јајцата од класата А не треба да бидат предмет на каков било третман, а во фазата на маркетинг не треба да бидат разладувани на температурата под 5°C во времетраење подолго од 72 часа.

(4) Јајца од класата Б се јајца кои не ги исполнуваат критериумите за квалитет наведени во ставот (1) од овој член.

(5) Јајцата од класата А кои повеќе ги немаат карактеристиките од ставот (1) на овој член се прекласираат во класа Б.

Член 47 (Месо од живина)

(1) Месото од живина наменето за директна хумана исхрана во промет се става во форма на цели трупови или конфекционирани делови од труп, како:

- свежо или оладено,
- замрзнато и
- брзо замрзнато.

(2) Целите трупови на пазарот се пласираат како:

- парцијално евисцерирани,
- со внатрешни органи за хумана исхрана и
- без внатрешни органи за хумана исхрана.

(3) Парцијално евисцерираните трупови се трупови од кои не се отстранети срцето, црниот дроб, белите дробови, мускулестиот желудник, бапката и бубрезите.

(4) Доколку на труповите од ставот (2) на овој член не се отстранети главата, трахејата, езофагусот и бапката можат да останат задржани во состав на трупот.

(5) Јадливи внатрешни органи се срце, мускулест желудник без рожна мембрана и внатрешната содржина, црниот дроб со отстрането жолчно кесе и бубрези.

(6) Месото од живина од ставот (1) на овој член може да се третира само со третман на ладење.

(7) Ознаките во однос на начинот за чување кои се употребуваат за идентификување на месо од живина и нивните дефиниции ги пропишува министерот.

Член 48

(Минимални карактеристики и класирање на месо од живина)

(1) Месото од живина мора да ги исполнува следниве минимални карактеристики:

- да е интактно и кожата да не е скината никаде,
- да е чисто, без туѓи материи или крв,
- без туѓи мириси,
- без видливи крвни дамки,
- без скршени коски и
- без нагласени нагмечености.

(2) Свежото месо од живина не треба да има знаци на претходно смрзнување.

(3) Месото од живина наменето за пазар се класира според квалитетот во класа А и класа Б.

(4) Квалитетот на месото од живина се одредува според критериумите за конформацијата на трупот кои се однесуваат на развиеноста на трупот и неговите делови и содржина на масен слој, како и неговиот изглед, оштетувања, боја и други визуелни карактеристики.

(5) За да биде класирано во класа А месото од живина, покрај минималните карактеристики од ставовите (1) и (2) на овој член, треба да ги задоволува критериумите од ставот (4) на овој член.

(6) Критериумите од ставот (4) на овој член и начинот на класификација од ставот (5) на овој член поделатно ги пропишува министерот.

Член 49

(Вода и содржина на вода)

(1) Замрзнатото и брзо замрзнатото месо од живина, свежите, замрзнатите и брзо замрзнатите конфекционирани делови од труп наменети за пазар во однос на содржината на вода не треба да ги надминува технички-неизбежните вредности.

(2) За проверка на технички - неизбежните вредности на содржината на вода кланичните капацитети:

- земаат примероци за следење на апсорпцијата на вода за време на ладењето и за содржината на вода,
- водат евиденција на резултатите од контролите и ги архивираат за период од една година и
- ја обележуваат секоја серија на начин со кој може да се одреди датумот на производство.

(3) Максималните граници на содржината на апсорбираната вода од ставот (2) алинеја 1 на овој член изразена како процент од вкупната маса на трупот пред ладењето се:

- 0,0% при воздушно ладење,
- 2,0% при воздушно ладење со успрејување со вода и
- 4,5% при водено ладење со потопување.

(4) Проверката од ставот (2) на овој член ја спроведуваат кланичните капацитети преку утврдување на апсорпцијата на вода најмалку еднаш во тек на осумчасовна работна смена.

(5) Во случај кога со проверката од ставот (2) на овој член се утврди дека се исполнети критериумите за технички - неизбежните вредности на содржината на вода во период од шест месеци, временската рамка за проверка наведена во ставот (4) на овој член се намалува на еднаш месечно.

(6) Во случај кога со контрола со намален интензитет од ставот (5) на овој член се утврди неисполнување на критериумите за технички - неизбежните вредности на содржина на вода, повторно се воспоставува временската рамка за контрола од ставот (4) на овој член.

(7) Содржината на апсорбирана вода на замрзнати и брзо замрзнати цели трупови за време на процесот на обработка се утврдува преку просечната загуба на вода при одмрзнувањето.

(8) Максималните граници на содржината на апсорбирана вода од ставот (7) на овој член изразени како процент од вкупната маса на трупот се:

- 1,5% при воздушно ладење,
- 3,3% при воздушно ладење со успрејување со вода и
- 5,1% при водено ладење со потопување.

(9) Методот за апсорпција на вода во кланични капацитети од ставот (2) на овој член и методот за утврдување на просечната загуба на вода при одмрзнувањето од ставот (7) на овој член ги пропишува министерот.

Член 50

(Означување на јајцата)

(1) Јајцата наменети за пазар треба да бидат соодветно означени.

(2) Јајцата од класата А треба да бидат означени со произведен код кој содржи регистарски податоци согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство.

(3) Јајцата од класата Б се означуваат со буквата Б, испишана со латинско писмо.

(4) Означувањето од ставот (1) од овој член се врши во производната единица или во првиот центар за пакување во кој се доставуваат јајцата.

(5) По исклучок од ставот (1) на овој член производителите кои одгледуваат помалку од 50 несилки и ги продаваат јајцата од сопствено производство на зелените пазари или од местото на производство можат да продаваат неозначени јајца. На местото на продажба треба јасно да се истакнати името и адресата на производителот.

(6) По исклучок од ставот (3) на овој член јајцата од класата Б можат да бидат неозначени доколку се доставуваат директно до прехранбената и непрехранбената индустрија на внатрешниот пазар и дестинацијата е јасно означена на пакувањата.

(7) Јајцата наменети за инкубација треба да бидат соодветно означени со произведен код кој содржи регистарски податоци согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство.

(8) Означувањето од ставот (7) на овој член се врши во производната единица или, по исклучок, во инкубаторската станица во која се доставуваат јајцата за инкубација.

(9) Начинот на означување на јајцата наменети за пазар и јајцата наменети за инкубација, ознаките и употребата на ознаките од ставовите (2), (3) и (7) на овој член ги пропишува министерот.

Член 51

(Центри за пакување)

(1) Центрите за пакување ги класираат, означуваат и пакуваат јајцата и ги обележуваат пакувањата.

(2) Центрите за пакување треба да располагаат со соодветни објекти и простории, кои се:

- со површини соодветни на големината на активностите кои ги извршуваат,
- изградени и опремени да обезбедуваат соодветно осветлување и вентилирање, правилно чистење и дезинфекција, како и заштита на јајцата од големи промени на надворешната температура и
- наменети за манипулација и чување, односно складирање на јајцата.

(3) По исклучок од ставот (2) алинеја 3 на овој член дел од објектите односно просториите може да бидат наменети и употребени за складирање на други производи само под услов овие продукти да не испуштаат и оддаваат, односно пренесуваат на јајцата надворешни мириси.

(4) За обезбедување на правилна манипулација со јајцата, центрите за пакување треба да се технички опремени, особено со:

- соодветна опрема за континуирано и индивидуално лампирање (просветлување),
- опрема за мерење на висината на воздушниот меур,
- опрема за класирање на јајцата по маса (тежина),
- една или повеќе одобрени (баждарени) ваги за мерење на јајцата,
- опрема за означување на јајцата и
- опрема за обележување на пакувањата.

(5) Центрите за пакување од ставот (1) на овој член ги одобрува Управата за ветеринарство согласно прописите од областа на ветеринарното здравство.

Член 52

(Временско ограничување за класирање, означување, пакување на јајца и обележување на пакувањата)

(1) Јајцата треба да се класирани, означени и пакувани не подоцна од десет дена од нивното снесување.

(2) Јајцата од членот 45 став (2) на овој закон (“екстра”) се класираат, означуваат и пакуваат не подоцна од четири дена од нивното снесување.

(3) При пакувањето на јајцата треба да се наведе рокот на траење.

Член 53

(Обележување на транспортните пакувања на јајца, јајца за инкубација и пилиња)

(1) Секое транспортно пакување на јајца на производната единица производителот го обележува со:

- име и адреса на производителот,
- регистарски податоци согласно со одредбите од Законот за земјоделство и рурален развој,
- бројот и/или вкупната маса на јајцата,
- дата или период на снесување и
- дата на испорака,

доколку во ист произведен круг има производна единица и центар за пакување обележувањето може да биде извршено во самиот центар за пакување.

(2) Секое транспортно пакување на јајца за инкубација на производната единица производителот го обележува со:

- земјата на потекло,
- ознаката „за инкубација“,
- име и адреса на производителот,
- регистарски податоци согласно со одредбите од Законот за земјоделство и рурален развој,
- бројот на јајцата за инкубација, дата или период на снесување,
- дата на испорака и
- име и адреса на примачот.

(3) Секое транспортно пакување за пилиња содржи пилиња само од еден ист вид, тип и категорија на живина, произведени во иста инкубаторска станица и на надворешната страна лесно видливо и јасно разбирливо се обележува со букви и бројки од црна боја со висина од 20 mm и ширина од 10 mm, со следниве податоци:

- земјата на потекло,
- регистарски податоци на инкубаторската станица прописите од областа на ветеринарното здравство,
- видот на живината (пилињата),
- име и адреса на испорачателот,
- бројот на пилиња според вид, категорија и тип на живина,
- дата на испорака и
- име и адреса на примачот.

(4) Информациите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член треба да бидат содржани и во придружните документи на транспортот. Копија од придружните документи на транспортот треба да се архивира на местото на доставување на јајцата, а оригиналните придружни документи на транспортот треба да се архивираат од центарот за пакување кој ги класирал јајцата или производната единица која ги произвела јајцата за инкубација или пилињата.

(5) Во услови кога еден собирач јајцата ги доставува на повеќе оператори, придружните документи може да бидат заменети со соодветно обележување на транспортното пакување, кое ги содржи сите погоре наведени информации.

(6) Обележувањата на транспортните пакувања треба да останат јасно видливи и не смеат да бидат изменети ниту вадени се до моментот кога:

- јајцата од овие пакување наменети за пазар одат на класирање, означување и пакување,
- јајцата за инкубација од овие пакување ќе бидат внесени во инкубација и
- пилињата од овие пакување ќе стигнат на крајната дестинација (фарма) на примачот.

Член 54

(Обележување на пакувањата)

(1) Обележувањето на пакувањата на јајца се врши на надворешната страна и треба да е лесно видливо и јасно разбирливо. Пакувањата треба да се осигурени со бела лента или налепница која ги содржи истите податоци наведени на пакувањето и видливо се оштетува при отворањето на пакувањето.

(2) Пакувањата на јајца од класата А се обележуваат со:

- регистарски податоци на центарот за пакување согласно со одредбите од Законот за ветеринарно јавно здравство,
- класа според квалитет, односно “класа А“ или само буквата “А” самостојно или во комбинација со ознаката “свежи”,
- класа според маса согласно со членот 44 став (4) од овој закон,
- рок на траење,
- услови за складирање и чување и
- препорака за потрошувачите за чување на јајцата по купувањето.

(3) Во случај кога јајца од класата А со различна маса се пакувани во исто пакување, пакувањето треба да биде обележено со “јајца со различна големина” и да биде наведена минималната нето маса на јајцата во грамови.

(4) Пакувањата на јајца од класата А се обележуваат и во однос на методот на одгледување со термините “јајца од слободно држени несилки“, “јајца од поден систем“ и “јајца од кафез“ согласно со одредбите од Законот за заштита и благосостојба на животните. Пакувањата во однос на методот на одгледување може и дополнително да се обележат. Јајцата од класата А се обележуваат со “органиски“, доколку се произведени во согласност со одредбите од Законот за органиско земјоделско производство.

(5) На пакувањето на јајцата од класата А треба да е појаснет производниот код со кој се означени јајцата.

(6) Пакувањата на јајца од класата Б се обележуваат со:

- регистарски податоци на центарот за пакување согласно со одредбите од Законот за ветеринарно јавно здравство,

- класа според квалитет, односно “класа Б” или само буквата “Б” и
 - дата на пакување.
- (7) Начинот на обележување на пакувањата на јајца, ознаките и употребата на ознаките од овој член ги пропишува министерот.

Член 55

(Обележување на рокот на траење)

- (1) Рокот на траење од членот 52 став (3) на овој закон се обележува со терминот “употребливо до ...” и со:
- датумот изразен во бројки од 1 до 31 и
 - месецот изразен во бројки од 1 до 12.
- (2) Рокот на траење е датата до која јајцата од класата А остануваат со карактеристиките од членот 45 на овој закон при соодветно чување, односно складирање.
- (3) Максималниот рок на траење е не повеќе од 28 дена по денот на снесување. Доколку е наведен период на снесување, рокот на траење ќе биде одреден од првиот ден на тој период.

Член 56

(Пакувања обележени како “екстра”)

- (1) Пакувањата на јајца од класата А се до деветтиот ден по снесувањето може да се обележат со терминот “екстра” наведен на белата лента или налепница, како додаток на обележувањето за квалитет.
- (2) Пакувањата од ставот (1) на овој член, покрај рокот на траење треба да се обележени и со датумот на снесување на јајцата и временскиот лимит од девет дена.

Член 57

(Пакувања обележени според начин на исхрана на несилките)

- (1) Пакувањата на јајца од класа А може дополнително да се обележат според начинот на исхрана на несилките. Дополнителното обележување содржи податоци за житариците употребени како суровина во смесата за исхрана на несилките само доколку тие учествуваат со најмалку 60% од вкупната тежина на рецептурата за смесата, која може да вклучува не повеќе од 15% споредни производи од житарици.
- (2) По исклучок од ставот (1) на овој член, онаму каде што податоците се наведени за специфична житарица, истата треба да има учество од најмалку 30% во формулацијата за смесата за исхрана на несилките, или ако се наведуваат податоци за повеќе житарици, секоја од нив треба да е застапена со најмалку 5% во формулацијата за смесата за исхрана на несилките.

Член 58

(Квалитет на пакувањата)

Пакувањата, вклучувајќи го внатрешниот материјал за пакување, треба да бидат отпорни на негативни надворешни влијанија, суви, чисти и во добра состојба, и да бидат направени од материјали кои го штитат јајцето од надворешни мириси и од ризик од надворешни влијанија кои го влошуваат квалитетот.

Член 59

(Обележување на пакувањата со индустриски јајца)

- (1) Обележувањето на пакувањата на индустриски јајца се врши на надворешната страна и треба да е лесно видливо и јасно разбирливо. Пакувањата треба да се осигурени со црвена лента или налепница која ги содржи истите податоци наведени на пакувањето и видливо се оштетува при отворањето на пакувањето.

- (2) На пакувањата на индустриските јајца се наведени следниве податоци:
- име и адреса на операторот за кого се наменети јајцата,
 - име и адреса на операторот кој ги доставува јајцата и
 - терминот “ИНДУСТРИСКИ ЈАЈЦА” со големи букви со висина од најмалку 2 cm и зборовите “не е за хумана исхрана” со букви со висина од најмалку 8 mm.

Член 60

(Препакување)

Препакувањето на пакуваните јајца од класата А се врши само во центри за пакување. Секое препакување содржи јајца од иста серија.

Член 61

(Информации при слободна продажба на јајца)

При слободна продажба на јајца се наведуваат информации за класа според квалитет, класа според маса, метод на одгледување, објаснување на производниот код и рокот на траење во форма која е лесно видлива и јасно разбирлива за потрошувачот.

Член 62

(Идентификација на месото од живина)

- (1) Месото од живина наменето за пазар, покрај означувањето во согласност со прописите за безбедност на храната, треба да е соодветно идентификувано со термините од членот 46 став (7) на овој закон.
- (2) За идентификување на месото од живина наменето за пазар може да се употребуваат и термини од овој закон кои не се дефинирани во ставот (1) на овој член, под услов истите да не го доведуваат во заблуда крајниот потрошувач.
- (3) Идентификувањето на месото од живина наменето за пазар задолжително ги содржи:
- податоците во однос на класата од членот 48 став (1) на овој закон,
 - состојбата во која месото од живина се става во промет од членот 46 став (1) на овој закон, вклучително и препорачливата температура на чување и
 - рокот на траење.
- (4) Рокот на траење на свежото месо од живина се означува со ознаката “употребливо до” придружена со датумот, изразен во бројки од 1 до 31 и месецот изразен во бројки од 1 до 12 и годината на производство.
- (5) Кај претпакуваното месо од живина се наведуваат и следниве податоци:
- класата од членот 48 став (1) на овој закон,
 - во случај на свежо месо од живина во малопродажба, вкупната цена и цената по тежинска единица,
 - состојбата во која месото од живина се става во промет од членот 46 став (1) на овој закон,
 - број на одобрение на кланичниот капацитет и
 - во случај на месо од живина увезено од трети земји, индикација на земјата на потекло.
- (6) Месото од живина при продажба како непретпакувано месо на крајниот потрошувач во малопродажба, треба да е идентификувано со податоци за името на производот, составот, рокот на траење и податоци за потеклото.
- (7) По исклучок од ставовите (3), (4) и (5) на овој член, месото од живина може да биде неидентификувано доколку се доставува до кланични или капацитети за конфекционирање.

**Член 63
(Дополнително идентификување на месо
од живина)**

(1) Месото од живина наменето за пазар може дополнително да се идентификува во однос на начинот на ладење и начинот на одгледување.

(2) Начинот на идентификување од ставот (1) на овој член ознаките и нивната употреба ги пропишува министерот.

**Член 64
(Информативен систем)**

(1) За спроведување на политиките на пазарот со јајца, вклучително и јајца за инкубација и пилиња и месо од живина, Министерството воспоставува информативен систем за уредување на пазарот со јајца и месо од живина.

(2) Информативниот систем од ставот (1) на овој член особено содржи:

- број и производствени капацитети на производителите и одгледувачите на живина, вклучително и родителска живина,
- метод на одгледување,
- произведени и продадени количини месо од живина и јајца, јајца за инкубација и пилиња,
- податоци за собирачите и инкубаторските станици,
- податоци за откупени и продадени количини (број и/или тежина) јајца од собирачите,
- податоци за центрите за пакување,
- податоци за откупени и продадени количини (број и/или тежина) јајца од центрите за пакување,
- податоци за кланичните капацитети,
- податоци за откупени и продадени количини од кланичните капацитети,
- податоци за откупени и внесени во инкубатор јајца за инкубација и продадени количини (број) на јајца за инкубација и пилиња по вид, тип и категорија на живина,
- податоци за продадени јајца извадени од инкубацијата и
- продажната цена на јајцата, месото од живина и јајцата за инкубација и пилињата.

**Член 65
(Евиденција и архивирање на податоците од производителите и одгледувачите на живина и производителите на јајца за инкубација - одгледувачите на родителска живина)**

(1) Производителите и одгледувачите на живина ги евидентираат и архивираат следниве податоци:

- 1) информации за метод на одгледување;
 - 2) датумот на вселување, возраста при вселување и бројот на вселени пилиња/несилки;
 - 3) датумот на шкартирање и бројот на шкартирани несилки;
 - 4) информации за начинот на исхрана, со специфика за:
 - количината, типот и потеклото на храна доставена и/или измешана (произведена) на самото место и
 - датумот на доставување на храната;
 - 5) количини (број и/или тежина) на произведени и продадените пилиња и продадените и/или доставени јајца по денови и
 - 6) името и адресата на купувачот.
- (2) Производителите и одгледувачите на родителска живина ги евидентираат и архивираат следниве податоци:

1) информации за видот, категоријата (дедовска, родителска или комерцијална живина) и типот (бројлерски, јајценосен, комбиниран);

2) датумот на вселување, возраста при вселување и бројот на вселени пилиња/дедовци, родители;

3) смртност, датумот на шкартирање и бројот на шкартирана живина;

4) информации за:

- количината, типот и потеклото на храна доставена и/или измешана (произведена) на самото место и

- датумот на доставување на храната;

5) количини (број) на произведени и продадените пилиња и продадените и/или доставени јајца за инкубација по денови и

6) името и адресата на купувачот.

(3) Доколку на иста производна единица се користат различни методи на одгледување, информациите наведени во ставот (1) точка 1 на овој член треба да се евидентираат за секој објект одделно.

(4) Во случај на слободен начин на одгледување се евидентира податок за датата на која птиците се пуштени во испуст за првпат.

(5) Податоците од ставовите (1) и (2) на овој член се водат дневно, а за потребите на информативниот систем се доставуваат неделно.

**Член 66
(Евиденција и архивирање на податоците од собирачите, центрите за пакување и инкубаторските станици)**

(1) Собирачите ги евидентираат и архивираат следниве податоци:

- количините (број и/или тежина) на купени јајца од секој произведувач одделно, со податоци за името, адресата и единствениот идентификациски број на земјоделското стопанство (во натамошниот текст: ИДБР) на произведувачот и датумот или периодот на снесување и

- количините (број и/или тежина) на јајца продадени на центри за пакување, за секој центар за пакување одделно, со податок за единствениот идентификациски број на центрите за пакување и датумот или периодот на снесување.

(2) Центрите за пакување треба да ги евидентираат и архивираат следниве податоци:

- количините (број и/или тежина) на купените/примените некласираните јајца, за секој произведувач одделно, со податоци за името, адресата и ИДБР на произведувачот и датумот или периодот на снесување,

- количините (број и/или тежина) на некласирани јајца,

- количините (број и/или тежина) на класирани јајца и

- количините (број и/или тежина) на продадените јајца, класирани по квалитет и по маса, со податоци за рок на траење за јајцата од класата А, датум на пакување за јајцата од класата Б, за секоја продажба одделно.

(3) Инкубаторските станици ги евидентираат и архивираат следниве податоци:

- информации за видот, категоријата (дедовска, родителска или комерцијална живина) и типот (бројлерски, јајценосен, комбиниран) на инкубираните јајца,

- датумот на внесување во инкубатор и

- количини (број) на јајца внесени во инкубаторот, произведени и продадени пилиња.

(4) Во случај на дополнително обележување на пакувањата по однос на начинот на исхрана на несилките, податоците од ставот (2) на овој член се чуваат одделно.

(5) За секоја продажба се евидентираат и податоци за називот и адресата на купувачот.

(6) Податоците од ставовите (1), (2), (3) и (4) на овој член се водат дневно, а за потребите на информативниот систем се доставуваат неделно.

Член 67

(Евиденција и архивирање на податоците од кланични капацитети)

(1) Кланичните капацитети евидентираат и архивираат податоци за одгледувачите на живина, кои покрај методот на одгледување треба да содржат и податоци за количините (број и/или тежина) на купената/примената и заклана жива живина, за секој произведувач одделно, со податоци за името, адресата и ИДБР на одгледувачот на живина и датумот на вселување.

(2) Кланичните капацитети евидентираат и архивираат податоци за купувачите, кои покрај методот на одгледување треба да содржат и податоци за количините (број и/или тежина) на продадено/примено месо од живина, за секој купувач одделно, со податоци за името, адресата и единствениот идентификациски број на купувачот и датумот на продажба.

(3) Покрај податоците од ставовите (1) и (2) на овој член кланичните капацитети доставуваат и податок за продажна цена на целите трупови.

(4) Податоците од ставовите (1), (2) и (3) на овој член се водат дневно, а за потребите на информативниот систем се доставуваат неделно.

Член 68

(Архивирање на податоците)

(1) Евидентираните податоци од членот 64 на овој закон се архивираат и чуваат трајно.

(2) Евидентираните податоци од членовите 65, 66 и 67 на овој закон се архивираат и чуваат најмалку 12 месеци од датумот на нивното евидентирање.

Член 69

(Инспекциска контрола на операторите со јајца, операторите со родителски фарми и инкубаторски станици)

(1) За потребите на утврдување на усогласеноста на работењето на операторите со јајца, операторите со родителски фарми и инкубаторски станици со овој дел на законот, покрај инспекциските контроли по случаен избор операторите ќе бидат предмет на одреден број на инспекциски контроли од страна на Управата за ветеринарство во зависност од анализата на ризикот од официјалниот ветеринар.

(2) Анализата на ризикот од ставот (1) на овој член особено ги зема предвид:

- резултатите од претходните инспекциски контроли,
- комплексноста на маркетинг каналите каде што се движат јајцата наменети за пазар, јајцата за инкубација и пилињата,
- степенот на сегментација во производниот капацитет или центарот за пакување,
- количината на произведени или спакувани јајца наменети за пазар, јајца за инкубација и пилиња и
- значителните промени на операторот од претходните години во однос на видот на производство, начинот на одгледување или методите на маркетинг.

(3) Инспекциските контроли не се најавуваат и може да се извршуваат истовремено со другите контроли согласно со овој закон.

(4) Податоците наведени во членовите 65 и 67 на овој закон се ставаат на располагање на официјалниот ветеринар на негово барање.

Член 70

(Толеранција на неусогласеност во квалитет, маса и обележување)

(1) При контрола на серии на јајцата од класата А се дозволени следниве толеранции за неусогласеност во однос на квалитетот:

- 5% од јајцата во центарот за пакување во моментот пред самото доставување и
- 7% од јајцата во другите фази на маркетинг.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член кај јајцата кои се предмет на маркетинг како “екстра” не е дозволена толеранција за висината на воздушниот меур во која било фаза од маркетингот.

(3) При контрола на серии на јајца од класата А се дозволени толеранции за неусогласеност во однос на масата по поединечно јајце. Сериите можат да содржат не повеќе од 10% од јајцата од првата повисока класа и не повеќе од 5% од јајцата од првата пониска класа од онаа класа која е обележена на пакувањето.

(4) Кога серијата која е предмет на проверка содржи помалку од 180 јајца, вредностите на толеранција наведени во ставовите (1) и (3) на овој член се двојно поголеми.

Член 71

(Пуштање во промет)

Јајцата од класата Б увезени од други земји ќе бидат пуштени во слободен промет само по проверка за време на царинската постапка дали нивната финална дестинација е преработувачката индустрија.

Член 72

(Инспекциска контрола на месо од живина)

(1) За потребите на утврдување на усогласеноста со одредбите од членовите 48 и 49 на овој закон, официјалните ветеринари вршат инспекциски контроли во рамките на редовните контроли определени со закон.

(2) Контролите од ставот (1) на овој член на квалитетот на месото од живина се вршат на примерок земен во кланичните капацитети, местата за презентација, понуда, продажба, доставување, складирање, пакување, обележување и секоја друга форма на маркетинг, или во случај на увоз, за време на царинската постапка.

(3) При увоз на месо од живина, контролите од ставот (1) на овој член се вршат за време на прегледот и проверките при увоз и пред пуштање на производите во слободна циркулација на пазарот на Република Македонија.

Член 73

(Инспекциска контрола на квалитет на месо од живина)

(1) Инспекциска контрола на квалитет на месо од живина се врши на примерок на месото од живина кој се зема за секоја поединечна серија во зависност од големината на серијата, и тоа:

- 30 примероци од серии со големина од 100 до 500 парчиња,
- 50 примероци од серии со големина од 501 до 3.200 парчиња и
- 80 примероци од серии со големина над 3.200 парчиња.

(2) При инспекциските контроли на серии на конфекционирани делови на месо од живина од класата А, дозволеениот вкупен број на дефектни единици е:

- пет за примерокот од ставот (1) алинеја 1 на овој член,
- седум за примерокот од ставот (1) алинеја 2 на овој член и
- десет за примерокот од ставот (1) алинеја 3 на овој член.

(3) При инспекциските контроли на серии на цели трупови месо од живина од класата А, дозволеениот вкупен број на дефектни единици е:

- два за примерокот од ставот (1) алинеја 1 на овој член,
- три за примерокот од ставот (1) алинеја 2 на овој член и
- четири за примерокот од ставот (1) алинеја 3 на овој член.

(4) При инспекциските контроли на серии од класата Б на месо од живина, дозволеениот вкупен толерантен број на дефектни единици е двојно поголем од вредностите наведени во ставовите (2) и (3) на овој член.

(5) Во случај кога контролираните серии го надминуваат дозволеениот вкупен број на дефектни единици, истите се повлекуваат од пазарот.

Член 74

(Инспекциска контрола на содржина на вода во месо)

(1) За контрола на квалитетот на месото од живина и свежите, замрзнатите и брзо замрзнатите конфекционирани делови од труп во кланични капацитети се вршат инспекциски контроли за утврдување на содржината на вода со употреба на методот за утврдување на просечната загуба на вода при одмрзнувањето од членот 49 на овој закон и методите за утврдување на вкупна содржина на вода во лабораторија (хемиски тест).

(2) Инспекциски контроли од ставот (1) на овој член се вршат најмалку еднаш на секои три месеци со земање на примероци од секој кланичен капацитет поединечно,

(3) Инспекциски контроли од ставот (1) на овој член се вршат секогаш кога ќе се утврди дека содржината на вода во месото од живина и свежите, замрзнатите и брзо замрзнатите конфекционирани делови од труп е над дозволената од членот 49 став (3) на овој закон.

(4) Доколку по земање на примероци од три различни производни дена во рамките на временски период од четири недели, инспекциските контроли од став (1) на овој член ќе утврдат дека содржината на вода во месото од живина, свежите, замрзнатите и брзо замрзнатите конфекционирани делови од труп е во рамките на дозволеното, бројот на инспекциски контроли се сведува на минимумот наведен во ставот (2) на овој член.

(5) Доколку инспекциските контроли од ставот (1) на овој член ќе утврдат дека се исполнети критериумите за технички неизбежните вредности на содржината на вода во период од една година, временската рамка за инспекциските контроли наведена во ставот (2) на овој член се намалува на еднаш во период од шест месеци.

(6) Во случај кога со инспекциските контроли со намален интензитет од ставот (5) на овој член се утврди неисполнување на критериумите за технички неизбежните вредности на содржина на вода, повторно се воспоставува временската рамка за инспекциски контроли од ставот (2) на овој член.

(7) Методите за утврдување на вкупната содржина на вода во лабораторија (хемиски тест) од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

5. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРИ НА ГОВЕДСКО МЕСО

5.1. Стандарди за квалитет

Член 75

(Оредување на квалитет)

(1) На пазарот на говедско месо можат да се стават во промет говедските трупови и половинки (во натамошниот текст: трупови), ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

(2) Категориите на говедата се одредуваат според нивната старост, пол и физиолошка состојба.

(3) Класите на труповите се одредуваат според меснатоста (конформацијата на трупот), како и според покриеноста на трупот со масно ткиво.

(4) Начинот на обработка на трупот за оцена, како и начинот и методите на одредување на квалитетот со категоризација на говедата и класирањето на труповите од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 76

(Категории на трупови)

(1) Со одредување на категоријата на говедото се одредува и категоријата на трупот.

(2) Труповите на говеда според староста, полот и физиолошката состојба се категоризирани во:

- категорија А - трупови од заклани млади некастрирани машки говеда на возраст до 24 месеци,
- категорија В- трупови од други заклани некастрирани машки говеда,
- категорија С- трупови од заклани кастрирани машки говеда,
- категорија D - трупови од заклани женски говеда кои се отелиле и
- категорија Е - трупови од други заклани женски говеда.

(3) Труповите на говеда на возраст до 12 месеци се категоризираат во:

- Категорија V - трупови од заклани телиња на возраст до осум месеци и
- Категорија Z - трупови од заклани постари телиња на возраст од осум до 12 месеци.

(4) Категоријата D се дели на три поткатегории, и тоа:

- D1 - труп од заклана крава која се отелила на возраст до 30 месеци,
- D2 - труп од заклана крава која се отелила на возраст од 30 месеци до пет години и
- D3 - труп од заклана крава која се отелила, на возраст над пет години.

Член 77

(Кланична маса на трупови)

(1) Кланичната маса на труповите се утврдува непосредно после колењето, обработката и ветеринарно-здравствениот преглед со мерење на масата на топли трупови.

(2) Класификацијата, означувањето и мерењето на труповите се врши најдоцна до еден час по колењето.

(3) Идентификацијата на труповите се врши со означување на категоријата и класата на меснатост и масна обвивка.

**Член 78
(Класи на трупови)**

(1) Труповите пред ставање во промет се распределуваат во класи.

(2) Класирањето на труповите на линија на колење се врши според конформацијата на трупот и покриеноста на трупот со масно ткиво.

(3) Труповите се распределуваат со визуелно оценување на меснатоста во пет класи: E, U, R, O и P.

(4) Оцената на покриеноста на труповите од говеда со масно ткиво се врши во пет класи од еден до пет.

(5) Класирањето не смее да почне без претходна проверка на соодветниот придружен документ и идентификацискиот број на животното.

**Член 79
(Поткласи на трупови)**

(1) Покрај оценувањето во класи дополнително се врши и оценување во поткласи во случај кога меснатоста (конформација) и покриеноста на труповите со масно ткиво на трупот е со повисок или понизок квалитет од одредената класа, а не може да се впише во повисоката или пониската чиста класа.

(2) Во случај на повисок квалитет од чистата класа за меснатост, класираниот труп дополнително по буквата за класа се означува со ознаката "+". Во случај на понизок квалитет од чистата класа за меснатост, класираниот труп по буквата за класа дополнително се означува со ознаката "-".

(3) Во случај на повисок квалитет од чистата класа покриеноста на труповите со масно ткиво, класираниот труп дополнително по бројката за класа се означува со ознаката "+". Во случај на понизок квалитет од чистата класа за покриеноста на труповите со масно ткиво, класираниот труп по бројката за класа дополнително се означува со ознаката "-".

**Член 80
(Задолжително оценување)**

(1) Оценувањето на труповите во класи и поткласи според конформацијата на трупот и покриеноста на трупот со масно ткиво е задолжително за сите кланични капацитети кои колат повеќе од десет говеда неделно, пресметано како просек на годишно ниво.

(2) Оценувањето од ставот (1) на овој член не е задолжително кај кланични капацитети кои колат помалку од десет говеда неделно, пресметано како просек на годишно ниво.

**Член 81
(Класи на месо од говеда)**

Месо добиено од говеда при продажба на мало се класифицира како:

- телешко месо е месо добиено од трупови не постари од осум месеци од класата V,
- месо од постари телиња е месо добиено од трупови на животни стари од осум до 12 месеци од класата Z,
- младо говедско месо или месо од млади говеда е месо добиено од трупови од животни постари од 12 месеци, при што горната старосна граница за бикови изнесува 24 месеци, а за телиња, заклани првоотелени и кастрирани машки животни (волови) до 30 месеци од класите A, C, E и D1 и
- говедско месо е месо добиено од трупови од бикови постари од 24 месеци, како и од крави, јуници и кастрирани машки животни постари од 30 месеци.

5.2. Означување на трупови од говеда

**Член 82
(Означување)**

(1) Трупови кои се ставаат во промет треба соодветно да се означени. Труповите се означуваат со печатрање на обработениот труп и/или со етикета прикачена на трупот.

(2) Ознаките од ставот (1) на овој член не смеат да се отстранат од трупот пред неговата преработка.

(3) Начинот на означување, формата и содржината на печатот, како и содржината на етикетата ги пропишува министерот.

5.3. Постапка за класификација

**Член 83
(Класификатори)**

(1) Класификација на трупови вршат класификатори со лиценца за класифицирање на трупови.

(2) За добивање на лиценцата од ставот (1) на овој член субјектите треба да имаат завршена обука и положено испит за класификатори.

(3) Обуката и испитот од ставот (2) на овој член ги изведува овластена институција од областа на сточарството најмалку еднаш годишно. Овластената институција врши и дообука на класификатори.

(4) Лиценцата од ставот (1) на овој член ја издава овластената институција врз основа на положен испит.

(5) Трошоците за изведување на обуката и полагање на испитот се на товар на кандидатите и не треба да бидат поголеми од стварните трошоци направени за одржување на истите.

(6) Начинот на вршење на обуката, содржината на програмата за вршење на обуката и полагање на испит и висината на трошоците за изведување на обуката и полагање на испитот ги пропишува министерот.

**Член 84
(Овластена институција)**

(1) Институцијата од членот 83 став (3) на овој закон ја овластува министерот по претходно спроведена постапка за овластување.

(2) Институцијата за да биде овластена треба да ги исполнува минимум следниве услови:

- да е наставно научна високообразовна институција од областа на сточарството,
- да има вработено најмалку четири доктори на науки за соодветниот вид производ за кој се врши класирање,
- да поседува соодветни простории и опрема за изведување на обуките и
- да има изработена програма за вршење на обука.

**Член 85
(Барање и услови за класификатори)**

За посетување обука и полагање испит за класификатор, заинтересираните лица поднесуваат барање до овластената институција од членот 84 на овој закон. Кон барањето заинтересираните лица приложуваат доказ за завршено најмалку средно стручно образование од областа на сточарството или ветерината.

**Член 86
(Услови за работа на класификаторот)**

(1) Кланичните капацитети се должни да обезбедат соодветни технички услови за работа на класификаторот.

(2) Под соодветни технички услови за работа на класификаторот се подразбира:

- непречен пристап до труповите,
- непречен поглед на вагата од местото за класирање и
- приклучок за електрична енергија во близина на местото каде што се спроведува класирање.

(3) Во случај кланицата да не осигури услови за класирање согласно со одредбите од овој член, класификаторот ја известува Управата за ветеринарство.

Член 87

(Класирање на трупови)

(1) Класификаторот врши класирање на трупови согласно со одредбите од членовите 78 и 79 на овој закон.

(2) При вршење на класирањето на труповите класификаторот:

- го утврдува идентитетот на трупот,
- ја утврдува исправноста на кланичната обработка на трупот,
- ја утврдува категоријата и класите,
- ги означува труповите,
- составува записник за извршеното класирање, подготвува извештај за класирањето и води евиденција за класирањето на труповите и
- води евиденција за извршената класификација на труповите.

(3) По завршувањето на класирањето, класификаторот изработува и доставува збирен записник за дневно-то класирање до кланичниот капацитет.

Член 88

(Соопштување на резултати од класирање)

(1) За резултатите од класификацијата кланичниот капацитет писмено и/или електронски ги известува субјектите за кои се врши колењето во рок од 24 часа од извршеното колење.

(2) Резултатите кои се соопштуваат се водат на образец за известување.

(3) Формата и содржината на образецот од ставот (2) на овој член, како и начинот на неговото пополнување ги пропишува министерот.

Член 89

(Приговор на резултатите од класирање)

(1) Кланичните капацитети или субјектите за кои се врши колењето, во рок од 24 часа по приемот на записникот од членот 88 на овој закон, можат да поднесат приговор на оцената од извршеното класирање до официјалниот ветеринар и од него да побараат повторно класирање на труповите.

(2) Приговорот од ставот (1) на овој член се доставува лично, по електронска пошта или факс.

(3) Официјалниот ветеринар врши повторно класирање.

(4) Во случај кога при повторното класирање на труповите ќе се утврди дека труповите не се соодветно оценети, трошоците од повторното класирање и трошоците за спроведената постапка ги сноси класификаторот, а во спротивно, трошоците ги сноси субјектот кој поднел приговор.

(5) Конечни се сметаат резултатите од повторното класирање.

5.4. Пазарно информативен систем

Член 90

(Информативен систем)

(1) За спроведување на политиките и следење на состојбите на пазарот со говедско, свинско, овчо и козјо месо, Министерството воспоставува информативен систем.

(2) Информативниот систем од ставот (1) на овој член особено содржи:

- назив, адреса и регистарски број на кланичен капацитет,
- податоци за субјектите за кои се врши колењето,
- податоци за категоријата на оценетите животни,
- податоци за класата на оценетите трупови,
- податоци за бројот на примени животни и излез на трупови од кланичниот капацитет и
- продажната цена на трупови.

Член 91

(Евиденција и архивирање на податоците од кланични капацитети и информирање)

(1) Кланичните капацитети ги евидентираат и архивираат податоците од членот 87 на овој закон.

(2) Податокот од членот 90 став (2) алинеја 4 на овој закон кланичните капацитети ги обезбедуваат од класификаторите од член 83 на овој закон.

(3) Кланичните капацитети се должни податоците да ги водат дневно, а до Министерството ги доставуваат секоја среда во тековната недела за претходната недела и како збирен месечен извештај, најдоцна до крајот на првата недела во тековниот месец за претходниот месец.

(4) Кланичните капацитети кои не вршат колење секој ден, задолжително го известуваат класификаторот за точниот ден и време на колење, како и за бројот на грла кои е планирано да се колат тој ден. Известувањето го доставуваат најдоцна 48 часа пред вршење на колењето по факс или преку електронска пошта.

Член 92

(Архивирање на податоците)

(1) Евидентираниите податоци во информативниот систем од членот 90 на овој закон се архивираат и чуваат трајно.

(2) Податоците кои ги водат кланичните капацитети од членот 91 на овој закон ги архивираат и чуваат најмалку 24 месеци од датумот на нивното евидентирање.

5.5. Контрола

Член 93

(Инспекциски контрола)

(1) Управата за ветеринарство врши контрола на класирањето без претходна најава најмалку два пати за шест месеци во секој кланичен капацитет на случајно избрани примероци од трупови.

(2) Во случај кога ќе се утврди дека разликата во класирањето на труповите е поголема од дозволената, официјалниот ветеринар му дава опомена на класификаторот во форма на решение.

(3) Во случај втор пат да се утврди разлика во класирање, официјалниот ветеринар носи решение за дообука на класификаторот, а во случај да се појави разлика по трет пат официјалниот ветеринар носи решение за одземање на лиценцата на класификаторот. Трошоците за повторната обука на класификаторот се на товар на класификаторот.

(4) Инспекциската контрола од ставот (1) на овој член се однесува и за пазарите на свинско, овчо и козјо месо.

6. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРИ ЗА СВИНСКО МЕСО

6.1. Стандарди за квалитет

Член 94

(Одредување на квалитет)

(1) На пазарот на свинско месо можат да се стават во промет свинските трупови и половинки (во натамошниот текст: трупови), ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

(2) Категориите на свињи се одредуваат според нивната старост.

(3) Класите на трупови се одредуваат според степено на меснатоста и конформацијата на трупот.

Член 95

(Категории на свињи за колење)

Свињите за колење кои се ставаат во промет, според возраста и масата се распоредуваат во следниве категории:

а) категорија I се прасиња од двата пола со маса на исчистен труп од пет до 25 kg;

б) категорија II се гоени свињи каде спаѓаат свињи и кастрати, чија маса на топлиите половинки изнесува 50 до 120 kg кај шурени, односно 37 до 100 kg кај дерените свињи. Машките животни треба да бидат кастрирани во првата недела од животот, а доколку тоа не е случај најмалку 30 дена пред денот на колењето;

в) категорија III се лесни гоени свињи каде спаѓаат свињи од двата пола и кастрати, на кои масата на топлиите половинки изнесува 20 до 49 kg кај шурени свињи, односно 37 kg кај дерени свињи;

- тешки гоени свињи се свињи и кастрати, на кои масата на топлиите половинки изнесува 121 до 180 kg кај шурени свињи односно 101 до 153 kg кај дерените свињи и

- исклучени свињи од приплод каде што спаѓаат приплодни свињи без оглед на масата на топлиите половинки и нерези над 64 kg кои се одрани;

г) категорија IV се млади гоени нерези каде спаѓаат некастрирани свињи од машки пол со маса на топли половинки од 50 до 80 kg кај шурени, односно 37 до 64 kg кај дерени свињи. Во оваа категорија спаѓаат и монорхиди и крипторхиди и

д) категорија V се останати свињи каде што спаѓаат свињи кои не се опфатени со категориите I, II, III и IV.

Член 96

(Мерење на маса на трупови)

(1) За сите категории на шурени и дерени свињи од членот 95 став (1) на овој закон наменети за пазар, на линијата за колење се мери масата на топлиите половинки и се врши оценување на меснатоста и распределување на труповите во пазарни категории.

(2) За да се утврди масата на труповите непосредно после колењето и обработката и ветеринарно-здравствениот преглед се врши мерење на тежината на топлиите трупови.

(3) Мерењето, класификацијата и означувањето на труповите се врши на линијата за колење најдоцна 45 минути по колењето. Кога поради технички услови на линијата за колење не е можно да се измери масата на топлата половинка најдоцна до 45 минути по колењето или кога топлата маса на трупот, односно половинките

од технички причини е утврдена по истекот на 45 минути се вршат корекции. За секои наредни 15 минути над определеното време се одзема 0,1 % од топлата маса на трупот, односно половинката.

Член 97

(Одредување на меснатост и конформација)

(1) За одредување на меснатоста и конформацијата на трупот се употребуваат стандардно подготвени половинки свињи на кои не смее да им се отстрани масното и мускулното ткиво.

(2) Меснатоста на труповите се одредува според методите од ставот (5) на овој член и се изразува со процентот на месото во трупот.

(3) За одредување на меснатоста на трупот се мери дебелината на масното и мускулното ткиво со ниво на прецизност од +/- 1 mm.

(4) Конформацијата на труповите се врши со визуелно оценување на застапеноста на мускулите во трупот.

(5) Меснатоста се одредува по две признати методи за оцена на процентот на месо и тоа DM5 (рачен метод) и HGP (автоматски метод).

(6) Методите за одредување на меснатоста и начинот на одредување на конформацијата за оценување на труповите на заклани свињи од овој член ги пропишува министерот.

Член 98

(Задолжителна примена на методи)

(1) Оценувањето на труповите во класи според конформацијата е задолжително за сите кланици независно од нивниот капацитет.

(2) Кланичните капацитети кои дневно колат до 100 гоени свињи наменети за пазар задолжително ја применуваат DM5 (рачен метод).

(3) Кланичните капацитети кои дневно колат повеќе од 100 гоени свињи наменети за пазар ја применуваат HGP (автоматски метод).

Член 99

(Оценување и означување на свински трупови)

(1) Труповите и половинките според меснатоста се оценуваат и класираат во шест класи S, E, U, R, O и P.

(2) Оценетите и класираните трупови се означуваат со големи букви S, E, U, R, O и P за соодветната класа. Означувањето се врши со печатирање или со прикачување на етикета на труповите и половинките. Прикачувањето на етикетата се врши на начин со кој нејзино-то отстранување ќе биде видливо.

(3) Труповите може и дополнително да се означат со ознаки за детали за масата на трупот или какви било други детали што се сметаат за соодветни без да се оштети означувањето од ставот (2) на овој член.

(4) Начинот на оценување на линија на колење во категории и класи, начинот на означување, формата и содржината на печатот, како и содржината на етикетата ги пропишува министерот.

6.2. Постапка за класификација

Член 100

(Класификација)

Условите, начинот и постапката за стекнување на лиценца за класификатор, начинот и постапката за вршење на обука и одржување на испит, овластувањето на институциите, вршење на класификацијата и условите за работа на класификаторот, се утврдени во членовите 83, 84, 85, 86 и 87 од овој закон.

**Член 101
(Соопштување на резултатите од класификацијата)**

Соопштувањето на резултатите од класификацијата, образецот за известување и начинот на неговото пополнување и доставување и постапката за приговор на резултатите од класификацијата се врши согласно со членовите 88 и 89 од овој закон.

6.3. Пазарно информативен систем

**Член 102
(Информативен систем)**

Податоците потребни за уредување и следење на состојбите со пазарот со свинско месо, нивното евидентирање, архивирање и доставување, како и известувањата за денот на колење се утврдени во членовите 90, 91 и 92 од овој закон.

7. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРИ ЗА ОВЧО И КОЗЈО МЕСО

7.1. Стандарди за квалитет

**Член 103
(Одредување на квалитет)**

(1) На пазарот за овчо и козјо месо можат да се стават во промет овчи и козји трупови и половинки (во натамошниот текст: трупови), ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

(2) Категориите на овците и козите се одредуваат според нивната возраст.

(3) Класите на труповите се одредуваат според масата (за лесни јагниња), меснатоста (конформацијата на трупот), како и според покриеноста на трупот со лој.

(4) Начинот на одредување на категории овци и кози и класирањето на труповите со оценување на линија на колење ги пропишува министерот.

**Член 104
(Категоризација на овци/кози и овчи/козји трупови)**

(1) Овците/козите за колење според возраста се делат на две категории:

- јагниња/јариња – животни до 12 месеци додека немаат ни еден стален секач, а вториот чифт катници не е во потполност израстен и
- овци/кози – над 12 месеци.

(2) Категоријата јагниња се дели на две поткатегории:

- лесни јагниња - млечни јагниња или гоени јагниња од обата пола не постари од пет месеци и
- тешки јагниња (гоени јагниња) на возраст од пет до 12 месеци.

(3) Во недостаток на расположливи податоци за возраста на грлата таа се одредува врз основа на забите.

(4) Со одредување на категоријата на овците се одредува и класата на трупот.

**Член 105
(Класификација на трупови)**

(1) Во промет се ставаат трупови класифицирани според конформација, степен на покриеност на трупот со лој и масата на трупот (кај лесни јагниња).

(2) Според конформацијата труповите од овци се класираат во шест класи S, E, U, R, O и P.

(3) Според степенот на покриеност со масна обвивка труповите од овци се класираат во пет класи 1, 2, 3, 4 и 5.

(4) Трупот врз основа на масата (кај лесните јагниња) се класифицира во:

- класа I - трупови од лесни јагниња (млечни јагниња) се подразбира примарно обработен труп до 13 kg (после искрвавувањето, вадење на внатрешните органи - евисцерација и дерење), без долните делови на екстремитетите (одвоени на тарзометатарзалниот и карпometакарпалниот зглоб), со глава, срце, бели дробови, црн дроб, бубрези и стомачна марамица. Труповите од лесните јагниња според масата дополнително се делат во три класи A, B и C,

- класа II - трупови од гоени јагниња се подразбира примарно обработен труп над 13 kg (после искрвавувањето, евисцерација и дерење) со или без глава, без долните делови на екстремитетите (одвоени на ист начин како во претходната поткатегорија), со бубрези и бубрежна лој и

- класа III - трупови од овци се подразбира примарно обработен труп на ист начин како кај втората поткатегорија јагниња (гоени јагниња), без глава.

7.2. Означување

**Член 106
(Означување)**

(1) Класираните трупови пред ставање во промет се означуваат со печатирање и со прикачување на етикета.

(2) Во однос на возраста класираните трупови се означуваат со "L" за трупови на јагниња и "S" за трупови на овци.

(3) Во однос на масата класираните трупови се означуваат со A, B и C.

(4) Во однос на степеност на покриеност со лој труповите се означуваат со ознаки од 1 до 5.

(5) Класификацијата, мерењето и означувањето на труповите се врши на линија на колење најдоцна еден час по колењето.

(6) Начинот на означување, формата и содржината на печатот и етикетата ги пропишува министерот.

7.3. Постапка за класификација

**Член 107
(Класификација)**

Условите, начинот и постапката за стекнување на лиценца за класификатор, начинот и постапката за вршење на обука и одржување на испит, овластувањето на институциите, работата на класификаторот и условите за работа на класификаторот, се утврдени во членовите 83, 84, 85, 86 и 87 од овој закон.

**Член 108
(Соопштување на резултатите од класификацијата)**

Соопштувањето на резултатите од класификацијата, образецот за известување и начинот на неговото пополнување и доставување и постапката за приговор на резултатите од класификацијата се врши согласно со членовите 88 и 89 од овој закон.

7.4. Пазарно информативен систем

**Член 109
(Информативен систем)**

Податоците потребни за уредување и следење на состојбите со пазарот со овчо и козјо месо, нивното евидентирање, архивирање и доставување, како и известувањата за денот на колење се утврдени во членовите 90, 91 и 92 од овој закон.

8. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАРОТ НА ПРОИЗВОДИ ОД ПЧЕЛИ

8.1. Стандарди за квалитет

Член 110

(Производи од пчели)

На пазарот на производи од пчели можат да се стават во промет мед, матична млеч, полен, прополис и пчелин восок ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

Член 111

(Видови на мед во промет според потеклото)

(1) Медот кој се става во промет според потеклото може да е цветен (нектарски) мед и мед од медлика (медликовец).

(2) Цветниот мед од ставот (1) на овој член е мед добиен од нектарот на различни видови медоносни растенија. Цветниот мед може да биде:

- монофлорен кој во нерастворливиот седимент содржи најмалку 45% поленски зрнца од ист растителен вид и

- полифлорен, кој е мешавина на мед од повеќе растителни видови.

(3) Медот се смета за монофлорен ако застапеноста на поленските зрнца во нерастворливиот седимент изнесува најмалку:

- 85% за питом костен (*Castanea sativa*),
- 30% за луцерка (*Medicago sp.*),
- 30% за рузмарин (*Rosmarinus officinalis*),
- 25% за липа (*Tilia sp.*),
- 20% за жалфија (*Salvia sp.*)
- 20% за даб (*Quercus sp.*),
- 20% за багрем (*Robinia pseudacacia*) и
- 20% за лаванда (*Lavandula sp.*).

(4) Медот од медлика од ставот (1) на овој член е мед добиен од секретите на инсектите од лисни и штитести вошки (Hemiptera) кои паразитираат на живите делови од растенијата.

Член 112

(Видови на мед во промет според начинот на производство)

Медот според начинот на производство се става во промет како:

- мед во саќе,
- парчиња саќе во мед,
- дрениран мед,
- течен (центрифугиран мед),
- пресуван мед,
- филтриран мед,
- мед за преработка и
- мед со додатоци.

Член 113

(Видови на пчелен восок во промет)

Пчелиниот восок се става во промет како:

- непрочистен пчелин восок,
- прочистен пчелин восок,
- прочистен и белен пчелин восок и
- сортни основи.

Член 114

(Стандарди за квалитет)

(1) Медот кој се става во промет треба да исполнува стандарди за квалитет по однос на содржина на шеќери, содржина на вода, нерастворливи материи во во-

да, електроспроводливост, слободни киселини, активност на дијастаза и содржина на хидроксиметилфурфурол.

(2) Квалитетот на матичниот млеч се одредува според содржината на суви материи и белковини. Свежиот матичен млеч содржи најмалку 30 % суви материи и најмалку 11 % белковини.

(3) Поленот се става во промет како свеж и замрзнат. Квалитетот на поленот се одредува според содржината на суви материи и чистота (присуство на механички примеси и остатоци од пчели).

(4) Прополисот се става во промет во цврста состојба и растворен. Квалитетот на прополисот се одредува според содржината на материите кои се екстрахираат со алкохол и чистота (присуство на механички примеси и остатоци од пчели). Прополисот кој се става во промет не смее да содржи катран.

(5) Стандардите и начинот за одредување на квалитетот на производите од пчели ги пропишува министерот.

Член 115

(Чување на производи од пчели)

(1) Матичниот млеч се чува во херметички затворени темни садови на температура од -18 °C.

(2) Свежиот полен стерилизиран со сушење треба да се чува во темна херметички затворена амбалажа или измешан во мед.

Член 116

(Дозволен додатоци)

(1) Производите од пчели кои се ставаат во промет можат да содржат дозволени додатоци за подобрување на квалитетот.

(2) Дозволените додатоци од ставот (1) на овој член и нивното дозирање во производите од пчели ги пропишува министерот.

8.2. Пакување и означување на производи од пчели

Член 117

(Пакување и означување на производи од пчели)

(1) Производите од пчели кои се ставаат во промет треба да се соодветно пакувани и означени.

(2) Начинот на пакување и означување од ставот (1) на овој член, како и формата и содржината на ознаката на производите од пчели по однос на квалитетот ги пропишува министерот.

8.3. Пазарно-информативен систем на производи од пчели

Член 118

(Информативен систем)

(1) За спроведување на политиките и следењето на состојбите на пазарот со производи од пчели, Министерството воспоставува информативен систем.

(2) Информативниот систем од ставот (1) на овој член особено содржи:

- име/назив и адреса/седиште на операторот,
- број на пчелни друштва и
- количина на добиениот, односно откупениот производ.

(3) Во рамките на информативниот систем од ставот (1) на овој член се евидентираат и податоци од Земјоделскиот пазарен информативен систем согласно со Законот за земјоделство и рурален развој.

**Член 119
(Евиденција и архивирање)**

(1) Операторите со производи од пчели водат евиденција за производите која особено содржи:

- име на производот,
- краток опис на технолошката постапка за добивање на соодветниот производ,
- количина на добиениот односно откупениот производ и
- извршена анализа на производот.

(2) Евиденцијата од ставот (1) на овој член се доставува до Министерството најдоцна до 31 јануари во тековната година за претходната година.

(3) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата ги пропишува министерот.

8.4. Контрола на стандарди за квалитет

**Член 120
(Контрола на квалитет на производи од пчели, анализа и суперанализа на примероци)**

(1) За контрола на квалитетот на производите од пчели кои се ставаат во промет се врши анализа и суперанализа на земените примероци.

(2) Контрола на квалитетот на производите од пчели врши Управата за ветеринарство.

(3) Анализа и суперанализа на земените примероци за контрола вршат овластени лаборатории. Суперанализа се врши по приговор на резултатите од анализата поднесен од операторот, кој не е задоволен од резултатите од анализа.

(4) Начинот на земање примероци и методите за анализа и суперанализа ги пропишува министерот.

**Член 121
(Овластени лаборатории)**

(1) Лабораториите од членот 120 став (3) на овој закон ги овластува министерот доколку ги исполнуваат следниве услови:

- имаат вработено најмалку две лица со високо образование од областа на хемиските, технолошките, биотехнолошките, биохемиските, ветеринарните или земјоделските науки со најмалку двегодишно работно искуство за изведување на лабораториските анализи,
- располагаат со соодветни простории опремени со потребна опрема за вршење на анализите и суперанализите и
- да се акредитирани од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија за соодветните методи за вршење анализи на производи од пчели.

(2) Поблиските услови од ставот (1) алинеја 2 на овој член ги пропишува министерот.

**Член 122
(Решение за овластување)**

(1) За овластувањето од членот 121 на овој закон министерот издава решение.

(2) За добивање на решението од ставот (1) на овој член лабораториите поднесуваат барање за овластување кое во прилог ги содржи доказите за исполнување на условите утврдени во членот 121 од овој закон.

(3) Решението за овластување од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето од овластените лаборатории за вршење на анализи и суперанализи за кои ќе се утврди дека престанале да ги исполнуваат условите предвидени во членот 121 од овој закон.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член лабораторијата од ставот (4) на овој член може во рок од 15 дена од денот на приемот на решението да изјави жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

**Член 123
(Приговор на резултатите од анализата)**

(1) На постапката при вршење контрола, начинот на известување и роковите за доставување на резултатите од извршените анализи и доставувањето на приговорот се применуваат прописите од областа на ветеринарно-то здравство.

(2) Трошоците за анализа на производи од пчели се на товар на производителите и преработувачките капацитети.

(3) По добивањето на резултатите производителот и/или преработувачкиот капацитет во рок од 24 часа по нивното примање можат да поднесат приговор до овластена лабораторија за суперанализа.

(4) Трошоците за суперанализата се на товар на операторот, доколку добиените резултати соодветствуваат со резултатите од анализата. Во случај кога добиените резултати од суперанализата отстапуваат од резултатите од анализата, трошоците за суперанализата ги сноси овластената лабораторија за анализа.

(5) Резултатите од суперанализата се конечни.

9. УРЕДУВАЊЕ НА ПАЗАР НА МЛЕКО

9.1. Стандарди за квалитет на млеко и производи од млеко

**Член 124
(Одредување на квалитет)**

На пазарот на млеко можат да се стават во промет сурово и конзумно млеко и производите од млеко ако ги исполнуваат условите за квалитет утврдени со овој закон.

**Член 125
(Квалитет на сурово млеко)**

(1) Суровото млеко што се става во промет во зависност од видот на животното од кое е добиено покрај својствениот мирис, вкус и боја треба да ги исполнува минималните барања за квалитет по однос на содржината на масти, точка на мрзнење, безмаслена сува материја, белковини, специфична тежина и титрациона киселост.

(2) Барањата за квалитет од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

**Член 126
(Класирање и вреднување на сурово млеко)**

(1) Суровото млеко се класира во екстра, прва и втора класа според содржината на протеини, содржината на масти, вкупниот број на микроорганизми и соматски клетки.

(2) Класирањето на сурово млеко се врши со земање и анализирање на примероци при откупот непосредно по молзењето, или со земање на примероци од чувано сурово млеко согласно со ставот (8) од овој член. Примероците за анализа на протеини и масти се земаат најмалку двапати месечно, а за вкупниот број на микроорганизми и соматски клетки најмалку еднаш месечно.

(3) Земање на примероци за класирање на суровото млеко вршат контролори кои имаат завршена обука за земање примероци и кои ги исполнуваат условите пропишани во членот 85 од овој закон. Обуката за земање примероци ја врши овластена институција од членот 84 на овој закон.

(4) Трошоците за класирање на суровото млеко се во висина на стварно направените трошоци за нивното земање и анализирање и се на товар на производителите и/или на преработувачките капацитети.

(5) Контролорите од ставот (3) на овој член при земање на примероците составуваат дневен записник со податоци на фармите од кои се земено примероците и соодветно го обележуваат секој примерок.

(6) Вреднувањето на суровото млеко се врши врз основа на одредување на класите од ставот (1) на овој член.

(7) Анализа на примероците за класирање и вреднување на млекото ја врши овластената лабораторија од членот 138 на овој закон.

(8) Начинот на чување на суровото млеко и земање примероци за анализа и суперанализа, содржината, формата и начинот на пополнување на записникот, методите за анализа на суровото млеко, начинот на класирање и методот на вреднување на суровото млеко, како и начинот на вршење на обуката и програмата за вршење на обуката за контролори ги пропишува министерот.

Член 127 (Конзумно млеко)

(1) Конзумно млеко е термички обработено сурово млеко кое се става во промет до крајниот потрошувач без натамошна обработка и според процентот на млечна маст се класира како полномасно, полуобезмастено и обезмастено млеко.

(2) Полномасното млеко кое се става во промет во однос на млечна маст може да биде стандардизирано полномасно млеко со процент на млечна маст од најмалку 3,50% (м/м) и нестандардизирано полномасно млеко со процент на млечна маст не помала од 3,50% (м/м) и која не е променета од фазата на молзење.

(3) Полуобезмастено млеко кое се става во промет е млеко со процент на млечна маст од 1,50 % (м/м) до 1,80% (м/м).

(4) Обезмастено млеко е млеко кое се става во промет со процент на млечна маст најмногу до 0,50 % (м/м).

(5) Во промет се става и термички третирано млеко кое не е во согласност со ставовите (2), (3) и (4) од овој член во однос на содржината на млечна маст и на етикетата мора јасно, читливо и неизбришливо да се означат содржината на млечна маст и не смее да се користат термините полномасно, полуобезмастено и обезмастено млеко.

Член 128 (Видови на конзумно млеко)

(1) Конзумното млеко се става во промет како пастеризирано и стерилизирано во зависност од начинот на термичка обработка на суровото млеко.

(2) Пастеризирано млеко е млеко кое е загреано до 100°C и веднаш оладено од еден до четири степени целзиусови при што треба да покажува негативна реакција на алкална фосфатаза тест веднаш по таквиот третман.

(3) Стерилизирано млеко е млеко кое директно или индиректно е загреано на температура од 135°C до 150°C во комбинација со соодветно време со што се обезбедува стерилизација (отсуство на микроорганизми или спори). Веднаш по термичката обработка млекото се лади и пакува во асептички услови.

(4) Пастеризираното млеко може да биде хомогенизирано и/или стандардизирано, а стерилизираното млеко треба да е хомогенизирано.

(5) По исклучок во промет може да се стави и млеко кое не е термички обработено, ако е во согласност со одредбите на прописите за безбедност на храна.

Член 129 (Производи од млеко)

(1) Производи од млеко што се ставаат во промет се производи кои ги исполнуваат стандардите за квалитет и се добиени со преработка на млеко. При преработката во производите од млеко може да се додаваат одредени супстанции потребни за нивната преработка, но истите не треба да се користат како делумна или целосна замена на која било млечна состојка.

(2) Стандардите за квалитетот на конзумното млеко и млечните производи и употребата на називите на производите од млеко ги пропишува министерот.

Член 130 (Употреба и квалитет на starter културите, сирилата и други материи)

(1) Употребата и квалитетот на starter културите, сирилата и други специфични материи кои се додаваат при преработка на млекото треба да ги задоволуваат барањата во однос на квалитет и нивна активност.

(2) Квалитетот и активноста на starter културите, сирилата и други специфични материи и начинот на нивната употреба од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

9.2. Означување на млеко и производи од млеко

Член 131 (Означување на млеко и млечни производи)

(1) Млекото и млечните производи кои се ставаат во промет на пакувањето се означуваат трајно, лесно видливо и читливо согласно со прописите за безбедност на храна и дополнително согласно со барањата на овој закон.

(2) Него тежина кај одделни млечни производи може да отстапува во однос на деклариранијата.

(3) Начинот на дополнителното означување на млекото и млечните производи, како и дозволеното отстапување од ставот (2) на овој член го пропишува министерот.

9.3. Пазарно информативен систем

Член 132 (Информативен систем)

(1) За спроведување на политиките и следење на состојбите на пазарот со млеко и производи од млеко, Министерството воспоставува информативен систем за уредување на пазарот со млеко и производи од млеко.

(2) Информативниот систем од ставот (1) на овој член особено содржи:

- назив, адреса и регистарски број на преработувачки капацитет,
- податоци за субјектите од кои се врши откупот на млеко,
- податоци за откупени количини сурово млеко,
- податоци за пласирано млеко и производи од млеко на пазар,
- податоци за квалитет на млеко,
- податоци за класата на млеко и
- откупна цена на сурово млеко по класи.

**Член 133
(Евиденција и архивирање на податоците
од производителите)**

(1) Секое евидентирано одгледувалиште води дневна евиденција за произведено и продадено млеко и ги архивира и чува податоците за производство и обрасците од членот 135 на овој закон доставени од откупувачот.

(2) Регистрираните одгледувалишта за производство и преработка на млеко кои вршат директна продажба од фарма, податоците за продадените производи од млеко ги водат дневно, а евиденцијата ја доставуваат до Министерството најдоцна до 20-от ден во тековниот месец за претходниот месец.

(3) Формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

**Член 134
(Евиденција и архивирање на податоците
од преработувачки капацитети)**

(1) Преработувачките капацитети ги евидентираат и архивираат потребните податоци за информативниот систем и податоците кои ги доставуваат до производителот.

(2) Преработувачките капацитети евиденцијата ја водат дневно.

(3) Преработувачките капацитети кои откупуваат над 5.000 литри на годишно ниво податоците од членот 132 на овој закон ги доставуваат до Министерството најдоцна до 20-от ден во тековниот месец за претходниот месец.

(4) Преработувачките капацитети кои откупуваат над 4.000.000 литри на годишно ниво податоците од членот 132 на овој закон ги доставуваат секоја среда во тековната недела за претходната недела.

(5) Формата и содржината на обрасците од ставот (1) на овој член, како и начинот на нивното пополнување и доставување ги пропишува министерот.

**Член 135
(Соопштување на резултатите од класификацијата)**

(1) За резултатите од класификацијата и вреднувањето на суровото млеко, преработувачкиот капацитет писмено ги известува производителите од кои откупил млеко три дена од денот на добивањето на резултатите од овластената лабораторија.

(2) Резултатите од ставот (1) на овој член се водат на образец за известување.

(3) Формата и содржината на образецот од ставот (2) на овој член, како и начинот на неговото водење ги пропишува министерот.

**Член 136
(Архивирање и чување на податоците)**

(1) Евидентираните податоци во информативниот систем од членот 132 на овој закон се архивираат и чуваат трајно.

(2) Податоците од членот 134 и податоците од производителите од членот 133 на овој закон се архивираат и чуваат најмалку 36 месеци од датумот на нивното евидентирање.

9.4. Контрола

**Член 137
(Службена контрола)**

(1) За утврдување на квалитетот на суровото млеко со цел за негово класирање и вреднување, како и на квалитетот на производите од млеко кои се ставаат во промет Управата за ветеринарство врши службени контроли.

(2) Контрола на квалитетот на млекото и производите од млеко се врши со анализа и суперанализа на земените примероци. Суперанализа се врши по приговор на резултатите од анализата.

(3) Начинот на земање примероци при службените контроли и методите за анализа и суперанализа ги пропишува министерот.

**Член 138
(Овластување на лаборатории и утврдување
на квалитет)**

(1) Анализа за утврдување на квалитетот на суровото млеко од земените примероци со класирање заради вреднување на млекото вршат овластени лаборатории врз основа на спроведен јавен оглас и склучен договор со Министерството.

(2) Лабораториите од ставот (1) на овој член со решение ги овластува министерот доколку ги исполнуваат следниве услови:

- да има вработено најмалку две лица со високо образование од областа на хемиските, технолошките, биотехнолошките, биохемиските, ветеринарните или земјоделските науки со најмалку двегодишно работно искуство во областите за изведување на лабораториските анализи,

- да има соодветни простории опремени со потребна опрема за вршење на анализите и

- да е акредитирана од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија за соодветните методи за вршење анализи на млеко и производи од млеко.

(3) Јавниот оглас од ставот (1) на овој член особено содржи:

- регион во кој ќе се изведува работата,
- потребни услови за изведување на работата,
- критериуми за избор и
- максимален износ за изведување на работата.

(4) Договорот од ставот (1) на овој член особено содржи:

- почеток, времетраење и регион на работа,
- меѓусебни права и обврски,
- начин на финансирање,
- користење на податоци и
- надзор.

(5) Суперанализа за утврдување на квалитетот на суровото млеко по приговор на резултатите од анализата врши лабораторија која е акредитирана од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија или од страна на институт за акредитација од земјите членки на Европската унија за соодветни методи за вршење на анализи на млеко и производи од млеко.

(6) Поблиските услови од ставот (2) алинеја 2 на овој член ги пропишува министерот.

**Член 139
(Решение за овластување)**

(1) За добивање овластување лабораториите поднесуваат барање кое во прилог ги содржи доказите за исполнување на условите утврдени во членот 138 од овој закон.

(2) За овластувањето од ставот (1) на овој член министерот издава решение.

(3) Решението за овластување од ставот (2) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството.

(4) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето од овластените лаборатории за вршење на анализи за кои ќе се утврди дека престанале да ги исполнуваат условите предвидени во членот 138 од овој закон.

(5) Против решението од ставот (4) на овој член може да се поднесе жалба до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во управни работи од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветерината.

Член 140

(Приговор на резултатите од анализата)

(1) Постапката и начинот на вршење службена контрола се вршат согласно со прописите од областа на ветеринарното здравство.

(2) Овластената лабораторија за анализа на квалитетот на суровото млеко е должна добиените резултати во рок од три дена да ги достави до откупувачот и производителот. Овие извештаи се во три копии и тоа еден за производителот - испорачателот на млеко, еден за преработувачкиот капацитет и еден за Управата за ветеринарство.

(3) По добивањето на резултатите производителот и/или преработувачкиот капацитет во рок од 24 часа по нивното примање можат да поднесат приговор до лабораторија за суперанализа преку Управата за ветеринарство.

(4) Приговорот од ставот (1) на овој член се доставува лично, по електронска пошта или факс.

(5) Трошоците за суперанализата се на товар на производителот или преработувачкиот капацитет, доколку добиените резултати соодветствуваат со резултатите од анализата. Во случај кога добиените резултати од суперанализата отстапуваат од резултатите од анализата, трошоците за суперанализата ги сноси овластената лабораторија.

(6) Резултатите од суперанализата се конечни.

III. ЗАШТИТА НА ЗЕМЈОДЕЛСКИ И ПРЕХРАНБЕНИ ПРОИЗВОДИ СО ГЕОГРАФСКИ НАЗИВ И ОЗНАКА ЗА ГАРАНТИРАН ТРАДИЦИОНАЛЕН СПЕЦИЈАЛИТЕТ

1. Заштита на земјоделски и прехранбени производи со географски и традиционален назив

Член 141

(Примена на ознака за потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален специјалитет)

(1) Земјоделските и прехранбените производи наменети за хумана исхрана на национално и меѓународно ниво се заштитуваат со заштита на географскиот назив со ознака на потеклото или географската ознака.

(2) Земјоделските и прехранбените производи наменети за хумана исхрана на национално и меѓународно ниво се заштитуваат со заштита на традиционалниот назив со ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(3) Земјоделските и прехранбените производи од ставовите (1) и (2) на овој член ги определува министерот и се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Одредбите од овој закон за заштита на географски и традиционален назив не се применуваат за јаките алкохолни пијалаци.

(5) Одредбите од членовите 147, 148, 149, 150, 151, 153 и 154 на овој закон се применуваат и за вино, доколку поинаку не е уредено со Законот за вино.

Член 142

(Ознака на потекло и географска ознака)

(1) Со ознаката на потекло може да се заштитат земјоделските и прехранбените производи од членот 141 став (1) на овој закон:

- кои потекнуваат од одредено место, регион или земја,

- чиј квалитет или карактеристики, во најголем дел или исклучиво се под влијание на посебни природни или човечки фактори на одредено географско подрачје и

- чие производство, преработка и/или подготовка во целост се одвива во географското подрачје.

(2) Со географска ознака може да се заштитат земјоделските и прехранбените производи од членот 141 став (1) на овој закон:

- кои потекнуваат од одредено место, регион, или земја,

- кои имаат специфичен квалитет, углед или друго обележје кои се припишуваат на географското потекло и

- чие производство и/или преработка и/или подготовка се одвиваат во географското подрачје.

(3) Географски или негеографски поими кои се користат за означување на земјоделските и прехранбените производи кои ги задоволуваат условите од ставовите (1) и (2) на овој член се ознака на потекло или географска ознака.

(4) Кога суровините се обезбедени од географско подрачје кое е пошироко или различно од подрачјето на преработката, ознаката на потекло од ставот (1) на овој член може да се користи доколку подрачјето каде што се произведени суровините е дефинирано и постојат посебни услови за производство на тие суровини.

(5) Подрачјето на производство на суровините и постоењето на посебни услови за производство од ставот (4) на овој член ги утврдува стручна комисија формирана со решение на министерот.

(6) Листата на суровини од ставот (4) на овој член ја пропишува министерот.

Член 143

(Ознака за гарантиран традиционален специјалитет)

(1) Со ознаката за гарантиран традиционален специјалитет може да се заштитат земјоделските и прехранбените производи од членот 141 став (2) на овој закон:

- кои се произведени со употреба на традиционални суровини,

- кои имаат специфичен квалитет, углед или друго обележје кои се припишуваат на традицијата и

- чие производство, преработка и/или подготовка се одвива на традиционален начин.

(2) Традиционален назив кој се користи за означување на земјоделските и прехранбените производи кои ги задоволуваат условите од ставот (1) на овој член е ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(3) За да биде регистриран традиционалниот назив треба да е:

- специфичен сам по себе или

- да ги изразува посебните својства на земјоделскиот или прехранбениот производ.

(4) Називот од ставот (3) алинеја 1 на овој член треба да е традиционален и да биде вообичаен во неговото користење.

(5) Називот од ставот (3) алинеја 2 на овој член нема да се регистрира, ако:

- создава заблуда односно е посебен и упатува на очигледните својства на производот или својството е такво да не одговара на производот, па може да ги наведе потрошувачите на погрешно мислење за карактеристиките на производот.

Член 144

(Генерички назив, називи кои се во конфликт со називите на растителните сорти и животински раси, хомоними и трговска марка)

(1) Генерички назив е назив на земјоделски или прехранбен производ кој и покрај поврзаноста со местото или регионот во кој земјоделскиот или прехранбениот

производ првобитно е произведен или е ставен во промет, станал вообичаен назив за некој земјоделски или прехранбен производ во Република Македонија.

(2) Генеричките називи од ставот (1) на овој член не можат да се регистрираат како ознака за потекло или географска ознака.

(3) За да не се доведат во заблуда потрошувачите околу вистинското потекло на производ, како ознака на потекло или географска ознака нема да се регистрира назив кој е во конфликт со растителна сорта или животинска раса.

(4) Назив на растителните сорти и животински раси може да биде дел од називот за ознаката за гарантиран традиционален специјалитет, под услов да не создава заблуда во однос на природата на производот.

(5) Називот кој во целост или делумно е хомонимен со називот кој веќе е регистриран во согласност со овој закон ќе се регистрира со соодветно почитување на локалната и традиционалната употреба на називот, освен ако не постои ризик од доведување во заблуда на потрошувачите.

(6) Хомонимен назив кој погрешно ги упатува потрошувачите дека производот доаѓа од некое друго географско подрачје нема да се регистрира, дури и кога таквиот назив се однесува за вистинско подрачје, регион или место на потекло.

(7) При употреба на регистриран назив кој е хомоним се води сметка да постои доволна разлика меѓу хомонимот кој е регистриран подоцна и називот кој веќе е запишан во соодветниот регистар.

(8) Ознаката за потекло или географската ознака нема да се регистрираат доколку регистрацијата ги доведува во заблуда потрошувачите околу вистинскиот идентитет на производот во однос на угледот, препознатливоста и должината на употребата на трговска марка.

Член 145 (Елаборат)

(1) Земјоделскиот или прехранбениот производ добива ознака за потекло или географска ознака, врз основа на изработен елаборат.

(2) Елаборатот особено содржи:

1) назив на земјоделскиот или прехранбениот производ кој во себе содржи ознака на потекло или географска ознака;

2) опис на земјоделскиот или прехранбениот производ, суровината, како и главните физички, хемиски, микробиолошки или органолептички карактеристики на земјоделскиот или прехранбениот производ;

3) дефинирање на географското подрачје и доколку е потребно дополнителни податоци кои се во согласност со условите од членот 142 став (4) на овој закон;

4) доказ дека земјоделскиот или прехранбениот производ потекнува од одреденото географско подрачје согласно со членот 142 ставови (1) алинеја 1 и (2) алинеја 1 од овој закон;

5) опис на методот за производство на земјоделскиот или прехранбениот производ и по потреба автентичниот и непроменлив локален метод на производство;

6) податоци за:

- поврзаност меѓу квалитетот или карактеристиките на земјоделскиот или прехранбениот производ и географското подрачје од членот 142 став (1) алинеја 1 на овој закон или

- поврзаност меѓу специфичниот квалитет, угледот или други карактеристики на земјоделскиот или прехранбениот производ со географското подрачје од членот 142 став (2) алинеја 1 на овој закон;

7) назив и адреса на овластените тела кои ја верифицираат соодветноста на производот со елаборатот и

8) специфични правила за означување на земјоделскиот или прехранбениот производ.

Член 146 (Спецификација на производот)

(1) Земјоделскиот или прехранбениот производ добива ознака за гарантиран традиционален специјалитет врз основа на изработена спецификација на производот (во натамошниот текст: спецификација).

(2) Спецификацијата од ставот (1) на овој член особено содржи:

- назив од членот 143 став (2) на овој закон кој мора да биде на македонски јазик и, по барање, на друг јазик,

- назнака на барањето дали регистрацијата е со или без задржување на правото на називот,

- опис на земјоделскиот или прехранбениот производ вклучувајќи ги неговите главни физички, хемиски, микробиолошки или органолептички својства,

- опис на методот на производство, подготовката и природата и својствата на употребените суровини или состојки кои производителите мораат да го следат,

- елементите кои ги одредуваат посебните својства на производот и, по потреба, основните употребени препораки,

- елементи кои го докажуваат традиционалниот карактер на производите во согласност со членот 143 став (1) од овој закон и

- минималните барања и постапки за проверка на посебните својства.

(3) Формата и содржината на спецификацијата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 147 (Барање за регистрација)

(1) Барање за регистрација може да поднесе заинтересирана група на производители или преработувачи кои се занимаваат со производство на ист земјоделски или прехранбен производ без разлика на нивниот правен облик или состав. Во групата на производители можат да учествуваат и други заинтересирани субјекти.

(2) Правни или физички лица се сметаат за група на производители ако ги исполнуваат следниве услови:

- да се единствен производител во дефинирано географско подрачје и

- дефинираното географско подрачје да поседува карактеристики по кои се разликува од соседното подрачје или карактеристиките на производот да се разликуваат од карактеристиките на производите кои се произведуваат во соседното подрачје.

(3) Групата на производители од ставот (1) на овој член може да се поднесе барање за регистрација само за земјоделски или прехранбени производи кои тие ги произведуваат или преработуваат.

(4) Барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака особено содржи:

- назив и адреса на група на производители која го поднесува барањето,

- елаборат и

- единствен документ.

(5) Барањето за регистрација на ознака за гарантиран традиционален специјалитет особено содржи:

- назив и адреса на групата на производители која го поднело барањето,

- спецификација на производот наведена во членот 146 од овој закон,

- назив и адреса на овластени тела кои ја верифицираат соодветноста на производот со неговата спецификација и

- документи кои го докажуваат специфичниот и традиционалниот карактер на производите.

(6) Со едно барање може да се побара регистрација само на една ознака на потекло, географска ознака или ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(7) Формата и содржината на единствениот документ од барањето од ставот (4) алинеја 3 на овој член ги пропишува министерот.

Член 148 (Постапка за регистрација)

(1) Барањето за регистрација од членот 147 на овој закон се поднесува до Министерството.

(2) Министерот формира стручна комисија за спроведување на постапка за регистрирање на заштитени ознаки на земјоделски и прехранбени производи.

(3) Комисијата од ставот (2) на овој член е составена од седум члена од кои три постојани члена од Министерството, три члена експерти од соодветната област и еден член претставник на подносителите на барањето.

(4) За проверка на основаноста на барањето од членот 147 на овој закон и исполнетоста на условите од овој закон кои се однесуваат на ознаката на потекло, географската ознака и ознаката за гарантиран традиционален специјалитет, Комисијата од ставот (2) на овој член го разгледува секое барање.

(5) Начинот на работа на Комисијата по однос на ставот (4) од овој член ја пропишува министерот.

(6) Доколку барањето од ставот (1) на овој член е основано и целосно се објавува во рок од десет дена по завршување на постапката од ставот (5) на овој член на веб страницата на Министерството и/или во јавните гласила.

Член 149 (Приговор)

(1) Секое домашно и странско правно или физичко лице кое има правен интерес има право да поднесе приговор на предложениот назив до Министерството во рок од шест месеци од денот на објавување од членот 148 став (6) на овој закон, доколку:

- а) географскиот назив:
 - е регистриран спротивно од членот 145 на овој закон,
 - не е во согласност со одредбите од членот 142 на овој закон,
 - регистрирањето на предложениот назив би го загрозило опстојувањето на производот со целосен или делумно идентичен назив или трговска марка, кој бил законски присутен на пазарот во последните пет години пред датумот на објавувањето од членот 144 став (4) на овој закон и
 - содржи податоци од кои може да се заклучи дека називот за кој е побарана регистрација е генерички, во смисла на членот 144 ставови (1) и (2) од овој закон и
- б) традиционалниот назив:
 - е регистриран спротивно од членот 146 на овој закон и
 - не е во согласност со одредбите од членот 143 на овој закон.

(2) Стручната комисија од членот 148 став (2) на овој закон ја проверува основаноста на приговорот.

(3) Доколку приговорот е основан и во согласност со ставот (1) на овој член, Министерството ги повикува заинтересираните страни да се спогодат.

(4) Доколку заинтересираните страни не постигнат спогодба, Комисијата ќе одлучи како ќе постапи во однос на барањето за регистрација.

Член 150 (Решение и регистри на ознаки)

(1) По спроведената постапка од членовите 148 и 149 на овој закон министерот донесува решение за регистрација на ознака на потекло, географска ознака или ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(2) Решението за регистрација од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“. Податоците за заштитениот производ се објавуваат на веб страницата на Министерството.

(3) Со влегувањето во сила на решението од ставот (1) на овој член, регистрираната ознака на потекло се запишува во Регистарот на ознаки на потекло, регистрираната географска ознака се запишува во Регистарот на географски ознаки и регистрираната ознака за гарантиран традиционален специјалитет се запишува во Регистарот на ознаки за гарантиран традиционален специјалитет.

(4) Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставот (3) на овој член ги пропишува министерот.

Член 151 (Регистри на корисници на ознаки)

(1) Регистрираниот назив од членот 150 на овој закон може да го користи секој субјект кој го произведува и/или преработува земјоделскиот или прехранбениот производ во согласност со елаборатот или спецификацијата.

(2) Групата на производители од членот 147 став (1) на овој закон која поднела барање за регистрација согласно со овој закон, односно секој нејзин член кој ја поминал постапката на верификација на соодветноста со елаборатот и/или спецификацијата, се запишува во Регистарот на корисници на ознаки на потекло, Регистарот на корисници на географски ознаки или Регистарот на корисници на ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(3) Секој нов производител и/или преработувач кој не е член во групата на производители од ставот (2) на овој член или е нејзин член и ја нема поминато постапката на верификација на соодветноста со елаборатот и/или спецификацијата во текот на постапката за регистрација на ознаката, се запишува во соодветниот регистар од ставот (2) на овој член врз основа на барање и доказ за исполнување на условите од ставот (1) на овој член.

(4) Министерството на секој производител и/или преработувач од ставовите (2) и (3) на овој член му издава решение за запишување во соодветниот регистар од ставот (2) на овој член.

(5) Формата, содржината и начинот на водење на регистрите од ставот (2) на овој член ги пропишува министерот.

Член 152 (Изменување и дополнување на елаборатот и спецификацијата)

(1) Групата на производители која ги исполнува условите од членот 147 ставови (1), (2) и (3) на овој закон и која има интерес, може да поднесе барање за одобрување на измена и дополнување на:

- елаборатот со цел да се измени географското подрачје од членот 145 став (2) точка 3 на овој закон или да се уважат достигнувањата во областа на науката и технологијата или

- спецификацијата, за измени во содржината на спецификацијата од членот 146 став (2) на овој закон.

(2) Барањето од ставот (1) на овој член особено содржи опис на бараните измени и дополнувања на елаборатот и/или спецификацијата со образложение.

(3) Доколку бараните измени и дополнувања од ставот (1) алинеја 1 на овој член вклучуваат една или повеќе измени и дополнувања на единствениот документ за барањето за измена и дополнување се применува постапката од членовите 148, 149, 150 и 151 на овој закон.

(4) Доколку измените и дополнувањата од ставот (1) алинеја 1 на овој член немаат одраз на содржината на единствениот документ, Комисијата одлучува без примена на постапката од членот 148 став (5) на овој закон.

(5) За барањето за одобрување на измени и дополнувања од ставот (1) алинеја 2 на овој член се применува постапка од членовите 148, 149, 150 и 151 на овој закон.

(6) Доколку измените и дополнувањата од ставот (1) на овој член се од мал обем, Комисијата одлучува без да ја примени на постапката од членот 148 став (5) на овој закон.

(7) Доколку измените и дополнувањата од ставот (1) на овој член се однесуваат на привремена промена поради задолжителни санитарни или фитосанитарни мерки од страна на надлежните јавни субјекти, нема да се применува постапката од членот 148 став (5) на овој закон.

(8) Начинот на поднесување на барање за измена и дополнување на елаборатот односно спецификацијата го пропишува министерот.

(9) Измените и дополнувањата од ставот (1) на овој член Комисијата ги објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 153

(Поништување на решението за регистрација)

(1) Доколку се утврди дека производството на земјоделскиот или прехранбениот производ не е во согласност со условите наведени во елаборатот и/или спецификацијата, министерот на предлог на Државниот инспекторат за земјоделство донесува решение за бришење на субјектот од соодветниот регистар од членот 151 став (2) на овој закон.

(2) Против решението од ставот (1) на овој член е дозволена жалба до Комисијата за решавање на управни работи во втор степен од областа на земјоделството, шумарството, водостопанството и ветеринарството на Владата на Република Македонија.

(3) Решението од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството.

Член 154

(Називи, ознаки и знаци)

(1) Земјоделски или прехранбен производ произведен и/или преработен во согласност со елаборатот од членот 145 на овој закон ќе биде означен на начин што покрај регистрираниот назив ќе има видлива ознака за „ЗАШТИТЕНА ОЗНАКА НА ПОТЕКЛО“, односно „ЗАШТИТЕНА ГЕОГРАФСКА ОЗНАКА“ или со употреба на знаци кои ја содржат истата ознака.

(2) Земјоделски или прехранбен производ произведен и/или преработен во согласност со спецификацијата од членот 146 на овој закон ќе биде означен на начин што покрај регистрираниот назив ќе има видлива ознака за „ОЗНАКА ЗА ГАРАНТИРАН ТРАДИЦИОНАЛЕН СПЕЦИЈАЛИТЕТ“ или со употреба на знаци кои ја содржат истата ознака.

(3) Претходно регистрирани традиционални називи можат да се користат за означување на земјоделски и прехранбен производ кој не е произведен и/или преработен во согласност со спецификацијата од членот 146 на овој закон без да се користи ознака „ОЗНАКА ЗА ГАРАНТИРАН РАДИЦИОНАЛЕН СПЕЦИЈАЛИТЕТ“ или знаци кои ја содржат истата ознака.

(4) Доколку ознаката за гарантиран традиционален специјалитет се регистрира со задржување на правото на називот, согласно со членот 146 став (2) алинеја 2 од овој закон, по датумот на објавување од членот 150 став (2) на овој закон, регистрираниот назив повеќе не смее да се употребува за означување на земјоделски или прехранбени производи кои не ја задоволуваат

спецификација од членот 146 на овој закон дури и ако не е придружен со ознака „ОЗНАКА ЗА ГАРАНТИРАН ТРАДИЦИОНАЛЕН СПЕЦИЈАЛИТЕТ“ или знаци кои ја содржат истата ознака.

(5) Само производителите и/или преработувачите кои ги задоволуваат условите од елаборатот од членот 145 на овој закон и спецификацијата од членот 146 на овој закон и кои се запишани во соодветниот регистар на корисници од членот 151 став (2) на овој закон, можат при означувањето, рекламирањето или на друга документација која се однесува на земјоделскиот или прехранбениот производ да ги користат ознаките од ставовите (1) и (2) на овој член.

(6) Формата, содржината, големината и употребата на ознаките и знаците од ставовите (1) и (2) на овој член ги пропишува министерот.

Член 155

(Трошоци)

(1) Трошоците во постапката за регистрирање и користење на ознаката за потекло, географската ознака и ознаката за гарантиран традиционален специјалитет се на товар на подносителот на барањето и се во висина на реално направените трошоци за спроведување на постапката.

(2) Трошоците од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

Член 156

(Заштита на регистрирани називи)

(1) Регистрираните географски називи се заштитени од:
- нивно директно или индиректно комерцијално користење за производи кои не се опфатени со регистрацијата, доколку тие производи се слични со производите кои се регистрирани под тие називи или доколку со користење на тој назив се искористува угледот на заштитениот назив,

- злоупотреба, имитирање па дури и ако е означено вистинското потекло на производот или ако називот на производот е преведен или ако му е додаден израз сличен на „стил“, „метод“, „произведен како во“, „имитација“ или слично;

- употреба на лажна ознака или ознака која ги доведува во заблуда потрошувачите во однос на изворот, потеклото, природата или значајните карактеристики на производот во која било фаза од маркетингот и
- се друго што може да ги доведе во заблуда потрошувачите во однос на вистинското потекло на производот.

(2) Кога регистрираниот географски назив во себе го содржи називот на земјоделскиот или прехранбениот производ кој се смета за генерички, користењето на тој генерички назив за соодветниот земјоделски или прехранбен производ нема да се смета за спротивен на ставот (1) алинеи 1 и 2 од овој член.

(3) Заштитените географски називи не можат да станат генерички.

(4) Регистрираните традиционални називи заштитени се од:

- злоупотреба или користење кое може да ги доведе во заблуда потрошувачите во поглед на „ознаката за гарантиран традиционален специјалитет“ или соодветниот знак, како и од секако имитирање на називите кои се регистрирани со задржување на правото на називот и

- постапки кои би можеле да ги доведат во заблуда потрошувачите, вклучувајќи и постапки кои упатуваат дека некој земјоделски или прехранбен производ е регистриран како ознака за гарантиран традиционален специјалитет.

(5) Називите на земјоделските или прехранбените производи кои се пуштаат во промет, не смее да се користат на начин кој создава забуна во однос на регистрираните традиционални називи и правото за задржување на називот.

**Член 157
(Трговска марка)**

(1) Кога барањето за регистрација на трговската марка е поднесено после денот на поднесување на барањето за регистрација на ознаката за потекло и географската ознака се регистрирани во согласност со одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на него, барањето за регистрирање на трговската марка ќе биде одбиено.

(2) Трговската марка која е регистрирана на подрачјето на Република Македонија во согласност со посебните прописи, пред датумот на поднесување на барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака, може и понатаму да продолжи да се користи.

2. Меѓународна регистрација и заштита на ознаките

**Член 158
(Меѓународна регистрација)**

(1) Ознаките на потекло, географските ознаки и ознаките за гарантиран традиционален специјалитет можат да се заштитат и во странство врз основа на билатерални договори за заемна заштита или меѓународни договори кои се ратификувани од Република Македонија.

(2) Ознаките кои не се заштитени или оние кои престанале да важат во земјата на потекло, не можат да се заштитат во Република Македонија.

**Член 159
(Барање за регистрација на ниво на Европска унија)**

(1) Групата на производители од членот 147 на овој закон може да поднесе барање за регистрација на ознака на потекло, географска ознака или ознака за гарантиран традиционален специјалитет на ниво на Европската унија за ознаките заштитени согласно со одредбите на овој закон во Република Македонија.

(2) Барањето за регистрација на ознака за потекло или географска ознака од ставот (1) на овој член мора да ги содржи документите од членот 147 став (4) на овој закон, како и доказ дека називот е заштитен во Република Македонија.

(3) Барањето за регистрација на ознаките за гарантиран традиционален специјалитет од ставот (1) на овој член мора да ги содржи и документите од членот 147 став (5) на овој закон.

(4) Барањето од ставовите (2) и (3) на овој член се испраќа до Европската комисија директно или преку Министерството.

(5) Доколку називот на заштитената ознака на потекло или географската ознака означува прекугранично географско подрачје или кога традиционалниот назив е поврзан со прекуграничното географско подрачје, повеќе групи на производители можат да поднесат заедничко барање во согласност со правилата пропишани со прописите на Европската Унија.

(6) Групи на производители од различни држави членки на Европската унија или од трети земји можат да поднесат заедничко барање за заштита на ознаките за гарантиран традиционален специјалитет под услов барањето да е во согласност со правилата пропишани во Европската унија.

(7) Барањето и документацијата до Европската комисија се испраќаат на еден од службените јазици на Европската унија.

**Член 160
(Постапка за регистрација на ниво на Европската унија)**

(1) Постапката за регистрација на ознака на ниво на Европската унија се спроведува во согласност со правилата пропишани во Европската унија.

(2) Во случај националните ознаки да се регистрирани и на ниво на Европската унија се применуваат прописите од ставот (1) на овој член.

3. Контрола и верификација на соодветноста со елаборатот и/или производната спецификација

**Член 161
(Контрола)**

(1) На земјоделските и прехранбените производи за хумана исхрана кои се заштитени со ознака на потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален специјалитет се врши контрола од страна на Државниот инспекторат за земјоделство.

(2) Корисниците на регистрирана ознака на потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален специјалитет согласно со овој закон подлежат на контролата од ставот (1) на овој член.

**Член 162
(Верификација на соодветноста со елаборатот и/или спецификацијата)**

(1) Верификацијата на соодветноста со елаборатот од членот 145 на овој закон и/или спецификацијата од членот 146 на овој закон се спроведува пред поднесување на барањето од членот 147 ставови (4) и (5) на овој закон, како и за време на постапката за регистрација на ознаката од членот 148 на овој закон.

(2) Верификацијата на соодветноста од ставот (1) на овој член ја спроведуваат тела кои ги овластува министерот.

(3) Овластените верификациски тела од ставот (2) на овој член се правни лица акредитирани од Институтот за акредитација на Република Македонија.

(4) За овластените верификациски тела се води Регистар кој се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството.

(5) Решението за овластување на верификациските тела се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството.

(6) Висината на трошоците за верификација на соодветноста од ставот (2) на овој член ја утврдуваат верификациските тела по претходно добиена согласност од Министерството, а се на товар на подносителите на барањата или корисниците на ознаките.

(7) Во случај кога овластеното верификациско тело ќе утврди дека елаборатот од членот 145 на овој закон и/или спецификацијата од членот 146 на овој закон не се соодветни со производот, е должно за тоа веднаш да го извести Министерството.

(8) Формата и содржината на Регистарот од ставот (4) на овој член ги пропишува министерот.

IV. НАДЗОР

**Член 163
(Надзор)**

(1) Надзор над спроведување на одредбите од овој закон врши Министерството.

(2) Инспекциски надзор на одредбите на овој закон за земјоделските и прехранбените производи од растително потекло од Главата II дел 1, дел 2 освен членот 21 и дел 3 на овој закон врши Државниот инспекторат за земјоделство.

(3) Инспекциски надзор на одредбите на овој закон за земјоделските и прехранбените производи од животинско потекло од Главата II дел 2 член 21, делови 4, 5, 6, 7, 8 и 9 на овој закон врши Управата за ветеринарство.

(4) Инспекциски надзор на одредбите од овој закон за земјоделските и прехранбените производи наменети за хумана исхрана заштитени со ознака на потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален специјалитет кои се ставаат во промет врши Државниот инспекторат за земјоделство во согласност со одредбите на овој закон.

Член 164 (Постапка за едукација)

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор државниот инспектор за земјоделство и официјалниот ветеринар утврдат дека е сторена неправилност од членовите 171 став (1) и 174 став (1) на овој закон, се должни да состават записник во кој ќе ја утврдат сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во определен рок и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Државниот инспекторат за земјоделство, односно Управата за ветеринарство, односно органот на државната управа којшто го извршил инспекцискиот надзор во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или за повеќе субјекти.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или субјектот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку државниот инспектор за земјоделство, односно официјалниот ветеринар при спроведување на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку државниот инспектор за земјоделство, односно официјалниот ветеринар при спроведување на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежниот суд.

(9) Државниот инспекторат за земјоделство, односно Управата за ветеринарство водат евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот.

Член 165 (Надлежност на инспекторот)

(1) Државниот инспектор за земјоделство, покрај овластувањата кои ги има врз основа на Законот за Државниот инспекторат за земјоделство, ги има и следниве надлежности и овластувања:

- врши инспекциски надзор на квалитетот на жита и ориз, храна за животни од растително потекло, свежо овошје и зеленчук,

- врши инспекциски надзор на квалитетот и контрола на квалитетот на пратки од земјоделски и прехранбени производи од растително потекло при увоз и преглед на придружната документација,

- врши надзор на работата на регистрираните корисници на ознаки на потекло, географска ознака и ознаката за гарантиран традиционален специјалитет,

- зема примероци заради утврдување на квалитетот и за утврдување на соодветноста со декларираниот квалитет на земјоделските и прехранбените производи од растително потекло,

- привремено забрани користење на регистрираните ознака за потекло, географска ознака и ознака за гарантиран традиционален специјалитет,

- забрани ставање во промет на земјоделски и прехранбени производи доколку не соодветствуваат на пропишаниот квалитет, не соодветствуваат на елаборатот на ознаките за потекло и географска ознака и спецификациите на ознаката за гарантиран традиционален специјалитет и

- врши и други работи пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

(2) Официјалниот ветеринар, покрај овластувањата кои ги има врз основа на прописите од областа на ветеринарното здравство ги има и следниве надлежности и овластувања:

- врши инспекциски надзор на квалитетот на храна за животни од животинско потекло, јајца и месо од живина, говедско, свинско, овчо и козјо месо, производи од пчели, млеко и производи од млеко,

- врши инспекциски надзор и контрола на квалитет на пратки од земјоделски и прехранбени производи од животинско потекло при увоз и преглед на придружната документација,

- зема примероци заради утврдување на квалитет и за утврдување на соодветност на земјоделски и прехранбени производи од животинско потекло и

- врши и други работи пропишани со овој закон и прописите донесени врз основа на него.

Член 166

Државниот инспекторат за земјоделство, односно Управата за ветеринарство за извршениот надзор изготвуваат квартални извештаи и ги објавуваат на веб страницата на Министерството на унифициран квартален преглед.

Член 167

(Трошоци за контрола на квалитет)

(1) Трошоците за контрола на квалитетот на земјоделските производи при производство, промет и при увоз и извоз, вклучувајќи ги и трошоците за земање на примероците и лабораториските анализи, се на товар на операторите со земјоделските производи.

(2) Висината на трошоците за контролата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот, во зависност од вистински направените трошоци за извршување на работите од ставот (1) на овој член.

Член 168

(Одземање на земјоделски и прехранбени производи)

(1) Во случај кога државниот инспектор за земјоделство односно официјалниот ветеринар ќе утврди дека квалитетот на земјоделските производи и преработки не соодветствуваат на декларираниот квалитет го задолжува операторот да ги повлече земјоделските производи и преработки во која било фаза од маркетингот.

(2) Во случај кога државниот инспектор за земјоделство односно официјалниот ветеринар ќе утврди дека земјоделските производи и преработки не соодветствуваат на пропишаниот квалитет издава решение за забрана на ставање во промет, а земјоделските производи и преработки привремено ги одзема со потврда за привремено одземени предмети.

(3) Државниот инспектор за земјоделство, односно официјалниот ветеринар кој го извршил надзорот ќе потврди дали времено забранетите земјоделски производи и преработки од ставот (2) на овој член се усогласени со одредбите од овој закон, после издавањето на решение за забрана од ставот (2) на овој член.

V. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 169

(1) Глоба во износ од 4.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- 1) става во промет оригинални пакувања без декларација за квалитет (член 8 став (3));
 - 2) става во промет јајца кои не ги исполнуваат минималните карактеристики (член 45 став (1));
 - 3) става во промет месо од живина кое не ги исполнува минималните карактеристики (член 47 ставови (1) и (2));
 - 4) не наведе рок на траење (член 52 став (3));
 - 5) препакува пакувани јајца од класата А надвор од центрите за пакување (член 60);
 - 6) става во промет јајца без наведена информација (член 61);
 - 7) става во промет месо од живина кое не е идентификувано (член 62);
 - 8) не врши задолжително оценување (член 80 став (1));
 - 9) става во промет неозначени трупови (членови 82 став (1), 99 став (2) и 106 став (1));
 - 10) не обезбедува соодветни технички услови (член 86 став (1));
 - 11) не применува пропишани методи (член 98 ставови (2) и (3));
 - 12) става во промет неklasирани трупови (член 105 став (1));
 - 13) става во промет сурово млеко без да ги исполнува минималните барања за квалитет (член 125 став (1));
 - 14) става во промет конзумно млеко кое не е пастеризирано и/или стерилизирано (член 128 став (1));
 - 15) става во промет конзумно млеко спротивно од членот 128 ставови (1) и (5) на овој закон;
 - 16) става во промет производи од млеко кои не исполнуваат пропишани стандарди за квалитет (член 129 став (1)) и
 - 17) става во промет млеко и млечни производи кои не се означени со основни податоци (член 131 став (1)).
- (2) Глоба во износ од 1.300 до 2.000 евра во денарска противвредност ќе се изрече на одговорното лице во правното лице за сторен прекршокот од ставот (1) на овој член.
- (3) На правното лице покрај глобата од ставот (1) на овој член ќе му се изрече прекршочна санкција привремена забрана за вршење одделна дејност во траење од шест месеци до една година.
- (4) На одговорното лице во правното лице покрај глобата од ставот (2) на овој член ќе му се изрече прекршочна санкција забрана за вршење професија или должност во траење од една до пет години од ставот (1) на овој член.
- (5) За прекршоците од ставот (1) на овој член покрај глобата на правното лице ќе му се изрече и посебна прекршочна мерка одземање на земјоделските и прехранбените производи.

Член 170

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

- 1) става во промет лупени и нелупени жита и ориз кои не ги исполнуваат минимални услови (член 7 став (1));
- 2) става во промет жита и ориз несоодветно означени и придружени со соодветна документација (член 9 ставови (1) и (2));
- 3) транспортира жита и ориз, а не ги исполнува условите за транспорт од членот 10 став (1) на овој закон;
- 4) складира и чува жита и ориз спротивно на пропишаниот начин и услови (член 10 став (2));
- 5) става во промет храна за животни што не ги исполнува пропишаните услови (членови 18 став (3), 19 став (3), 20 став (3), 21 став (3), 22 став (2), 23 став (3), 24 став (2) и 25 став (3));
- 6) става во промет не пакувана храна за животни (член 26 став (1));
- 7) транспортира, складира и чува храна за животни спротивно на пропишаните услови (член 28 ставови (1) и (2));
- 8) става во промет свежо овошје и зеленчук кое не ги исполнуваат стандардите за квалитет (член 36 став (1));
- 9) става во промет мешавини од различни производи спротивно од пропишаното (член 41);
- 10) става во промет јајца кои не се соодветно означени (член 50 став (1));
- 11) врши пакување во несоодветни простории и без соодветната опрема (член 51 ставови (2) и (4));
- 12) става во промет необележани транспортни пакувања на јајца (член 53 став (1));
- 13) става во промет јајца означени и пакувани надвор од предвидениот рок за означување и пакување (член 52 ставови (1) и (2));
- 14) става во промет несоодветно обележени пакувања (членови 54, 55, 56, 57 и 59);
- 15) става во промет трупови неразврстени и оценети по класи (членови 78 став (1) и 98 став (1));
- 16) врши продажба на мало на неklasифицирано месо (член 81);
- 17) става во промет трупови несоодветно означени (членови 82 ставови (1) и (2), 99 став (2) и 106 ставови (2), (3) и (4));
- 18) врши класирање, а не поседува лиценца или лиценцата му е одземена (член 83 став (1));
- 19) врши класирање спротивно од одредбите на членовите 87 став (1), 100 и 107 од овој закон;
- 20) не ги соопштува резултатите (член 88 став (1));
- 21) не изработува и доставува збирен записник (член 87 став (3));
- 22) не ги соопштува резултатите во предвидениот рок (член 88 став (1));
- 23) резултатите не ги води на пропишан образец (член 88 став (2));
- 24) не го известуваат класификаторот (член 91 став (4));
- 25) става во промет трупови класирани спротивно на пропишаниот начин (член 105 ставови (2), (3) и (4));
- 26) става во промет мед, матичен млеч, полен и прополис кои не ги исполнуваат пропишаните стандарди (член 114 ставови (1), (2), (3) и (4));
- 27) чува производи од пчели спротивно на пропишаниот начин (член 115 ставови (1) и (2));
- 28) става во промет производи од пчели со додатоци повеќе од дозволените (член 116 став (1));
- 29) става во промет непакувани и неозначени производи од пчели (член 117 став (1));
- 30) става во промет несоодветно означени производи од пчели (член 117 став (1));
- 31) не составува дневен записник и не ги обележува соодветно примероците (член 126 став (5));

32) става во промет конзумно млеко со процент на млечна маст различен од пропишаниот (член 127 став (2), (3) и (4));

33) употребува starter култури, сирила и други специфични материи кои не задоволуваат пропишани барања во однос на квалитет и активност (член 130 став (1));

34) не ги известува производителите за резултатите и вреднувањето на суровото млеко во предвидениот рок (член 135 став (1));

35) не ги известува производителите за резултатите и вреднувањето на суровото млеко во предвидениот рок (член 135 став (1));

36) не архивира и чува податоци (член 136);

37) не доставува резултати од анализа на квалитет на суровото млеко на пропишан начин и предвиден рок (член 140 став (2));

38) користи регистрирана ознака на потекло, географска ознака или ознака на гарантиран традиционален специјалитет, спротивно на членот 150 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

39) користи регистрирана ознака на потекло, географската ознака или ознака за гарантиран традиционален специјалитет после поништувањето на решението (член 153 став (1));

40) користи регистриран назив спротивно од членот 156 став (1) на овој закон;

41) користи трговска марка спротивно од одредбите на членот 157 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

42) означува земјоделски или прехранбени производи спротивно од одредбите од членот 154 ставови (1), (2), (3) и (4) на овој закон и

43) не доставува резултати согласно со членот 140 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 600 до 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за сторен прекршокот од ставот (1) на овој член.

(3) За сторен прекршок од ставот (1) на овој член покрај глобата на правното лице ќе му се изрече и посебна прекршочна мерка одземање на земјоделските и прехранбените производи.

Член 171

(1) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече за прекршок на правно лице, ако:

1) става во промет жита и ориз несоодветно пакувани (член 8 став (1));

2) декларацијата не ги содржи пропишаните податоци (член 8 став (4));

3) не доставува извештаи (член 12 ставови (1), (2), (3) и (4));

4) става во промет храна за животни која не е соодветно означена и придружна со соодветна документација (член 27 став (1));

5) не води евиденција и не доставува податоци (член 30 ставови (1) и (2));

6) не архивира и не чува евидентирани податоци (член 30 став (3));

7) става во промет свежо овошје и зеленчук кое не е соодветно означено во однос на нивната намена (член 36 став (3));

8) става во промет свежо овошје и зеленчук кои не се соодветно означено (член 40 ставови (1), (2), (3) и (4));

9) операторот не доставува извештаи (член 42 став (2));

10) операторот не доставува извештаи во предвидениот рок (член 42 став (2));

11) не води евиденција и не архивира податоци (членови 65, 66 и 67);

12) води евиденција и архивирање спротивно на пропишаниот начин (членови 65, 66 и 67);

13) не ги чува евидентирани и архивирани податоци во предвидениот период (член 68);

14) не води евиденција и не архивира податоци (член 91 став (1));

15) податоците од членот 91 став (1) не ги чува согласно со предвидениот рок од членот 92 став (2) на овој закон;

16) не води евиденција (член 119 став (1));

17) не доставува евиденција (член 119 став (2));

18) не доставува евиденција во утврдениот рок (член 119 став (2)) и

19) не води и не доставува евиденција, не архивира и не чува податоци за произведено и продадено млеко (членови 133 ставови (1) и (2) и 134 ставови (1), (2), (3) и (4)).

(2) Глоба во износ од 400 до 800 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на одговорното лице во правното лице за сторен прекршокот од ставот (1) на овој член.

Член 172

(1) Глоба во износ од 500 до 1 000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице ако:

1) става во промет оригинални пакувања без декларација (член 8 став (3));

2) става во промет јајца кои не ги исполнуваат минималните карактеристики (член 45 став (1));

3) става во промет јајца кои не се означени (член 50 став (1));

4) откупува, класира, означува и пакува јајца и обележува пакување, а не е центар за пакување (член 51 став (1));

5) препакува пакувани јајца од класата А надвор од центрите за пакување (член 60);

6) става во промет јајца без наведена информација (член 61);

7) става во промет месо од живина кое не е идентификувано (член 62);

8) не врши задолжително оценување (член 80 став (1));

9) врши продажба на мало на неklasифицирано месо (член 81);

10) става во промет неозначени трупови (членови 82 став (1), 99 став (2) и 106 став (1));

11) става во промет сурово млеко без да ги исполнува минималните барања за квалитет (член 125 став (1));

12) става во промет производи од млеко кои не исполнуваат пропишани стандарди за квалитет (член 129 став (1)) и

13) става во промет млечни производи кои не се означени со основни податоци (член 131 став (1)).

(2) На физичкото лице покрај глобата од ставот (1) на овој член ќе му се изрече и посебна прекршочна мерка привремено одземање на земјоделските и прехранбените производи.

Член 173

(1) Глоба во износ од 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице ако:

1) става во промет лупени и нелупени жита и ориз кои не ги исполнуваат минимални услови (член 7 став (1));

2) транспортира жита и ориз, а не ги исполнува условите за транспорт од членот 10 став (1) на овој закон;

3) става во промет храна за животни што не ги исполнува пропишаните услови (членови 18 став (3), 19 став (3), 20 став (3), 21 став (3), 22 став (2), 23 став (3), 24 став (2) и 25 став (3));

4) става во промет не пакувана храна за животни (член 26 став (1));

5) транспортира, складира и чува храна за животни спротивно на пропишаните услови (член 28 ставови (1) и (2));

6) става во промет свежо овошје и зеленчук кое не ги исполнуваат стандардите за квалитет (член 36 став (1));

7) става во промет необележани транспортни пакувања на јајца (член 53 став (1));

8) става во промет трупови неразврстени и оценети по класи (членови 78 став (1) и 98 став (1));

9) врши класирање, а не поседува лиценца или лиценцата му е одземена (член 83 став (1));

10) врши класирање спротивно од одредбите на членови 87 став (1), 100 и 107 на овој закон;

11) става во промет неklasирани трупови (член 105 став (1));

12) не изработува и доставува збирен записник (член 87 став (3));

13) става во промет мед, матичен млеч, полен и прополис кои не ги исполнуваат пропишаните стандарди (член 114 ставови (1), (2), (3) и (4));

14) става во промет производи од пчели со додатоци повеќе од дозволените (член 116 став (1));

15) става во промет непакувани и неозначени производи од пчели (член 117 став (1));

16) не составува дневен записник и не ги обележува соодветно примероците (член 126 став (5));

17) употребува starter култури, сирила и други специфични материи кои не задоволуваат пропишани барања во однос на квалитет и активност (член 130 став (1));

18) користи регистрирана ознака на потекло, географска ознака или ознака на гарантиран традиционален специјалитет, спротивно на членот 150 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

19) користи регистрирана ознака на потекло, географската ознака или ознака за гарантиран традиционален специјалитет после поништувањето на решението (член 153 став (1));

20) означува земјоделски или прехранбени производи спротивно од одредбите од членот 154 ставови (1), (2), (3) и (4) од овој закон и

21) користи трговска марка спротивно од одредбите на членот 157 ставови (1), (2) и (3) од овој закон.

(2) За сторен прекршок од ставот (1) на овој член на физичкото лице покрај глобата ќе му се изрече и посебна прекршочна мерка привремено одземање на земјоделските и прехранбените производи.

Член 174

Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на физичко лице ако:

1) става во промет жита и ориз несоодветно пакувани (член 8 став (1));

2) декларацијата не ги содржи пропишаните податоци (член 8 став (4));

3) става во промет жита и ориз несоодветно означени и придружни со соодветна документација (член 9 ставови (1) и (2));

4) става во промет храна за животни која не е соодветно означена и придружена со соодветна документација (член 27 став 1);

5) става во промет свежо овошје и зеленчук кои не е соодветно означени во однос на нивната намена (член 36 став (3));

6) става во промет свежо овошје и зеленчук кои не се соодветно означени (член 40 ставови (1), (2), (3) и (4));

7) става во промет мешавини од различни производи спротивно од пропишаното (член 41);

8) става во промет несоодветно обележени пакувања (членови 54, 55, 56, 57 и 59);

9) не води евиденција и не архивира податоци (член 65);

10) води евиденција и архивирање спротивно на пропишаниот начин (член 65)

11) става во промет несоодветно означени производи од пчели (член 117 став (1));

12) не води и доставува евиденција, не архивира и не чува податоци за произведено и продадено млеко (член 133 став (1));

13) не води евиденција на пропишан начин и не ја доставува во пропишан рок (член 133 став (2)) и

14) не води дневна евиденција и не ја доставува во утврдениот рок (член 134 ставови (1) и (2)).

Член 175

(Прекршочна постапка и постапка за порамнување)

(1) Прекршочна постапка се води и се изрекува прекршочна санкција за прекршоците предвидени со овој закон пред надлежниот суд.

(2) Пред поднесување барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд, за прекршоците од членовите 169, 171, 172, 173 и 174 на овој закон, државниот инспектор за земјоделство спроведува постапка на порамнување согласно со Законот за Државниот инспекторат за земјоделство и официјалните ветеринар спроведува постапка на порамнување согласно со Законот за ветеринарно здравство.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 176

(Подзаконски акти)

(1) Подзаконските акти предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од 12 месеци од денот на влегување во сила на овој закон.

(2) Подзаконските акти од членот 164 ставови (2) и (9) на овој закон ќе се донесат во рок од 15 дена од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 177

(Акредитација)

(1) Овластените верификациски тела од членот 162 став (3) на овој закон се должни да се акредитираат во рок од три години од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) Овластените верификациски тела од ставот (1) на овој член кои нема да се акредитираат ќе се бришат од Регистарот од членот 162 став (4) на овој закон.

Член 178

(Одложена примена)

Одредбите од членовите 159 и 160 на овој закон ќе се применуваат од денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

Член 179

(Влегување во сила)

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а одредбите од Главата II дел 1 член 14 став (1) алинеја 3, дел 2 член 32 став (1) алинеја 3, делови 5, 6 и 7, 8 член 121 став (10) алинеја 3 и дел 9 член 138 став (2) алинеја 3 на овој закон ќе започнат да се применуваат од 2013 година.

L I G J PËR CILËSINË E PRODHIMEVE BUJQËSORE

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1 (Përmbajtja e ligjit)

Me këtë ligj rregullohen tregjet e prodhimeve bujqësore, standardet për cilësi, klasifikimi, shënimi i cilësisë dhe sistemi informativ për drithëra dhe oriz, ushqimin për kafshë, pemët dhe perimet e freskëta, vezët dhe mishi i shpendëve, mishin e gjedhit, mishin e derri, mishin e deleve dhe dhive, qumështin dhe prodhimet e qumështit, prodhimet e bletëve, mbrojtja e prodhimeve bujqësore dhe ushqimore me emër gjeografik dhe shenjë për specialitet tradicional të garantuar, kontrolli dhe mbikëqyrja mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji.

Neni 2 (Nocionet)

Nocione dhe shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë domethënie si vijon:

1. "Prodhim bujqësor" është rezultati fizik nga prodhimtaria bujqësore (prodhim bujqësor primar). Në prodhime bujqësore sipas këtij ligji bëjnë pjesë prodhimet nga Aneksi 1 i Marrëveshjes për formimin e Unionit Evropian, përveç peshqve dhe prodhimeve të peshkut;
2. "Marketing" do me thënë posedimi i prodhimeve bujqësore të dedikuara për shitje, duke përfshirë edhe ofertën për shitje, magazinimi, paketimi, shënimi, distribuimi dhe çdo formë tjetër e transferimit të prodhimeve bujqësore;
3. "Operator" është prodhuesi dhe secili person tjetër juridik ose fizik, i përfshirë në marketingun e prodhimeve bujqësore;
4. "Cilësia e prodhimit bujqësor" është përmbledhje e karakteristikave të prodhimit bujqësor i cili i përmbushë së paku kërkesat minimale (standardet) për cilësi, të përcaktuara për çdo prodhim bujqësor në veçanti;
5. "Konsumator i fundit" është konsumatori i prodhimeve bujqësore i cili të njëjtat i shfrytëzon ekskluzivisht për ushqimin e drejtpërdrejtë të njerëzve;
6. "Industri ushqimore" është personi juridik i cili prodhon prodhime bujqësore ose prodhime të bazuara në prodhime bujqësore të dedikuara për ushqimin e drejtpërdrejtë të njerëzve, me përjashtim të catering serviseve të mëdhenj;
7. "Industri joushqimore" është personi juridik i cili prodhon prodhime bujqësore ose prodhime të bazuara në prodhime bujqësore të cilat nuk janë të dedikuara për ushqimin e drejtpërdrejtë të njerëzve;
8. "Shitje e lirë" është oferta për shitjen me pakicë të prodhimeve bujqësore të cilat nuk janë të paketuara te konsumatori i fundit;
9. "Seri" është përmbledhja e prodhimeve bujqësore të paketuara ose të papaketuara të llojit, tipit ose klasës së njëjtë, prej një njësie prodhuese dhe të njëjtë ose qendrës për paketim, cikël i njëjtë prodhues, metodë e kultivimit ose prodhimit, me afatin e njëjtë maksimal të zgjatjes dhe/ose datës së paketimit;
10. "Magazinim" është depzitimimi dhe ruajtja e cilido prodhimi nga bimët ose prodhimi me prejardhje bimore;
11. "Ushqim për kafshë" është çdo substancë ose prodhim, duke përfshirë edhe aditivët për ushqimin për kafshë, të përpunuar, pjesërisht të përpunuar ose të papërpunuar, e të dedikuar për ushqimin e kafshëve;
12. "Cilësia e ushqimit për kafshë", nënkupton cilësitë e përgjithshme të ushqimit për kafshë - cilësitë organoleptike dhe vlerën ushqyese e cila kontribuon për aftësinë e saj që t'i plotësojë nevojat themelore në ushqimin e kafshëve;

13. "Lëshimi në qarkullim" është posedimi i prodhimeve bujqësore ose i përpunimeve për shitje, duke përfshirë edhe ofertën për shitje ose cilëndo formë tjetër të transferimit, pa dallim nëse është falas ose jo, si edhe shitja, distribuimi dhe format tjera të transferimit si të tilla;

14. "Lëndë e parë/komponent" është materiali themelor i cili shfrytëzohet për punimin dhe përpunimin plotësues të prodhimit të gatshëm;

15. "Ripërpunim" është çdo procedurë e cila e ndryshon në esencë prodhimin fillestar-themelor;

16. "Kontroll zyrtar" është kontrolli që Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave e kryen për përcaktimin e harmonizimit të rregullave për cilësinë e prodhimeve bujqësore;

17. "Vezë" janë vezët në gëzhgojë, të fituara nga lloji Gallus gallus, të dedikuara për ushqimin e drejtpërdrejtë të njerëzve ose për përdorim në industrinë për prodhime nga vezët, industrinë për prodhimin dhe ripërpunimin e ushqimit, përveç vezëve të thyera, vezëve të inkubuara dhe të ziera;

18. "Vezë për inkubacion" janë vezë shpendësh, dedikuara për fitimin ezogjve, të klasifikuara sipas llojit, kategorisë dhe tipit të shpendëve;

19. "Klloçka" janë pula të llojit Gallus gallus të cilat kanë arritur pjekuri për bërjen e vezëve dhe ruhen për prodhimin e vezëve;

20. "Furrik" është hapësirë e veçuar për bërjen e vezëve;

21. "Vezë të thyera" janë vezë me gëzhgojë dhe cipë të thyer, që sjell deri në ekspozimin e përmbajtjes së brendshme të vezës në ambientin e jashtëm;

22. "Vezë të inkubuara" janë vezët prej çastit të futjes së tyre në inkubator;

23. "Njësi prodhuese" është njësi ekonomike me lokacion të përcaktuar në të cilën kultivohen klloçka dhe prodhohen vezë, brojlerë, gjyshër ose prindër me pedigree dhe prodhohen vezë, zogj brojlerë dhe vezë për inkubacion dhe për fitimin e zogjve të gjyshërve, të prindërve ose zogj komercialë;

24. "Qendër për paketim" është operatori i cili e bën klasifikimin e vezëve sipas cilësisë dhe masës;

25. "Stacioni i inkubacionit" është njësi ekonomike me lokacion të përcaktuar në të cilën inkubohen vezë për inkubacion dhe fitohen zogj gjyshër, prindër ose zogj komercialë;

26. "Paketime të mëdha" janë paketime, sëndukë (kuti) të hapur ose kontejnerë, të cilët përmbajnë më shumë se 36 vezë;

27. "Paketime të vogla" janë paketime të hapura ose të mbyllura të cilat përmbajnë 36 ose më pak vezë;

28. "Paketim për transportim" është ambalazhi i cili përdoret për transportimin e vezëve prej njësisë prodhuese deri në qendrën e paketimit;

29. "Grumbullues" është personi juridik i cili i grumbullon vezët nga prodhuesit dhe i shpërndan nëpër qendrat për paketim, te tregtarët me shumicë, ose në industrinë ushqimore ose joushqimore, i regjistruar në përputhje me rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë;

30. "Vezë industriale" janë vezë të cilat nuk janë të dedikuara për ushqimin e njerëzve;

31. "Ripaketim" është transferimi fizik i vezëve në paketim tjetër ose rishënimi i paketimit që përmban vezë;

32. "Shpendë" janë pula të gjalla (Gallus domesticus), pata, rosa, miska dhe pula afrikane (morka), me peshë mbi 185 gram;

33. "Zogj" janë pula të gjalla, pata, rosa, miska dhe pula afrikane, pesha e të cilave nuk tejkalon 185 gram, ndërsa janë të klasifikuara sipas dedikimit si: a) zogj brojlerë komercialë (për prodhimin e mishit, për prodhimin e vezëve, për dedikim të dyfishtë); b) zogj prindër për prodhimin e zogjve komercialë; dhe v) zogj gjyshër për prodhimin e zogjve prindër;

34. "Trupa të tërë" janë pula, pata, rosa, miska dhe pula amerikane të therura, me ose pa organet e brendshme;

35. "Pjesë të konfeksionuara të trupit" janë prodhime të thertores për ngrënie dhe pjesë të trupit, të shquara për madhësinë e tyre dhe karakteristikën e muskujve;

36. "Mish i shpendëve" janë trupa të tërë, pjesë të konfeksionuara të trupit ose prodhime të tjera të thertores të shpendëve për ngrënie; Mishi i shpendëve mund të jetë i parapaketuar ose i paprapaketuar;

37. "Mish i freskët ose i ftohur i shpendëve" është mish i shpendëve i cili nuk është ngrirë në procesin e ftohjes dhe ruhet në temperaturë jo më të ulët se -20°C dhe jo më të lartë se +4°C;

38. "Mish i ngrirë i shpendëve" është mish i shpendëve i cili është ngrirë menjëherë pas therjes dhe ruhet në temperaturë jo më të lartë se -12°C (+/-3°C);

39. "Mish i shpendëve i ngrirë shpejt" është mish i shpendëve i cili ruhet në temperaturë jo më të lartë se -18°C, me fluktuacione maksimalisht të lejuara të përcaktuara për prodhime të ngrira shpejt;

40. "Parapaketim" është kombinimi i prodhimit dhe paketimit individual në të cilin është paketuar mishi i shpendëve;

41. "Mishi i parapaketuar i shpendëve" është mish i shpendëve i paketuar paraprakisht në ambalazh në mungesë të blerësit, pa dallim nëse ambalazhi është në një tërësi ose vetëm pjesërisht e mbështjell mishin, kështu që përmbajtja e parapaketimit nuk mund të ndryshohet pa u ndërruar ose dëmtuar ambalazhi;

42. "Mish shpendësh i joprapaketuar" është mishi i shpendëve i cilipaketohet në vendin e shitjes në prani të blerësit;

43. "Konformacion" paraqet forma dhe profile të muskulaturës së bashku me indin yndyror ndërmuskulor dhe nënlëkurë, në proporcion me madhësinë e trupit;

44. "Yndyrshmëria", përkatësisht "mbulimi i trupit me ind yndyror" është shkalla e yndyrës së shtresuar nënlëkurë, në proporcion me madhësinë e trupit;

45. "Trup i kafshës së therur" është trupi i tërë i kafshës së therur, prezantuar pas gjakderdhjes, nxjerrjes së organeve të brendshme (evisceracion) dhe rrjepjes së lëkurës;

46. "Gjysma e trupit të kafshës së therur" është prodhim i fituar me ndarjen e trupit në mënyrë simetrike përgjatë mesit të unazave të tërë kurrizit dhe mesit të ashtit të kraharorit dhe ashtit të palëvizshëm të turpshëm;

47. "Trup i përpunuar në thertore" është trup i kafshës së therur prej të cilës pas therjes dhe gjakderdhjes është hequr lëkura dhe përmbushë kushte të caktuara sipas kategorisë dhe llojit të kafshës;

48. "Trup derri i prerë", është trupi i derrit të therur me lëkurë, pa kreshtë, me kokë dhe bisht, pa thundra, organe të brendshme dhe organe gjenitale, me gjuhë, me dhjamë stomaku, veshkë dhe diafragmë;

49. "Trupi i derrit të rrjepur", është trupi i derrit të therur pa lëkurë, pa kokë, i ndarë në vijën e drejtë ndërmjet unazës së parë qafore (atlasit) dhe ashtit të zverkut, pa indin yndyror të nënlëkurës, pa dhjamë, pa pjesë të poshtme të këmbëve të ndara në nyjën kërcyese (tarzale), përkatësisht nyjën karpale, pa organet e brendshme dhe bishtin;

50. "Mjaltë" është substancë e ëmbël natyrore të cilën bletët mjaltëdhënëse (*Apis mellifera* L.) e prodhojnë me mbledhjen e nektarit nga lulet e bimëve mjaltëdhënëse ose sekretet e disa insekteve të cilat parazitohen në pjesët e gjalla të bimëve, i pasurojnë me materie nga trupi i vet, në trup i përpunojnë, i magazinojnë në hoje dhe i lënë të piqen;

51. "Qumësht hojesh" është prodhim i gjëndrave qumështore të bletëve të reja punëtore dhe paraqet masë të dendur në formë paste me ngjyrë të bardhë si qumësht ose ngjyrë të hapur krem, me aromë specifike dhe me shije të tharët me nuancë të ëmbël;

52. "Sediment i patretshëm" është sedimenti i cili mbetet në muret e kivetës (epruvetës) gjatë centrifugimit të mjaltit i cili përgatitet për analizë të polenit;

53. "Polen" janë qelizat seksuale mashkullore të luleve të cilat bletët i mbledhin në formë të topave dhe i magazinojnë në shportat në këmbët e prapme;

54. "Propolis" është prodhim të cilin bletët e prodhojnë nga materiet e rrëshirës që i mbledhin nga disa bimë të drunjtja dhe në to shtojnë pak dyllë, polen dhe sekrete nga trupi i tyre;

55. "Dyllë bletësh" është prodhim nga gjëndrat e dyllta të bletëve punëtore;

56. "Prodhues i prodhimeve nga bletët" është çdo kultivues i bletëve i cili prodhon dhe lëshon në qarkullim mjaltë dhe prodhime të tjera të bletëve;

57. "Grumbullues" është personi ose ndërmarrja që grumbullojnë mjaltë dhe prodhime të tjera të bletëve me qëllim të grumbullimit, paketimit, magazinimit ose përpunimit në prodhime në bazë të mjaltit dhe prodhimeve të tjera të bletëve;

58. "Shitja e drejtpërdrejtë" është çdo shitje e prodhimeve drejtpërdrejt nga prodhuesi të konsumatorët;

59. "Qumësht" është prodhim i gjëndrave të qumështit i fituar me mjeljen e drejtë dhe të rregullt të lopëve, deleve, dhive dhe buallicave, pa shtuar ose pa hequr diçka prej të njëjtit;

60. "Prodhime të qumështit" janë prodhime të fituara ekskluzivisht nga qumështi, që nënkupton se substancat e nevojshme për përpunimin e tyre mund të shtohen me kusht që ato substanca të mos shfrytëzohen për zëvendësim, qoftë në tërësi ose pjesërisht, në cilëndo qoftë komponent të qumështit;

61. "Qumësht i papërpunuar" është qumështi i cili nuk është ngrohur mbi 40°C ose janë aplikuar trajtime tjera të cilat kanë efekt të ngjashëm ose të njëjtë;

62. "Yndyrë e qumështit" është përpjesëtimi i përmbajtjes së yndyrës së qumështit në njëqind njësi prodhim proteina në njëqind njësi qumësht (llogaritur kur azoti i përgjithshëm i fituar (N) shumëzohet me koeficientin 6,38 i shprehur në përqindje);

63. "Vendkultivim për prodhimin e qumështit" është objekti në të cilin një ose më shumë kafshë fermash ruhen që të prodhojnë qumësht për vënieën e tij në qarkullim si ushqim;

64. "Distribucion" është cilido qoftë distribucion i qumështit prej prodhuesit të blerësit, i cili nuk përfshin cilindo qoftë prodhim të qumështit tjetër, me ç'rast transportin e bën prodhuesi, blerësi, ndërmarrja që e bën përpunimin ose që trajton prodhime të tilla ose pala e tretë;

65. "Shitja e drejtpërdrejtë" është çdo shitje ose transferim i qumështit prej prodhuesit drejtpërdrejt të konsumatorët, si edhe çdo shitje ose transferim i prodhimeve tjera të qumështit prej prodhuesit;

66. "Shënimi i origjinës" është emri i rajonit, i vendit të caktuar ose, në raste të jashtëzakonshme, vendit, i cili shfrytëzohet për shënimin e prodhimeve bujqësore ose ushqimore, cilësia ose karakteristikat e të cilave, në pjesën më të madhe ose ekskluzivisht krijohen nën ndikimin e faktorëve të veçantë (specifikë) natyrorë ose njerëzorë të ambientit të caktuar gjeografik;

67. "Emër gjeografik" është emri dhe/ose shënimi i vendit, i rajonit ose vendit me të cilin shënohet se prodhimi e ka origjinën nga ai rajon;

68. "Shenjë gjeografike" është emri i rajonit, i vendit të caktuar ose në raste të jashtëzakonshme i vendit, i cili përdoret për shënimin e prodhimeve bujqësore ose ushqimore, prodhimi dhe/ose përpunimi dhe/ose përgatitja e të cilave zhvillohen në atë rajon gjeografik;

69. "Cilësi të veçanta" janë cilësia ose përmbledhja e cilësive me të cilat prodhimi bujqësor ose ushqimor qartë dallohet prej prodhimeve të tjera ushqimore të ngjashme ose të tjera të kategorisë së njëjtë;

70. "Përdorimi tradicional" është përdorimi i cili është dëshmuar në treg dhe paraqet bartje nga gjenerata në gjeneratë, nëpër periudhën kohore prej 25 vitesh, që përputhet me një gjeneratë të njeriut;

71. "Shenja për specialitet tradicional të garantuar" është shenja e prodhimit bujqësor ose ushqimor tradicional i cili është regjistruar dhe i pranohet cilësitë e veçanta në përputhje me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të tij;

72. "Grupi i prodhuesve" është çdo shoqatë e prodhuesve ose përpunuesve të cilët merren me prodhim të njëjtë bujqësor ose ushqimor, pa dallim të formës së tyre juridike ose përbërjes dhe

73. "Ushqim i modifikuar gjenetikisht" është ushqimi i cili përmban dhe/ose është prodhuar nga organizmat të modifikuar gjenetikisht.

Neni 3 (Qëllimi i ligjit)

Qëllimi i këtij ligji është rregullimi i:

- standardeve për cilësinë e prodhimeve bujqësore nga neni 1 i këtij ligji,
- tregjeve të prodhimeve bujqësore nga neni 1 i këtij ligji,
- sistemit informativ për tregjet e prodhimeve bujqësore nga neni 1 i këtij ligji,
- mbrojtjes së prodhimeve bujqësore dhe ushqimore me emrin gjeografik dhe shenjë për veçanti tradicionale,
- masave dhe aktiviteteve që i ndërmarin organet dhe institucionet për sigurimin e cilësisë së prodhimeve bujqësore dhe
- kushteve për punë që duhet t'i përmbushin operatorët dhe institucionet të cilat kryejnë kontrollin e cilësisë në sferën e bujqësisë.

Neni 4 (Kushtet e përgjithshme)

(1) Prodhuesit e prodhimeve bujqësore me origjinë kafshore që janë lëndë e rregullimit me këtë ligj, duhet të veprojnë në përputhje me rregullat për zooteknikë, për shëndetësi veterinarë dhe për siguri të ushqimit.

(2) Prodhuesit e prodhimeve bujqësore me origjinë bimore që janë lëndë e rregullimit me këtë ligj, duhet të veprojnë në përputhje me rregullat për shëndetin e bimëve dhe për sigurinë e ushqimit.

(3) Ushqimi i modifikuar gjenetikisht i cili lëshohet në qarkullim, duhet të jetë në përputhje me rregullat për organizmat e modifikuar gjenetikisht.

Neni 5 (Organi kompetent)

Organi kompetent për zbatimin e dispozitave të këtij ligji është Ministria e Bujqësisë, e Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave (në tekstin e mëtejshëm: Ministria).

I. RREGULLIMI I TREGJEVE

1. RREGULLIMI I TREGUT PËR DRITHËRA DHE ORIZ

1.1. Standarde për cilësi

Neni 6 (Drithëra dhe oriz)

Në tregun për drithëra dhe oriz mund të lëshohen në qarkullim: gruri i butë (*Triticum aestivum*), gruri i fortë (*Triticum durum*), misri (*Zea mays*), thekra (*Secale cereale*), elbi (*Hordeum vulgare*), tërshëra (*Avena sativa*), hejda (*Fagopyrum vulgare*), hibridet e thekrës dhe grurit (*Triticale*) dhe orizi (*Oryza sativa*), të dedikuara për ushqimin e njerëzve, nëse i përmbushin kushtet për cilësi, të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 7 (Cilësia e drithërave dhe orizit)

(1) Në qarkullim lëshohen oriz dhe drithëra të qëruara dhe të paqëruara, që i përmbushin kushtet minimale për cilësi në lidhje me përkatësinë botanike, cilësitë organoleptike, sasinë dhe llojin e përzierjeve, sasinë e ujit, cilësitë fizike, masën hektolitrike, praninë e dëmtuesve, mikroorganizmave dhe metabolitëve të tyre të dëmshëm.

(2) Cilësia e grurit që lëshohet në qarkullim përcaktohet në klasën I, II dhe III, në bazë të përmbajtjes së proteinave të papërpunuara dhe vlerës sedimentuese sipas metodës së Zelenyt. Metoda e Zelenyt është metodë standarde e cila është tregues i cilësisë së grurit, me të cilën përcaktohet cilësia e proteinave.

(3) Orizi i cili lëshohet në qarkullim sipas cilësive organoleptike dhe fizike, ngjyrës së kokrrës dhe pranisë së përzierjeve, klasifikohet në klasën ekstra, I dhe II.

(4) Kushtet minimale për cilësi, cilësitë dhe klasifikimi i drithërave dhe orizit nga ky nen, i përcakton ministri i Bujqësisë, i Pylltarisë dhe Ekonomisë së Ujërave (në tekstin e mëtejshëm: ministri).

1.2. Paketimi, shënimi, transporti dhe magazinimi i drithërave dhe orizit

Neni 8 (Paketimi)

(1) Drithërat dhe orizi që lëshohen në qarkullim prej magazinierëve dhe kapaciteteve bluajtëse, janë të paketuara në ambalazhin e përcaktuar të mbyllura në atë mënyrë që gjatë hapjes ambalazhi dukshëm dhe përgjithmonë të dëmtohet.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, drithërat dhe orizi mund të lëshohen në qarkullim pa paketuara, të shoqëruar me dokument i cili i përmban të dhënat nga paragrafi (4) i këtij neni.

(3) Drithërat dhe orizi që lëshohen në qarkullim në paketim origjinal, në mbështjellës ose në enë duhet të kenë deklaratë për cilësi e cila duhet të jetë letësisht e dukshme, e qartë dhe e lexueshme.

(4) Deklarata nga paragrafi (3) i këtij neni i përmban të dhënat në vijim:

- shenjë për klasën e cilësisë, të përcaktuar në përputhje me këtë ligj,
- të dhëna për origjinën dhe
- të dhëna tjera me interes për konsumatorët.

(5) Shkronjat me të cilat është shtypur emri i prodhimit dhe firma, përkatësisht emri i prodhuesit ose paketuesit, doemos duhet të jenë më të mëdha se shkronjat me të cilat janë shtypur të dhënat tjera në tekstin e deklaratës për cilësi.

(6) Mënyrën e paketimit nga paragrafi (1) i këtij neni dhe llojet e veçanta të drithërave dhe orizit nga paragrafi (2) dhe (3) të këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 9 (Shënimi dhe kontinuiteti)

(1) Drithërat dhe orizi që lëshohen në qarkullim në paketime të tjera, të ndryshme nga ato të përshkruara në nenin 8, paragrafët (3), (4) dhe (5), duhet të shënohen dhe të shoqërohen me dokumentin përkatës për cilësi.

(2) Shënimet e paketimeve nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të jenë qartë të dukshme, të lexueshme, të pashlyeshme dhe të jenë të përforcuara ose të vulosura në mënyrë të përhershme në atë mënyrë që gjatë hapjes së paketimit shenjat dukshëm dhe në mënyrë të përhershme të dëmtohen.

(3) Operatorët me drithëra dhe oriz sigurojnë kontinuitet lidhur me cilësinë në të gjitha fazat e marketingut.

(4) Formën dhe përmbajtjen e shenjës dhe dokumentit përcjellës për cilësinë e drithërave dhe orizit i përcakton ministri.

Neni 10
(Transporti, magazinimi dhe ruajtja e drithërave dhe orizit)

(1) Drithërat dhe orizi transportohen të paketuara dhe të papaketuara me mjete transportuese të cilat i përmbushin kushtet për transport.

(2) Drithërat dhe orizi që lëshohen në qarkullim, magazinohen dhe ruhen në magazinat në mënyrë dhe në kushte të cilat sigurojnë ruajtjen e cilësisë.

(3) Kushtet më të përafërta dhe mënyrën e magazinimit dhe ruajtjes së drithërave dhe orizit dhe transportin e tyre i përcakton ministri.

1.3. Sistemi informativ i tregut të drithërave dhe orizit

Neni 11
(sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe ndjekjen e gjendjeve në tregun e drithërave dhe orizit, Ministria vendos sistem informativ.

(2) Sistemi informativ për rregullimin e tregut me drithëra dhe oriz, veçanërisht përmban të dhëna për:

- numrin dhe madhësinë e kapaciteteve për magazinim,
- numrin dhe madhësinë e kapaciteteve për bluarje-pjekje dhe

- sasi të sipas llojeve dhe klasave të drithërave dhe orizit të magazinuar, të grumbulluar dhe të përpunuar për prodhues.

(3) Në suazat e sistemit informativ nga paragrafi (1) i këtij neni, evidentohen edhe të dhëna nga Sistemi Informativ i Tregut Bujqësor, në përputhje me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural.

Neni 12
(Raportet)

(1) Magazinierët dhe kapacitetet për bluarje - pjekje, janë të obliguar të dorëzojnë në Ministri raporte mujore dhe raport vjetor për drithërat dhe orizin e magazinuar.

(2) Raporti mujor nga paragrafi (1) i këtij neni, dorëzohet më së voni deri në ditën e 10-të në muajin rrjedhës për muajin paraprak.

(3) Raporti mujor nga paragrafi (1) i këtij neni veçanërisht përmban:

- lokacionin e operatorit (rajonin/krahinën),
- sasi të rezervave kalimtare të transferuara prej muajit paraprak,
- sasi të marra dhe të dorëzuara sipas llojeve, varieteve dhe klasave dhe
- rezervat në fund të muajit.

(4) Në bazë të raporteve mujore nga paragrafi (3) i këtij neni, subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni përpilojnë raport vjetor dhe e dorëzojnë në Ministri më së voni deri më 30 janar në vitin rrjedhës për vitin paraprak.

(5) Formën dhe përmbajtjen e formularëve për parashtrimin e raporteve nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

1.4. Kontrolli i standardeve për cilësi

Neni 13

(Kontrolli i cilësisë së drithërave dhe orizit, analiza dhe superanaliza e ekzemplarëve)

(1) Për kontrollin e cilësisë së drithërave dhe orizit që lëshohen në qarkullim bëhet analizë dhe superanalizë e ekzemplarëve të marrë nga ana e Inspektoratit Shtetëror të Bujqësisë.

(2) Analizën dhe superanalizën e ekzemplarëve të marrë për kontroll e bëjnë laboratorët e autorizuar. Superanaliza bëhet pas kundërshtimit për rezultatet e analizës, të parashtruar nga operatori i cili nuk është i kënaqur me rezultatet e analizës.

(3) Mënyrën e marrjes së ekzemplarëve dhe metodat për analizë dhe superanalizë i përcakton ministri.

Neni 14
(Laboratorët e autorizuar)

(1) Laboratorët nga neni 13, paragrafi (2) i këtij ligji i autorizon ministri, nëse i përmbushin kushtet në vijim:

- kanë punësuar së paku dy persona me arsimim të lartë në fushën e shkencave kimike, teknologjike, bioteknologjike, biokimike, veterinarë ose shkencave bujqësore me së paku dy vjet përvojë pune për kryerjen e analizave laboratorike,

- posedojnë hapësira përkatëse të pajisura me pajisjen e nevojshme për bërjen e analizave dhe superanalizave dhe

- të jenë të akredituara nga ana e Institutit për Akreditim të Republikës së Maqedonisë, për metodat përkatëse për kryerjen e analizave për cilësinë e drithërave dhe të orizit të përfshirë me këtë ligj.

(2) Kushtet më të përafërta nga paragrafi (1), alineja 2 e këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 15
(Aktvendim për autorizim)

(1) Për autorizimin nga neni 14 i këtij ligji, ministri lëshon aktvendim.

(2) Për marrjen e aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, laboratorët parashtrojnë kërkesë për autorizim e cila në shtojcë i përmban dëshmitë për përmbushjen e kushteve të përcaktuara në nenin 14 të këtij ligji.

(3) Aktvendimi për autorizim nga paragrafi (1) i këtij neni, botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(4) Ministri, me aktvendim do t'ua heqë autorizimin laboratorëve të autorizuar për kryerjen e analizave dhe superanalizave, për të cilat do të konstatohet se kanë pushuar t'i përmbushin kushtet e parapara në nenin 14 të këtij ligji.

(5) Kundër aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni, laboratorit nga paragrafi (4) i këtij neni mundet brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit të parashtrorë ankesë te Komisioni për Zgjidhjen e Punëve Administrative në shkallë të dytë nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë, i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Neni 16
(Kundërshtimi i rezultateve të analizës)

(1) Në procedurën gjatë kryerjes së kontrollit, në mënyrën e njoftimit dhe në afatet për dërgimin e rezultateve nga analizat e kryera dhe në dorëzimin e kundërshtimit zbatohen dispozitat e Ligjit për Inspektoratin Shtetëror të Bujqësisë.

(2) Shpenzimet për analizën e drithërave dhe orizit janë në logari të prodhuesve dhe kapaciteteve përpunuese.

(3) Pas marrjes së rezultateve, prodhuesi dhe/ose kapaciteti përpunues në afat prej 24 orësh pas pranimit të tyre, mund të parashtrorë kundërshtim te laboratorit i autorizuar për superanalizë.

(4) Shpenzimet për superanalizë janë në llogari të prodhuesit ose kapacitetit përpunues, nëse rezultatet e fituara përkojnë me rezultatet e analizës. Në rast se rezultatet e fituara nga superanaliza nuk përkojnë me rezultatet e analizës, shpenzimet për superanalizë janë në llogari të laboratorit të autorizuar për analizë.

(5) Rezultatet nga superanaliza janë përfundimtare.

2. RREGULLIMI I TREGUT PËR USHQIM PËR KAFSHË

2.1. Standardet për cilësi

Neni 17

(Cilësia e ushqimit për kafshë)

(1) Në tregun e ushqimit për kafshë mund të lëshohet në qarkullim ushqim kaba, ushqim në kokrra, ushqim nga prodhime dhe prodhime sekondare të industrisë ushqimore, ushqim me origjinë kafshore, ushqim mineral, ushqim i përzier për kafshë dhe përzierje plotësuese e tagjisë, e cila i përmbushë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të jetë i pastër ose i përzier dhe mund të përmbajë shtesa në sasi të lejuara.

(3) Në qarkullim lëshohet ushqimi për kafshë i cili i përmbushë kushtet për:

- prodhimtari,
- shënim dhe paketim,
- kontinuitet,
- afat të lejuar të përdorimit,
- ruajtje dhe transport dhe
- përmbushje të kërkesave në aspekt të përbërjes dhe përmbytjes në përputhje me dispozitat e këtij ligji.

(4) Mënyrën e prodhimit dhe përpunimit, standardet për cilësi dhe sasi të lejuara të shtesave në ushqimin për kafshë, i përcakton ministri.

Neni 18

(Ushqimi kaba)

(1) Ushqim kaba për kafshë është sana, kashta, byku, gjethishta, luspa, kashtë misri, prodhime sekondare nga ushqimi kaba i dehidruar dhe përzierja nga të njëjtat.

(2) Ushqimi kaba për kafshë lëshohet në qarkullim si i dehidruar (i ngrohur dhe/ose i tharëartificialisht), produkte nga ushqimi i dehidruar, i tharë në diell dhe si koncentrat proteine.

(3) Ushqimi kaba për kafshë që lëshohet në qarkullim, duhet të përmbushë standarde për cilësi lidhur me përmbytjen e lagështisë dhe përmbytjes së proteinave të papërpunuara në materie të thatë, të përcaktuara në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 19

(Ushqimi në kokrra)

(1) Ushqim në kokrra për kafshë janë kokrrat e drithit, kokrrat leguminoze dhe kokrrat nga kulturat vajdhënëse.

(2) Ushqimi në kokrra për kafshë, lëshohet në qarkullim si i papërpunuar dhe si i përpunuar.

(3) Ushqimi në kokrra për kafshë që lëshohet në qarkullim, duhet të përmbushë standarde për cilësi lidhur me përmbytjen e lagështisë, masës hektolitrike dhe niseshtesë përcaktuar në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 20

(Ushqimi për kafshë nga industria ushqimore)

(1) Ushqimi për kafshë nga industria ushqimore përfshin prodhime dhe prodhime sekondare nga industria e bluarjes, industria për niseshte, industria e alkoolit dhe zierjeve, industria e sheqerit dhe industria e vajit.

(2) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni lëshohet në qarkullim si ushqim i papërpunuar dhe i përpunuar.

(3) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni, që lëshohet në qarkullim, duhet t'i përmbushë standardet për cilësi, të përcaktuar në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 21

(Ushqimi për kafshë me origjinë shtazore)

(1) Ushqimi për kafshë me origjinë shtazore i përfshin prodhimet që janë fituar nga kafshët ose me përpunimin e lëndëve të para me origjinë kafshore.

(2) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni, lëshohet në qarkullim si ushqim i përpunuar dhe i papërpunuar.

(3) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni që lëshohet në qarkullim, duhet t'i përmbushë standardet për cilësi, të përcaktuar në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 22

(Ushqimi mineral për kafshë)

(1) Ushqimi mineral për kafshë është prodhim i fituar nga kompozimet organike dhe joorganike.

(2) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni që lëshohet në qarkullim, duhet t'i përmbushë standardet për cilësi, të përcaktuar në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 23

(Premikse)

(1) Premikse, sipas këtij ligji janë prodhime me koncentrim të lartë të vitaminave, të materieve minerale, të shtesave tjera të lejuara ushqyese etj., që shërbejnë për përgatitjen e përzierjes së tagjisë dhe përzierjes plotësuese të tagjisë për ushqimin e kafshëve.

(2) Premikset nga paragrafi (1) i këtij neni, për të gjitha ose për llojet e veçanta të kafshëve prodhohen dhe lëshohen në qarkullim si:

- premikse minerale të cilat përmbajnë përzierje të mineraleve të lejuara,
- premikse të vitaminoze që përmbajnë vetëm vitamina,
- premikse vitaminoze-minerale që përmbajnë vitamina dhe minerale dhe
- premikse tjera.

(3) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni, duhet t'i përmbushë standardet për cilësi, të përcaktuar në përputhje me nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 24

(Përzierja plotësuese e tagjisë)

(1) Përzierje plotësuese e tagjisë, sipas këtij ligji janë vitaminat dhe provitaminat, mikroelementet dhe mineralet, kompozimet azotike joproteinike, aminoacidet, stimuluesit e rritjes, kokciostatikët dhe shtesat tjera të lejuara.

(2) Shtesat e ushqimit nga paragrafi (1) i këtij neni, duhet t'i përmbushin standardet për cilësi, të përcaktuar në nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 25

(Ushqimi i përzier për kafshë)

(1) Ushqimi i përzier për kafshë është përzierje veç e veç e ushqimit bimor, bimor - kafshor, kafshor dhe ushqimit mineral për kafshë me shtesa ose pa to, e cila pjesërisht i plotëson nevojat për ushqimin e llojeve dhe kategorive të ndryshme të kafshëve.

(2) Ushqimi i përzier për kafshë lëshohet në qarkullim si premiks, si përzierje e tagjisë për kafshë.

(3) Ushqimi për kafshë nga paragrafi (1) i këtij neni, duhet t'i përmbushë standardet për cilësi, të përcaktuar në nenin 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

2.2. Paketimi, shënimi, transporti dhe magazinimi i ushqimit për kafshë

Neni 26 (Paketimi)

(1) Ushqimi për kafshë lëshohet në qarkullim i paketuar në përputhje me rregullën nga neni 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, llojet e veçanta të ushqimit për kafshë mund të lëshohen në qarkullim të papaketuar, të shoqëruar me dokumentin nga neni 27, paragrafi (4) i këtij ligji.

Neni 27 (Shënimi dhe kontinuiteti i ushqimit)

(1) Ushqimi për kafshë lëshohet në qarkullim i shënuar në përputhje me rregullën nga neni 17 paragrafi (4) të këtij ligji dhe i shoqëruar me dokument përkatës për kualitet nga paragrafi (4) i këtij neni.

(2) Shënimi i ushqimit të paketuar për kafshë duhet të jetë qartë i dukshëm, i lexueshëm, i pashlyeshëm dhe të jetë i përforcuar ose i vulosur në mënyrë të përhershme në paketim në atë mënyrë që gjatë hapjes së paketimit, shenjat dukshëm dhe në mënyrë të përhershme të dëmtohen.

(3) Operatorët me ushqim për kafshë sigurojnë kontinuitet të ushqimit për kafshë në të gjitha fazat e marketingut.

(4) Formën dhe përmbajtjen e dokumentit shoqëruar për cilësinë e ushqimit për kafshë i përcakton ministri.

Neni 28 (Transporti, magazinimi dhe ruajtja)

(1) Ushqimi për kafshë transportohet i paketuar dhe i papaketuar me mjete transportuese të cilat i përmbushin kushtet në përputhje me rregullën e nenit 17, paragrafi (4) i këtij ligji.

(2) Ushqimi për kafshë magazinohet në mënyrën dhe në kushtet të cilat sigurojnë ruajtje të cilësisë.

2.3. Sistemi informativ

Neni 29 (sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe ndjekjen e gjendjeve në tregun e ushqimit për kafshë, Ministria vendos sistem informativ.

(2) Sistemi informativ për rregullimin e tregut me ushqim për kafshë, përmban të dhëna veçanërisht për:

- numrin e kapaciteteve,
- kapacitetet prodhuese,
- sasinë e grumbulluara të ushqimit dhe lëndëve të para për ushqim,
- sasinë e prodhuar të ushqimit për kafshë, sipas llojeve dhe kategorive të kafshëve,
- sasinë e shitura të ushqimit për kafshë,
- prodhuesit e ushqimit dhe
- çmimin e blerjes dhe të shitjes.

Neni 30 (Evidenca dhe arkivimi)

(1) Kapacitetet e prodhimtarisë dhe përpunimit të ushqimit për kafshë, mbajnë evidencë për të dhënat nga neni 29, paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni mbahen në bazë ditore, ndërsa për nevojat e sistemit informativ dërgohen një herë në javë në Ministri.

(3) Të dhënat e evidentuara nga paragrafi (1) i këtij neni, arkivohen dhe ruhen së paku tre vjet prej ditës së evidentimit të tyre.

2.4. Kontrolli i standardeve për kualitet

Neni 31 (Kontrolli i cilësisë të ushqimit për kafshë, analiza, superanaliza e ekzemplarëve)

(1) Për kontrollin e cilësisë të ushqimit për kafshë që lëshohet në qarkullim, kryhet analizë dhe superanalizë e ekzemplarëve të marrë.

(2) Kontroll të cilësisë të ushqimit për kafshë kryen Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë.

(3) Me përjashtim nga paragrafi (2) i këtij neni, kontrollin e cilësisë së ushqimit për kafshë me origjinë kafshore nga neni 21 i këtij ligji, e kryen Drejtoria e Veterinarisë.

(4) Analizën dhe superanalizën e ekzemplarëve të marrë për kontroll, e kryejnë laboratorët e autorizuar. Superanaliza kryhet pas kundërshtimit për rezultatet e analizës, të parashtruar nga operatori i cili nuk është i kënaqur me rezultatet e analizës.

(5) Mënyrën e marrjes së ekzemplareve dhe metodat për analizë dhe superanalizë i përcakton ministri.

Neni 32 (Laboratorët e autorizuar)

(1) Laboratorët nga neni 31, paragrafi (3) i këtij ligji i autorizon ministri, nëse i përmbushin kushtet në vijim:

- kanë punësuar së paku dy persona me arsimim të lartë në fushën e shkencave kimike, teknologjike, bioteknologjike, biokimike, veterinare ose shkencave bujqësore me së paku dy vjet përvojë pune për kryerjen e analizave laboratorike,

- posedojnë hapësira përkatëse të pajisura me pajisjen e nevojshme për kryerjen e analizave dhe të superanalizave dhe

- të jenë të akredituar nga ana e Institutit për Akreditim të Republikës së Maqedonisë, për metodat përkatëse për kryerjen e analizave të ushqimit për kafshë.

(2) Kushtet më të përafërta nga paragrafi (1), alineja 2 e këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 33 (aktvendimi për autorizim)

(1) Për autorizimin nga neni 32 i këtij ligji, ministri lëshon aktvendim.

(2) Për marrjen e aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, laboratorët parashtrojnë kërkesë për autorizim e cila në shtojcë i përmban dëshmitë për përmbushjen e kushteve të përcaktuara në nenin 32 të këtij ligji.

(3) Aktvendimi për autorizim nga paragrafi (1) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(4) Ministri, me aktvendim do ta heqë autorizimin e laboratorëve të autorizuar për kryerjen e analizave dhe superanalizave, për të cilat do të konstatohet se kanë pushuar t'i përmbushin kushtet e parapara në nenin 32 të këtij ligji.

(5) Kundër aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni, laboratorit nga paragrafi (4) i këtij neni mundet brenda afatit prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit të parashtrorë ankesë në Komisionin për Zgjidhjen e Punëve Administrative në shkallë të dytë nga fusha e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë, i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Neni 34

(Kundërshtimi për rezultatet e analizës)

(1) Në procedurën gjatë kryerjes së kontrollit, në mënyrën e njoftimit dhe në afatet për dërgimin e rezultateve nga analizat e kryera dhe në dërgimin e kundërshtimit zbatohen dispozitat e Ligjit për Inspektoratin Shtetëror për Bujqësi dhe rregullat për shëndetësinë veterinare.

(2) Shpenzimet për analizën e cilësisë së ushqimit për kafshë janë në llogari të prodhuesve dhe kapaciteteve përpunuese.

(3) Pas marrjes së rezultateve, prodhuesi dhe/ose kapaciteti përpunues në afat prej 24 orësh pas pranimit të tyre, mund të parashtrojë kundërshtim te laboratorit i autorizuar për superanalizë.

(4) Shpenzimet për superanalizën janë në llogari të prodhuesit ose kapacitetit përpunues, nëse rezultatet e fituara përkojnë me rezultatet e analizës. Në rast se rezultatet e fituara nga superanaliza nuk përkojnë me rezultatet e analizës, shpenzimet për superanalizën janë në llogari të laboratorit të autorizuar për analizë.

(5) Rezultatet nga superanaliza janë përfundimtare.

3. RREGULLIMI I TREGUT TË PEMËVE DHE PERIMEVE

Neni 35

(Pemë dhe perime të freskëta)

Në tregun e pemëve dhe perimeve të freskëta, mund të lëshohen në qarkullim, të gjitha llojet e pemëve dhe perimeve të freskëta, nëse i plotësojnë kushtet e cilësisë sipas këtij Ligji.

Neni 36

(Lëshimi në qarkullim)

(1) Në qarkullim lëshohen pemë dhe perime të freskëta që i përmbushin standardet minimale për cilësi, nëse janë të dedikuar për përpunim dhe standardin e përgjithshëm të tregut dhe standardet specifike të tregut për cilësi, nëse janë të dedikuar për konsumim të drejtpërdrejtë për njerëz.

(2) Me përjashtim, në qarkullim mund të lëshohen pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk i përmbushin standardet nga paragrafi (1) i këtij neni, e që:

- janë të dedikuar për ushqimin e bagëtisë ose për përdorim joushqimor,

- u dorëzohen kapaciteteve për përpunimin plotësues dhe paketimin objekteve për magazinimin e kapaciteteve për përpunim plotësues dhe paketim dhe

- i shiten drejtpërdrejt konsumatorit të fundit të ekonomisë bujqësore dhe/ose në shitje me pakicë në rajonin e prodhimit të tyre.

(3) Pemët dhe perimet e freskëta nga paragrafi (2), alineja (1) e këtij neni, lëshohen në qarkullim nëse janë të shënuara në mënyrë adekuata lidhur me dedikimin e tyre.

(4) Standardet për cilësinë e pemëve dhe perimeve të freskëta nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 37

(standardet për cilësinë e tregut)

(1) Standardet specifike të tregut nga neni 36, paragrafi (1) zbatohen për prodhimet e llojeve të pemëve dhe perimeve nga neni 35 si vijojnë: Mollë, të llojit *Malus domestica* Borkh.; Dardha, të llojit *Pyrus communis* L.; Agrume, të llojeve:

- limonë *Citrus limon* (L.) Burm.f.,

- mandarina të llojeve *Citrus reticulata* Blanco, *Citrus unshiu* Marcow., *Citrus clementina* Hort. ex Tan. dhe *Citrus deliciosa* Ten. *Citrus tangerina* Hort. ex Tan. dhe

- portokaj të llojit *Citrus sinensis* (L.) Osb.

Pjeshka dhe nektarina, të llojit *Prunus persica* Sieb. i Zucc., dredhëza, të llojit *Fragaria* L., Kivi, të llojeve *Actinidia chinensis* (Planch.) ose *Actinidia deliciosa* (A. Chev., C.F., Liang dhe A.R. Ferguson), rrush tryeze, të llojit *Vitis vinifera* L., domate, të llojeve *Lycopersicon lycopersicum* (L. Karsten ex Farw./*Lycopersicon esculentum* Mill., specia, të llojit *Capsicum annuum* L. var. *annuum*, sallata e llojit *Lactuca sativa* L., dhe endivia e llojit *Cichorium endivia* L.

(2) Standardi i përgjithshëm i tregut nga neni 36, paragrafi (1) zbatohet për llojet e pemëve dhe perimeve të freskëta nga neni 35, për të cilat nuk zbatohen standardet specifike të tregut nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 38

(standardi i përgjithshëm i tregut)

(1) Standardi i përgjithshëm i tregut për pemë dhe perime të freskëta i përmban kriteret në vijim:

- kërkesat minimale për cilësi,
- kërkesat minimale për pjekuri,
- shmangiet e lejuara dhe
- indikatorit i origjinë.

(2) Për përmbushjen e kërkesave minimale për cilësi nga paragrafi (1), alineja 1 të këtij neni, prodhimet e pemëve dhe perimeve të freskëta duhet të jenë:

- të plota dhe të padëmtuara,
- të shëndosha, pa paraqitjen e procesit të kalbjes,
- të pastra, pa praninë e materies së dukshme të huaj,
- të pa infektuara nga dëmtuesit,
- pa dëmtime të shkaktuara nga dëmtuesit,
- me lagështi të jashtme normale,
- pa praninë e erës dhe/ose shijes jo karakteristike dhe
- në gjendje e cila mundëson transport dhe manipulim.

(3) Për përmbushjen e kërkesave minimale për pjekuri nga paragrafi (1), alineja 2 e këtij neni, pemët dhe perimet e freskëta duhet të jenë në mënyrë të mjaftueshme të zhvilluara me shkallë të pjekurisë e cila mundëson pjekje të tërësishme deri në shkallën e kënaqshme për konsumim.

(4) Shmangiet e lejuara nga paragrafi (1) alineja 3 e këtij neni, për çdo seri të pemëve dhe perimeve të freskëta janë më së shumti 10% në raport me numrin ose peshën e prodhimeve të cilat nuk do t'i plotësojnë kërkesat minimale për cilësi nga paragrafi (2) i këtij neni, përveç prodhimeve që kanë filluar të kalben dhe/ose të shkatërrohen.

(5) Indikatorit i origjinës nga paragrafi (1), alineja 4 e këtij neni, është emri i tërësishëm i vendit të origjinës, i shkruar në gjuhë të kuptueshme për konsumatorët e fundit.

Neni 39

(Standardet specifike të tregut)

(1) Standardet specifike të tregut për prodhime të pemëve dhe perimeve të freskëta, kanë të bëjnë me definimin e prodhimit, pamjen e tij dhe madhësinë, shmangiet e lejuara dhe shënimin.

(2) Definimi i prodhimit nga paragrafi (1) i këtij neni, e përmban veçanërisht emrin e llojit, tipin komercial dhe sojin.

(3) Standardet për cilësi nga paragrafi (1) i këtij neni, i përfshijnë kushtet minimale për cilësi dhe pjekuri, si edhe klasat e cilësisë.

(4) Klasat për cilësi nga paragrafi (3) i këtij neni janë:

- klasa "ekstra", për prodhime me cilësi superiore, karakteristike për llojin dhe/ose tipin komercial, pa deformime ose me deformime minimale sipërfaqësore, të cilat nuk ndikojnë në pamjen e përgjithshme të prodhimit, në cilësinë e tij, në ruajtjen dhe pamjen e paketimit;

- klasa I, për prodhime me cilësi të mirë, karakteristike për sojin dhe/ose tipin komercial, me deformime minimale të cilat nuk ndikojnë në pamjen e përgjithshme të prodhimit, në cilësinë e tij, në ruajtjen dhe pamjen e paketimit dhe

- klasa II, për prodhime të cilat i plotësojnë kërkesat minimale për cilësi dhe nuk i përmbushin kushtet për përfshirje në klasat nga alineja 1 dhe 2 e këtij paragrafi, me deformime të cilat nuk i ndryshojnë karakteristikat themelore lidhur me kualitetin, ruajtjen e cilësisë dhe pamjen e paketimit.

(5) Standardet për madhësinë nga paragrafi (1) i këtij neni, shprehen me diametër minimal dhe maksimal të frutit në mm ose në masë në g, si edhe me shmangie të lejuara lidhur me madhësinë e fruteve, shprehur në %.

(6) Standardet për shmangiet e lejuara nga paragrafi (1) i këtij neni kanë të bëjnë me shmangiet e lejuara lidhur me klasën e cilësisë dhe lidhur me masën në suaza të paketimit individual.

(7) Standardet lidhur me pamjen nga paragrafi (1) i këtij neni, i definojnë kushtet për unifikim, paketimin dhe pamjen e prodhimeve të pemëve dhe perimeve të freskëta.

(8) Standardet për shënim nga paragrafi (1) i këtij neni i përmbajnë së paku grupet në vijim të të dhënave në mënyrë të lexueshme, të përhershme dhe të shënuara në mënyrë të dukshme në pjesën e jashtme të paketimit:

- emrin dhe selinë/adresën e personit juridik ose fizik i cili i paketon dhe/ose i distribuon prodhimet,
- emrin e llojit, sojin dhe tipin komercial të prodhimit,
- vendin e origjinës dhe
- klasën e prodhimit dhe madhësinë e prodhimit, të shprehur në vlera maksimale dhe minimale të diametrit ose të masës.

Neni 40

(Paketimi, shënim dhe informatat për konsumatorët)

(1) Pemët dhe perimet e freskëta lëshohen në qarkullim si të papaketuara dhe të paketuara, dhe të shënuara përkatësisht me të dhënat nga nenet 38 paragrafi (1) dhe 39 paragrafi (8) të këtij ligji. Paketimet shënohen në mënyrë të lexueshme në vend të dukshëm në njërin anë të paketimit dhe atë si të vulosura në mënyrë të përhershme drejtpërdrejt në paketimin me etiketë, e cila mund të jetë pjesë përbërëse e paketimit ose të jetë varur në mënyrë të pandashme në të njëjtin.

(2) Për prodhimet që distribuohen refuz dhe ngarkohen drejtpërdrejt në mjetin transportues, të dhënat nga paragrafi (1) i këtij neni shënohen në dokument i cili i shoqëron prodhimet ose në dokument të ngjitur në vend të dukshëm në mjetin transportues.

(3) Në shitjen me pakicë, kur prodhimet shiten të paketuara, të dhënat janë paraqitur në përputhje me paragrafin (1) të këtij neni dhe detyrimisht kanë të bëjnë me origjinën e prodhimit, e mund të përmbajnë edhe të dhëna lidhur me klasën, llojin dhe tipin komercial të prodhimit.

(4) Gjatë shitjes së prodhimeve të papaketuara, grupi i prodhimit në mënyrë të dukshme shënohet me të dhënat nga paragrafi (3) i këtij neni.

Neni 41

(Përzierjet)

Paketimet të cilat përmbajnë përzierje të llojeve të ndryshme të pemëve dhe perimeve të freskëta nga neni 35 i këtij ligji, me masë neto deri në pesë kg, mund të lëshohen në qarkullim, nëse janë me cilësi të njëjtë, çdo prodhim i përmbushë kushtet e standardit specifik përkatës të tregut dhe/ose standardin e përgjithshëm të tregut dhe nëse paketimi është shënuar në përputhje me nenin 40 paragrafi (1) të këtij ligji dhe përmbajtja e përzierjes është qartësisht e deklaruar dhe nuk i sjell në huti konsumatorët.

3.1. Sistemi informativ i tregut të pemëve dhe perimeve të freskëta

Neni 42

(Sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe për ndjekjen e gjendjeve në tregun e pemëve dhe perimeve të freskëta, Ministria vendos sistem informativ dhe mban evidencë të operatorëve të cilët merren me grumbullimin dhe shitjen e llojeve të pemëve dhe perimeve të freskëta nga neni 35 i këtij ligji.

(2) Operatorët nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzojnë raporte mujore deri në ditën e pestë në muajin rrjedhës për muajin paraprak dhe raport vjetor deri më 31 janar në vitin rrjedhës për vitin paraprak. Të dhënat kanë të bëjnë me sasitë e grumbulluara, shitura dhe magazinuara të pemëve dhe perimeve të freskëta sipas llojeve, sojeve dhe klasave, si edhe origjinën e tyre.

(3) Në suazat e sistemit informativ nga paragrafi (1) i këtij neni, evidentohen edhe të dhënat nga Sistemi Informativ i Tregut Bujqësor, në përputhje me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural.

(4) Formën dhe përmbajtjen e formularëve për parashtrimin e raporteve nga paragrafi (2) i këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 43

(kontrolli i cilësisë së pemëve dhe perimeve të freskëta)

(1) Kontrollin e cilësisë së pemëve dhe perimeve të freskëta e kryen Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë.

(2) Kontrolli nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet në standardet specifike të tregut nga neni 39 i këtij ligji dhe në standardin e përgjithshëm të tregut nga neni 38 i këtij ligji.

(3) Mënyrën dhe metodat për kryerjen e kontrollit të cilësisë nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

4. RREGULLIMI I TREGUT TË VEZËVE DHE MISHIT TË SHPENDËVE

Neni 44

(Tregu i vezëve dhe shpendëve)

(1) Në tregun e vezëve dhe mishit të shpendëve mund të lëshohen në qarkullim vezë dhe mish i shpendëve, nëse i përmbushin kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Vezët nga paragrafi (1) i këtij neni sipas mënyrës së shfrytëzimit të tyre ndahen në:

- vezë të cilat lëshohen në qarkullim dhe janë të dedikuara për ushqim të drejtpërdrejtë të njerëzve ose si lëndë e parë për industrinë ushqimore dhe joushqimore dhe
- vezë për inkubacion të dedikuara për fitimin e zogjve.

Neni 45

(Klasifikimi i vezëve)

(1) Vezët që lëshohen në qarkullim klasifikohen sipas cilësisë dhe masës.

(2) Sipas cilësisë, vezët klasifikohen në klasën A ose "vezë të freskëta", dhe klasën B.

(3) Vezët nga klasa A janë të dedikuara për ushqim të drejtpërdrejtë të njerëzve, ndërsa vezët e klasës B janë të dedikuara vetëm për industrinë ushqimore dhe joushqimore.

(4) Vezët e klasës A sipas masës klasifikohen në:

- XL - shumë të mëdha	73 g e më shumë
- L - të mëdha	prej 63 g deri në 73 g;
- M - të mesme (medium)	prej 53 g deri në 63 g dhe
- S - të vogla	nën 53 g.

Neni 46
(Cilësitë kualitative të vezëve)

(1) Vezët e klasës A që lëshohen në qarkullim duhet t'i kenë karakteristikat minimale në vijim:

- lëvozhgë dhe cipa normale, të pastra dhe të padëmtuara,
- flluskë ajri e fiksuar dhe e palëvizshme me lartësi e cila nuk tejkalon 6 mm,
- e bardha e vezës e pastër, e kthjellët dhe e tejdukshme, me vlerë numerike të njëjste të Hofit (Hough units) mbi 55,
- e kuqja e vezës e dukshme gjatë ndriçimit vetëm si hije, pa kufij - skaje të vërejtura qartësisht, pak e lëvizshme gjatë rotacionit të vezës, me ç'rast kthehet në pozitën qëndrore dhe me ngjyrosje të kënaqshme të shprehur në njësi matëse sipas shkallës së Roshit (Roche) prej 1 deri 15,
- zhvillim i pakonsiderueshëm i qelizave germinale (embrion) dhe

- pa praninë e materieve dhe aromave të jashtme.

(2) Vezët e klasës A nga neni 45, paragrafi (4) i këtij ligji, të cilat flluska e ajrit nuk është më e madhe se 4 mm, mund të jenë lëndë e marketingut si "ekstra".

(3) Vezët e klasës A nuk duhet të jenë lëndë e çfarëdo trajtimi, ndërsa në fazën e marketingut nuk duhet të ftohesh në temperaturë nën 5°C në kohëzgjatje më shumë se 72 orë.

(4) Vezët e klasës B janë vezë të cilat nuk i përmbushin kriteret për cilësi, të theksuara në paragrafin (1) të këtij neni.

(5) Vezët e klasës A të cilat nuk i kanë më karakteristikat nga paragrafi 1 i këtij neni, riklasohen në klasën B.

Neni 47
(Mishi i shpendëve)

(1) Mishi i shpendëve që është i dedikuar për ushqim të drejtpërdrejtë të njerëzve, lëshohet në qarkullim në formë të trupave të tërë ose pjesëve të konfeksionuara të trupit, si:

- i freskët ose i ftohur,
- i ngrirë dhe
- i ngrirë shpejt.

(2) Trupat e tërë në treg plasohen si:

- pjesërisht të evisceruar,
- me organe të brendshme për ushqim të njerëzve dhe
- pa organet e brendshme për ushqim të njerëzve.

(3) Trupat e evisceruar pjesërisht, janë trupa prej të cilëve nuk janë mėnjanuar zemra, mëlçia, mushkëritë e bardha, lukthi muskolor, gusha dhe veshkët.

(4) Nëse prej trupave nga paragrafi (2) i këtij neni nuk është hequr koka, trakeja, ezofagu dhe gusha, mund të mbesin në përbërjen e trupit.

(5) Organe të brendshme që hahen janë zemra, lukthi muskolor pa cipën e brinjve dhe përmbajtjen e brendshme, mëlçia me idhëzën e hequr dhe veshkët.

(6) Mishi i shpendëve nga paragrafi (1) i këtij neni, mund të trajtohet vetëm me trajtimin e ftohjes.

(7) Shenjat në lidhje me mënyrën e ruajtjes, që përdoren për identifikimin e mishit të shpendëve dhe definicionet e tyre i përcakton ministri.

Neni 48
(Karakteristikat minimale dhe klasifikimi i mishit të shpendëve)

(1) Mishi i shpendëve doemos duhet t'i përmbushë karakteristikat minimale në vijim:

- të jetë i padëmtuar dhe lëkura të mos jetë e këputur askund,
- të jetë i pastër, pa materie të huaja ose gjak,
- pa aroma të huaja,
- pa njolla të dukshme gjaku,

- pa eshtra të thyer dhe
- pa ngjeshje të theksuara.

(2) Mishi i freskët i shpendëve nuk duhet të ketë shenja të ngrirjes paraprake.

(3) Mishi i shpendëve i dedikuar për treg, klasifikohet sipas cilësisë, në klasën A dhe në klasën B.

(4) Cilësia e mishit të shpendëve përcaktohet sipas kriterëve për konformimin e trupit, që kanë të bëjnë me zhvillimin e trupit dhe pjesëve të tij dhe përmbajtjen e shtresës së yndyrshme, si edhe pamjes së tij, dëmtimeve, ngjyrës dhe karakteristikave tjera vizuale.

(5) Që të klasifikohet në klasën A, mishi i shpendëve, përveç karakteristikave minimale nga paragrafi (1) dhe paragrafi (2) i këtij neni, duhet t'i plotësojë kriteret nga paragrafi (4) i këtij neni.

(6) Kriteret nga paragrafi (4) i këtij neni dhe mënyrën e klasifikimit nga paragrafi (5) i këtij neni, më hollësisht i përcakton ministri.

Neni 49
(Uji dhe përmbajtja e ujit)

(1) Mishi i ngrirë dhe mishi i ngrirë shpejt i shpendëve, pjesët e konfeksionuara të freskëta, të ngrira dhe të ngrira shpejt të trupit të dedikuara për treg, lidhur me përmbajtjen e ujit, nuk duhet t'i tejkalojë vlerat e paevitueshme teknike.

(2) Për kontrollin e vlerave të paevitueshme teknike të përmbajtjes së ujit, kapacitetet e thertoresh:

- marrin ekzemplarë për ndjekjen e absorbimit të ujit gjatë ftohjes dhe për përmbajtjen e ujit,
- mbajnë evidencë të rezultateve nga kontrollat dhe i arkivojnë për periudhë njëvjeçare dhe
- e shënojnë çdo seri në mënyrë me të cilën mund të përcaktohet data e prodhimit;

(3) Kufijtë maksimal të përmbajtjes së ujit të absorbuar nga alinea 1, paragrafi (2) i këtij neni, shprehur si përqindje nga masa e përgjithshme e trupit para ftohjes janë:

- 0,0% gjatë ftohjes ajrore,
- 2,0% gjatë ftohjes ajrore me stërpikjen me ujë dhe
- 4,5% gjatë ftohjes ujore me futjen në ujë.

(4) Kontrollin nga paragrafi (2) të këtij neni e kryejnë kapacitetet e thertoresh nëpërmjet përcaktimit të absorbimit të ujit së paku një herë gjatë ndërrimit të punës.

(5) Në rastin kur me kontrollin nga paragrafi (2) të këtij neni do të përcaktohet se janë përmbushur kriteret për vlerat e paevitueshme teknike të përmbajtjes së ujit në periudhë prej gjashtë muajsh, korniza kohore për kontrollin e theksuar në paragrafin (4) të këtij neni, zvogëlohet në një herë në muaj.

(6) Në rast kur me kontroll me intensitet të zvogëluar nga paragrafi (5) i këtij neni, konstatohet mospërmbushje e kriterëve për vlerat e paevitueshme teknike të përmbajtjes së ujit, përsëri vendoset kornizë kohore për kontroll nga paragrafi (4) i këtij neni.

(7) Përmbajtja e ujit të absorbuar në trupat e tërë të ngrirë dhe të ngrirë shpejt, gjatë procesit të përpunimit përcaktohet nëpërmjet humbjes mesatare të ujit gjatë shkrirjes.

(8) Kufijtë maksimal të përmbajtjes së ujit të absorbuar nga paragrafi (7) i këtij neni, shprehur si përqindje nga masa e përgjithshme e trupit janë:

- 1,5% gjatë ftohjes ajrore,
- 3,3% gjatë ftohjes ajrore me stërpikjen me ujë dhe
- 5,1% gjatë ftohjes ujore me futje në ujë.

(9) Metodën për absorbimin e ujit në kapacitetet e thertoresh nga paragrafi (2) i këtij neni dhe metodën për përcaktimin e humbjes mesatare të ujit gjatë shkrirjes nga paragrafi (7) i këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 50
(Shënimi i vezëve)

(1) Vezët e dedikuara për treg duhet të shënohen në mënyrë përkatëse.

(2) Vezët nga klasa A duhet të shënohen me kod prodhues i cili i përmban të dhënat e regjistrimit në përputhje me rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë.

(3) Vezët nga klasa B shënohen me shkronjën B, të shkruar me alfabet latin.

(4) Shënimi nga paragrafi (1) i këtij neni bëhet në njësinë prodhuese ose në qendrën e parë të paketimit në të cilën dërgohen vezët.

(5) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, prodhuesit të cilët kultivojnë më pak se 50 kllloçka dhe i shesin vezët nga prodhimtaria e vet në tregjet e gjelbra ose nga vendi i prodhimit, mund të shesin vezë të pashënuara. Në vendin e shitjes duhet qartë të theksohet emri dhe adresa e prodhuesit.

(6) Me përjashtim nga paragrafi (3) i këtij neni, vezët e klasës B mund të jenë të pashënuara, nëse dërgohen drejtpërdrejt në industrinë ushqimore dhe joushqimore në tregun e brendshëm dhe destinacioni është i shënuar qartësisht në paketimet.

(7) Vezët e dedikuara për inkubacion duhet të shënohen në mënyrë përkatëse me kod prodhues i cili i përmban të dhënat e regjistrimit në përputhje me rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë.

(8) Shënimi nga paragrafi (7) i këtij neni bëhet në njësinë prodhuese ose me përjashtim në stacionin e inkubacionit në të cilin dërgohen vezët për inkubacion.

(9) Mënyrën e shënimit të vezëve të dedikuara për treg dhe vezëve të dedikuara për inkubacion, shenjat dhe përdorimin e shenjave nga paragrafi (2), (3) dhe (7) të këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 51
(Qendrat e paketimit)

(1) Qendrat e paketimit i klasifikojnë, i paketojnë vezët dhe i shënojnë paketimet.

(2) Qendrat e paketimit duhet të disponojnë me objekte dhe hapësira përkatëse, të cilat janë:

- me sipërfaqe që përkojnë me vëllimin e aktivitetëve të cilat i kryejnë,
- të ndërtuara dhe të pajisura që të sigurojnë ndriçim dhe ajrosje përkatëse, pastrim dhe dezinfektim të drejtë, si edhe mbrojtje të vezëve nga ndryshimet e mëdha të temperaturës së jashtme dhe
- të dedikuara për manipulim dhe ruajtje, përkatësisht magazinim të vezëve.

(3) Me përjashtim nga paragrafi (2), alineja 3 e këtij neni, një pjesë e objekteve, përkatësisht e hapësirave mund të dedikohen dhe të përdoren për magazinimin e prodhimeve të tjera, vetëm me kusht që këto produkte të mos lëshojnë dhe t'u japin, përkatësisht t'u bartin vezëve aroma të jashtme.

(4) Për sigurimin e manipulimit të drejtë me vezët, qendrat për paketim duhet të jenë të pajisura teknikisht, veçanërisht me:

- pajisje përkatëse për ndriçim të vazhdueshëm dhe individual,
- pajisje për matjen e lartësisë së flluskës ajrore,
- pajisje për klasifikimin e vezëve sipas masës (peshës),
- një ose më shumë peshore të aprovuara (të gjedhuara) për matjen e vezëve,
- pajisje për shënimin e vezëve dhe
- pajisje për shënimin e paketimeve.

(5) Qendrat për paketim nga paragrafi (1) i këtij neni i lejon Drejtoria për Veterinari, në përputhje me rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë.

Neni 52
(Kufizimi kohor për klasifikimin, shënimin, paketimin e vezëve dhe për shënimin e paketimeve)

(1) Vezët duhet të klasifikohen, të shënohen dhe paketohen jo më vonë se 10 ditë prej bërjes së tyre.

(2) Vezët nga neni 45, paragrafi (2) i këtij ligji ("ekstra") klasifikohen, shënohen dhe paketohen jo më vonë se 4 ditë prej ditës së bërjes së tyre.

(3) Gjatë paketimit të vezëve duhet të shënohet afati i përdorimit.

Neni 53
(Shënimi i paketimeve transportuese të vezëve, vezëve për inkubacion dhe zogjve)

(1) Çdo paketim transportues të vezëve të njësisë prodhuese, prodhuesi e shënon me:

- emrin dhe adresën e prodhuesit,
- të dhënat e regjistrimit në përputhje me dispozitat e Ligjit për bujqësi dhe zhvillim rural,
- numrin dhe/ose masën e përgjithshme të vezëve,
- datën ose periudhën e bërjes dhe
- datën e dërgimit.

Nëse në rrethin e njëjtë prodhues ka njësi prodhuese dhe qendër për paketim, shënimi mund të bëhet në vetë qendrën e paketimit.

(2) Çdo paketim transportues i vezëve për inkubacion të njësisë prodhuese, prodhuesi e shënon me:

- vendin e origjinës,
- shenjën; "për inkubacion",
- emrin dhe adresën e prodhuesit,
- të dhënat e regjistrimit në përputhje me dispozitat e Ligjit për bujqësi dhe zhvillim rural,
- numrin e vezëve për inkubacion, datën dhe periudhën e bërjes,
- datën e dërgimit dhe
- emrin dhe adresën e pranuesit.

(3) Çdo paketim transportues për zogj përmban zogj vetëm të një lloji të njëjtë, tipi dhe kategorie të shpendëve, të prodhuara në stacionin e njëjtë të inkubacionit dhe në anën e jashtme në mënyrë lehtësisht të dukshme dhe të kuptueshme qartësisht shënohet me numra dhe me shkronja me ngjyrë të zezë me lartësi prej 20 mm dhe gjerësi prej 10 mm, me të dhënat në vijim:

- vendi i origjinës,
- të dhënat e regjistrimit të stacionit të inkubacionit rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë,
- lloji i shpendëve (zogjve),
- emri dhe adresa e dërguesit,
- numri i zogjve sipas llojit, kategorisë dhe tipit të shpendëve,
- data e dorëzimit dhe
- emri dhe adresa e pranuesit.

(4) Informatat nga paragrafi (1), (2) dhe (3) të këtij neni duhet të përmbahen edhe në dokumentet shoqërues të transportit. Një ekzemplar i dokumenteve shoqëruese të transportit duhet të arkivohet në vendin e dorëzimit të vezëve, ndërsa dokumentet shoqëruese origjinale të transportit duhet të arkivohen nga qendra e paketimit e cila i ka klasifikuar vezët ose nga njësi prodhuese e cila i ka prodhuar vezët për inkubacion ose zogjtë.

(5) Në kushte kur një grumbullues vezët i shpërndan nëpër më shumë operatorë, dokumentet shoqëruese mund të zëvendësohen me shënim përkatës të paketimit transportues, i cili i përmban të gjitha informatat e lartpërmendura.

(6) Shënimet e paketimeve transportuese duhet të mbesin të dukshme qartësisht dhe nuk guxojnë të ndryshohen as të hiqen deri në momentin kur:

- vezët nga këto paketime të dedikuara për treg shkojnë në klasifikim, në shënim dhe në paketim,

- vezët për inkubacion nga këto paketime vendosen në inkubator dhe
- zogjtë nga këto paketime arrijnë në destinacionin e fundit (fermë) të pranuesit.

Neni 54
(Shënimi i paketimeve)

(1) Shënimi i paketimeve të vezëve bëhet në anën e jashtme dhe duhet të jetë i dukshëm lehtësisht dhe i kuptueshëm qartësisht. Paketimet duhet të sigurohen me shirit të bardhë ose me etiketë e cila i përmban të dhënat e njëjta të theksuara në paketim dhe në mënyrë të dukshme dukshme dëmtohet gjatë hapjes së paketimit.

(2) Paketimet i vezëve të klasës A shënohen me:

- të dhënat e regjistrimit të qendrës për paketim, në përputhje me dispozitat e Ligjit për shëndetësi publike veterinarë,
- klasën sipas cilësisë, përkatësisht "klasa A" ose vetëm shkronja "A", në mënyrë të pavarur ose në kombinim me shenjën "të freskëta",
- klasën sipas masës, në përputhje me nenin 44, paragrafi (4) i këtij ligji,
- afatin e përdorimit,
- kushtet për magazinim dhe ruajtje dhe
- rekomandimin për konsumatorët për ruajtjen e vezëve pas blerjes;

(3) Në rast kur vezët e klasës A me masë të ndryshme janë pakeluar në paketim të njëjtë, paketimi duhet të shënohet me "vezë me madhësi të ndryshme" dhe të shënohet masa neto minimale e vezëve në gram.

(4) Paketimet e vezëve të klasës A, shënohen edhe lidhur me metodën e kultivimit, me nocionet "vezë nga kllonja të mbajtur lirë", "vezë nga sistemi tokësor" dhe "vezë kafazi", në përputhje me dispozitat e Ligjit për mbrojtjen dhe mirëqenien e kafshëve. Paketimet në lidhje me metodën e kultivimit mund të shënohen edhe në mënyrë plotësuese. Vezët nga klasa A shënohen me "organike", nëse janë prodhuar në përputhje me dispozitat e Ligjit për prodhimtari bujqësore organike.

(5) Në paketimin e vezëve të klasës A, duhet të sqarohet kodi prodhues me të cilin janë shënuar vezët.

(6) Paketimet e vezëve të klasës B shënohen me:

- të dhënat e regjistrimit të qendrës për paketim, në përputhje me dispozitat e Ligjit për shëndetësi publike veterinarë,
- klasën sipas cilësisë, përkatësisht "klasa B" ose vetëm shkronja "B" dhe
- datën e paketimit.

(7) Mënyrën e shënimit të paketimeve të vezëve, shenjat dhe përdorimin e shenjave të këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 55
(Shënimi i afatit të përdorimit)

(1) Afati i përdorimit nga neni 52, paragrafi (3) i këtij neni shënohet me nocionin "të përdoret deri..." dhe me:

- datën e shprehur me numra prej 1 deri 31 dhe
- muajin e shprehur me numra prej 1 deri 12.

(2) Afati i përdorimit është data deri kur vezët e klasës A mbesin me karakteristikat nga neni 45 i këtij ligji, gjatë ruajtjes përkatëse, përkatësisht magazinimit.

(3) Afati maksimal i përdorimit është jo më shumë se 28 ditë prej ditës së bërjes. Nëse është shënuar periudha e bërjes, afati i përdorimit do të përcaktohet prej ditës së parë të asaj periudhe.

Neni 56
(Paketimet e shënuara si "ekstra")

(1) Paketimet e vezëve të klasës A deri në ditën e nëntë pas bërjes mund të shënohen me nocionin "ekstra" të shënuar në shiritin e bardhë ose në etiketë, si shtesë e shënimit të cilësisë.

(2) Paketimet nga paragrafi (1) i këtij neni, krahas afatit të përdorimit duhet të shënohen edhe me datën e bërjes së vezëve dhe limitin kohor prej nëntë ditësh.

Neni 57
(Paketimet e shënuara sipas mënyrës së ushqimit të kllonkave)

(1) Paketimet e vezëve të klasës A mund të shënohen në mënyrë plotësuese të shënohen sipas mënyrës së ushqimit të kllonkave. Shënimi plotësues përmban të dhëna për drithërat e përdorura si lëndë e parë në përzjerjen për ushqim të kllonkave, vetëm nëse ato marrin pjesë me së paku 60% nga peshja e përgjithshme e recepturës për përzjerje, e cila mund të përfshijë jo më shumë se 15 % prodhime sekondare të drithërave.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, atje ku të dhënat janë shënuar për drithin specifik, i njëjti duhet të ketë pjesëmarrje prej së paku 30% në formulimin për përzjerjen për ushqimin e kllonkave, ose nëse shënohen të dhëna për më shumë drithëra, secili prej tyre duhet të marrë pjesë me së paku 5% në formulimin për përzjerjen për ushqimin e kllonkave.

Neni 58
(Cilësia e paketimeve)

Paketimet, duke përfshirë edhe materialin e brendshëm për paketim, duhet të jenë të rezistueshem ndaj ndikimeve të jashtme negative, të thata, të pastra dhe në gjendje të mirë, dhe të jenë të bërë nga material i cili i mbron vezët nga aromat e jashtme dhe nga reziku i ndikimeve të jashtme të cilat e përkeqësojnë cilësinë.

Neni 59
(Shënimi i paketimeve me vezë industriale)

(1) Shënimi i paketimeve me vezë industriale bëhet në anën e jashtme dhe duhet të jetë i dukshëm lehtësisht dhe i kuptueshëm qartësisht. Paketimet duhet të sigurohen me shirit të kuq ose me etiketë e cila i përmban të dhënat e njëjta të shënuara në paketimin dhe në mënyrë të dukshme dëmtohet gjatë hapjes së paketimit.

(2) Në paketimet e vezëve industriale janë shënuar të dhënat në vijim:

- emri dhe adresa e operatorit për të cilin janë dedikuar vezët,
- emri dhe adresa e operatorit i cili i distribuon vezët dhe
- nocioni "VEZË INDUSTRIALE", me shkronja të mëdha, me lartësi prej së paku 2 cm dhe fjalët: "nuk është për ushqim të njerëzve", me shkronja me lartësi prej së paku 8 mm.

Neni 60
(Ripaketimi)

Ripaketimi i vezëve të paketuara të klasës A bëhet vetëm në qendrat e paketimit. Çdo ripaketim përmban vezë të serisë së njëjtë.

Neni 61
(informata gjatë shitjes së lirë të vezëve)

Gjatë shitjes së lirë të vezëve theksohen informata për klasën sipas cilësisë, klasën sipas masës, metodën e kultivimit, sqarim i kodit prodhues dhe afati i përdorimit, në formë e cila është e dukshme lehtësisht dhe e kuptueshme qartësisht për konsumatorin.

Neni 62
(Identifikimi i mishit të shpendëve)

(1) Mishi i shpendëve i dedikuar për treg, krahas shënimit në përputhje me rregullat për sigurinë e ushqimit, duhet të identifikohet në mënyrë përkatëse me nocionet nga neni 46, paragrafi (7) i këtij ligji.

(2) Për identifikimin e mishit të shpendëve të dedikuar për treg, mund të përdoren edhe nocione nga ky ligj, të cilët nuk janë definuar në paragrafin (1) të këtij neni, me kusht që të njëjtit të mos e sjellin në huti konsumatorin e fundit.

(3) Identifikimi i mishit të shpendëve i dedikuar për treg, detyrimisht i përmban:

- të dhënat lidhur me klasën nga neni 48, paragrafi (1) i këtij ligji,

- gjendjen në të cilën mishi i shpendëve lëshohet në qarkullim nga neni 46, paragrafi (1) i këtij ligji, duke përfshirë edhe temperaturën e rekomanduar për ruajtje dhe - afatin e përdorimit.

(4) Afati i përdorimit të mishit të freskët të shpendëve shënohet me shenjë "të përdoret deri" shoqëruar me datën e shprehur me numra prej 1 deri 31 dhe muajin e shprehur me numra prej 1 deri 12 dhe vitin e prodhimitarisë.

(5) Te mishi i parapaketuar i shpendëve, shënohen edhe të dhënat në vijim:

- klasa nga neni 48, paragrafi (1) i këtij ligji,
- në rast të mishit të freskët të shpendëve në shitje me pakicë, çmimi i përgjithshëm dhe çmimi sipas njësisë së peshës,

- gjendja në të cilën mishi i shpendëve lëshohet në qarkullim nga neni 46, paragrafi (1) i këtij ligji,

- numri i lejes i kapacitetit të thertores dhe
- në rast të mishit të importuar të shpendëve prej vendeve të treta, indikatori për vendin e origjinës.

(6) Mishi i shpendëve gjatë shitjes si mish i joparapaketuar te konsumatori i fundit në shitje me pakicë, duhet të identifikohet me të dhënat për: emrin e prodhimit, përbërjen, afatin e përdorimit dhe të dhënat për origjinën.

(7) Me përjashtim nga paragrafët (3), (4) dhe (5) të këtij neni, mishi i shpendëve mund të jetë i paidentifikuar, nëse dorëzohet në kapacitetet e thertores ose kapacitetet e konfeksionimit.

Neni 63
(Identifikimi plotësues i mishit të shpendëve)

(1) Mishi i shpendëve i dedikuar për treg mundet në mënyrë plotësim të identifikohet në lidhje me mënyrën e ftohjes dhe mënyrën e kultivimit.

(2) Mënyrën e identifikimit nga paragrafi (1) i këtij neni, shenjat dhe përdorimin e tyre i përcakton ministri.

Neni 64
(Sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave të tregut me vezëve, duke përfshirë edhe vezët për inkubacion dhe zogjtë dhe mishin e shpendëve, Ministria vendos sistem informativ për rregullimin e tregut me vezë dhe me mish të shpendëve.

(2) Sistemi informativ nga paragrafi (1) i këtij neni, përmban veçanërisht:

- numrin dhe kapacitetet prodhuese të prodhuesve dhe të kultivuesve të shpendëve, duke përfshirë edhe shpendët prindër,

- metodën e kultivimit,
- sasinë e prodhuara dhe të shitura të mishit të shpendëve dhe të vezëve, të vezëve për inkubacion dhe zogjve,

- të dhëna për grumbulluesit dhe për stacionet e inkubacionit,

- të dhëna për sasinë e blera dhe të shitura (numri dhe/ose peshë) të vezëve nga grumbulluesit,

- të dhëna për qendrat e paketimit,
- të dhëna për sasinë e blera dhe të shitura (numri dhe/ose peshë) të vezëve nga qendrat e paketimit,

- të dhëna për kapacitetet e thertores,
- të dhëna për sasinë e blera dhe të shitura nga kapacitetet e thertores,

- të dhëna për vezë të blera dhe të vendosura në inkubator për inkubacion dhe sasinë e shitura (numri) të vezëve për inkubacion dhe zogjve sipas llojit, tipit dhe kategorisë së shpendëve,

- të dhëna për vezët e shitura të nxjerra prej inkubacioni dhe
- çmimin e shitjes së vezëve, mishit të shpendëve dhe vezëve për inkubacion dhe zogjve.

Neni 65
(Evidentimi dhe arkivimi i të dhënave nga prodhuesit dhe kultivuesit e shpendëve dhe prodhuesit e vezëve për inkubacion - kultivuesit e shpendëve prindër)

(1) Prodhuesit dhe kultivuesit e shpendëve i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat në vijim:

- 1) informata për metodën e kultivimit;
- 2) datën e vendosjes, moshën gjatë vendosjes dhe numrin e zogjve/kloçkave të vendosura;

- 3) datën e skartimit dhe numrin e kloçkave të shartuara;

- 4) informata për mënyrën e ushqimit, me specifikë për:
 - sasinë, tipin dhe origjinën e ushqimit të dorëzuar dhe/ose të përzier (prodhuar) në vendin e ngjarjes dhe
 - datën e distribuimit të ushqimit.

- 5) sasinë (numri dhe/ose peshë) e zogjve të prodhuar dhe të shitur dhe vezët e shitura dhe/ose të distribuara sipas ditëve dhe

- 6) emrin dhe adresën e blerësit.
- (2) Prodhuesit dhe kultivuesit e shpendëve prindër i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat në vijim:

- 1) informata për llojin, për kategorinë (shpendë gjyshër, prindër ose komercialë) dhe tipin (brojlerë, vezëbërës, i kombinuar),

- 2) datën e vendosjes, moshën gjatë vendosjes dhe numrin e zogjve/gjyshër prindër të vendosur,

- 3) vdekshmëria, data e shartimit, dhe numri i shpendëve të skartuar;

- 4) informata për:
 - sasinë, tipin dhe origjinën e ushqimit të distribuuar dhe/ose të përzier (prodhuar) në vendin e ngjarjes dhe
 - datën e distribuimit të ushqimit.

- 5) sasinë (numrin) e zogjve të prodhuar dhe të shitur dhe vezët e shitura dhe/ose të distribuara për inkubacion sipas ditëve dhe

- 6) emrin dhe adresën e blerësit.

(3) Në rast se në njësinë e njëjtë prodhuese përdoren metoda të ndryshme të kultivimit, informatat e cekura në paragrafin (1) pika 1 të këtij neni, duhet të evidentohen për çdo objekt veçmas.

(4) Në rast të mënyrës së lirë të kultivimit, evidentohet e dhëna për datën në të cilën zogjtë janë lëshuar jashtë për herë të parë.

(5) Të dhënat nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni mbahen në bazë ditore, ndërsa për nevojat e sistemit informativ dorëzohen një herë në javë.

Neni 66
(Evidentimi dhe arkivimi i të dhënave nga grumbulluesit, nga qendrat e paketimit dhe nga stacionet e inkubacionit)

(1) Grumbulluesit i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat në vijim:

- sasinë (numrin dhe/ose peshën) e vezëve të blera nga çdo prodhues në veçanti, me të dhëna për emrin, adresën dhe numrin unik identifikues të ekonomisë bujqësore (në tekstin e mëtejshëm: NRID) të prodhuesit dhe datën ose periudhën e bërjes dhe

- sasihtë (numri dhe/ose pesha) e vezëve të shitura në qendrat e paketimit, për çdo qendër të paketimit në veçanti, me të dhëna për Numrin Unik Identifikues të qendrave për paketim dhe datën ose periudhën e bërjes.

(2) Qendrat e paketimit duhet t'i evidentojnë dhe t'i arkivojnë të dhënat në vijim:

- sasihtë (numri dhe/ose pesha) e vezëve të pa klasifikuara të blera/pranuara, për çdo prodhues në veçanti, me të dhëna për emrin, adresën dhe NRID të prodhuesit dhe datën ose periudhën e bërjes,

- sasihtë (numri dhe/ose pesha) e vezëve të paklasifikuara,

- sasihtë (numri dhe/ose pesha) e vezëve të klasifikuara dhe sasihtë (numri dhe/ose pesha) e vezëve të shitura, të klasifikuara sipas cilësisë dhe sipas masës; me të dhëna për afatin e përdorimit për vezët e klasës A, datën e paketimit për vezët e klasës B, për çdo shitje në veçanti;

(3) Stacionet e inkubacionit i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat në vijim:

- informata për llojin, kategorinë (shpend gjysher, prindër ose komercialë) dhe tipin (brojler, vezëbërës, i kombinuar) e vezëve të inkubuara;

- datën e vendosjes në inkubator dhe

- sasihtë (numri) i vezëve të vendosura në inkubator, të zogjve të prodhuar dhe të shitur.

(4) Në rast të shënimit plotësues të paketimeve në lidhje me mënyrën e ushqimit të kllçoqkave, të dhënat nga paragrafi (2) i këtij neni ruhen në veçanti.

(5) Për çdo shitje evidentohen edhe të dhëna për emrin dhe adresën e blerësit.

(6) Të dhënat nga paragrafët (1), (2), (3) dhe (4) të këtij neni mbahen në bazë ditore, ndërsa për nevojat e sistemit informativ dorëzohen një herë në javë.

Neni 67

(Evidentimi dhe arkivimi i të dhënave nga kapacitetet e thertores)

(1) Kapacitetet e thertores i evidentojnë dhe arkivojnë të dhënat për kultivuesit e shpendëve, të cilat krahas metodës së kultivimit duhet të përmbajnë edhe të dhëna për sasihtë (numri dhe/ose pesha) e shpendëve të gjalla të blerë/pranuar dhe të therur, për çdo prodhues në veçanti, me të dhëna për emrin, adresën dhe NRID të kultivuesit të shpendëve dhe datën e vendosjes.

(2) Kapacitetet e thertores i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat për blerësit, të cilat krahas metodës së kultivimit duhet të përmbajnë të dhëna edhe për sasihtë (numri dhe/ose pesha) e mishit të shitur/pranuar të shpendëve, për çdo blerës në veçanti, me të dhëna për emrin, adresën dhe Numrin Unik Identifikues të blerësit dhe datën e shitjes.

(3) Krahas të dhënave nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, kapacitetet e thertores dorëzojnë edhe të dhëna për çmimin e shitjes të trupave të tërë.

(4) Të dhënat nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni mbahen në bazë ditore, ndërsa për nevojat e sistemit informativ dorëzohen një herë në javë.

Neni 68

(Arkivimi i të dhënave)

(1) Të dhënat e evidentuara nga neni 64 i këtij ligji arkivohen dhe ruhen në mënyrë të përhershme.

(2) Të dhënat e evidentuara nga nenet 65, 66 dhe 67 të këtij ligji, arkivohen dhe ruhen së paku 12 muaj prej ditës së evidentimit të tyre.

Neni 69

(Kontrolli inspektues i operatorëve me vezë, operatorëve me ferma prindërisht dhe stacioneve të inkubacionit)

(1) Për nevojat e përcaktimit të harmonizimit të punës së operatorëve me vezë, operatorëve me ferma prindërisht dhe stacioneve të inkubacionit me këtë pjesë të ligjit, krahas

kontrolleve inspektuese sipas zgjedhjes së rastësishme operatorët do të jenë objekt i një numri të caktuar të kontrolleve inspektuese nga ana e Drejtorisë së Veterinarisë varësisht nga analiza e rrezikut nga veterineri zyrtar.

(2) Analiza e rrezikut nga paragrafi (1) i këtij neni veçanërisht i merr parasysh:

- rezultatet nga kontrollet inspektuese paraprake,

- kompleksitetin e kanaleve të marketingut ku qarkullojnë vezët e dedikuara për treg, vezët për inkubacion dhe zogjtë,

- shkallën e segmentimit në kapacitetin prodhues ose qendrën e paketimit,

- sasinë e vezëve të prodhuara ose të paketuara të dedikuara për treg, vezëve për inkubacion dhe zogjve dhe ndryshimet e konsiderueshme të operatorit nga vitet paraprake në lidhje me llojin e prodhimitarisë, mënyrën e kultivimit ose metodat e marketingut.

(3) Kontrollat inspektuese nuk paralajmërohen dhe mund të kryhen njëkohësisht me kontrollet tjera në pajtim me këtë ligj.

(4) Të dhënat e theksuara në nenet 65 dhe 67 të këtij ligji, i lihen në disponim veterinerit zyrtar me kërkesë të tij.

Neni 70

(Toleranca e mosharmonizimit në cilësi, masa dhe shënimi)

(1) Gjatë kontrollit të serive të vezëve nga klasa A janë të lejueshme tolerimet në vijim për mosharmonizim në lidhje me cilësinë:

- 5% nga vezët në qendrën për paketim, në momentin para vetë distribuimit dhe

- 7% nga vezët, në fazat tjera të marketingut.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, te vezët të cilat janë objekt i marketingut si "ekstra" nuk është i lejuar tolerimi për lartësinë e fluskës së ajrit në cilëndo fazë të marketingut.

(3) Gjatë kontrollit të serive të vezëve nga klasa A janë të lejuar tolerimet për mosharmonizim në lidhje me masën për vezë veç e veç. Seritë mund të përmbajnë jo më shumë se 10% nga vezët nga klasa e parë më e lartë dhe jo më shumë nga 5% nga vezët nga klasa e parë më e ulët nga ajo klasë e cila është e shënuar në paketim.

(4) Kur seria e cila është objekt i kontrollit përmban më pak se 180 vezë, vlerat e tolerimit të theksuar në paragrafin (1) dhe paragrafin (3) të këtij neni janë dyfish më të mëdha.

Neni 71

(Lëshimi në qarkullim)

Vezët e klasës B të importuara nga vende tjera do të lëshohen në qarkullim të lirë, vetëm pas kontrollit gjatë procedurës doganore nëse destinacioni i tyre final është industria përpunuese.

Neni 72

(Kontrolli inspektues i mishit të shpendëve)

(1) Për nevojat e përcaktimit të harmonizimit të dispozitat nga nenet 48 dhe 49 të këtij ligji, veterinerët zyrtarë kryejnë kontroll inspektues në kuadër të kontrolleve të rregullta të përcaktuara me ligj.

(2) Kontrollat e cilësisë së mishit të shpendëve nga paragrafi (1) i këtij neni kryhen në ekzemplarë të marrë në kapacitetet e thertoreve, vendet e prezantimit, oferta, shitje, distribuim, magazinim, paketim, shënim dhe çdo formë tjetër të marketingut, ose në rast të importit, gjatë procedurës doganore.

(3) Gjatë importit të mishit të shpendëve, kontrollet nga paragrafi (1) i këtij neni kryhen gjatë kontrolleve para importit dhe para lëshimit në qarkullim të lirë të prodhimeve në tregun e Republikës së Maqedonisë.

Neni 73

(Kontrolli inspektues i cilësisë së mishit të shpendëve)

(1) Kontrolli inspektues i cilësisë së mishit të shpendëve kryhet në ekzemplarë të mishit të shpendëve i cili merret për çdo seri veç e veç varësisht nga madhësia e serisë, si vijon:

- 30 ekzemplarë nga seritë me madhësi nga 100 deri 500 copë,
- 50 ekzemplarë nga seritë me madhësi nga 501 deri 3200 copë dhe
- 80 ekzemplarë nga seritë me madhësi mbi 3 200 copë.

(2) Gjatë kontrolleve inspektuese të serive të pjesëve të konfeksionuara të mishit të shpendëve të klasës A, numri i përgjithshëm i lejuar i njësive të defektit është:

- pesë për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 1 e këtij neni,
- shtatë për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 2 e këtij neni dhe
- 10 për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 3 e këtij neni.

(3) Gjatë kontrolleve inspektuese të serive të mishit të trupit të tërë të shpendëve të klasës A, numri i përgjithshëm i lejuar i njësive të defektit është:

- dy për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 1 e këtij neni,
- tre për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 2 e këtij neni dhe
- katër për ekzemplarin nga paragrafi (1) alineja 3 e këtij neni.

(4) Gjatë kontrolleve inspektuese të serive nga klasa B të mishit të shpendëve, numri tolerues i përgjithshëm i lejuar i njësive të defektit është dyfish më i madh nga vlerat e theksuara në paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni.

(5) Në rast kur seritë e kontrolluara e tejkalojnë numrin e përgjithshëm të lejuar të njësive të defektit, të njëjtat tërhiqen nga tregu.

Neni 74

(Kontrolli inspektues i përbajtjes së ujit në mish)

(1) Për kontrollin e cilësisë së mishit të shpendëve dhe pjesëve të konfeksionuara të freskëta, të ngrira dhe të ngrira shpejt nga trupi në kapacitetet e thertores kryhen kontrolle inspektuese për përcaktimin e përbajtjes së ujit me përdorimin e metodës për përcaktimin e humbjes mesatare të ujit gjatë shkrires nga neni 49 i këtij ligji dhe metodat për përcaktimin e përbajtjes së përgjithshme të ujit në laborator (test kimik).

(2) Kontrolle inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni kryhen së paku një herë në çdo tre muaj me marrjen e ekzemplarëve nga çdonjë kapacitet të thertoreve veç e veç,

(3) Kontrolle inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni kryhen çdoherë kur do të konstatohet se përbajtja e ujit në mishin e shpendëve, pjesëve të konfeksionuara të freskëta, të ngrira dhe të ngrira shpejt nga trupi është mbi të lejuarën nga neni 49, paragrafi (3) i këtij ligji.

(4) Nëse, pas marrjes së ekzemplarëve nga tre ditë të prodhimit të ndryshme në suaza të periudhës kohore prej katër javësh, kontrollet inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni konstatojnë se përbajtja e ujit në mishin e shpendëve, pjesëve të konfeksionuara të freskëta, të ngrira dhe të ngrira shpejt nga trupi është në suaza të lejuarës, numri i kontrolleve inspektuese zvogëlohet në minimumin e theksuar në paragrafin (2) të këtij neni.

(5) Nëse kontrollet inspektuese nga paragrafi (1) i këtij neni konstatojnë se janë plotësuar kriteret për vlerat teknike të pashmangshme të përbajtjes së ujit në periudhë prej një viti, korniza kohore për kontrollet inspektuese e theksuar në paragrafin (2) të këtij neni zvogëlohet në një herë në periudhën prej gjashtë muajsh.

(6) Në rast kur me kontrollet inspektuese me intensitet të zvogëluar nga paragrafi (5) i këtij neni konstatohet mosplotësimi i kriterëve për vlerat teknike të pashmangshme të përbajtjes së ujit, përsëri vendoset kornizë kohore për kontrolle inspektuese nga paragrafi (2) i këtij neni.

(7) Metodatat për përcaktimin e përbajtjes së përgjithshme të ujit në laborator (test kimik) nga paragrafi (1) të këtij neni i përcakton ministri.

5. RREGULLIMI I TREGUT TË MISHIT TË GJEDHIT

5.1. Standardet për cilësi

Neni 75

(përcaktimi i cilësisë)

(1) Në tregun e mishit të gjedhit mund të lëshohen në qarkullim trupat e gjedhit dhe gjysmat (në tekstin e mëtejshëm: trupa), nëse i plotësojnë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Kategoria e gjedhit përcaktohet sipas moshës së tyre, gjinisë dhe gjendjes fiziologjike.

(3) Klasat e trupave përcaktohen sipas masës së mishit (konformacionit të trupit), si dhe sipas mbulimit të trupit me ind yndyror.

(4) Mënyrën e përpunimit të trupit për vlerësim, si dhe mënyrën dhe metodat e përcaktimit të cilësisë me kategorizim të gjedheve dhe klasifikimin e trupave nga paragrafi (1) i këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 76

(kategoritë e trupave)

(1) Me përcaktimin e kategorisë së gjedhit përcaktohet edhe kategoria e trupit.

(2) Trupat e gjedheve sipas moshës, gjinisë dhe gjendjes fiziologjike kategorizohen në:

- kategoria A-trupa të gjedheve meshkuj të patredhur të rinjë të therrur në moshë deri 24 muaj,
- kategoria B-trupa të gjedheve tjerë meshkuj të patredhur të therrur,
- kategoria C-trupa të gjedheve meshkuj të tredhur të therrur,
- kategoria D-trupa të gjedheve femra të therura të cilat kanë pjellë dhe
- kategoria E-trupa të gjedheve tjera femra të therura .

(3) Trupat e gjedheve në moshë deri në 12 muaj kategorizohen në:

- Kategoria V-trupa të viçave të therur në moshë deri në tetë muaj dhe
- Kategoria Z-trupa të viçave të therur në moshë në moshë prej tetë deri në 12 muaj.

(4) Kategoria D ndahet në tri nënkategori, si vijon:

- D1- trup i lopës së therur e cila ka pjellë, në moshë deri në 30 muaj,
- D2- trup i lopës së therur e cila ka pjellë, në moshë prej 30 muaj deri në pesë vjet dhe
- D3- trup i lopës së therur e cila ka pjellë, në moshë mbi pesë vjet.

Neni 77

(Masa e trupave të thertores)

(1) Masa e trupave në thertore përcaktohet menjëherë pas therjes, përpunimit dhe kontrollit veterinar-shëndetësor me matjen e masës së trupave të nxehtë.

(2) Klasifikimi, shënimi dhe matja e trupave kryhet më së voni deri në një orë pas therjes.

(3) Identifikimi i trupave kryhet me shënimin e kategorisë dhe klasës së masës së mishit dhe mbështjellses së dhjamat.

Neni 78
(Klasat e trupave)

(1) Trupat para lëshimit në qarkullim klasifikohen në klasa.

(2) Klasifikimi i trupave në vijën e prerjes bëhet sipas konformacionit të trupit dhe mbulimit të trupit me ind yndyror.

(3) Trupat klasifikohen me vlerësim vizual të masës së mishit në pesë klasa: E, U, R, O dhe P.

(4) Vlerësimi i mbulimit të trupave të gjedhëve me ind yndyror bëhet në pesë klasa nga një deri në pesë.

(5) Klasifikimi nuk guxon të fillojë pa kontroll paraprak të dokumentit shoqërues përkatës dhe numër të identifikimit të kafshës.

Neni 79
(Nënklasat e trupave)

(1) Krahas vlerësimit në klasa në mënyrë plotësuese kryhet dhe vlerësimi në nënklasa në rast kur masa e mishit (konformacioni) dhe mbulimi i trupave me ind yndyror të trupit është me cilësi më të lartë ose më të ulët nga klasa e përcaktuar, ndërsa nuk mund të regjistrohet në klasën e pastër më të lartë ose më të ulët.

(2) Në rast të cilësisë më të lartë nga klasa e pastër për masën e mishit, trupi i klasifikuar në mënyrë plotësuese pas shkronjës së klasës shënohet me shenjën "+". Në rast të cilësisë më të ulët nga klasa e pastër për masën e mishit, trupi i klasifikuar pas shkronjës së klasës në mënyrë plotësuese shënohet me shenjën "-".

(3) Në rast të cilësisë më të lartë nga klasa e pastër e mbulimit të trupave me ind yndyror, trupi i klasifikuar pas numrit për klasë në mënyrë plotësuese shënohet me shenjën "+". Në rast të cilësisë më të ulët nga klasa e pastër për mbulim të trupave me ind yndyror, trupi i klasifikuar pas numrit për klasë në mënyrë plotësuese shënohet me shenjën "-".

Neni 80
(Vlerësimi i detyrueshëm)

(1) Vlerësimi i trupave në klasa dhe nënklasa sipas konformacionit të trupit dhe mbulimit të trupit me ind yndyror është i detyrueshëm për të gjitha kapacitetet e thertores të cilat therin më shumë se dhjetë gjedhë në javë, e llogaritur si mesatare në nivel vjetor.

(2) Vlerësimi nga paragrafi (1) i këtij neni nuk është i detyrueshëm te kapacitetet e thertores të cilat therin më pak se dhjetë gjedhë në javë, e llogaritur si mesatare në nivel vjetor.

Neni 81
(Klasat e mishit të gjedhit)

Mishi i fituar nga gjedhi gjatë shitjes me pakicë klasifikohet si:

- mish viçi, është mish i fituar nga trupat, jo më të vjetër se tetë muaj nga klasa V,

- mish nga viça më të vjetër, është mish i fituar nga trupa të kafshëve të vjetra nga 12 muaj nga klasa Z,

- mish i ri i gjedhit ose mish nga gjedhe të reja, është mish i fituar nga trupa nga kafshët më të vjetra se 12 muaj, me ç'rast kufiri më i lartë i moshës për demat është 24 muaj, kurse për viçat, mëshqerrat e therura dhe kafshët e tredhura meshkuj (demat) deri në 30 muaj nga klasat A, C, E dhe D1 dhe

- mish gjedhi, është mish i fituar nga trupa të demave më të vjetër se 24 muaj, si dhe lopëve, mëshqerrave dhe kafshëve të tredhura meshkuj më të vjetër se 30 muaj.

5.2. Shënimi i trupave të gjedhit

Neni 82
(Shënimi)

(1) Trupat që lëshohen në qarkullim, duhet të jenë të shënuara në mënyrë adekuate. Trupat shënohen me vulosje të trupit të përpunuar dhe/ose me etiketë të ngjitur në trup.

(2) Shenjat nga paragrafi (1) i këtij neni nuk guxojnë të mënjanohehen nga trupi para përpunimit të tij.

(3) Mënyrën e shënimit, formën dhe përmbajtjen e vulës, si dhe përmbajtjen e etiketës i përcakton ministri.

5.3. Procedura për klasifikim

Neni 83
(Klasifikatorët)

(1) Klasifikimin e trupave e kryejnë klasifikatorët me licencë për klasifikimin e trupave.

(2) Për marrjen e licencës nga paragrafi (1) i këtij neni subjektet duhet të kenë të kryer trajnim dhe provim të dhënë për klasifikatorë.

(3) Trajnimin dhe provimin nga paragrafi (2) të këtij neni i realizon institucioni i autorizuar nga sfera e blegtorisë së paku një herë në vit. Institucioni i autorizuar kryen edhe trajnim plotësues për klasifikatorë.

(4) Licencën nga paragrafi (1) i këtij neni e lëshon institucioni i autorizuar në bazë të provimit të dhënë.

(5) Shpenzimet për realizimin e trajnimit dhe dhënien e provimit janë në llogari të kandidatëve dhe nuk duhet të jenë më të mëdha nga shpenzime reale të bëra për mbajtjen e të njëjtëve.

(6) Mënyrën e kryerjes së trajnimit, përmbajtjen e programit për kryerjen e trajnimit dhe dhënien e provimit dhe lartësinë e shpenzimeve për realizimin e trajnimit dhe dhënien e provimit i përcakton ministri.

Neni 84
(Institucioni i autorizuar)

(1) Institucionin nga neni 83 paragrafi (3) i këtij ligji e autorizon ministri me procedurë të zbatuar paraprakisht për autorizim.

(2) Institucioni për të qenë i autorizuar duhet t'i plotësojë minimum kushtet në vijim:

- të jetë institucion i lartë arsimor shkencor dhe mësimor nga sfera e blegtorisë,

- të ketë të punësuar së paku katër doktorë shkencash për llojin përkatës të prodhimit për të cilin bëhet klasifikimi,

- të posedojë hapësira përkatëse dhe pajisje për realizimin e trajnimeve dhe

- të ketë të përpunuar program për realizimin e trajnimit.

Neni 85
(Kërkesa dhe kushtet për klasifikatorët)

Për ndjekjen e trajnimit dhe dhënien e provimit për klasifikator, personat e interesuar parashetrojnë kërkesë në institucionin e autorizuar nga neni 84 i këtij ligji. Kërkesës, personat e interesuar i bashkëngjesin dëshmi për kryerjen e së paku shkollës së mesme profesionale nga sfera e blegtorisë ose veterinarisë.

Neni 86
(Kushtet për punë të klasifikatorit)

(1) Kapacitetet e thertores janë të obliguara të sigurojnë kushte teknike përkatëse për punën e klasifikatorit.

(2) Me kushte teknike përkatëse për punën e klasifikatorit nënkuptohet:

- gasja e papengueshme në trupat,
- kontrolli i papengueshëm i peshores nga vendi për klasifikim dhe
- lidhje për energji elektrike në afërsi të vendit ku bëhet klasifikimi.

(3) Në rast se thertorja nuk siguron kushte për klasifikim në pajtim me dispozitat e këtij neni, klasifikatori e njofton Drejtorinë e Veterinarisë.

Neni 87
(Klasifikimi i trupave)

(1) Klasifikatori bën klasifikimin e trupave në pajtim me dispozitat e nenit 78 dhe nenit 79 të këtij ligji.

(2) Gjatë kryerjes së klasifikimit të trupave klasifikatori:

- e përcakton identitetin e trupit,
- e përcakton rregullshmërinë e përpunimit në thertore të trupit,
- e përcakton kategorinë dhe klasat,
- i shënon trupat,
- përpilon procesverbal për klasifikimin e kryer, përgatit raport për klasifikimin, dhe mban evidencë për klasifikimin e trupave dhe
- mban evidencë për klasifikimin e kryer të trupave.

(3) Pas kryerjes së klasifikimit, klasifikatori përpilon dhe parashtron procesverbal përmbledhës për klasifikimin ditore të kapaciteti i thertores.

Neni 88
(Publikimi i rezultateve të klasifikimit)

(1) Për rezultatet nga klasifikimi kapaciteti i thertores me shkrim dhe/ose në formë elektronike i njofton subjektet për të cilat kryhet therja në afat prej 24 orësh nga therja e kryer.

(2) Rezultatet të cilat publikohen mbahen në formular për njoftim.

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit nga paragrafi (2) i këtij neni, si dhe mënyrën e plotësimit të tij i përcakton ministri.

Neni 89
(Kundërshtimi i rezultateve të klasifikimit)

(1) Kapacitetet e thertores ose subjektet për të cilat kryhet therja, në afat prej 24 orësh pas pranimit të procesverbalit nga neni 88 i këtij ligji, mund të parashtrorin kundërshtim për vlerësimin nga klasifikimi i kryer nga veterineri zyrtar dhe nga ai të kërkojnë riklasifikim të trupave.

(2) Kundërshtimi nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzohet personalisht, me postë elektronike ose faks.

(3) Veterineri zyrtar kryen riklasifikim.

(4) Në rast kur pas riklasifikimit të trupave do të konstatohet se trupat nuk janë vlerësuar në mënyrë përkatëse, shpenzimet nga riklasifikimi dhe shpenzimet për procedurën e zbatuar janë i bart klasifikatori, kurse në të kundërtën, shpenzimet i bart subjekti i cili ka parashtruar kundërshtim.

(5) Si rezultate përfundimtare konsiderohen rezultatet nga riklasifikimi.

5.4. Sistemi informativ i tregut

Neni 90
(Sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe ndjekjen e gjendjeve në tregut me mish gjedhi, deri, deleje dhe mish dhie, Ministria vendos sistem informativ.

(2) Sistemi informativ nga paragrafi (1) i këtij neni veçanërisht përmban:

- emrin, adresën dhe numrin e regjistrimit të kapacitetit të thertores,
- të dhëna për subjektet për të cilat kryhet therja,
- të dhëna për kategorinë e kafshëve të vlerësuar,
- të dhëna për klasën e trupave të vlerësuar,
- të dhëna për numrin kafshëve të pranuar dhe daljeve të trupave nga kapaciteti i thertores dhe
- çmimin e shitjes së trupave.

Neni 91
(Evidenca dhe arkivimi i të dhënave nga kapacitetet e thertores dhe informimi)

(1) Kapacitetet e thertores i evidentojnë dhe i arkivojnë të dhënat nga neni 87 i këtij ligji.

(2) Të dhënën nga neni 90, paragrafi (2), alineja 4 e këtij ligji, kapacitetet e thertores i sigurojnë nga klasifikatorët nga neni 83 i këtij ligji.

(3) Kapacitetet e thertores janë të obliguar të dhënat t'i mbajnë çdo ditë, kurse në Ministri i drëzojnë çdo të mërkure në javën rrjedhëse për javën paraprake, edhe si raport mujor përmbledhës, më së voni deri në fund të javës së parë të muajit rrjedhës për muajin paraprak.

(4) Kapacitetet e thertores të cilat nuk kryejnë therje çdo ditë, detyrimisht e njoftojnë klasifikatorin për ditën e saktë dhe kohën e therjes, si dhe për numrin e frymëve që planifikohet të theren atë ditë. Njoftimin e dorëzojnë më së voni 48 orë para kryerjes së therjes me faks ose nëpërmjet postës elektronike.

Neni 92
(Arkivimi i të dhënave)

(1) Të dhënat e evidentuara në sistemin informativ nga neni 90 i këtij ligji arkivohen dhe ruhen në mënyrë të përhershme.

(2) Të dhënat që i mbajnë kapacitetet e thertores nga neni 91 i këtij ligji i arkivojnë dhe i ruajnë së paku 24 muaj nga data e evidentimit të tyre.

5.5. Kontrolli

Neni 93
(Kontrolli inspektues)

(1) Drejtoria e Veterinarisë kryen kontroll të klasifikimit pa njoftim paraprak së paku dy herë për gjashtë muaj në çdo kapacitet të thertores në ekzemplarë të trupave të zgjedhur rastësisht.

(2) Në rast kur do të përcaktohet se dallimi në klasifikimin e trupave është më i madh nga e lejuara, veterineri zyrtar i jep vërejtje klasifikatorit në formë të aktvendimit.

(3) Në rast se për herë të dytë përcaktohet dallim në klasifikim, veterineri zyrtar miraton aktvendim për trajnim plotësues të klasifikatorit, kurse në rast se paraqitet dallim për herë të tretë veterineri zyrtar miraton aktvendim për heqjen e licencës së klasifikatorit. Shpenzimet për trajnim plotësues të klasifikatorit janë në llogari të klasifikatorit.

(4) Kontrolli inspektues nga paragrafi (1) i këtij neni ka të bëjë edhe me tregjet e mishit të dërrit, të deles dhe të dhisë.

6. RREGULLIMI I TREGJEVE PËR MISH DERRI

6.1. Standardet për cilësi

Neni 94
(Përcaktimi i cilësisë)

(1) Në tregun e mishit të dërrit mund të lëshohen në qarkullim trupat e dërrit dhe gjysmat (në tekstin e mëtejshme: trupat), nëse i plotësojnë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Kategoritë e derrave përcaktohen sipas moshës së tyre.

(3) Klasat e trupave përcaktohen sipas përqindjes së masës së mishit dhe konformacionit të trupit.

Neni 95

(Kategoritë e derrave për therje)

(1) Derrat për therje që lëshohen në qarkullim, sipas moshës dhe masës klasifikohen në kategoritë në vijim:

a) kategoria I, janë derrkuçat e të dy gjinive me masë të trupit të pastruar nga pesë deri në 25 kg;

b) kategoria II, janë derra të majmë ku bëjnë pjesë derrat dhe tredhakët, masa e të cilëve në gjysmat e nxehta është 50 deri 120 kg te derrat e prerë, përkatësisht 37 deri 100 kg te derrat e rrjepur. Kafshët meshkuj duhet të tredhen në javën e parë të jetës, e nëse nuk tredhen, së paku 30 ditë para ditës së therjes;

v) kategoria III, janë derra të majmë të letë ku bëjnë pjesë derrat nga të dy gjinitë dhe tredhakët, masa e të cilëve në gjysmat e nxehta është 20 deri 49 kg te derrat e prerë, përkatësisht 37 kg te derrat e rrjepur:

- derrat e majmë të trashë dhe tredhakët, te të cilët masa e gjysmave të ngrohta është 121 deri 180 kg te derrat e prerë, përkatësisht 101 deri në 153 kg te derrat e rrjepur dhe

- derrat e përrjashtuar nga shtimi ku bëjnë pjesë derrat e shtimit pa marrë parasysh masën e gjysmave të ngrohta dhe kafshët e patredhura mbi 64 kg të cilat janë të rrjepur;

g) kategoria IV, janë kafshë të reja të patredhura të majmë ku bëjnë pjesë derrat e patredhur nga gjinia mashkullore me masë të gjysmave të nxehta nga 50 deri 80 kg te derrat e prerë, përkatësisht 37 deri 64 te derrat e rrjepur. Në këtë kategori bëjnë pjesë edhe monorhidet dhe kriptorhidet.

d) kategoria V, janë derrat tjerë ku bëjnë pjesë derra që nuk janë të përfshirë me kategorinë I, II, III dhe IV.

Neni 96

(Matja e masës së trupave)

(1) Për të gjithë kategoritë e derrave të prerë dhe të rrjepur nga neni 95 paragrafi (1) i këtij ligji të dedikuara për treg, në vijën për prerje matet masa e gjysmave të nxehta dhe kryhet vlerësimi i masës së mishit dhe klasifikimi i trupave në kategori të tregut.

(2) Që të përcaktohet masa e trupave menjëherë pas therjes dhe përpunimit dhe kontrollit veterinar-shëndetësor bëhet matja e peshës së trupave të nxehtë.

(3) Matja, klasifikimi dhe shënimi i trupave kryhet në vijën për therje më së voni 45 minuta pas therjes. Kur për shkak të kushteve teknike në vijën për therje nuk është e mundur të matet masa e gjysmës së nxehtë më së voni deri 45 minuta pas therjes ose kur masa e ngrohtë e trupit, përkatësisht gjysmat, për shkak teknike është përcaktuar pas kalimit të 45 minutave bëhen korrigjime. Për çdo 15 minuta të ardhshme mbi kohën e caktuar hiqet 0, 1% nga masa e ngrohtë e trupit, përkatësisht gjysmës.

Neni 97

(Përcaktimi i masës së mishit dhe konformacioni)

(1) Për përcaktimin e masës së mishit dhe konformacionit të trupit shfrytëzohen gjysma derri të përgatitura standarde të cilave nuk guxon t'u hiqet indi yndyror dhe muskolor.

(2) Masa e mishit të trupave përcaktohet sipas metodave nga paragrafi (5) i këtij neni dhe shprehet me përqindjen e mishit në trup.

(3) Për përcaktimin e masës së mishit të trupit matet trashësia e masës së mishit dhe indi muskolor me nivel të precizitetit nga +/-1mm.

(4) Konformacioni i trupave kryhet me vlerësim vizual të përfaqësimit të muskujve në trup.

(5) Masa e mishit përcaktohet sipas dy metodave të njohura për vlerësimin e përqindjes së mishit, edhe atë: DM5 (metoda manuale) dhe HGP (metoda automatike).

(6) Metodot për përcaktimin e masës së mishit dhe mënyrën e përcaktimit të konformacionit për vlerësimin e trupave të derrave të therur nga ky nen i përcakton ministri.

Neni 98

(Zbatimi i detyrueshëm i metodave)

(1) Vlerësimi i trupave në klasa sipas konformacionit është i detyrueshëm për të gjitha thertoret pavarësisht nga kapaciteti i tyre.

(2) Kapacitetet e thertoresh të cilat në ditë therin deri në 100 derra të majmë të dedikuara për treg, detyrimisht e zbatojnë DM5 (metodën manuale).

(3) Kapacitetet e thertoresh të cilat në ditë therin më shumë se 100 derra të majmë të dedikuara për treg, e zbatojnë HGP (metodën automatike).

Neni 99

(Vlerësimi dhe shënimi i trupave të derri)

(1) Trupat dhe gjysmat sipas masës së mishit vlerësohen dhe klasifikohen në gjashtë klasa, edhe atë: S, E, U, R, O dhe P.

(2) Trupat e vlerësuar dhe të klasifikuar shënohen me shkronja të mëdha Z, E, U, R, O, dhe P për klasën përkatëse. Shënimi kryhet me vulosje ose me ngjitje të etiketës në trupa dhe në gjysma. Ngjitja e etiketë bëhet në mënyrë me të cilën mënjanimi i saj do të jetë i dukshëm.

(3) Trupat mund të shënohen edhe në mënyrë plotësuese me shenja për detaje për masën e trupit ose çfaridoqoftë detajesh tjera që kosiderohen si të përshtatshme pa u dëmtuar shënimi nga paragrafi (2) i këtij neni.

(4) Mënyrën e shënimit në linjën e therjes në kategori dhe klasa, mënyrën e shënimit, formën dhe përmbajtjen e vulës, si dhe përmbajtjen e etiketës i përcakton ministri.

6.2. Procedura për klasifikim

Neni 100

(Klasifikimi)

Kushtet, mënyra dhe procedura për marrjen e licencës për klasifikim, mënyra dhe procedura për realizimin e trajnimit dhe mbajtja e provimit, autorizimi i institucioneve, kryerja e klasifikimit dhe kushtet për punën e klasifikatorit, janë të përcaktuar në nenet 83, 84, 85, 86 dhe 87 të këtij ligji.

Neni 101

(Publikimi i rezultateve të klasifikimit)

Publikimi i rezultateve të klasifikimit, formulari për njoftim dhe mënyra e plotësimit të tij dhe dorëzimi dhe procedura për kundërshtim të rezultateve nga klasifikimi, bëhet në pajtim me nenin 88 dhe nenin 89 të këtij ligji.

6.3. Sistemi informativ i tregut

Neni 102

(Sistemi informativ)

Të dhënat e nevojshme për regullimin dhe ndjekjen e gjendjeve me tregun me mish derri, evidentimi i tyre, arkivimi dhe dorëzimi, si dhe njoftimet për ditën e therjes janë përcaktuar në nenin 90, nenin 91 dhe nenin 92 të këtij ligji.

7. RREGULLIMI I TREGJEVE PËR MISH DELEJE DHE DHIE

7.1. Standardet për cilësi

Neni 103

(Përcaktimi i cilësisë)

(1) Në tregun për mish të deles dhe të dhisë mund të lëshohen në qarkullim trupa të deleve dhe të dhive dhe gjysma (në tekstin e mëtejshëm: trupa), nëse i plotësojnë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Kategoritë e dhenve dhe dhive përcaktohen sipas moshës së tyre.

(3) Klasat e trupave përcaktohen sipas masës (për qengja të lehtë), masa e mishit (konformacioni i trupit), si dhe sipas mbulimit të trupit me dhjamë.

(4) Mënyrën e përcaktimit të kategorive dhen dhe dhi dhe klasifikimi i trupave me vlerësim në vijën e therjes i përcakton ministri.

Neni 104

(Kategorizimi i dhenve/dhive dhe trupat e dhenve/dhive)

(1) Dhentë/dhitë për therje sipas moshës ndahen në dy kategori:

- qengja/edha-kafshë deri në 12 muaj deri sa nuk kanë asnjë dhëmb prerës të përhershëm, kurse çifti i dytë dhëmballë nuk është rritur plotësisht dhe

- dhen/dhi-mbi 12 muaj.

(2) Kategoria e qengjave ndahet në dy nënkategori:

- qengja të lehtë – qengja qumështi ose qengja të majmë nga dy gjinitë jo më të vjetër se pesë muaj dhe

- qengja të rëndë (qengj të majmë) në moshë nga pesë deri në 12 muaj.

(3) Në mungesë të të dhënave në disponim për moshën e frymëve ajo përcaktohet në bazë të dhëmbëve.

(4) Me përcaktimin e kategorisë së deleve përcaktohet dhe klasa e trupit.

Neni 105

(Klasifikimi i trupave)

(1) Në qarkullim lëshohen trupa të klasifikuar sipas konformacionit, shkallës së mbulimit të trupit me dhjamë dhe masës së trupit (te qengjat e lehtë).

(2) Sipas konformacionit trupat e deleve klasifikohen në gjashtë klasa, edhe atë: S, E, U, R, O dhe P.

(3) Sipas shkallës së mbulimit me masë yndyrore trupat e deleve klasifikohen në pesë klasa, edhe atë: 1, 2, 3, 4 dhe 5.

(4) Trupi në bazë të masës (te qingjat e lehtë) klasifikohet në:

- klasa I - trupa nga qengja të lehtë (qengja qumështi) nënkuptohet trup i përpunuar primar deri në 13 kg (pas rrjedhjes së gjakut, nxjerrjes së organeve të brendshme – eviscerim dhe rrjepje) pa pjesët e poshtme të ekstremiteteve (të ndara në nyja tarzometatarzale dhe karpometakarpale), me kokë, zemër, mushkëri të bardha, mëlçi, veshkë dhe mbështjellës të stomakut. Trupat nga qengjat e lehtë sipas masës në mënyrë plotësuese ndahen në tre klasa A, B dhe C,

- klasa II - trupa nga qengja të majmë nënkuptohet trup i përpunuar primar mbi 13 kg, (pas gjakderdhjes, evisceracionit dhe rrjepjes) me ose pa kokë, pa pjesët e poshtme të ekstremiteteve (të ndara në mënyrë të njëjtë si në nënkategorinë paraprake), me veshkë dhe dhjamë të veshkëve dhe

- klasa III – trupa të dhenve nënkuptohet trup i përpunuar primar në mënyrë të njëjtë si te nënkategoria e dytë e qengjave (qengjave të majmë), pa kokë.

7.2. Shënimi

Neni 106

(Shënimi)

(1) Trupat e klasifikuar para lëshimit në qarkullim shënohen me vulosje dhe me ngjitje të etiketës.

(2) Në lidhje me moshën trupat e klasifikuar shënohen me “L” për trupat e qengjave dhe “S” për trupat e deleve.

(3) Në lidhje me masën trupat e klasifikuar shënohen me A, B dhe C.

(4) Në lidhje me shkallën e mbulimit me dhjamë, trupat shënohen me shenjat nga 1 deri në 5.

(5) Klasifikimi, matja dhe shënimi i trupave bëhet në vijën për therje më së voni një orë pas therjes.

(6) Mënyrën e shënimit, formën dhe përmbajtjen e vulës dhe etiketës, i përcakton ministri.

7.3. Procedura për klasifikim

Neni 107

(Klasifikimi)

Kushtet, mënyra dhe procedura për marrjen e licencës për klasifikator, mënyra dhe procedura për realizimin e trajnimit dhe mbajtjes së provimit, autorizimi i institucioneve, puna e klasifikatorit dhe kushtet për punën e klasifikatorit, janë të përcaktuara në nenet 83, 84, 85, 86 87 të këtij ligji.

Neni 108

(Publikimi i rezultateve të klasifikimit)

Publikimi i rezultateve nga klasifikimi, formulari për njoftim dhe mënyra e plotësimit të tij dhe dorëzimi dhe procedura për kundërshtim të rezultateve nga klasifikimi, bëhet në pajtim me nenet 88 dhe 89 të këtij ligji

7.4. Sistemi informativ i tregut

Neni 109

(Sistemi informativ)

Të dhënat e nevojshme për rregullimin dhe ndjekjen e gjendjeve me tregun me mish dhensh dhe dhish, evidentimin e tyre, arkivimin dhe dorëzimin, si dhe njoftimet për ditën e therjes janë të përcaktuara në nenet 90, 91 dhe 92 të këtij ligji.

8. RREGULLIMI I TREGUT TË PRODHIMEVE TË BLETËVE

8.1. Standardet për cilësi

Neni 110

(Prodhimet e bletëve)

Në tregun e prodhimeve të bletëve mund të lëshohet në qarkullim mjaltë, qumësht hojesh, polen, propolis dhe dyllë bletësh, nëse i plotësojnë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 111

(Lloje të mjaltit në qarkullim sipas origjinës)

(1) Mjalti që lëshohet në qarkullim sipas origjinës mund të jetë mjaltë i luleve (nektarë) dhe mjaltë nga vesa e mjaltit (mjaltë nektari).

(2) Mjalti i luleve nga paragrafi (1) i këtij neni është mjalti i fituar nga nektari i llojeve të ndryshme të bimëve të mjaltit. Mjalti i luleve mund të jetë:

- monofloren, i cili në sedimentin e patretshëmë përmban së paku 45 % kokrra poleni nga lloji i njëjtë i bimëve dhe

- polifloren, i cili është përzjerje e mjaltit nga më shumë lloje të bimëve.

(3) Mjalti konsiderohet si monofloren nëse përfaqësimi i kokrrave të polenit në sedimentin e patretshëm është së paku:

- 85% për për gështenjën e butë (*Castanea sativa*),
- 30% për fasule (*Medicago sp.*),
- 30% për rozmarinë (*Rosmarinus officinalis*),
- 25% për blin (*Tilia sp.*),
- 20% për qiparis (*Salvia sp.*),
- 20% për ah (*Quercus sp.*)
- 20 % për akacie (*Robinia pseudacacia*) dhe
- 20 % për livandë (*Lavandula sp.*).

(4) Mjaltë nga vesa e mjaltit nga paragrafi (1) i këtij neni është mjati i fituar nga sekretet e insekteve nga tartabiqë (*Hemiptera*) të cilët parazitojnë në pjesët e gjalla të bimëve

Neni 112

(Llojet e mjaltit në qarkullim sipas mënyrës së prodhimit)

Mjalti sipas mënyrës së prodhimit lëshohet në qarkullim si:

- mjaltë në hoje,
- pjesë të hojeve në mjaltë,
- mjaltë i kulluar,
- mjaltë i lëngët (mjaltë i centrifuguar),
- mjaltë i shtypur,
- mjaltë i filtruar,
- mjaltë për përpunim dhe
- mjaltë me shtesa.

Neni 113

(Lloje të dyllit të bletëve në qarkullim)

Dylli i bletëve lëshohet në qarkullim si:

- dyllë i bletëve i papastruar,
- dyllë i bletëve i pastruar,
- dyllë i bletëve i pastruar dhe i zbardhur dhe
- baza të hojeve.

Neni 114

(Standardet për cilësi)

(1) Mjalti që lëshohet në qarkullim duhet t'i plotësojë standardet për cilësi lidhur me përmbajtjen e sheqernave, përmbajtjen e ujit, materiet e patretshme në ujë, përçueshmëria elektrike, acidet e lira, aktiviteti i diastazës, përmbajtje e hidroksimetilfurfurolit.

(2) Cilësia e qumështit të hojeve përcaktohet sipas përmbajtjes së materieve të thata dhe albuminave. Qumështi i hojeve i freskët përmban së paku 30% materie të thata dhe së paku 11 % albumina.

(3) Polenit lëshohet në qarkullim si i freskët dhe i ngrirë. Cilësia e polenit përcaktohet sipas përmbajtjes së materieve të thata dhe pastërtisë (prania e përzjerjeve mekanike dhe mbetjeve të bletëve).

(4) Propolisi lëshohet në qarkullim në gjendje të fortë dhe i tretur. Cilësia e propolisit përcaktohet sipas përmbajtjes së materieve që ekstrahohen me alkool dhe pastërti (prania e përzjerjeve mekanike dhe mbetjeve të bletëve). Propolisi që lëshohet në qarkullim nuk guxon të përmbajë katran.

(5) Standardet dhe mënyra për përcaktimin e cilësisë së prodhimeve të bletëve i përcakton ministri.

Neni 115

(Ruajtja e prodhimeve të bletëve)

(1) Qumështi i hojeve ruhet në enë të errëta të mbyllura hermetikisht, në temperaturë prej -18 °C.

(2) Polenit i freskët i sterilizuar me tharje duhet të ruhet në ambalazh të errët të mbyllur hermetikisht ose i përzjer në mjaltë.

Neni 116

(Shtesa të lejuara)

(1) Prodhimet e bletëve që lëshohen në qarkullim mund të përmbajnë shtesa të lejuara për përmirësimin e cilësisë.

(2) Shtesat e lejuara nga paragrafi (1) i këtij neni dhe dozimi i tyre në prodhimet e bletëve i përcakton ministri.

8.2. Paketimi dhe shënimi i prodhimeve të bletëve

Neni 117

(Paketimi dhe shënimi i prodhimeve të bletëve)

(1) Prodhimet e bletëve që lëshohen në qarkullim, duhet të jenë të shënuara dhe paketuara në mënyrë adekuate.

(2) Mënyrën e paketimit dhe shënimit nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe formën dhe përmbajtjen e shënimit të prodhimeve të bletëve lidhur me cilësinë i përcakton ministri.

8.3. Sistemi informativ i tregut të prodhimeve të bletëve

Neni 118

(Sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe ndjekjen e gjendjeve në tregun me prodhimet e bletëve, Ministria vendos sistem informativ.

(2) Sistemi informativ nga paragrafi (1) i këtij neni përmban veçanërisht:

- emrin dhe adresën/selinë e operatorit,
- numrin e shoqërive të bletëve dhe
- sasinë e prodhimit të fituar, përkatësisht të grumbulluar;

(3) Në kuadër të sistemit informativ nga paragrafi (1) i këtij neni evidentohen dhe të dhënat nga Sistemi informativ bujqësor i tregut në pajtim me Ligjin për bujqësi dhe zhvillim rural.

Neni 119

(Evidenca dhe arkivimi)

(1) Operatorët me prodhime të bletëve mbajnë evidencë për prodhimet që përmban veçanërisht:

- emrin e prodhimit,
- përshkrim të shkurtër të procedurës teknologjike për fitimin e prodhimit përkatës,
- sasinë e prodhimit të fituar, përkatësisht të grumbulluar dhe
- analizën e kryer të prodhimit.

(2) Evidenca nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzohet në Ministri më së voni deri më 31 janar në vitin rrjedhës për vitin paraprak.

(3) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së evidencës e përcakton ministri.

8.4. Kontrolli i standardeve për cilësi

Neni 120

(Kontrolli i cilësisë së prodhimeve të bletëve, analiza dhe superanaliza e ekzemplarëve)

(1) Për kontrollin e cilësisë së prodhimeve të bletëve që lëshohen në qarkullim kryhet analizë dhe superanalizë e ekzemplarëve të marrë.

(2) Kontrollin e cilësisë së prodhimeve të bletëve e kryen Drejtoria e Veterinarisë.

(3) Analizën dhe superanalizën e ekzemplarëve të marrë për kontroll e kryejnë laboratorë të autorizuar. Superanaliza kryhet pas kundërshtimit të rezultateve nga analiza të parashtruar nga operatori, i cili nuk është i kënaqur nga rezultatet e analizës.

(4) Mënyrën e marrjes së ekzemplarëve dhe metodat për analizë dhe superanalizë i përcakton ministri.

Neni 121

(Laboratorët e autorizuar)

(1) Laboratorët nga neni 120 paragrafi (3) i këtij ligji, i autorizon ministri nëse i plotësojnë kushtet në vijim:

- të kenë të punësuar së paku dy persona me arsimim të lartë nga sfera e shkencave kimike, teknologjike, bioteknologjike, biokimike, veterinarë ose bujqësore me së paku dy vjet përvojë pune për kryerjen e analizave laboratorike,

- disponojnë me hapësira përkatëse të pajisura me pajisjen e nevojshme për kryerjen e analizave dhe superanalizave dhe

- të jenë të akredituar nga ana e Institutit për Akreditim të Republikës së Maqedonisë për metodat përkatëse për kryerjen e analizave të prodhimeve të bletëve.

(2) Kushtet më të përafërta nga paragrafi (1) alineja 2 e këtij neni i përcakton ministri.

Neni 122

(Aktvendimi për autorizim)

(1) Për autorizimin nga neni 121 i këtij ligji, ministri lëshon aktvendim.

(2) Për marrjen e aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni laboratorët parashtrajnë kërkesë për autorizim, e cila në shtojcë i përmban dëshmitë për plotësimin e kushteve të përcaktuara në nenin 121 të këtij ligji.

(3) Aktvendimi për autorizim nga paragrafi (1) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(4) Ministri me aktvendim do t'ua heq autorizimin laboratorëve të autorizuar për kryerjen e analizave dhe superanalizave për të cilat do të konstatohet se kanë pushuar t'i plotësojnë kushtet e parapara në nenin 121 të këtij ligji.

(5) Kundër aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni, laboratorin nga paragrafi (4) i këtij neni mund në afat prej 15 ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit të parashtrorë ankesë te Komisioni për Zgjidhjen e Çështjeve Administrative në shkallë të dytë nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë, i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

Neni 123

(Kundërshtimi i rezultateve të analizës)

(1) Në procedurën gjatë kryerjes së kontrollit, mënyra e njoftimit dhe afatet për dorëzim të rezultateve nga analizat e kryra dhe dorëzimi i kundërshtimit zbatohen dispozitat nga sfera e shëndetësisë veterinarë.

(2) Shpenzimet për analizë të prodhimeve të bletëve janë llogari të prodhuesve dhe kapaciteteve përpunuese.

(3) Pas pranimit të rezultateve, prodhuesi dhe/ose kapaciteti përpunues në afat prej 24 orësh pas pranimit të tyre mund të parashtrajnë kundërshtim te laboratorin i autorizuar për superanalizë.

(4) Shpenzimet për superanalizë janë në llogari të operatorit, nëse rezultatet e fituara nuk përkojnë me rezultatet e analizës. Në rast kur rezultatet e fituara nga superanaliza nuk përkojnë me rezultatet e analizës shpenzimet për superanalizën i bart laboratorin i autorizuar për analizë.

(5) Rezultatet e superanalizës janë përfundimtare.

9. RREGULLIMI I TREGUT TË QUMËSHITIT

9.1. Standardet për cilësinë e qumështit dhe të prodhimeve të qumështit

Neni 124

(Përcaktimi i cilësisë)

Në tregun e qumështit mund të lëshohen në qarkullim qumështi i papërpunuar dhe për konsumim dhe prodhimet e qumështit, nëse i plotësojnë kushtet për cilësi të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 125

(Cilësia e qumështit të papërpunuar)

(1) Qumështi i papërpunuar që lëshohet në qarkullim varësisht nga lloji i kafshës nga e cila është marrë krahas erës karakteristike, shijes dhe ngjyrës duhet t'i plotësojë kërkesat minimale për cilësi lidhur me përmbajtjen e yndyrave, pikën e ngrirjes, materien e thatë të payndyrshme, albuminat, peshën specifike dhe thartësinë e titracionit.

(2) Kërkesat për cilësi nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 126

(Klasifikimi dhe vlerësimi i qumështit të papërpunuar)

(1) Qumështi i papërpunuar klasifikohet në ekstra, klasa e parë dhe klasa e dytë sipas përmbajtjes së proteinave, përmbajtjes së yndyrave, numrit të përgjithshëm të mikroorganizmave dhe qelizave somatike.

(2) Klasifikimi i qumështit të papërpunuar bëhet me marrjen dhe analizën e ekzemplarëve gjatë grumbullimit menjëherë pas mjeljes, ose me marrjen e ekzemplarëve nga qumështi i papërpunuar i ruajtur në pajtim me paragrafin (8) të këtij neni. Ekzemplarët për analizë të proteinave dhe yndyrave merren së paku dy herë në muaj, ndërsa numri i përgjithshëm i mikroorganizmave dhe qelizave somatike së paku një herë në muaj.

(3) Marrjen e ekzemplarëve për klasifikimin e qumështit të papërpunuar e kryejnë kontrollorë të cilët kanë të mbaruar trajnimin për marrjen e ekzemplarëve dhe të cilët i plotësojnë kushtet e përcaktuara me nenin 85 të këtij ligji. Trajnimin për marrjen e ekzemplarëve e realizon institucioni i autorizuar nga neni 84 i këtij ligji.

(4) Shpenzimet për klasifikimin e qumështit të papërpunuar janë në lartësi të shpenzimeve të bëra reale për marrjen dhe analizën e tyre dhe janë në llogari të prodhuesve dhe/ose të kapaciteteve përpunuese.

(5) Kontrollorët nga paragrafi (3) i këtij neni gjatë marrjes së ekzemplarëve përpilojnë procesverbal ditor me të dhënat e fermave nga të cilat janë marrë ekzemplarët dhe në mënyrë përkatëse e shënojnë çdo ekzemplar.

(6) Vlerësimi i qumështit të papërpunuar bëhet në bazë të përcaktimit të klasave nga paragrafi (1) i këtij neni.

(7) Analizën e ekzemplarëve për klasifikimin dhe vlerësimin e qumështit e kryen laboratorit i autorizuar nga neni 138 i këtij ligji.

(8) Mënyrën e ruajtjes së qumështit të papërpunuar dhe marrjen e ekzemplarëve për analizë dhe superanalizë, përmbajtjen, formën dhe mënyrën e plotësimit të procesverbalit, metodat për analizë të qumështit të papërpunuar, mënyrën e klasifikimit dhe metodën e vlerësimit të qumështit të papërpunuar, si dhe mënyrën e realizimit të trajnimit dhe programin për realizimin e trajnimit për kontrollorë i përcakton ministri.

Neni 127

(Qumështi për konsumim)

(1) Qumështi për konsumim është qumështi i papërpunuar termikisht i përpunuar që lëshohet në qarkullim te konsumatori i fundit pa përpunim të mëtejshëm dhe sipas përqindjes së yndyrës së qumështit klasifikohet si qumësht i yndyrshëm, i gjysmyndyrshëm dhe i payndyrshëm.

(2) Qumështi i yndyrshëm që lëshohet në qarkullim lidhur me yndyrën e qumështit mund të jetë qumësht i standardizuar i yndyrshëm me përqindje të yndyrës së qumështit prej së paku 3,50% (m/m) dhe qumësht i pastandardizuar i yndyrshëm me përqindje të yndyrës së qumështit jo më pak se 3,50% (m/m) dhe e cila nuk ka ndryshuar prej fazës së mjeljes.

(3) Qumështi i gjysmyndyrshëm që lëshohet në qarkullim është qumështi me përqindje të yndyrës prej 1,50% (m/m) deri 1,80% (m/m).

(4) Qumështi i payndyrshëm që lëshohet në qarkullim me përqindje të yndyrës së qumështit më së shumti deri 0,50% (m/m).

(5) Në qarkullim lëshohet edhe qumështi i trajtuar në mënyrë termike që nuk është në pajtim me paragrafët (2), (3) dhe (4) të këtij neni lidhur me përmbajtjen e yndyrës së qumështit dhe nuk guxojnë të shfrytëzohen nocionet qumësht i yndyrshëm, i gjysmyndyrshëm dhe i payndyrshëm.

Neni 128

(Lloje të qumështit për konsumim)

(1) Qumështi për konsumim lëshohet në qarkullim si i pasterizuar dhe i sterilizuar varësisht nga mënyra e përpunimit termik të qumështit të papërpunuar.

(2) Qumështi i pasterizuar është qumështi i cili është i nxehur deri 100°C dhe menjëherë i ftohur nga një deri në katër shkallë celsius, me ç'rast duhet të tregojë reaksion negativ në testin e fosfatazës alkaline menjëherë pas trajtimit të tillë.

(3) Qumështi i sterilizuar është qumështi i cili në mënyrë të drejtpërdrejtë ose të tërthortë është nxehur në temperaturë prej 135°C deri 150°C në kombinim me kohën përkatëse me çfarë sigurohet sterilizimi (mungesë e mikroorganizmave ose sporeve). Menjëherë pas përpunimit termik qumështi ftohet dhe paktohet në kushte aseptike.

(4) Qumështi i pasterizuar mund të jetë i homogjenizuar dhe/ose i standardizuar, kurse qumështi i sterilizuar duhet të jetë i homogjenizuar.

(5) Me përjashtim në qarkullim mund të lëshohet edhe qumështi që nuk është përpunuar në mënyrë termike, nëse është në përputhje me dispozitat e rregullave për siguri të ushqimit.

Neni 129

(Prodhimet e qumështit)

(1) Prodhimet e qumështit që lëshohen në qarkullim janë prodhimet që i plotësojnë standardet për cilësi dhe janë fituar me përpunimin e qumështit. Gjatë përpunimit në

prodhimet e qumështit mund të shtohen substanca të caktuara të nevojshme për përpunimin e tyre, por të njëjtat nuk duhet të shfrytëzohen si zëvendësim i pjesëshëm ose i plotë i cilësdo qoftë përbërëseje të qumështit.

(2) Standardet për cilësinë e qumështit për konsumim dhe prodhimet e qumështit dhe përdorimin e emrave të prodhimeve të qumështit i përcakton ministri.

Neni 130

(Përdorimi dhe cilësia e kulturave starter, tharreve dhe materieve tjera)

(1) Përdorimi dhe cilësia e kulturave starter, tharreve dhe materieve tjera specifike që shtohen gjatë përpunimit të qumështit duhet t'i plotësojnë kërkesat lidhur me cilësinë dhe aktivitetin e tyre.

(2) Cilësinë dhe aktivitetin e kulturave starter, tharreve dhe materieve tjera specifike dhe mënyrën e përdorimit të tyre nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

9.2. Shënimi i qumështit dhe prodhimeve të qumështit

Neni 131

(Shënimi i qumështit dhe prodhimeve të qumështit)

(1) Qumështi dhe prodhimet e qumështit që lëshohen në qarkullim në paketim shënohen në mënyrë të përhershme, të dukshme lehtësisht dhe të lexueshme në pajtim me rregullat për siguri të ushqimit dhe në mënyrë plotësuese në pajtim me kërkesat e këtij ligji.

(2) Pësha neto te prodhime të veçanta të qumështit mund të ndryshojë nga e deklaruara.

(3) Mënyrën e shënimit plotësues të qumështit dhe prodhimeve të qumështit, si dhe ndryshimin e lejuar nga paragrafi (2) i këtij neni i përcakton ministri.

9.3. Sistemi informativ i tregut

Neni 132

(Sistemi informativ)

(1) Për zbatimin e politikave dhe ndjekjen e gjendjeve në tregun me qumësht dhe prodhime të qumështit, Ministria vendos sistem informativ për rregullimin e tregut me qumësht dhe prodhime të qumështit.

(2) Sistemi informativ nga paragrafi (1) i këtij neni përmban veçanërisht:

- emrin, adresën dhe numrin e regjistrimit të kapacitetit për punues,
- të dhëna për subjektet nga të cilat kryhet grumbullimi i qumështit,
- të dhëna për sasinë e grumbulluara të qumështit të papërpunuar,
- të dhëna për qumështin dhe prodhimet e qumështit të plasuar në treg,
- të dhëna për cilësinë e qumështit,
- të dhëna për klasën e qumështit dhe
- çmimin e grumbullimit të qumështit të papërpunuar sipas klasave.

Neni 133

(Evidenca dhe arkivimi i të dhënave nga prodhuesit)

(1) Çdo vendkultivim i evidentuar mban evidencë në bazë ditore për qumështin e prodhuar dhe të shitur dhe i arkivon dhe i ruan të dhënat për prodhimin dhe formularët nga neni 135 i këtij ligji të dorëzuara nga grumbulluesi.

(2) Vendkultivimet e regjistruara për prodhimin dhe përpunimin e qumështit të cilat kryejnë shitje të drejtpërdrejtë nga ferma, të dhënat për prodhimet e shitura të qumështit i mbajnë në bazë ditore, kurse evidencën e dorëzojnë në Ministri më së voni deri në ditën e 20 në muajin rrjedhës për muajin paraprak.

(3) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së evidences nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni134

(Evidenca dhe arkivimi i të dhënave nga kapacitetet përpunuese)

(1) Kapacitetet përpunuese i evidentojnë dhe arkivojnë të dhënat e nevojshme për sistemin informativ dhe të dhënat që i dorëzojnë te prodhuesi.

(2) Kapacitetet përpunuese evidencën e mbajnë në bazë ditore.

(3) Kapacitetet përpunuese që grumbullojnë mbi 5 000 litra në nivel vjetor të dhënat nga neni 132 i këtij ligji i dorëzojnë në Ministri më së voni deri në ditën e 20 në muajin rrjedhës për muajin paraprak.

(4) Kapacitetet përpunuese që grumbullojnë mbi 4 000 000 litra në nivel vjetor të dhënat nga neni 132 i këtij ligji i dorëzojnë çdo të mërkure në javën rrjedhëse për javën paraprake.

(5) Formën dhe përmbajtjen e formularëve nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe mënyrën e plotësimit dhe të dorëzimit të tyre i përcakton ministri.

Neni135

(publikimi i rezultateve të klasifikimit)

(1) Për rezultatet e klasifikimit dhe vlerësimit të qumështit të papërpunuar, kapaciteti përpunues me shkrim i njofton prodhuesit nga të cilët ka grumbulluar qumësht tri ditë nga dita e marrjes së rezultateve nga laboratorit i autorizuar.

(2) Rezultatet nga paragrafi (1) i këtij neni mbahen në formular për njoftim.

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit nga paragrafi (2) i këtij neni, si dhe mënyrën e mbajtjes së tij i përcakton ministri.

Neni136

(Arkivimi dhe ruajtja e të dhënave)

(1) Të dhënat e evidentuara në sistemin informativ nga neni 132 i këtij ligji arkivohen dhe ruhen në mënyrë të përhershme.

(2) Të dhënat nga neni 134 dhe të dhënat nga prodhuesit nga neni 133 i këtij ligji arkivohen dhe ruhen së paku 36 muaj nga data e evidentimit të tyre.

9.4. Kontrolli

Neni 137

(Kontrolli zyrtar)

(1) Për përcaktimin e cilësisë së qumështit të papërpunuar me qëllim të klasifikimit të tij dhe vlerësimit, si dhe cilësisë së prodhimeve të qumështit që lëshohen në qarkullim, Drejtoria për Veterinari kryen kontrole zyrtare.

(2) Kontrolli i cilësisë së qumështit dhe prodhimeve të qumështit kryhet me analizë dhe superanalizë të ekzemplarëve të marrë. Superanaliza kryhet pas kundërshtimit të rezultateve nga analiza.

(3) Mënyrën e marrjes së ekzemplarëve gjatë kontroleve zyrtare dhe metodat për analizë dhe superanalizë i përcakton ministri.

Neni 138

(Autorizimi i laboratorëve dhe përcaktimi i cilësisë)

(1) Analizë për përcaktimin e cilësisë së qumështit të papërpunuar nga ekzemplarët e marrë me klasifikim për vlerësimin e qumështit e kryejnë laboratorët e autorizuar në bazë të shpalljes publike të realizuar dhe marrëveshjes së lidhur me Ministrinë.

(2) Laboratorët nga paragrafi (1) i këtij neni me aktvendim i autorizon ministri, nëse i plotësojnë kushtet në vijim:

- të ketë të punësuar së paku dy persona me arsimim të lartë nga sfera e shkencave kimike, teknologjike, bioteknologjike, biokimike, veterinare ose bujqësore me së paku dy vjet përvojë pune për kryerjen e analizave laboratorike,

- të disponojë me lokale perkatëse të pajisura me pajisjen e nevojshme për kryerjen e analizave dhe

- të jetë i akredituar nga ana e Institutit për Akreditim të Republikës së Maqedonisë për metodat perkatëse për kryerjen e analizave të qumështit dhe të prodhimeve të qumështit.

(3) Shpallja publike nga paragrafi (1) i këtij neni përmban veçanërisht:

- rajonin në të cilin realizohet puna,
- kushtet e nevojshme për kryerjen e punës,
- kriteret për zgjedhje dhe
- shuma maksimale për kryerjen e punës.

(4) Marrëveshja nga paragrafi (1) i këtij neni përmban veçanërisht:

- fillimin, kohëzgjatjen dhe rajonin e punës,
- të drejtat dhe obligimet e ndërsjella,
- mënyrën e financimit,
- shfrytëzimin e të dhënave dhe
- mbikëqyrjen.

(5) Superanalizë për përcaktimin e cilësisë së qumështit të papërpunuar pas kundërshtimit të rezultateve nga analiza, kryen laboratorit që është i akredituar nga Instituti për Akreditim i Republikës së Maqedonisë ose nga Instituti për Akreditim nga vendet anëtare të Unionit Evropian për metoda perkatëse për kryerjen e analizave të qumështit dhe prodhimeve të qumështit.

(6) Kushtet me të përafërta nga paragrafi (2) alineja 2 e këtij neni i përcakton ministri.

Neni 139

(Aktvendimi për autorizim)

(1) Për marrjen e autorizimit laboratorët parashtrajnë kërkesë e cila në shtojcë i përmban dëshmitë për plotësimin e kushteve të përcaktuara në nenin 138 të këtij ligji.

(2) Për autorizimin nga paragrafi (1) i këtij neni, ministri lëshon aktvendim.

(3) Aktvendimi për autorizim nga paragrafi (2) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb faqen e Ministrisë.

(4) Ministri me aktvendim do t'ua heqë autorizimin laboratorëve të autorizuar për kryerjen e analizave për të cilat do të konstatohet se kanë pushuar t'i plotësojë kushtet e parapara në nenin 138 të këtij ligji.

(5) Kundër aktvendimit nga paragrafi (4) i këtij neni mund të parashtrohet ankesë te Komisioni i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë për zgjidhjen e çështjeve administrative nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë.

Neni 140

(Kundërshtimi i rezultateve të analizës)

(1) Procedura dhe mënyra e kryerjes së kontrollit zyrtar, kryhen në pajtim me rregullat nga sfera e shëndetësisë veterinarë.

(2) Laboratori i autorizuar për analizën e cilësisë së qumështit të papërpunuar obligohet që rezultatet e fituara në afat prej tre ditësh t'ia dorëzojë grumbulluesit dhe prodhuesit. Këto raporte janë në tri kopje edhe atë një për prodhuesin-dërguesin e qumështit, një për kapacitetin përpunues dhe një për laboratorin e autorizuar për superanalizë.

(3) Pas marrjes së rezultateve, prodhuesi dhe/ose kapaciteti përpunues në afat prej 24 orësh pas pranimit të tyre mund të parashtrojnë kundërshtim te laboratorin e autorizuar për superanalizë nëpërmjet Drejtorisë së Veterinarisë.

(4) Kundërshtimi nga paragrafi (1) i këtij neni dorëzohet personalisht, nëpërmjet postës elektronike ose me faks.

(5) Shpenzimet për superanalizë janë në llogari të prodhuesit ose kapacitetit përpunues, nëse rezultatet e marra përkojnë me rezultatet e analizës. Në rast kur rezultatet e marra nga superanaliza ndryshojnë me rezultatet e analizës, shpenzimet për superanalizë i bart laboratorin e autorizuar.

(6) Rezultatet nga superanaliza janë përfundimtare.

II. MBROJTJA E PRODHIMEVE BUJQËSORE DHE USHQIMORE ME EMËR GJEOGRAFIK DHE SHENJË PËR SPECIALITET TË GARANTUAR TRADICIONAL

1. Mbrojtja e prodhimeve bujqësore dhe ushqimore me emër gjeografik dhe tradicional

Neni 141

(Zbatimi i shenjës së origjinës, shenjës gjeografike dhe shenjës për specialitet të garantuar tradicional)

(1) Prodhimet bujqësore dhe ushqimore të dedikuara për ushqim të njerëzve në nivel nacional dhe ndërkombëtar mbrohen me mbrojtje të emrit gjeografik me shenjë të origjinës ose shenjë gjeografike.

(2) Prodhimet bujqësore dhe ushqimore të dedikuara për ushqim të njerëzve në nivel nacional dhe ndërkombëtar mbrohen me mbrojtje të emrit tradicional me shenjë për specialitet të garantuar tradicional.

(3) Prodhimet bujqësore dhe ushqimore nga paragrafi (1) dhe (2) i këtij neni i përcakton ministri dhe botohen në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(4) Dispozitat e këtij ligji për mbrojtjen e emrit gjeografik dhe tradicional nuk zbatohen për pijet e forta alkoolike.

(5) Dispozitat nga nenet 147, 148, 149, 150, 151, 153 dhe 154 të këtij ligji zbatohen edhe për verën, nëse nuk është rregulluar ndryshe me Ligjin për verë.

Neni 142

(Shenja e origjinës dhe shenja gjeografike)

(1) Me shenjën e origjinës mund të mbrohen prodhimet bujqësore dhe ushqimore nga neni 141, paragrafi (1) i këtij ligji:

- të cilat rrjedhin nga vendi, rajoni ose shteti i caktuar,
- cilësia ose karakteristikat e të cilave, në pjesën më të madhe ose ekskluzivisht janë nën ndikimin e faktorëve të veçantë natyrorë ose njerëzorë në zonën e caktuar gjeografike dhe

- prodhimi, përpunimi dhe/ose përgatitja e të cilave tërësisht zhvillohet në zonën gjeografike.

(2) Me shenjën gjeografike mund të mbrohen prodhimet bujqësore dhe ushqimore nga neni 141, paragrafi (1) i këtij ligji:

- të cilat rrjedhin nga vendi, rajoni ose shteti i caktuar,
- të cilat kanë cilësi, pamje ose karakteristikë tjetër specifike të cilat i atribuohen origjinës gjeografike dhe
- prodhimi dhe/ose përpunimi dhe/ose përgatitja e të cilave zhvillohet në zonën gjeografike.

(3) Nocionet gjeografike ose jogjeografike të cilat shfrytëzohen për shënimin e prodhimeve bujqësore dhe ushqimore të cilat i plotësojnë kushtet nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni janë shenja e origjinës ose shenja gjeografike.

(4) Kur lëndët e para sigurohen nga zona gjeografike e cila është më e gjerë ose e ndryshme nga zona e përpunimit, shenja e origjinës nga paragrafi (1) i këtij neni mund të shfrytëzohet, nëse zona ku janë prodhuar lëndët e para është definuar dhe ekzistojnë kushte të veçanta për prodhimin e atyre lëndëve të para.

(5) Zonën e prodhimit të lëndëve të para dhe ekzistimin e kushteve të veçanta për prodhim nga paragrafi (4) i këtij neni i përcakton Komisioni Profesional i formuar me aktvendimin e ministrit.

(6) Listën e lëndëve të para nga paragrafi (4) i këtij neni e përcakton ministri.

Neni 143

(Shenja për specialitet të garantuar tradicional)

(1) Me shenjën e specialitetit të garantuar tradicional mund të mbrohen prodhimet bujqësore dhe ushqimore nga neni 141, paragrafi (2) i këtij ligji:

- të cilat janë prodhuar me përdorimin e lëndëve të para tradicionale;
- të cilat kanë cilësi, pamje ose karakteristika tjetra specifike të cilat i atribuohen traditës dhe

- prodhimi, përpunimi dhe/ose përgatitja e të cilave zhvillohet në mënyrë tradicionale.

(2) Emri tradicional i cili shfrytëzohet për shënimin e prodhimeve bujqësore dhe ushqimore të cilat i plotësojnë kushtet nga paragrafi (1) i këtij neni është shenja për specialitet të garantuar tradicional.

(3) Që të regjistrohet emri tradicional duhet të jetë: vetvetiu specifik ose t'i shprehë cilësitë e veçanta të prodhimit bujqësor ose ushqimor.

(4) Emri nga paragrafi (3), alineja 1 e këtij neni duhet të jetë tradicional dhe të jetë i zakonshëm në shfrytëzimin e vet.

(5) Emri nga paragrafi (3), alineja 2 e këtij neni nuk do të regjistrohet, nëse:

- shkakton huti, përkatësisht është i veçantë dhe udhëzon në cilësitë e qarta të produktit ose cilësia është e tillë që nuk i përshtatet produktit, kështu që mund t'i çojë konsumatorët të mendojnë gabimisht për karakteristikat e produktit.

Neni 144

(Emri gjenerik, emrat të cilët janë në konflikt me emrat e llojeve bimore dhe rasave shtazore, homonimet dhe marka tregtare)

(1) Emri gjenerik është emri i produktit bujqësor ose ushqimor i cili edhe krahas lidhshmërisë me vendin ose rajonin në të cilin produkti bujqësor ose ushqimor fillimisht është prodhuar, ose është lëshuar në qarkullim për herë të parë, është bërë emër i zakonshëm për ndonjë produkt bujqësor ose ushqimor në Republikën e Maqedonisë.

(2) Emrat gjenerikë nga paragrafi (1) i këtij neni nuk mund të regjistrohen si shenjë e origjinës ose shenjë gjeografike.

(3) Që të mos sillen në huti konsumatorët rreth origjinës së vërtetë të produktit, si shenjë të origjinës ose shenjë gjeografike nuk do të regjistrohet emri i cili është në konflikt me llojin bimor ose racën kafshore.

(4) Emri i llojeve bimore dhe racave kafshore mund të jetë pjesë e emrit për shenjën për specialitet të garantuar tradicional, me kusht që të mos krijohë huti në lidhje me natyrën e produktit.

(5) Emri i cili tërësisht ose pjesërisht është homonim me emrin i cili tanimë është i regjistruar në pajtim me këtë ligj, do të regjistrohet me respektim përkatës të përdorimit lokal dhe tradicional të emrit, përveç nëse nuk ekziston rrezik i sjelljes në huti të konsumatorëve.

(6) Emri homonim i cili gabimisht i udhëzon konsumatorët se produkti vjen nga një zonë tjetër gjeografike nuk do të regjistrohet, madje edhe kur emri i tillë ka të bëjë me zonën, rajonin ose shtetin e vërtetë të origjinës.

(7) Gjatë përdorimit të emrit të regjistruar i cili është homonim mbahet llogari që të ekzistojë dallim i mjaftueshëm ndërmjet homonimit i cili është regjistruar më vonë dhe emrit i cili tanimë është regjistruar në regjistrin përkatës.

(8) Shenja e origjinës ose shenja gjeografike nuk do të regjistrohen, nëse regjistrimi i sjellë në huti konsumatorët rreth identitetit të vërtetë të produktit në lidhje me pamjen, njohjen dhe kohëzgjatjen e përdorimit të markës tregtare.

Neni 145 (Elaborati)

(1) Produkti bujqësor ose ushqimor fiton shenjën e origjinës ose shenjën gjeografike, në bazë të elaboratit të përpiluar.

(2) Elaborati përmban veçanërisht:

1) emrin e produktit bujqësor ose ushqimor i cili në vete përmban shenjën e origjinës ose shenjën gjeografike,

2) përshkrimin e produktit bujqësor ose ushqimor, lëndën e parë, si dhe karakteristikat kryesore fizike, kimike, mikrobiologjike ose organoleptike të produktit bujqësor ose ushqimor;

3) përkufizimin e zonës gjeografike, dhe nëse është e nevojshme të dhënat plotësuese të cilat janë në pajtim me kushtet nga neni 142, paragrafi (4) i këtij ligji;

4) dëshmi se produkti bujqësor ose ushqimor e ka prejardhjen nga zona e caktuar gjeografike ose ushqimor me nenin 142, paragrafi (1), alineja 1 dhe paragrafi (2), alineja 1 e këtij ligji;

5) përshkrimin e metodës së prodhimit të produktit bujqësor ose ushqimor dhe sipas nevojës metodës lokale autentike dhe të pandryshueshme të prodhimit;

6) të dhëna:

- për lidhjen ndërmjet cilësisë ose karakteristikave të produktit bujqësor ose ushqimor dhe zonës gjeografike nga neni 142, paragrafi (1), alineja 1 e këtij ligji ose

- lidhjen ndërmjet cilësisë specifike, pamjes ose karakteristikave tjera të produktit bujqësor ose ushqimor me origjinën gjeografike nga neni 142, paragrafi (2), alineja 1 e këtij ligji;

7) emrin dhe adresën e trupave të autorizuar të cilët e verifikojnë përputhshmërinë e produktit me elaboratin dhe

8) rregullat specifike për shënimin e produktit bujqësor ose ushqimor.

Neni 146 (Specifikimi i prodhimit)

(1) Produkti bujqësor ose ushqimor fiton shenjën e specialitetit të garantuar tradicional, në bazë të specifikimit të përpunuar të produktit (në tekstin e mëtejme: specifikimi).

(2) Specifikimi nga paragrafi (1) i këtij neni përmban veçanërisht: emrin nga neni 143, paragrafi (2) i këtij ligji i cili doemos duhet të jetë në gjuhën maqedonase, dhe me kërkesë edhe në gjuhë tjetër,

- shënimin e kërkesës nëse regjistrimi është me ose pa mbajtjen e të drejtës së emrit,

- përshkrimin e produktit bujqësor ose ushqimor duke përfshirë karakteristikat e tij kryesore fizike, kimike, mikrobiologjike ose organoleptike,

- përshkrimin e metodës së prodhimit, përgatitjen dhe natyrën e cilësive të lëndëve të para ose përbërësve të përdorura të cilën prodhuesit doemos duhet ta ndjekin,

- elementet të cilat i përcaktojnë cilësitë e veçanta të produktit dhe, sipas nevojës, rekomandimet kryesore të përdorura,

- elementet të cilat e dëshmojnë karakterin tradicional të produkteve në pajtim me nenin 143, paragrafi (1) i këtij ligji dhe

- kërkesat minimale dhe procedurat për kontrollin e cilësive të veçanta.

(3) Formën dhe përmbajtjen e specifikimit nga paragrafi (1) i këtij neni e përcakton ministri.

Neni 147 (Kërkesa për regjistrim)

(1) Kërkesë për regjistrim mund të parashtrojë grupi i interesuar i prodhuesve ose përpunuesve të cilët merren me prodhimin e produktit të njëjtë bujqësor ose ushqimor pa marrë parasysh formën e tyre juridike ose përbërjen. Në grupin e prodhuesve mund të marrin pjesë edhe subjekte tjera të interesuara.

(2) Personat juridikë ose fizikë konsiderohen si grup i prodhuesve, nëse i plotësojnë kushtet në vijim:

- të jetë prodhues i vetëm në zonën e përkufizuar gjeografike dhe

- zona e përkufizuar gjeografike të ketë karakteristika me të cilat dallohet nga zona fqinje ose karakteristikat e produktit të dallohen nga karakteristikat e produkteve të cilat prodhohen në zonën fqinje.

(3) Grupi i prodhuesve nga paragrafi (1) i këtij neni mund të parashtrojë kërkesë për regjistrim vetëm për produkte bujqësore ose ushqimore të cilat ata i prodhojnë ose përpunojnë.

(4) Kërkesa për regjistrimin e shenjës së origjinës ose shenjës gjeografike përmban veçanërisht:

- emrin dhe adresën e grupit të prodhuesve i cili e parashton kërkesën,

- elaboratin dhe

- dokumentin unik.

(5) Kërkesa për regjistrimin e shenjës për specialitet të garantuar tradicional përmban veçanërisht:

- emrin dhe adresën e grupit të prodhuesve i cili e parashtuar kërkesën,

- specifikimin e produktit të theksuar në nenin 146 të këtij ligji,

- emrin dhe adresën e trupave të autorizuar të cilët e verifikojnë,

- përputhshmërinë e produktit me specifikimin e tij dhe

- dokumentet që e dëshmojnë karakterin specifik dhe tradicional të produkteve.

(6) Me një kërkesë mund të kërkohet regjistrimi i vetëm një shenje të origjinës, shenje gjeografike ose shenje për specialitet të garantuar tradicional.

(7) Formën dhe përmbajtjen e dokumentit unik të kërkesës nga paragrafi (4) alineja 3 të këtij neni, i përcakton ministri.

Neni 148 (Procedura e regjistrimit)

(1) Kërkesa për regjistrim nga neni 147 i këtij ligji parashtrohet në Ministri.

(2) Ministri formon Komision Profesional për zbatimin e procedurës për regjistrimin e shenjave të mbrojtura të produkteve bujqësore dhe ushqimore.

(3) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni përbëhet prej shtatë anëtarëve nga të cilët tre anëtarë të përhershëm nga Ministria, tre anëtarë ekspertë nga sfera përkatëse dhe një anëtar përfaqësues i parashtruesve të kërkesës.

(4) Për kontrollin e bazueshmërisë së kërkesës nga neni 147 i këtij ligji dhe plotësimi i kushteve të këtij ligji të cilat kanë të bëjnë me shenjën e origjinës, shenjën gjeografike dhe shenjën për specialitet të garantuar profesional, Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni e shqyrton çdo kërkesë.

(5) Mënyrën e punës së Komisionit në lidhje me paragrafin (4) të këtij neni e përcakton ministri.

(6) Nëse kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni është e bazuar dhe e plotë, shpallet në afat prej 10 ditësh pas përfundimit të procedurës nga paragrafi (5) i këtij neni në ueb faqen e ministrisë dhe/ose në gazetata publike.

Neni 149 (Kundërshtimi)

(1) Çdo person juridik ose fizik i vendit ose i huaj i cili ka interes juridik ka të drejtë të parashtrorë kundërshtim për emrin e propozuar në Ministri në afat prej gjashtë muajsh nga dita e shpalljes nga neni 148, paragrafi (6) i këtij ligji, nëse:

- a) emri gjeografik:
- është i regjistruar në kundërshtim me nenin 145 të këtij ligji,
- nuk është në pajtim me dispozitat nga neni 142 i këtij ligji,

- regjistrimi i emrit të propozuar do ta rrezikonte ekzistimin e produktit me emër ose markë tregtare plotësisht ose pjesërisht identike, i cili ka qenë i pranishëm në treg në mënyrë ligjore në pesë vitet e fundit para datës së shpalljes nga neni 144, paragrafi (4) i këtij ligji dhe

- përmban të dhëna nga të cilat mund të përfundohet se emri për të cilin është kërkuar regjistrim është gjenerik, sipas nenit 144, paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji dhe

- b) emri tradicional:
- është i regjistruar në kundërshtim me nenin 146 të këtij ligji dhe
- nuk është në pajtim me dispozitat nga neni 143 i këtij ligji.

(2) Komisioni Profesional nga neni 148, paragrafi (2) i këtij ligji e kontrollon bazueshmërinë e kundërshtimit.

(3) Nëse kundërshtimi është i bazuar dhe në pajtim me paragrafin (1) të këtij neni, Ministria i fton palët e interesuara që të merren vesh.

(4) Nëse palët e interesuara nuk arrijnë marrëveshje, Komisioni do të vendos se si do të veprojë lidhur me kërkesën për regjistrim.

Neni 150 (Aktvendimi dhe regjistrat e shenjave)

(1) Pas procedurës së zbatuar nga neni 148 dhe neni 149 i këtij ligji, ministri miraton aktvendim për regjistrimin e shenjës së origjinës, shenjës gjeografike ose shenjës për specialitet të garantuar tradicional.

(2) Aktvendimi për regjistrim nga paragrafi (1) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë". Të dhënat për produktin e mbrojtur publikohen në ueb faqen e ministrisë.

(3) Me hyrjen në fuqi të aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni, shenja e regjistruar e origjinës regjistrohet në Regjistrin e shenjave të origjinës, shenja gjeografike e regjistruar regjistrohet në Regjistrin e shenjave gjeografike dhe shenja për specialitet të garantuar tradicional e regjistruar regjistrohet në Regjistrin e shenjave për specialitet të garantuar tradicional.

(4) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së Regjistrave nga paragrafi (3) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 151 (Regjistrat e shfrytëzuesve të shenjave)

(1) Emrin e regjistruar nga neni 150 i këtij ligji, mund ta shfrytëzojë çdo subjekt i cili e prodhon dhe/ose përpunon produktin bujqësor ose ushqimor në pajtim me elaboratin ose specifikimin.

(2) Grupi i prodhuesve nga neni 147, paragrafi (1) i këtij ligji i cili ka parashtruar kërkesë për regjistrim në pajtim me këtë ligj, përkatësisht çdo anëtar i tij i cili e ka kaluar procedurën e verifikimit të përputhshmërisë me elaboratin dhe/ose specifikimin, regjistrohet në Regjistrin e shfrytëzuesve të shenjave të origjinës, Regjistrin e shfrytëzuesve të shenjave gjeografike ose Regjistrin e shenjave për specialitet të garantuar tradicional.

(3) Çdo prodhues dhe/ose përpunues i ri i cili nuk është anëtar i grupit të prodhuesve nga paragrafi (2) i këtij neni ose është anëtar i tij dhe që nuk e ka kaluar procedurën e verifikimit të përputhshmërisë me elaboratin dhe/ose specifikimin gjatë procedurës për regjistrim të shenjës, regjistrohet në Regjistrin përkatës nga paragrafi (2) i këtij neni në bazë të kërkesës dhe dëshmisë për plotësimin e kushteve nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Ministria çdo prodhuesi dhe/ose përpunuesi nga paragrafët (2) dhe (3) të këtij neni i lëshon aktvendim për regjistrim në Regjistrin përkatës nga paragrafi (2) i këtij neni.

(2) Formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrit nga paragrafi (2) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 152 (Ndryshimi dhe plotësimi i elaboratit dhe specifikimit)

(1) Grupi i prodhuesve i cili i plotëson kushtet nga neni 147, paragrafi (1), paragrafi (2) dhe paragrafi (3) i këtij ligji dhe i cili ka interes, mund të parashtrorë kërkesë për miratimin e ndryshimit dhe plotësimit të:

- elaboratit, me qëllim që të ndryshohet zona gjeografike nga neni 145, paragrafi (2), pika 3 e këtij ligji ose të pranohen arrijtjet në sferën e shkencës dhe teknologjisë ose

- specifikimit, për ndryshime në përmbajtjen e specifikimit nga neni 146, paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Kërkesa nga paragrafi (1) i këtij neni përmban përshkrimin e ndryshimeve dhe plotësimeve të kërkuara të elaboratit dhe/ose specifikimit me arsyetim.

(3) Nëse ndryshimet dhe plotësimet e kërkuara nga paragrafi (1), alineja 1 e këtij neni përfshijnë një ose më shumë ndryshime dhe plotësime të dokumentit unik, për kërkesën për ndryshim dhe plotësim zbatohet procedura nga neni 148, 149, 150 dhe 151 të këtij ligji.

(4) Nëse ndryshimet dhe plotësimet nga paragrafi (1), alineja 1 e këtij neni nuk pasqyrohen në dokumentin unik, Komisioni vendos pa zbatimin e procedurës nga neni 148, paragrafi (5) i këtij ligji.

(5) Për kërkesën për miratimin e ndryshimeve dhe plotësimeve nga paragrafi (1), alineja 2 e këtij neni zbatohet procedura nga neni 148, neni 149, neni 150 dhe neni 151 i këtij ligji.

(6) Nëse ndryshimet dhe plotësimet nga paragrafi (1) i këtij neni janë me vëllim të vogël, Komisioni vendos pa e zbatuar procedurën nga neni 148, paragrafi (5) i këtij ligji.

(7) Nëse ndryshimet dhe plotësimet nga paragrafi (1) i këtij neni kanë të bëjnë me ndryshimin e përkohshëm për shkak të masave sanitare ose fitosanitare të detyrueshme nga ana e subjekteve publike kompetente, nuk do të zbatohet procedura nga neni 148, paragrafi (5) i këtij ligji.

(8) Mënyrën e parashtrimit të kërkesës për ndryshimin dhe plotësimin e elaboratit, përkatësisht specifikimit e përcakton ministri.

(9) Ndryshimet dhe plotësimet nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni i boton në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

Neni 153

(Anulimi i aktvendimit për regjistrim)

(1) Nëse konstatohet se prodhimi i produktit bujqësor ose ushqimor nuk përputhet me kushtet e theksuara në elaborat dhe/ose specifikim, ministri me propozim të Inspektoratit Shtetëror të Bujqësisë miraton aktvendim për shlyerjen e subjektit nga Regjistri përkatës nga neni 151, paragrafi (2) i këtij ligji.

(2) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni lejohet ankesë të Komisioni për Zgjidhjen e Çështjeve Administrative në shkallë të dytë nga sfera e bujqësisë, pylltarisë, ekonomisë së ujërave dhe veterinarisë i Qeverisë së Republikës së Maqedonisë.

(3) Aktvendimi nga paragrafi (1) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb-faqen e Ministrisë.

Neni 154

(Emrat, shenja dalluese dhe shenjat)

(1) Produkti bujqësor ose ushqimor i prodhuar dhe/ose i përpunuar në pajtim me elaboratin nga neni 145 i këtij ligji do të shënohet në mënyrë që krahas emrit të regjistruar do të ketë shenjë të dukshme për "SHENJË TË MBROJTUR TË ORIGJINËS", përkatësisht "SHENJË TË MBROJTUR GJEOGRAFIKE" ose me përdorimin e shenjave të cilat e përmbajnë shenjën e njëjtë.

(2) Produkti bujqësor ose ushqimor i prodhuar dhe/ose i përpunuar në pajtim me specifikimin nga neni 146 i këtij ligji do të shënohet në mënyrë që krahas emrit të regjistruar do të ketë shenjë të dukshme për "SHENJË TË MBROJTUR PËR SPECIALITET TË GARANTUAR TRADICIONAL" ose me përdorimin e shenjave të cilat e përmbajnë shenjën e njëjtë.

(3) Emrat tradicionalë të regjistruar paraprakisht mund të shfrytëzohen për shënimin e produktit bujqësor ose ushqimor i cili nuk është prodhuar ose përpunuar në pajtim me specifikimin nga neni 146 i këtij ligji pa u shfrytëzuar shenja "SHENJË E MBROJTUR PËR SPECIALITET TË GARANTUAR TRADICIONAL" ose shenja të cilat e përmbajnë shenjën e njëjtë.

(4) Nëse shenja për specialitet të garantuar tradicional regjistrohet me mbajtjen e të drejtës së emrit, në pajtim me nenin 146, paragrafi (2), alineja 2 e këtij ligji, pas datës së shpalljes nga neni 150, paragrafi (2) i këtij ligji, emri i regjistruar nuk guxon të përdoret më për shënimin e produktit bujqësor ose ushqimor të cilat nuk e përmbushin specifikimin nga neni 146 i këtij ligji, madje edhe nëse nuk shoqërohet me shenjën "SHENJË E MBROJTUR PËR SPECIALITET TË GARANTUAR TRADICIONAL" ose shenja të cilat e përmbajnë shenjën e njëjtë.

(5) Vetëm prodhuesit dhe/ose përpunuesit të cilët i plotësojnë kushtet nga elaborati nga neni 145 i këtij ligji dhe nga specifikimi i nenit 146 të këtij ligji, të cilët janë regjistruar në Regjistrin përkatës të shfrytëzuesve nga neni 151, paragrafi (2) i këtij ligji, gjatë shënit, reklamimit ose dokumentacionit tjetër që ka të bëjë me produktin bujqësor ose ushqimor mund t'i shfrytëzojnë shenjat nga paragrafi (1) dhe paragrafi (2) i këtij neni.

(6) Formën, përmbajtjen, madhësinë dhe përdorimin e shenjave nga paragrafi (1) dhe paragrafi (2) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 155

(Shpenzimet)

(1) Shpenzimet në procedurën për regjistrimin dhe shfrytëzimin e shenjave të origjinës, shenjës gjeografike dhe shenjës për specialitet të garantuar tradicional janë në llogari të bartësit të kërkesës dhe janë në lartësi të shpenzimeve të bëra reale për zbatimin e procedurës.

(2) Shpenzimet nga paragrafi (1) i këtij neni i përcakton ministri.

Neni 156

(mbrojtja e emrave të regjistruar)

(1) Emrat e regjistruar gjeografikë janë të mbrojtur nga:

- shfrytëzimi i tyre komercial i drejtpërdrejtë ose i tërthortë për produktet të cilat nuk janë përfshirë me regjistrimin, nëse këto produkte janë të ngjashme me produktet të cilat janë regjistruar me ato emra, ose nëse me shfrytëzimin e atij emri keqpërdoret dinjiteti i emrit të mbrojtur,

- keqpërdorimi, imitimi madje edhe nëse është shënuar origjina e vërtetë e produktit, ose nëse emri i produktit është përkthyer ose nëse i është shtuar shprehje si "stil", "metodë", "i prodhuar si në", "imitim" ose të ngjashme,

- përdorimi i shenjës së rrejshme ose shenjës e cila i sjellë në huti konsumatorët në lidhje me burimin, origjinën, natyrën ose karakteristikat kryesore të produktit në cilëndo qoftë fazë të marketingut dhe

- gjithçka tjetër që mund t'i sjellë në huti konsumatorët në lidhje me origjinën e vërtetë të produktit.

(2) Kur emri i regjistruar gjeografik në vete e përmban emrin e produktit bujqësor ose ushqimor i cili konsiderohet si gjenerik, shfrytëzimi i atij emri gjenerik për produktin bujqësor ose ushqimor përkatës nuk do të konsiderohet si në kundërshtim me paragrafin (1), alinenë 1 dhe alinenë 2, të këtij neni.

(3) Emrat e mbrojtur gjeografikë nuk mund të jenë gjenerikë.

(4) Emrat e regjistruar tradicionalë janë të mbrojtur nga:

- keqpërdorimi ose shfrytëzimi i cili mund t'i sjellë në huti konsumatorët në aspekt të "shenjës për specialitet të garantuar tradicional" ose shenjës përkatëse, si dhe nga çdo lloj imitimi të emrave të cilat janë regjistruar me mbajtjen e të drejtës së emrit dhe procedura të cilat do të mund t'i sjellin në huti konsumatorët, duke i përfshirë edhe procedurat të cilat udhëzojnë se ndonjë produkt bujqësor ose ushqimor është regjistruar si shenjë për specialitet të garantuar tradicional.

(5) Emrat e produkteve bujqësore ose ushqimore të cilat lëshohen në qarkullim, nuk guxojnë të shfrytëzohen në mënyrë e cila krijon huti në lidhje me emrat e regjistruar tradicionalë dhe të drejtën për mbajtjen e emrit.

Neni 157

(Marka tregtare)

(1) Kur kërkesa për regjistrimin e markës tregtare është parashtruar pas ditës së parashtrimit të kërkesës për regjistrimin e shenjës së origjinës dhe shenjës gjeografike, janë regjistruar në pajtim me dispozitat e këtij ligji dhe rregullat e miratuara në bazë të tij, kërkesa për regjistrimin e markës tregtare do të refuzohet.

(2) Marka tregtare e cila është e regjistruar në territorin e Republikës së Maqedonisë në pajtim me rregullat e veçanta, para datës së parashtrimit të kërkesës për regjistrimin e shenjës së origjinës ose shenjës gjeografike, mund të vazhdojë të shfrytëzohet edhe më tutje.

2. Regjistrimi ndërkombëtar dhe mbrojtja e shenjave

Neni 158 (Regjistrimi ndërkombëtar)

(1) Shenjat e origjinës, shenjat gjeografike dhe shenjat për specialitet të garantuar tradicional mund të mbrohen edhe jashtë vendit në bazë të marrëveshjeve bilaterale për mbrojtje të ndërsjellë ose marrëveshjeve ndërkombëtare të cilat janë të ratifikuara nga Republika e Maqedonisë.

(2) Shenjat të cilat nuk janë të mbrojtura ose ato të cilat kanë pushuar të vlejën në vendin e origjinës, nuk mund të mbrohen në Republikën e Maqedonisë.

Neni 159 (Kërkesa për regjistrim në nivel të Unionit Evropian)

(1) Grupi i prodhuesve nga neni 147 i këtij ligji mund të parashtrorë kërkesë për regjistrimin e shenjës së origjinës, shenjës gjeografike ose shenjës për specialitet të garantuar tradicional në nivel të Unionit Evropian për shenjat e mbrojtura në pajtim me dispozitat e këtij ligji në Republikën e Maqedonisë.

(2) Kërkesa për regjistrimin e shenjës së origjinës ose shenjës gjeografike nga paragrafi (1) i këtij neni doemos duhet t'i përmbajë dokumentet nga neni 147, paragrafi (4) i këtij ligji, si dhe dëshminë se emri është i mbrojtur në Republikën e Maqedonisë.

(3) Kërkesa për regjistrimin e shenjave për specialitet të garantuar tradicional nga paragrafi (1) i këtij neni doemos duhet t'i përmbajë edhe dokumentet nga neni 147, paragrafi (5) i këtij ligji.

(4) Kërkesa nga paragrafi (2) dhe paragrafi (3) i këtij neni dorëzohet në Komisionin Evropian drejtpërdrejt ose nëpërmjet Ministrisë.

(5) Nëse emri i shenjës së origjinës ose shenjës gjeografike të mbrojtur shënon zonë gjeografike tejkufitare, ose kur emri tradicional është i lidhur me zonën gjeografike tejkufitare, më shumë grupe të prodhuesve mund të parashtrorë kërkesë të përbashkët në pajtim me rregullat e përcaktuara me dispozitat e Unionit Evropian.

(6) Grupe të prodhuesve nga shtete të ndryshme anëtare të Unionit Evropian ose nga vende të treta mund të parashtrorë kërkesë të përbashkët për mbrojtjen e shenjave për specialitet të garantuar tradicional me kusht që kërkesa të jetë në pajtim me rregullat e përcaktuara në Unionin Evropian.

(7) Kërkesa dhe dokumentacioni në Komisionin Evropian dërgohen në njërin nga gjuhët zyrtare të Unionit Evropian.

Neni 160 (Procedura për regjistrim në nivel të Unionit Evropian)

(1) Procedura për regjistrimin e shenjës në nivel të Unionit Evropian zbatohet në pajtim me rregullat e përcaktuara në Unionin Evropian.

(2) Në rast se shenjat nacionale janë të regjistruara edhe në nivel të Unionit Evropian zbatohen dispozitat nga paragrafi (1) i këtij neni.

3. Kontrolli dhe verifikimi i përputhshmërisë me elaboratin dhe/ose specififikimin prodhues

Neni 161 (Kontrolli)

(1) Për produktet bujqësore dhe ushqimore për ushqim të njerëzve të cilat janë të mbrojtura me shenjën e origjinës, shenjën gjeografike dhe shenjën për specialitet të garantuar tradicional kryhet kontroll nga ana e Inspektoratit Shtetëror të Bujqësisë.

(2) Shfrytëzuesit e shenjës së regjistruar të origjinës, shenjës gjeografike dhe shenjës për specialitet të garantuar tradicional në pajtim me këtë ligj i nënshtrohen kontrollit nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 162 (Verifikimi i përshtatshmërisë me elaboratin dhe/ose specififikimin)

(1) Verifikimi i përshtatshmërisë me elaboratin nga neni 145 i këtij ligji dhe/ose specififikimin nga neni 146 i këtij ligji realizohet para parashtrimit të kërkesës nga neni 147, paragrafi (4) dhe paragrafi (5) i këtij ligji, si dhe gjatë procedurës për regjistrimin e shenjës nga neni 148 i këtij ligji.

(2) Verifikimin e përputhshmërisë nga paragrafi (1) i këtij neni e realizojnë trupa të cilët i autorizon ministri.

(3) Trupat e autorizuar për verifikim nga paragrafi (2) i këtij neni, janë persona juridikë të akredituar nga Instituti për Akreditim i Republikës së Maqedonisë.

(4) Për trupat e autorizuar për verifikim mbahet Regjistër i cili botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb-faqen e Ministrisë.

(5) Aktvendimi për autorizimin e trupave për verifikim botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në ueb-faqen e Ministrisë.

(6) Lartësinë e shpenzimeve për verifikimin e përputhshmërisë nga paragrafi (2) i këtij neni e përcaktojnë trupat për verifikim pas pëlqimit të marrë paraprakisht nga Ministria, ndërsa janë në llogari të parashtruesve të kërkesave ose shfrytëzuesve të shenjave.

(7) Në rast kur trupi i autorizuar për verifikim do të konstatojë se elaborati nga neni 145 i këtij ligji dhe/ose specifikimi nga neni 146 i këtij ligji nuk përputhen me produktin, obligohet që për këtë menjëherë ta njoftojë ministrinë.

(8) Formën dhe përmbajtjen e Regjistrit nga paragrafi (4) i këtij neni e përcakton ministri.

IV. MBIKËQYRJA

Neni 163 (Mbukëqyrja)

(1) Mbukëqyrje mbi zbatimin e dispozitave të këtij ligji kryen Ministria.

(2) Mbukëqyrjen inspektuese të dispozitave të këtij ligji për produktet bujqësore dhe ushqimore me origjinë bimore nga Kapitulli II pjesa 1, pjesa 2, përveç nenet 21 dhe pjesët 3 e kryen Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë.

(3) Mbukëqyrjen inspektuese të dispozitave të këtij ligji për produktet bujqësore dhe ushqimore me origjinë kafshore nga Kapitulli II, pjesa 2, neni 21, pjesët 4, 5, 6, 7, 8 dhe 9, e kryen Drejtoria e Veterinarisë.

(4) Mbikëqyrjen inspektuese të dispozitave të këtij ligji për produktet bujqësore dhe ushqimore të dedikuara për ushqim të njerëzve të mbrojtura me shenjën e origjinës, shenjën gjeografike dhe shenjën për specialitet të garantuar tradicional të cilat lëshohen në qarkullim, e kryen Inspektorati Shtetërori i Bujqësisë në pajtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 164
(Procedura e edukimit)

(1) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori shtetëror i bujqësisë dhe veterinari zyrtar konstaton se është bërë parregullsi nga nenet 171, paragrafi (1) dhe 174 paragrafi (1) i këtij ligji, obligohet të përpilojë procesverbal në të cilin do ta përcaktojë parregullsinë e kryer me sugjerim për mënjanimin e parregullsisë së përcaktuar në afat të caktuar dhe me dorëzim të njëkohshëm të ftesës për realizimin e edukimit të personit ose subjektit ku është konstatuar parregullsia gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

(2) Formën dhe përmbajtjen e ftesës për edukim, si dhe mënyrën e realizimit të edukimit e përcakton ministri.

(3) Edukimin e organizon dhe realizon Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë, përkatësisht Drejtoria e Veterinarisë, përkatësisht organi i administratës shtetërore i cili e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese në afat jo më të gjatë se tetë ditë nga dita e kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

(4) Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të njëjta ose të njëllajta për një ose më shumë subjekte.

(5) Nëse në terminin e caktuar personi ose subjekti për të cilin realizohet edukimi nuk paraqitet në edukim, do të konsiderohet se edukimi është realizuar.

(6) Nëse personi ose subjekti për të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe të njëjtin e mbaron, do të konsiderohet se është edukuar lidhur me parregullsinë e konstatuar.

(7) Nëse inspektori shtetëror i bujqësisë, përkatësisht veterinari zyrtar gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese konstaton se janë mënjeluar parregullsitë e përcaktuara nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin e ndërpret procedurën e mbikëqyrjes inspektuese.

(8) Nëse inspektori shtetëror i bujqësisë, përkatësisht veterinari zyrtar gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese konstaton se nuk janë mënjeluar parregullsitë e përcaktuara nga paragrafi (1) i këtij neni, parashtron kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para gjykatës kompetente.

(9) Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë, përkatësisht Drejtoria e Veterinarisë mbajnë evidencë për edukimin e realizuar në mënyrën e përcaktuar nga ministri.

Neni 165
(Kompetenca e inspektorit)

(1) Inspektori shtetëror i bujqësisë, krahas autorizimeve të cilat i ka në bazë të Ligjit për Inspektoratin Shtetëror të Bujqësisë i ka edhe kompetencat dhe autorizimet si vijon:

- kryen mbikëqyrje inspektuese të cilësisë së drithërave dhe orizit, ushqimit për kafshë me origjinë bimore, pemëve të freskëta dhe perimeve,

- kryen mbikëqyrje inspektuese të cilësisë dhe kontroll të cilësisë të dërgesave me produkte bujqësore dhe ushqimore me origjinë bimore gjatë importit dhe kontroll të dokumentacionit shoqërues,

- kryen mbikëqyrje të punës së shfrytëzuesve të regjistruar të shenjave të origjinës, shenjës gjeografike dhe shenjës për specialitet të garantuar tradicional,

- merr ekzemplarë për përcaktimin e cilësisë dhe përcaktimin e përputhshmërisë me cilësinë e deklaruar të produkteve bujqësore dhe ushqimore me origjinë bimore,

- përkohësisht ndalon shfrytëzimin e shenjës së regjistruar të origjinës, shenjës gjeografike dhe shenjës për specialitet të garantuar tradicional,

- ndalon lëshimin në qarkullim të produkteve bujqësore dhe ushqimore, nëse nuk përputhen me cilësinë e përcaktuar, nuk përputhen me elaboratin e shenjave të origjinës dhe shenjës gjeografike dhe specifikimet e shenjës për specialitet të garantuar tradicional dhe

- kryen punë tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të tij.

(2) Veterineri zyrtar, krahas autorizimeve të cilat i ka në bazë të dispozitave nga sfera e shëndetësisë veterinarë i ka edhe kompetencat dhe autorizimet si vijon:

- kryen mbikëqyrje inspektuese të cilësisë së ushqimit për kafshë me origjinë kafshore, vezëve dhe mishit të shpendëve, mishit të gjedhit, derri, deles dhe dhisë, produkteve të bletëve, qumështit dhe produkteve të qumështit,

- kryen mbikëqyrje inspektuese dhe kontroll të cilësisë së dërgesave me produkte bujqësore dhe ushqimore me origjinë kafshore gjatë importit dhe kontroll të dokumentacionit shoqërues,

- merr ekzemplarë për përcaktimin e cilësisë dhe për përcaktimin e përputhshmërisë së produkteve bujqësore dhe ushqimore me origjinë kafshore dhe

- kryen punë tjera të përcaktuara me këtë ligj dhe me rregullat e miratuara në bazë të tij.

Neni 166

Inspektorati Shtetëror i Bujqësisë, përkatësisht Drejtoria e Veterinarisë për mbikëqyrjen e kryer përpilojnë raporte kuartale dhe i publikojnë në ueb faqen e Ministrisë për shikim të unifikuar kuartal.

Neni 167

(Shpenzimet për kontroll të cilësisë)

(1) Shpenzimet për kontroll të cilësisë së produkteve bujqësore gjatë prodhimit, qarkullimit dhe gjatë importit dhe eksportit, duke përfshirë edhe shpenzimet për marrjen e ekzemplarëve dhe analizat laboratorike janë në llogari të operatorëve me produkte bujqësore.

(2) Lartësinë e shpenzimeve për kontrollin nga paragrafi (1) i këtij neni e përcakton ministri, varësisht nga shpenzimet e bëra reale për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 168

(Konfiskimi i produkteve bujqësore dhe ushqimore)

(1) Në rast kur inspektori shtetëror i bujqësisë, përkatësisht veterineri zyrtar do të konstatojë se cilësia e produkteve dhe përpunimeve bujqësore dhe ushqimore nuk përputhet me cilësinë e deklaruar e obligon operatorin që t'i tërheq produktet dhe përpunimet ushqimore në cilëndo qoftë fazë të marketingut.

(2) Në rast kur inspektori shtetëror i bujqësisë, përkatësisht veterineri zyrtar do të konstatojë se produktet dhe përpunimet bujqësore nuk përputhen me cilësinë e përcaktuar lëshon aktvendim për ndalimin e lëshimit në qarkullim, ndërsa produktet dhe përpunimet bujqësore përkohësisht i konfiskon me vërtetim për sendet e konfiskuara përkohësisht.

(3) Inspektori shtetëror i bujqësisë, përkatësisht veterineri zyrtar i cili e ka kryer mbikëqyrjen do të vërtetojë nëse produktet dhe përpunimet bujqësore të konfiskuara përkohësisht nga paragrafi (2) i këtij neni, janë në harmonizim me dispozitat e këtij ligji, pas lëshimit të aktvendimit për ndalim nga paragrafi (2) i këtij neni.

V. DISPOZITAT PËR KUNDËRVATJE

Neni 169

(1) Gjobë në shumë prej 4 000 deri në 5 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

1) lëshon në qarkullim paketime origjinale pa deklarata për cilësi (neni 8, paragrafi 3);

2) lëshon në qarkullim vezë të cilat nuk i plotësojnë karakteristikat minimale (neni 45, paragrafi 1);

3) lëshon në qarkullim mish të shpendëve i cili nuk i plotëson karakteristikat minimale (neni 47, paragrafi 1 dhe paragrafi (2));

4) nuk e thekson afatin e përdorimit (neni 52, paragrafi (3));

5) ripaketon vezë të paketuara të klasës A jashtë qendrave për paketim (neni 60);

6) lëshon në qarkullim vezë pa informatë të shënuar (neni 61);

7) lëshon në qarkullim mish të shpendëve i cili nuk është identifikuar (neni 62);

8) nuk kryen vlerësimin e obligueshëm (neni 80, paragrafi (1));

9) lëshon në qarkullim trupa të pashënuar (nenet 82 paragrafi (1), 99 paragrafi 2 dhe 106 paragrafi (1));

10) nuk siguron kushte teknike përkatëse (neni 86, paragrafi (1));

11) nuk zbaton metoda të përcaktuara (neni 98, paragrafët 2 dhe (3));

12) lëshon në qarkullim trupa të paklasifikuar (neni 105, paragrafi (1));

13) lëshon në qarkullim qumësht të papërpunuar pa i plotësuar kërkesat minimale për cilësi (neni 125, paragrafi (1));

14) lëshon në qarkullim qumësht për konsumim i cili nuk është i pasterizuar dhe/ose i sterilizuar (neni 128, paragrafi (1));

15) lëshon në qarkullim qumësht për konsumim në kundërshtim me nenin 128, paragrafët (1) dhe (5) të këtij ligji;

16) lëshon në qarkullim produkte qumështi të cilat nuk i plotësojnë standardet e përcaktuara për cilësi (neni 129, paragrafi (1));

17) lëshon në qarkullim qumësht dhe produkte qumështi të cilat nuk janë shënuar me të dhëna themelore (neni 131, paragrafi (1));

(2) Gjobë në shumë prej 1 300 deri në 2 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës te personi juridik për kundërvajtjen e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Personit juridik krahas gjobës nga paragrafi (1) i këtij neni do t'i shqiptohet sanksion për kundërvajtje ndalim i përkohshëm për kryerjen e veprimtarisë së veçantë në kohëzgjatje prej gjashtë muajsh deri në një vit.

(4) Personit përgjegjës te personi juridik krahas gjobës nga paragrafi (2) i këtij neni do t'i shqiptohet sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e profesionit ose detyrës në kohëzgjatje prej një viti deri në pesë vjet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(5) Për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i këtij neni krahas gjobës personit juridik do t'i shqiptohet edhe masë e veçantë për kundërvajtje konfiskim i produkteve bujqësore dhe ushqimore.

Neni 170

(1) Gjobë në shumë prej 3 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

1) lëshon në qarkullim oriz dhe drithëra të qëruara dhe të paqëruara që nuk i plotësojnë kushtet minimale (neni 7, paragrafi (1));

2) lëshon në qarkullim drithëra dhe oriz të shënuara në mënyrë jo adekuate dhe të shoquara me dokumentacion përkatës (neni 9, paragrafët (1) dhe (2));

3) transporton drithëra dhe oriz, kurse nuk i plotëson kushtet për transport nga (neni 10, paragrafi (1));

4) magazinon dhe ruan drithëra dhe oriz në kundërshtim me mënyrën dhe kushtet e përcaktuara (neni 10, paragrafi (2));

5) lëshon në qarkullim ushqim për kafshë që nuk i plotëson kushtet e përcaktuara (neni 18 paragrafi (3), neni 22 paragrafi (2), neni 23 paragrafi (3), neni 24 paragrafi (2) dhe neni 25 paragrafi (3));

6) lëshon në qarkullim ushqim të papaketuar për kafshë (neni 26 paragrafi (1));

7) transporton, magazinon dhe ruan ushqim për kafshë në kundërshtim me kushtet e përcaktuara (neni 28, paragrafët (1) dhe (2));

8) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta që nuk i plotësojnë standardet për cilësi (neni 36, paragrafi (1));

9) lëshon në qarkullim përzierje nga produkte të ndryshme në kundërshtim me rregullat (neni 41);

10) lëshon në qarkullim vezë të cilat nuk janë të shënuara (neni 50 paragrafi (1));

11) lëshon në qarkullim vezë të cilat nuk janë të shënuara në mënyrë adekuate (neni 50 paragrafi (1));

12) lëshon në qarkullim paketime të pashënuara transportuese të vezëve të cilat nuk janë të shënuara (neni 53 paragrafi (1));

13) lëshon në qarkullim vezë të shënuara dhe të paketuara jashtë afatit të paraparë për shënim dhe paketim (neni 52, paragrafët (1) dhe (2));

14) lëshon në qarkullim paketime të shënuara në mënyrë joadekuate (nenet 54, i 55, 56 dhe 57 dhe 59);

15) lëshon në qarkullim trupa të paklasifikuar dhe vlerësuar sipas klasave (nenet 78 paragrafi (1) dhe 98 paragrafi (1));

16) bën shitjen me pakicë të mishit të paklasifikuar (neni 81);

17) lëshon në qarkullim trupa të shënuar në mënyrë joadekuate (nenet 82 paragrafët 1 dhe 2, 99 paragrafi (2) dhe 106 paragrafët (2), (3) dhe (4));

18) kryen klasifikim, e nuk posedon licencë ose licenca i është hequr (neni 83 paragrafi (1));

19) kryen klasifikim në kundërshtim me dispozitat (nenet 87 paragrafi (1), 100 dhe 107 të këtij ligji);

20) nuk i publikon rezultatet (neni 88 paragrafi (1));

21) nuk përpilon dhe dorëzon procesverbal përmbledhës (neni 87 paragrafi (3));

22) nuk i publikon rezultatet në afatin e paraparë (neni 88 paragrafi (1));

23) rezultatet nuk i mban në formular të përcaktuar (neni 88 paragrafi (2));

24) nuk e njoftojnë klasifikatorin (neni 91 paragrafi (4));

25) lëshon në qarkullim trupa të klasifikuar në kundërshtim me mënyrën e përcaktuar (neni 105 paragrafët (2), (3) dhe (4));

26) lëshon në qarkullim mjaltë, qumësht hojesh, polen dhe propolis të cilat nuk i plotësojnë standardet e përcaktuara (neni 114 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4));

27) ruan produkte të bletëve në kundërshtim me mënyrën e përcaktuar (neni 115 paragrafët 1 dhe (2));

28) lëshon në qarkullim produkte të bletëve me më shumë shtesa sesa lejohet (neni 116 paragrafi (1));

29) lëshon në qarkullim produkte të papaketuara të bletëve (neni 117 paragrafi (1));

30) lëshon në qarkullim produkte të bletëve të shënuara në mënyrë joadekuate (neni 117 paragrafi (1));

31) nuk përpilon procesverbal ditor dhe nuk i shënon në mënyrë përkatëse ekzemplarët (neni 126 paragrafi (5));

32) lëshon në qarkullim qumësht për konsumim me përqindje të yndyrës së qumështit të ndryshme nga e përcaktuara (neni 127 paragrafët (2), (3) dhe (4));

33) përdor kultura starter, tharme dhe materie tjera specifike të cilat nuk i plotësojnë kërkesat e përcaktuara lidhur me cilësinë dhe aktivitetin (neni 130 paragrafi (1));

34) nuk i njofton prodhuesit për rezultatet dhe vlerësimin e qumështit të papërpunuar në afatin e paraparë (neni 135 paragrafi (1));

35) nuk i njofton prodhuesit për rezultatet dhe vlerësimin e qumështit të papërpunuar në afatin e paraparë (neni 135 paragrafi (1));

36) nuk i arkivon dhe i ruan të dhënat (neni 136);

37) nuk dorëzon rezultate të analizave të cilësisë së qumështit të papërpunuar në mënyrën e përcaktuar dhe afatin e paraparë (neni 140 paragrafi (2));

38) shfrytëzon shenjën e regjistruar të origjinës, shenjën gjeografike ose shenjën për specialitetin e garantuar tradicional në kundërshtim me (nenin 150 paragrafët (1), (2) dhe (3));

39) shfrytëzon shenjën e regjistruar të origjinës, shenjën gjeografike ose shenjën për specialitet të garantuar tradicional pas shfuqizimit të aktvendimit (nenin 153 paragrafi (1));

40) shfrytëzon emër të regjistruar në kundërshtim me (nenin 156 paragrafin (1));

41) shfrytëzon markë tregtare në kundërshtim me dispozitat e (nenit 157, paragrafët (1), (2) dhe (3));

42) shënon produkte bujqësore ose ushqimore në kundërshtim me dispozitat nga (neni 154 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4)) dhe

43) nuk i dorëzon rezultatet në pajtim me (nenin 140, paragrafi (2)).

(2) Gjobë në shumë prej 600 deri në 1 200 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet edhe personit përgjegjës te personi juridik për kundërvajtjen e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Për kundërvajtjen e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni krahas gjobës, personit juridik do t'i shqiptohet edhe masë e veçantë për kundërvajtje konfiskim i produkteve bujqësore dhe ushqimore.

Neni 171

(1) Gjobë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet për kundërvajtje personit juridik, nëse:

1) lëshon në qarkullim drithëra dhe oriz të paketuar në mënyrë joadekuate (neni 8 paragrafi (1));

2) deklarata nuk i përmban të dhënat e përcaktuara (neni 8 paragrafi (4));

3) nuk dorëzon raporte (neni 12, paragrafët (1), (2), (3) dhe (4));

4) lëshon në qarkullim ushqim për kafshë i cili nuk është i shënuar në mënyrë adekuate dhe i shoqëruar me dokumentacionin përkatës (neni 27 paragrafi (1));

5) nuk mban evidencë dhe nuk dorëzon të dhëna (neni 30 paragrafët (1) dhe (2));

6) nuk arkivon dhe nuk ruan të dhëna të evidentuara (neni 30 paragrafi (3));

7) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk janë të shënuara në mënyrë adekuate lidhur me dedikimin e tyre (neni 36 paragrafi (3));

8) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk janë shënuar në mënyrë adekuate (neni 40 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4));

9) operatori nuk dorëzon raporte (neni 42 paragrafi (2));

10) operatori nuk dorëzon raporte në afatin e paraparë (neni 42 paragrafi (2));

11) nuk mban evidencë dhe nuk i arkivon të dhënat (nenet 65, 66 dhe 67);

12) mban evidencë dhe arkivim në kundërshtim me mënyrën e përcaktuar (nenet 65, 66 dhe 67);

13) nuk i ruan të dhënat e evidentuara dhe të arkivuara në periudhën e paraparë (neni 68);

14) nuk mban evidencë dhe nuk i arkivon të dhënat (neni 91 paragrafi (1));

15) të dhënat nga neni 91 paragrafi (1) nuk i ruan në pajtim me afatin e paraparë nga neni 92 paragrafi (2) të këtij ligji;

16) nuk mban evidencë (neni 119 paragrafi (1));

17) nuk e dorëzon evidencën (neni 119 paragrafi (2));

18) nuk e dorëzon evidencën në afatin e paraparë (neni 119 paragrafi (2)) dhe

19) nuk mban dhe nuk dorëzon evidencë, nuk i arkivon dhe nuk i ruan të dhënat për qumështin e prodhuar dhe të shitur (nenet 133 paragrafët (1) dhe (2) dhe neni 134 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4)).

(2) Gjobë në shumë prej 400 deri në 800 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet edhe personit përgjegjës te personi juridik për kundërvajtjen e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 172

(1) Gjobë në shumë prej 500 deri në 1 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit fizik, nëse:

1) lëshon në qarkullim paketime origjinale pa deklarata (neni 8 paragrafi (3));

2) lëshon në qarkullim vezë të cilat nuk i plotësojnë karakteristikat minimale (neni 45 paragrafi (1));

3) lëshon në qarkullim vezë të cilat nuk janë të shënuara (neni 50 paragrafi (1));

4) grumbullon, klasifikon, shënon dhe paketon vezë dhe shënon paketime, e nuk është qendër për paketim (neni 51 paragrafi (1));

5) ripaketon vezë të paketuara të klasës A jashtë qendrave për paketim (neni 60);

6) lëshon në qarkullim vezë pa informatë të shënuar (neni 61);

7) lëshon në qarkullim mish të shpendëve i cili nuk është i identifikuar (neni 62);

8) nuk kryen vlerësimin e domosdoshëm (neni 80 paragrafi (1));

9) bën shitjen me pakicë të mishit të paklasifikuar (neni 81);

10) lëshon në qarkullim trupa të pashënuar (nenet 82 paragrafi (1), 99 paragrafi (2) dhe 106 paragrafi (1));

11) lëshon në qarkullim qumësht të papërpunuar pa i plotësuar kërkesat minimale për cilësi (neni 125 paragrafi (1));

12) lëshon në qarkullim produkte të qumështit të cilat nuk i plotësojnë standardet e përcaktuara për cilësi (neni 129 paragrafi 1) dhe

13) lëshon në qarkullim produkte të qumështit të cilat nuk janë të shënuara me të dhënat themelore (neni 131 paragrafi 1).

(2) Personit fizik për kundërvajtjet nga paragrafi (1) i këtij neni krahas gjobës do t'i shqiptohet edhe masë e veçantë për kundërvajtje konfiskim i përkohshëm i produkteve bujqësore dhe ushqimore.

Neni 173

(1) Gjobë në shumë prej 400 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit fizik, nëse:

1) lëshon në qarkullim oriz dhe drithëra të qëruara dhe të paqëruara të cilat nuk i plotësojnë kushtet minimale (neni 7 paragrafi (1));

2) transporton drithëra dhe oriz, e nuk i plotëson kushtet për transport nga neni 10 paragrafi (1) të këtij ligji;

3) lëshon në qarkullim ushqim për kafshë që nuk i plotëson kushtet e përcaktuara (nenet 18 paragrafi (3), 19 paragrafi (3), 20 paragrafi (3), 22 paragrafi (2), 23 paragrafi (3), 24 paragrafi (2) dhe 25 paragrafi (3));

4) lëshon në qarkullim ushqim të papaketuar për kafshë (neni 26 paragrafi (1));

5) transporton, magazinon dhe ruan ushqim për kafshë në kundërshtim me kushtet e përcaktuara (neni 28 paragrafët (1) dhe (2));

6) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk i plotësojnë standardet për cilësi (neni 36 paragrafi (1));

7) lëshon në qarkullim paketime të vezëve të pashënuara për transport (neni 53 paragrafi (1));

8) lëshon në qarkullim trupa të paklasifikuar dhe vlerësuar sipas klasave (nenet 78 paragrafi (1) dhe 98 paragrafi (1));

9) kryen klasifikim, e nuk posedon licencë ose licenca i është hequr (neni 83 paragrafi (1));

10) kryen klasifikim në kundërshtim me dispozitat e (nenet 87 paragrafi (1), 100 dhe 107 të këtij ligji);

11) lëshon në qarkullim trupa të paklasifikuar (neni 105 paragrafi (1));

12) nuk përpilon dhe dorëzon procesverbal përmblendhës (neni 87 paragrafi (3));

13) lëshon në qarkullim mjaltë, qumësht hojesh, polen dhe propolis të cilat nuk i plotësojnë standardet e përcaktuara (neni 114 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4));

14) lëshon në qarkullim produkte të bletëve me më shumë shtesa sesa lejohen (neni 116 paragrafi (1));

15) lëshon në qarkullim produkte të papaketuara dhe të pashënuara të bletëve (neni 117 paragrafi (1));

16) nuk përpilon procesverbal ditore dhe nuk i shënon ekzemplarët në mënyrë adekuate (neni 126 paragrafi (5));

17) përdor kultura starter, tharmë dhe materie tjera specifike të cilat nuk i plotësojnë kërkesat e përcaktuara lidhur me cilësinë dhe aktivitetin (neni 130 paragrafi (1));

18) shfrytëzon shenjën e regjistruar të origjinës, shenjën gjeografike ose shenjën për specialitet të garantuar tradicional në kundërshtim me nenin 150 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji;

19) shfrytëzon shenjën e regjistruar të origjinës, shenjën gjeografike ose shenjën për specialitet të garantuar tradicional pas shfuqizimit të aktvendimit (neni 153 paragrafi (1));

20) shënon produkte bujqësore ose ushqimore në kundërshtim me dispozitat nga neni 154 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4) të këtij ligji dhe

21) shfrytëzon markë tregtare në kundërshtim me dispozitat nga neni 157 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji.

(2) Për kundërvajtjen e kryer nga paragrafi (1) i këtij neni personit fizik krahas gjobës do t'i shqiptohet edhe masë e veçantë për kundërvajtje konfiskim i përkohshëm i produkteve bujqësore dhe ushqimore.

Neni 174

Gjobë në shumë prej 300 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit fizik, nëse:

1) lëshon në qarkullim drithëra dhe oriz të paketuar në mënyrë joadekuate (neni 8 paragrafi (1));

2) deklarata nuk i përmban të dhënat e përcaktuara (neni 8 paragrafi (4));

lëshon në qarkullim drithëra dhe oriz të shënuar në mënyrë jo adekuate dhe

3) të shoqëruar me dokumentacion përkatës (neni 9 paragrafët (1) dhe (2));

4) lëshon në qarkullim ushqim për kafshë i cili nuk është i shënuar në mënyrë adekuate dhe i shoqëruar me dokumentacionin përkatës (neni 27 paragrafi (1));

5) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk janë të shënuara në mënyrë adekuate lidhur me dedikimin e tyre (neni 36 paragrafi (3));

6) lëshon në qarkullim pemë dhe perime të freskëta të cilat nuk janë të shënuara në mënyrë adekuate (neni 40 paragrafët (1), (2), (3) dhe (4));

7) lëshon në qarkullim përzjerje të produkteve të ndryshme në kundërshtim me të përcaktuarën (neni 41);

8) lëshon në qarkullim paketime të shënuara në mënyrë joadekuate (nenet 54, 55, 56, 57 dhe 59);

9) nuk mban evidencë dhe nuk i arkivon të dhënat (neni 65);

10) mban evidencë dhe arkivim në kundërshtim me mënyrën e përcaktuar (neni 65);

11) lëshon në qarkullim produkte të bletëve të shënuara në mënyrë joadekuate (neni 117 paragrafi (1));

12) nuk mban dhe dorëzon evidencë, nuk i arkivon dhe i ruan të dhënat për qumështin e prodhuar dhe të shitur (neni 133 paragrafi (1));

13) nuk mban evidencë në afatin e paraparë dhe nuk e dorëzon në afatin e përcaktuar (neni 133 paragrafi (2)) dhe

14) nuk mban evidencë në bazë ditore dhe nuk e dorëzon në afatin e përcaktuar (neni 134 paragrafët (1) dhe (2)).

Neni 175

(Procedura për kundërvajtje dhe procedura për barazim)

(1) Procedurë për kundërvajtje udhëhiqet dhe sanksion për kundërvajtje shqiptohet për kundërvajtjet e parapara me këtë ligj para gjykatës kompetente.

(2) Para parashtrimit të kërkesës për ngritjen e procedurës penale para gjykatës kompetente, për kundërvajtjet nga nenet 169, 170, 171, 172, 173 dhe 174 të këtij ligji, inspektori shtetëror i bujqësisë zbaton procedurë të barazimit, në pajtim me Ligjin për Inspektoratin Shtetëror të Bujqësisë dhe veterineri zyrtar zbaton procedurë të barazimit, në pajtim me Ligjin për shëndetësi veterinarë.

VI. DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 176

(Aktet nënligjore)

(1) Aktet nënligjore të parapara me këtë ligj do të miratohen në afat prej 12 muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Aktet nënligjore nga neni 164 paragrafët (2) dhe (9) të këtij ligji do të miratohen në afat prej 15 ditësh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 177

(Akreditimi)

(1) Trupat e autorizuar për verifikim nga neni 162 paragrafi (3) të këtij ligji, obligohen që të akreditohen në afat prej tre vitesh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

(2) Trupat e autorizuar për verifikim nga paragrafi (1) i këtij neni të cilët nuk do të akreditohen, do të shlyhen nga Regjistri nga neni 162 paragrafi (4) të këtij ligji.

Нени 178
(Zbatimi i prolonguar)

Dispozitat nga neni 159 dhe 160 të këtij ligji do të zbatohen nga dita e aderimit të Republikës së Maqedonisë në Unionin Evropian.

Нени 179
(Hyrja në fuqi)

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë, ndërsa dispozitat nga Kapitulli II, pjesa 1, neni 14 paragrafi (1) alineja 3, pjesa 2 neni 32 paragrafi (1) alineja 3, pjesët 5, 6 dhe 7, 8, neni 121 paragrafi (10), alineja 3 dhe pjesa 9 neni 138 paragrafi (2) alineja 3 të këtij ligji, do të fillojnë të zbatohen nga viti 2013.

2844.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З
ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УПРАВУ-
ВАЊЕ СО БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ И ОТП-
ПАДНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ

Се прогласува Законот за управување со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 октомври 2010 година.

Бр. 07-4249/1 Претседател
15 октомври 2010 година на Република Македонија,
Скопје **Горге Иванов**, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН
ЗА УПРАВУВАЊЕ СО БАТЕРИИ И АКУМУЛАТО-
РИ И ОТПАДНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1
Предмет на уредување

Со овој закон се уредуваат барањата за заштита на животната средина кои мора да ги исполнува батериите и акумулаторите при нивното производство и пуштање на пазар во Република Македонија и постапувањето со отпадните батерии и акумулатори што ги опфаќа обврските и одговорностите на економските оператори и другите субјекти кои учествуваат во процесот на производство и пуштање на пазар на батериите и акумулаторите, ограничувањето на употребата на батерии и акумулатори кои содржат опасни супстанции, правилата за собирање, преработка, рециклирање и отстранување на отпадните батерии и акумулатори, како и други услови за постапување со отпадните батерии и акумулатори, известувањето и економските инструменти за постигнување на националните цели за собирање и преработка на отпадните батерии и акумулатори.

Член 2
Супсидијарна примена на други закони

(1) На прашањата кои се поврзани со правилата за управување и постапување со опасен отпад, ќе се применуваат одредбите од Законот за управување со отпад, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(2) За регулирање на прашањата во врска со: пристап до информации кои се однесуваат на животната средина, учество на јавноста во донесувањето на одлуките, оценка на влијанието од определени стратегии, планови и програми врз животната средина, оценка на влијанијата од определени проекти врз животната средина, се применуваат одредбите од Законот за животната средина, доколку со овој закон поинаку не е уредено.

(3) На постапките утврдени со овој закон се применува Законот за општата управна постапка доколку со овој закон поинаку не е уредено.

Член 3
Цели на Законот

(1) Основа на цел на овој закон е намалување на најмало можно ниво на негативното влијание на батериите и акумулаторите и на отпадните батерии и акумулатори на животната средина, со што се придонесува за заштита, зачувување и за унапредување на состојбата со животната средина.

(2) Посебна цел на законот е заштита на човековото здравје и на животната средина преку подобрување на еколошките карактеристики на батериите и акумулаторите за време на нивниот севкупен животен циклус и спречување на употреба на опасни супстанции и ограничување на нивната содржина во батериите и акумулаторите во случаи кога не постојат соодветни алтернативи.

(3) Имајќи го предвид влијанието на транспортот врз животната средина, овој закон има за цел да постигне висок степен на одделно собирање на отпадни батерии и акумулатори и да го намали во најголема можна мера отстранувањето на отпадните батерии и акумулатори како дел од комуналниот отпад со цел да се постигне високо ниво на нивна преработка.

(4) Покрај целите од ставовите (1), (2) и (3) на овој член, во согласност со начелото на одржлив развој со овој закон се постигнуваат и следниве цели:

- намалување на количината на отпадни батерии и акумулатори кои се отстрануваат на депонија,
- постигнување на високо ниво на собирање на отпадните батерии и акумулатори,
- постигнување на високо ниво на рециклирање и други видови на преработка на отпадните батерии и акумулатори,
- обезбедување на услови за воспоставување на системи за постапување (враќање, собирање, преработка и рециклирање) на отпадните батерии и акумулатори,
- обезбедување на услови за воспоставување и развој на пазар на преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори и
- обезбедување на еднаква положба на пазарот меѓу домашните и странските правни и физички лица како и да се избегнат и отстранат трговските бариери кои можат да го нарушат пазарот.

Член 4
Примена на Законот

(1) Одредбите од овој закон се применуваат на батерии и акумулатори, без разлика на нивната форма, зафатнина, тежина, материјалот од кој се составени или намена за користење.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член одредбите на овој закон не се применуваат на батериите и акумулаторите кои се користат во:

- опремата која е наменета за користење во одбрана, оружје, муниција и воен материјал, со исклучок на производи кои не се наменети за конкретни воени цели и
- опрема наменета за испраќање во вселената.

(3) Во постапувањето со батерии и акумулатори и отпадни батерии и акумулатори покрај одредбите на овој закон соодветно ќе се применуваат и одредбите на прописите кои го уредуваат управувањето со искористени возила и отпадот од електрична и електронска опрема.

(4) Сите мерки, стандарди и цели кои се утврдени со овој закон се применуваат како минимални барања коишто треба да се исполнат при управувањето со батериите и акумулаторите.

(5) Доколку со друг закон се утврдени построги мерки и стандарди на животната средина, при управувањето со батериите и акумулаторите се применуваат построгите мерки и стандарди со цел за заштита на животната средина и постигнување на целите на животната средина.

Член 5 Дефиниции

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „Батерија или акумулатор“ е секој извор на електрична енергија создадена со директно претворање на хемиска енергија, кој содржи една или повеќе примарни батериски ќелии (кои не можат повторно да се полнат), или содржи една или повеќе секундарни батериски ќелии (кои можат повторно да се полнат);

2. „Батериско пакување“ е секој комплет батерии или акумулатори кои се меѓусебно поврзани и/или затворени во вид на капсула во надворешна обвивка сочинувајќи целосна единица која не е наменета за разделување или за отворање од страна на крајниот корисник;

3. „Преносни батерија или акумулатор“ е секоја батерија, батерија во форма на копче, батериско пакување или акумулатор кои:

- а) се запечатени;
- б) можат да се носат во рака и

в) не се индустриски батерии, ниту индустриски акумулатори ниту пак, автомобилски батерии или акумулатори;

4. „Батерија во форма на копче“ е секоја мала кружна преносна батерија или акумулатор, чиј пречник е поголем од нејзината висина и која се користи за посебни намени како, на пример, за апарати за слушање, часовници, мала пренослива опрема и за резервна енергија;

5. „Автомобилска батерија или акумулатор“ е секоја батерија или акумулатор која се користи како уред за стартување и осветлување на автомобилот;

6. „Индустриска батерија или индустриски акумулатор“ е секоја батерија или акумулатор исклучително наменет за индустриско или за професионално користење, или се користи во кој било вид електрично возило;

7. „Отпадна батерија или акумулатор“ е секоја батерија или акумулатор кои се опфатени и се сметаат за отпад со дефиницијата за отпад согласно со Законот за управување со отпад;

8. „Рециклирање“ е секоја повторна преработка на отпадни батерии и акумулатори и нивни материјали во производствен процес наменети за иста или за друга цел, исклучувајќи ја енергетската преработка;

9. „Отстранување“ е секоја операција која може да се примени во согласност со одредбите на Законот за управување со отпад;

10. „Преработка“ е која било активност која се врши врз отпадните батерии и акумулатори по нивното предавање во постројка за сортирање, подготовка за рециклирање или подготовка за отстранување;

11. „Уред“ е која било електрична или електронска опрема, која целосно или делумно се напојува со батерии или акумулатори, или е конструирана да може да се напојува;

12. „Економски оператор“ е правно или физичко лице кое може при вршењето на својата дејност при управувањето со батерии и акумулатори да биде производител, трговец, поседувач, собирач, или правно или физичко лице кој врши рециклирање или преработка на отпадни батерии и акумулатори.

Економски оператори поврзани со управувањето на отпадните батерии и акумулатори се:

а) „производител“ е правно или физичко лице, кое пушта на пазар, за прв пат во Република Македонија, батерии или акумулатори, вклучувајќи и такви кои се вградени во уреди или во возила, како своја дејност, без оглед на продажната техника која се користи, вклучувајќи и продажба со далечинско комуницирање (пат на телефон, стандардно писмо, е-меил, телешопинг, брошура, каталог итн.), како производител се смета и правното или физичко лице кое увезува батерии и акумулатори за своја потреба без посредник;

б) „трговец“ е правно или физичко лице кое обезбедува снабдување на батерии и акумулатори за краен корисник, како своја дејност;

в) „поседувач“, е правно или физичко лице кое со вршењето на својата дејност постојано или привремено создава и/или поседува отпадни батерии и акумулатори (како на пример трговец, сервиси, сервиси за возила, механичарски работилници, сервиси на електрична и електронска опрема и слично). Како поседувач, во смисла на овој закон, не се сметаат граѓаните или домаќинствата;

г) „краен корисник“ е потрошувач кој како правно или физичко лице, поради крајна употреба или користење на друг производ, при вршењето на својата дејност, користи батерии и акумулатори и на тој начин по нивното истрошување создава отпадни батерии и акумулатори во своите простории и/или во уредите кои тој ги има во владение. Како краен корисник ќе се смета поседувачот или трговецот кој заради свои потреби увезол батерии и акумулатори без посредник;

д) „мал производител“ е правно или физичко лице кое пушта на пазар во Република Македонија батерии и акумулатори во количини не поголеми од оние утврдени во членот 20 од овој закон;

ѓ) „колективен постапувач со отпадни батерии и акумулатори“ е правно лице кое има добиено дозвола за постапување со отпадни батерии и акумулатори согласно со членот 22 од овој закон и

е) „самостоен постапувач со отпадни батерии и акумулатори“ е правно или физичко лице кое има добиено дозвола за самостојно постапување со отпадни батерии и акумулатори согласно со членот 23 од овој закон;

13. „Пуштање на пазарот“ е снабдување или ставање на располагање батерии и акумулатори, било со плаќање или бесплатно, на трето лице, вклучувајќи го и увозот на батерии и акумулатори;

14. „Безжичен електричен алат“ е кој било рачен уред, кој е напојуван од батерија или од акумулатор и е наменет за одржување, за градежни или градинарски активности;

15. „Национална цел за собирање“ е во дадена календарска година, процент кој се добива со делење на тежината на отпадните преносни батерии и акумулатори собрани во согласност со овој закон или со одредбите од друг закон кои се однесуваат на собирање на електрична и електронска опрема во таа календарска година, со просечната тежина на преносните батерии и акумулатори, кои производителот директно им ги продава на крајните корисници или ги испорачува на трети лица, со цел тие да им ги продадат на крајните корисници за време на таа календарска година и на претходните две календарски години;

16. „Собирно место“ е место во објект, просторија или на отворено каде што е поставен соодветен сад за собирање на отпадните батерии и акумулатори со цел истите да бидат преземени заради собирање, селектирање, преработка или рециклирање на истите;

17. „Управување со отпадни батерии и акумулатори“ е збир на активности, мерки и одлуки наменети за постигнување на националните цели за собирање на отпадни батерии и акумулатори, а се преземени во согласност со овој закон и со прописите кои го регулираат управувањето и постапувањето со отпадот;

18. „Доброволен договор“ е формален договор кој има извршни клаузули склучен меѓу, органите на централната и локалната власт од една страна и организациите кои застапуваат одредени интереси на економските оператори, групи на економски оператори и поединечни економски оператори, од друга страна, со цел да се постигнат целите од овој закон утврдени во членот 3 и националните цели од членот 35 на овој закон, кој е отворен за пристапување на сите правни и физички лица кои сакаат да ги исполнат условите утврдени во договорот. Доброволниот договор е достапен до јавноста согласно со овој и друг закон;

19. „Орган за вршење на стручни работи од областа на животната средина“ е Управата за животна средина, орган во состав на Министерството за животна средина и просторно планирање;

20. „Системи за итни случаи“ се системи кои се користат во случај каде што има потреба од резервно напојување со извор на енергија во болници, на аеродроми, во возови или во авиони, во системите за тревожење вклучувајќи го и осветлувањето, како и во други случаи каде што за вршењето на дејноста е неопходно постојано напојување со енергија (на пример наплатни терминали, инвалидски колички, електрични врати и слично) и

21. „Друго независно правно лице“ е правно лице регистрирано за вршење на стручни, технички и консултантски услуги од областа на економијата и животната средина.

Член 6 Начела

(1) Во согласност со целите за долгорочна заштита и одржливо користење на природните ресурси и заштита и унапредување на медиумите и областите на животната средина, управувањето со батерии и акумулатори се заснова на следниве начела:

1) начело на одговорност на производителот според кое производителот е одговорен за преземање на мерки за управување со батериите и акумулаторите со цел да се елиминира и/или намали до крајна можна мера негативното влијание врз медиумите и областите на животната средина кое настанува како резултат на отпадните батерии и акумулатори создаден од неговата дејност, вклучувајќи и создавање на услови за остварување на висок степен на нивно собирање од крајните корисници и нивна преработка и

2) начело на процена на животниот циклус на производот според кое производителот на батерии и акумулатори е должен да изврши процена на животниот циклус на батеријата и акумулаторот на начин со кој ќе се овозможи зголемување на еколошките остварувања на батеријата и акумулаторот, исклучување или намалување на присуството на опасни супстанции во батериите и акумулаторите согласно со научно-техничките достигнувања и да ги дизајнира на начин што ќе придонесе кон намалување на отпадот што настанува од отпадните батерии и акумулатори со цел за спречување на негативните влијанија врз медиумите и областите на животната средина.

(2) Во управувањето со батериите и акумулаторите, покрај начелата утврдени во ставот (1) на овој член, соодветно се применуваат и начелата утврдени во Законот за животната средина и Законот за управување со отпад.

II. БАРАЊА ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Член 7

Барања за олеснување на отстранувањето

(1) Производителите се должни да ги дизајнираат уредите на начин кој ќе овозможи крајниот корисник лесно да ги отстрани отпадните батерии и акумулатори.

(2) Со уредите во кои се вградени батерии и акумулатори производителите се должни да приложат упатство кое го покажува начинот на безбедно отстранување на отпадните батерии и акумулатори и, ако е потребно, го информираат крајниот корисник за видот на вградените батерии и акумулатори.

(3) Производителите не се должни да го приложат упатството од ставот (2) на овој член во случај кога заради безбедносни, оперативни или медицински причини или заради обезбедување на целосност на податоци, е неопходно постојано снабдувањето со енергија и постојана поврзаност на уредот со батеријата или акумулаторот.

Член 8

Забрани за присуство на тешки метали

(1) Се забранува пуштање на пазар во Република Македонија на:

а) сите батерии или акумулатори, без оглед на тоа дали се вградени во уреди, кои содржат повеќе од 0,0005 % жива според тежината и

б) преносни батерии или акумулатори, вклучувајќи ги и оние кои се вградени во уреди, кои содржат повеќе од 0,002 % кадмиум според тежината.

(2) По исклучок на ставот (1) од овој член батериите во форма на копче можат да содржат жива не повеќе од 2% според тежина.

(3) Забраната на ставот (1) од овој член не се применува на преносните батерии и акумулатори наменети за употреба во:

а) системи за итни случаи и системи за тревожење, вклучувајќи и осветлување во итни случаи;

б) медицинска опрема или

в) безжични електрични алати.

Член 9

Депонирање и согорување

(1) Забрането е отстранување на отпадните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори на депонии.

(2) Забрането е согорување на отпадни индустриски и автомобилски батерии и акумулатори.

(3) Остатоките од кои било батерии и акумулатори кои поминале низ операции на преработка или рециклирање согласно со овој закон и операциите за преработка и рециклирање утврдени во Законот за управување со отпад можат да се отстранат на депонији или да се отстранат со постапка на горење или согорување .

III. ОБВРСКИ ЗА ПРОИЗВОДИТЕЛИТЕ

Член 10 Означување

(1) Производителот е должен сите батерии и акумулатори, како и батериските пакувања кои ги пушта на пазар во Република Македонија соодветно да ги означи со посебен симбол за одделно собирање на отпадните батерии и акумулатори, како и да го означи капацитетот на истите.

(2) Производителот е должен, батериите, акумулаторите и батериските пакувања на копче, кои содржат повеќе од 0,0005% жива, повеќе од 0,002% кадмиум или повеќе од 0,004% олово, да ги означи и со хемискиот симбол за односниот метал: Hg, Cd или Pb.

(3) Производителот е должен ознаките од ставовите (1) и (2) на овој член да бидат јасно видливи, читливи и прикажани на неизбришлив начин.

(4) Начинот на означување, на батериите и акумулаторите и на батериските пакувања, како формата и содржината на симболите од ставовите (1) и (2) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на економијата.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на економијата, врз основа на посебно барање од производителот, може да одобри исклучоци од означувањето на батериите и акумулаторите од ставовите (1) и (2) на овој член, доколку не е можно од технички причини да се отпечати на истите или во случај кога батериите и акумулаторите се пуштаат на пазар за единствена намена чие отстранување подлежи на посебни правила за отстранување поврзани со намената.

(6) Кога е тоа неопходно заради изедначување на условите за пуштање на пазар на батерии и акумулатори, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина по консултација со производителите, може да пропише и посебни начини за означување на капацитетот на батериите и акумулаторите и методологиите за утврдување на капацитетот.

Член 11 Пуштање на пазар

(1) Батерија или акумулатор може да се пушти на пазар под услов да ги исполнува основните барања утврдени во овој закон кои се однесуваат на составот на батериите и акумулаторите, начинот на нивното означување и воспоставените системи за постапување со отпадните батерии и акумулатори, вклучувајќи ја и погодноста за нивна преработка, односно рециклирање.

(2) Не може да се забрани пуштање на пазар во Република Македонија на батерии и акумулатори доколку ги исполнуваат условите од ставот (1) на овој член.

(3) Органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина преку органот на државната управа надлежен за вршење на стручни работи од областа на животната средина (во натамошниот текст: стручниот орган) и државниот пазарен инспекторат е должен да ги преземе потребни мерки со цел да обезбеди батериите или акумулаторите кои не ги исполнуваат барањата утврдени во овој закон да не се пуштаат на пазарот во Република Македонија или да се повлечат од него.

Член 12 Регистрација на производителите

(1) Производителите кои за прв пат пуштаат на пазар или увезуваат како крајни корисници во Република Македонија батерии и акумулатори се должни да се регистрираат за тоа во органот на државната управа надлежен за вршење на стручни работи од областа на животната средина (во натамошниот текст: стручниот орган).

(2) Регистрацијата се врши со доставување на барање за регистрација, од страна на производителот, до стручниот орган, во пишана или електронска форма, кое ги содржи следниве податоци:

1) називот на производителот и трговските марки (доколку ги има) кои производителот ги користи при вршење на својата дејност;

2) адреса на производителот: поштенски број и седиште, улица и број, веб адреса, телефонски број, како и лице за контакт, број на факс и електронска пошта, доколку постои;

3) назив и ознака на видот на батерии и акумулатори што ги пушта на пазарот: преносни батерии и акумулатори, индустриски батерии и акумулатори или автомобилски батерии и акумулатори со доказ за содржина на супстанциите од членот 10 став (2) на овој закон;

4) информации за начинот на кој производителот ги исполнува или ќе ги исполни обврските што произлегуваат од овој закон (индивидуално или колективно постапување) со опис на системот;

5) единствен број на деловниот субјект и даночен број;

6) регистрација на производителот;

7) изјава во која наведува дека приложените информации за регистрација се вистинити и

8) вид на производите во кои се вградени батерии и акумулатори.

(3) Врз основа на барањето од ставот (1) на овој член стручниот орган е должен во рок од седум дена од денот на доставување на барањата да му достави на производителот потврда за упис во регистарот од ставот (4) на овој член и регистарски број за пуштање на пазар во Република Македонија на батерии и акумулатори (во натамошниот текст: регистарски број).

(4) Стручниот орган води регистар на производителите кои пуштаат на пазар во Република Македонија батерии и акумулатори.

(5) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина ги пропишува формата, содржината и начинот на доставувањето на барањето за регистрација од ставот (2) на овој член, начинот на воспоставување на регистарскиот број, како и формата, содржината и начинот на водење на регистарот на производители кои пуштаат на пазар во Република Македонија батерии и акумулатори од ставот (4) на овој член.

(6) Стручниот орган е должен примерок од потврдата за упис на производителот од ставот (3) на овој член да достави и до органот на државната управа за вршење на работите од областа на царината (во натамошниот текст: царински орган).

(7) Во случај на промена на податоците доставени при регистрацијата од ставот (2) на овој член, производителот е должен во рок од 30 дена од денот на настанувањето на промената, да достави барања за промена за регистрацијата согласно со ставот (2) на овој член. Во барањето се доставуваат информации само за оние податоци кои се променети.

(8) Во случај кога производителот ќе престане да ја врши дејноста пуштање на пазар во Република Македонија батерии и акумулатори е должен во рок од 30 дена од денот на престанокот да достави барање за бришење од регистарот од ставот (4) на овој член до стручниот орган. Бришењето од регистарот на производители се врши и на предлог на инспектор доколку се утврди дека не ги исполнува барањата од овој закон.

(9) Стручниот орган е должен во рок од осум дена од денот на доставувањето на барањето од ставот (8) на овој член да му достави потврда на производителот за бришење од регистарот од ставот (4) на овој член.

(10) Стручниот орган е должен примерок од бришењето од регистарот на производите да достави и до царинскиот орган.

(11) Стручниот орган е должен на својата веб-страница да го објавува и редовно да го ажурира регистарот од ставот (4) на овој член.

Член 13

Забрана за увоз на батерии и акумулатори

Царинскиот орган нема да дозволи увоз на батерии и акумулатори без производителот да ја приложи потврдата за регистрација и регистрационен број од членот 12 став (3) на овој закон.

IV. ПОСТАПУВАЊЕ СО ОТПАДНИТЕ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ

Член 14

Забрани за оставање

Забрането е отпадните батерии и акумулатори да се оставаат или предаваат на места означени за собирање и селектирање на комунален отпад од домаќинствата или на друг вид отпад.

Член 15

Обврски за крајните корисници

(1) Секој е должен отпадните батерии и акумулатори да ги чува, собира и да ги остава одвоено од комуналниот отпад и од другите видови на отпад.

(2) Крајните корисници се должни отпадните преносни батерии и акумулатори што ги создаваат да ги оставаат на места определени за таа намена, или да ги предадат на правни лица или физички лица кои поседуваат дозволи за постапување со отпад, согласно со прописите за управување со отпад.

(3) Крајниот корисник е должен отпадните автомобилски батерии и акумулатори што ги создава да ги предаде на продавачот од кои ги купил, или на поседувачот кој извршил сервисна услуга за крајниот корисник или да ги предаде на правни или физички лица кои поседуваат дозволи за постапување со отпад, согласно со прописите за управување со отпад.

(4) Крајниот корисник е должен отпадните индустриски батерии или акумулатори да ги предаде на производителот од кој ги набавил или на правни или физички лица кои поседуваат дозволи за постапување со отпад, согласно со прописите за управување со отпад со кој производителот има склучено договор за собирање и постапување.

(5) Отпадните батерии и акумулатори се собираат одвоено според видот на начин кој ќе го олесни нивниот натамошен третман и/или рециклирање.

(6) Преносните отпадни батерии и акумулатори се оставаат и собираат одделно од другите видови на отпадни батерии и акумулатори во посебно означени садови за собирање.

Член 16

Обврски за примање и враќање

(1) Ниту еден поседувач и трговец не смее да го одбие предавањето на преносливи отпадни батерии и акумулатори од страна на крајниот корисник, ниту да бара за возврат на тоа купување на нови батерии и/или акумулатори или да наплаќа надоместок за враќањето.

(2) Производителот на индустриски и автомобилски батерии и акумулатори, како и трети лица кои работат во негово име, вклучително и поседувачот кој работи со индустриски и автомобилски батерии и акумулатори на производителот, е должен бесплатно да ги земе назад отпадните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори од крајните корисници, без оглед на нивниот хемиски состав и потекло.

(3) По исклучок на ставот (2) на овој член може да се утврди друг начин на враќање на отпадни индустриски и автомобилски батерии и акумулатори само доколку таквиот начин е утврден во договорот за купопродажба на истите склучен меѓу производителот, поседувачот и/или трговецот со крајниот корисник и доколку не е спротивен со одредбите на овој закон.

Член 17

Обврски на поседувачот и трговецот

(1) Поседувачот е должен да постави соодветни садови, на собирни места во својата деловна просторија или во непосредна близина, за собирање на преносливите отпадни батерии и акумулатори што тој ги користел во вршењето на својата дејности или ги користеле неговите клиенти кои заради дејноста што ја врши поседувачот ги отстранува отпадните батерии и акумулатори, односно да обезбеди простор за оставање на отпадните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори.

(2) Трговецот е должен да постави соодветни садови на собирни места за собирање на преносливи отпадни батерии и акумулатори во својот продажен простор кои по големина и волумен одговараат на просечните количини на батерии и акумулатори што ги продава годишно.

(3) Трговецот е должен да ги преземе отпадните батерии и акумулатори кои ги има во својата продажна програма без надоместок или обврска за купување од крајниот корисник, без оглед кој е произведувачот на истите вклучувајќи ги и отпадните батерии и акумулатори кои се составни делови на уредите кои се продаваат или сервисираат.

(4) Поседувачот и трговецот се должни на видно место да постават известување на кое ќе бидат наведени информации за крајниот корисник за начинот на собирање на отпадните батерии и акумулатори на собирните места во рамките на својот деловен простор.

(5) Поседувачот и трговецот се должни собраните отпадни батерии и акумулатори да ги предадат на производителот или од него овластено лице за собирање на отпадни батерии и акумулатори согласно со овој закон.

(6) За собирните места, како и за собраните отпадни преносливи батерии и акумулатори во рамките на својот простор, поседувачот и трговецот не треба да поседуваат дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад.

(7) Со собраните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори поседувачот треба да постапува во согласност со правилата за постапување со опасен отпад утврдени со Законот за управување со отпад.

(8) Трговецот кој врши продажба на батериите и акумулаторите вклучувајќи и батерии и акумулатори кои се вградени во електрична и електронска опрема е должен батериите и акумулаторите што ги продава да обезбеди:

- батериите и акумулаторите да имаат ознака во согласност со членот 10 од овој закон,

- дека истите се увезени од страна на производител кој има потврда и регистрационен број согласно со членот 12 на овој закон,

- писмена изјава од правното лице од кое ја купува стоката дека има склучено договор со колективен постапувач од членот 22 на овој закон или дека тоа правно лице е самостоен постапувач од членот 23 на овој закон или

- писмена изјава дека батериите и акумулаторите произлегуваат од правно лице кој е мал производител согласно со членот 20 од овој закон.

Член 18

Обврски за производителот

(1) Производителот на батерии и акумулатори е должен, на свој трошок, самостојно или преку колективниот постапувач со отпадни батерии и акумулатори од членот 22 на овој закон да обезбеди собирање, преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори од крајниот корисник независно од нивниот хемиски состав, потекло или датумот кога за прв пат се пуштени на пазар во Република Македонија.

(2) Обврската од ставот (1) на овој член производителот е должен да ја оствари преку собирање и преработка и/или рециклирање на отпадните батерии и акумулатори кои прв пат ги пуштил на пазарот во Република Македонија со:

- редовно преземање на отпадните батерии и акумулатори од собирните места,

- исполнување на националните цели за собирање на преносливи отпадни батерии и акумулатори од членот 35 на овој закон, односно исполнување на количините за собирање утврдени согласно со членот 40 став (1) точка 4 од овој закон, за автомобилските и индустриските отпадни батерии и акумулатори и

- обезбедување нивен третман и рециклирање со цел за исполнување на степенот на ефикасност на рециклирањето од членот 26 став (3) на овој закон.

(3) Производителот, кој истовремено е и краен корисник, е должен на свој трошок да обезбеди исполнување на обврските од ставот (1) на овој член, преку собирање, третман и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори кои ги произвел или увезол во Република Македонија.

(4) Обврските од ставот (1) на овој член не се применуваат за батериите и акумулаторите кои се извезуваат.

(5) Производителот е должен, на своја сметка, да ја информира јавноста за:

- можните влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето од супстанциите кои се користат во батериите и акумулаторите,

- потребата да не се врши предавање на отпадните батерии и акумулатори во комуналниот отпад и да се собираат одделно со цел да се овозможи нивна преработка и рециклирање,

- програмите за собирање и рециклирање на отпадни батерии и акумулатори кои постојат,

- придонесот на граѓаните во рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори и

- значењето на симболот од членот 10 на овој закон со кој се означени батериите и акумулаторите и симболите за хемиските елементи Hg, Cd и Pb.

(6) Производителот е должен, на своја сметка, да ја информира јавноста и за спроведување на кампањи за јавно информирање за собирање, третман и за рециклирање на сите отпадни преносливи батерии и акумулатори.

(7) Трошоците за собирање, третман и рециклирање што ги сноси производителот од ставот (1) на овој член не смее да ги прикажува одвоено при продажбата на батериите и акумулаторите.

(8) Трошоците за собирање, третман и рециклирање што ги сноси производителот од ставот (1) на овој член не смеат да се дуплираат во однос на истите трошоци што се прават при постапувањето со искористените возила и отпадната електронска и електрична опрема.

(9) Обврската од ставот (1) на овој член не се однесува на малите производители од членот 20 на овој закон.

Член 19

Обврска за собирање

(1) Заради остварување на обврските од членот 18 на овој член, производителот е должен на свој трошок да обезбеди собирање на отпадните батерии и акумулатори од садовите на поседувачот и трговецот во рок од 48 часа од моментот кога поседувачот или трговецот побарал да ги предаде собраните отпадни батерии и акумулатори.

(2) За исполнување на обврската од ставот (1) на овој член производителот е должен на свој трошок за поседувачот или трговецот да обезбеди соодветни садови за собирање на отпадни батерии и акумулатори кои ќе бидат поставени, согласно со членот 18 од овој закон, на собирни места во просториите на поседувачот или трговецот на кои производителот им продава батерии и акумулатори.

(3) Обврската од ставот (2) на овој член, производителот може да ја остварува самостојно доколку поседува дозвола од членот 22 на овој закон, со или без посредство на трети лица, кои поседуваат дозвола за собирање на опасен отпад добиена во согласност со Законот за управување со отпад и/или друга соодветна дозвола согласно со закон.

(4) Обврската од ставот (2) на овој член, производителот може да ја остварува преку колективниот постапувач со отпадни батерии и акумулатори од членот 22 на овој закон, со посредство на трети лица, кои поседуваат дозвола за собирање на опасен отпад добиена во согласност со Законот за управување со отпад и/или друга соодветна дозвола согласно со закон.

Член 20

Ослободување - мал производител

(1) Обврската од членовите 18 и 19 на овој закон се однесува само на оној производител, кој пуштил годишно на пазар или увезол во Република Македонија повеќе од следниве количини батерии и акумулатори:

- 50 кг преносливи батерии,
- 10 кг батерии во форма на копче,
- 100 кг автомобилски акумулатор и/или
- едно парче индустриски батерии или акумулатори.

(2) Количините од ставот (1) на овој член се засметуваат како една вредност без оглед на типот на батеријата или акумулаторот, потеклото или вредноста.

(3) Производителот од ставот (1) на овој член е должен да се регистрира согласно со членот 12 од овој закон, како и да води евиденција согласно со членот 30 од овој закон.

(4) Во постапката за регистрација од членот 12 на овој закон, малиот производител е должен да побара добивање на решение со кое ќе биде утврден како мал производител, притоа наведувајќи ја количината на батерии и акумулатори која за прв пат има намера да ја пушти на пазарот во Република Македонија.

(5) Решението од ставот (4) на овој член го издава стручниот орган заедно со потврдата за регистрација од членот 12 став (3) на овој закон.

(6) Стручниот орган е должен во регистарот од членот 12 став (4) на овој закон одвоено да ги прикажува производителите за кои издал решение за мал производител и да ги објавува и ажурира во согласност со членот 12 став (4) од овој закон.

Член 21

Колективно постапување со отпадни батерии и акумулатори

(1) Исполнувањето на обврските од членот 18 на овој закон, како и исполнувањето на националните цели од членот 35 на овој закон, односно собирање на количините утврдени согласно со членот 40 став (1) точка 4 од овој закон, производителот, може да ги остварува самостојно или со склучување на посебен договор за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со правно лице кое во согласност со овој закон е овластено за постапување со отпадни батерии и акумулатори во нивно име и за нивна сметка (во натамошниот текст: колективен постапувач).

(2) Колективниот постапувач е должен да обезбеди спроведување на обврските во име и за сметка на производителот од членовите 18 и 19 на овој закон.

(3) За спроведување на обврските од ставот (2) на овој член, колективниот постапувач е должен да обезбеди дозвола во согласност со членот 22 од овој закон.

(4) Вршењето на работите од ставот (2) на овој член колективниот постапувач не може да ги извршува самостојно и е должен да ги довери на трети лица кои се регистрирани за вршење на тие работи и поседуваат соодветни дозволи согласно со овој закон и/или со Законот за управување со отпад и Законот за животната средина.

(5) Производителот од ставот (1) на овој член е должен, на колективниот постапувач со кој склучил договор за спроведување на обврските од членовите 18 и 19 на овој закон, да му плати соодветна цена за услугата поврзана со спроведување на обврските за постапување со отпадните батерии и акумулатори сразмерно на количината на батериите и акумулаторите што производителот ги пушта за прв пат на пазарот во Република Македонија.

(6) Вршењето на работите од ставот (2) на овој член колективниот постапувач може да ги врши како една дејност или заедно со дејноста за постапување со отпадна електрична и електронска опрема или со дејноста за постапување со искористени возила, доколку за тоа поседува дозвола согласно со закон.

(7) Правни и физички лица кои, во име и за сметка на колективниот постапувач или на самостојниот постапувач од членот 23 на овој закон, вршат дејност за собирање, транспортирање и/или времено складирање на отпадни батерии и акумулатори треба да поседуваат дозвола за собирање и транспортирање на отпад добиена во согласност со прописите за управување со отпад.

(8) По исклучок од ставот (7) на овој член за собирање на отпадни батерии и акумулатори треба да поседуваат места кај поседувачите и трговците каде што се врши продажба на батерии и акумулатори, доколку се дел од системот за постапување со отпадни батерии и акумулатори на колективниот постапувач или на самостојниот постапувач од членот 23 на овој закон, немаат обврска да поседуваат дозвола за времено собирање и складирање на отпад во согласност со прописите за управување со отпад.

Член 22

Колективен постапувач

(1) Колективниот постапувач може да постапува со отпадните батерии и акумулатори за сметка на производителите, доколку има обезбедено договори за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со производители кои заедно пуштаат на пазар во Република Македонија најмалку 30% од преносните батерии и акумулатори и/или најмалку 20% од индустриските и/или автомобилските батерии и акумулатори во текот на една календарска година и да поседува дозвола од ставот (2) на овој член.

(2) Колективниот постапувач е должен да поседува дозвола за постапување со отпадни батерии и акумулатори од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина врз основа на писмено барање кое особено содржи:

- 1) име/назив и седиштето на колективното правно лице;
- 2) листа на посредувачи и трговци со кои има склучено договори за собирање на отпадни батерии и акумулатори;
- 3) временски период за кој се бара дозволата;
- 4) статут на колективното правното лице;
- 5) список со назив, адреса, дејност, регистарски број од членот 12 на овој закон, број на деловниот субјект и даночен број на производителите во чие име и за чија сметка ќе постапува со отпадните батерии и акумулатори;

6) доказ дека, во моментот на поднесувањето на барањето, има склучено договори за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори од правни и физички лица кои се регистрирани согласно со членот 12 од овој закон и кои заедно пуштаат на пазар или увезуваат во Република Македонија најмалку 10% од количините на батерии и акумулатори согласно со видовите за кои бараат дозволата во претходната година и начинот на кој планира во рок од една година, од денот на добивањето на дозволата, да го исполни условот од ставот (1) на овој член;

7) доказ дека има склучено најмалку еден договор со правно лице за преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори кое поседува дозвола за тоа согласно со Законот за управување со отпад и интегрирана еколошка дозвола согласно со Законот за животната средина или на нив еквивалентна дозвола кога правното лице за преработка и рециклирање е во странство и

8) програма за постапување со отпадни батерии и акумулатори од членот 24 на овој закон.

(3) Покрај документите од ставот (2) на овој член, а во зависност од видот на отпадните батерии и акумулатори, стручниот орган може по потреба да побара барателот да достави и други дополнителни податоци согласно со овој и друг закон.

(4) Доколку дојде до промена на податоците доставени со барањето од ставот (2) на овој член, колективниот постапувач е должен да го извести стручниот орган најдоцна во рок од два месеца од моментот на настанување на промената.

(5) Дозволата од ставот (2) на овој член се издава за период од најмногу пет години.

(6) Дозволата од ставот (2) на овој член ја издава органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина врз основа на предлог од стручниот орган.

(7) Дозволата од ставот (2) на овој член може да се издаде за постапување со повеќе видови батерии и акумулатори или за само одделни видови согласно со доставеното барање.

(8) Колективниот постапувач на производителите со кои има склучено договор за преземање на обврска за постапување со отпадни батерии и акумулатори е должно да издаде потврда за ослободување од плаќањето на надоместокот утврден во членот 39 од овој закон.

Член 23

Самостојно постапување со отпадни батерии и акумулатори

(1) Производителите обврските од членот 18 на овој закон можат да ги остваруваат самостојно, доколку за тоа имаат обезбедено дозвола за постапување со отпадни батерии и акумулатори и поседуваат потврда дека се регистрирани кај стручниот орган како производителите кои самостојно обезбедуваат постапување со отпадните батерии и акумулатори што ги пушта за прв пат на пазарот во Република Македонија.

(2) Дозволата од ставот (1) на овој член се добива согласно со одредбите од членовите 22 и 24 на овој закон.

(3) Врз основа на добиената дозвола, стручниот орган издава потврда дека производителот е регистриран како производител кој самостојно обезбедува постапување со отпадните батерии и акумулатори (во натамошниот текст: самостоен постапувач).

(4) Самостојниот постапувач е должен да ги спроведе сите обврски кои согласно со овој закон се припишани како должност за колективниот постапувач и за производителот.

(5) Самостојниот постапувач е должен да ги доставува извештаите од членот 30 на овој закон.

(6) Формата и содржината на потврдата од ставот (3) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите во областа на животната средина.

Член 24

Програма за постапување со отпадни батерии и акумулатори

(1) Програмата за постапување со отпадни батерии и акумулатори (во натамошниот текст: програма) содржи:

а) план за собирање на отпадни батерии и акумулатори кој ги содржи следниве податоци:

- видот на отпадните батерии и акумулатори за кои колективниот постапувач обезбедува собирање и постапување (во натамошниот текст: систем за постапување),

- начинот на остварувањето на националните цели од членот 35 на овој закон и исполнување на количините од членот 40 став (1) точка 4 на овој закон,

- начин и обем на собирање на отпадните батерии и акумулатори од крајните корисници,

- начин и обем на редовно собирање на отпадните батерии и акумулатори од поседувачите и трговците,

- начин и обем на обезбедување на поседувачите и трговците со соодветни садови за собирање на отпадни батерии и акумулатори кои ќе бидат поставени на собирните места во согласност со членот 19 од овој закон,

- број и локации на собирните места и центри кои се вклучени во системот и назив на правните или физичките лица кои управуваат со нив, како и преглед дека собирните места се поставени и распоредени согласно густината на населението во согласност со членот 25 ставови (11) и (12) од овој закон, земајќи ги предвид зелените пазари и другите посебно организирани пазари,

- начин и обем на преземање на отпадните батерии и акумулатори од општините, општините во градот Скопје и од градот Скопје во согласност со членот 29 од овој закон,

- вкупна годишна количина на батерии и акумулатори кои за прв пат во Република Македонија ќе ги пуштаат производителите во чие име и за чија сметка колективниот постапувач ги презема обврските за постапување со отпадни батерии и акумулатори,

- количина на собраните отпадни батерии и акумулатори кои се наменети за преработка и рециклирање и докази дека функционирањето на системот е финансиски одржлив, финансиски план за развој и доказ за почетните вложувања во системот;

б) план за третман, преработка и рециклирање кој ги содржи следниве податоци:

- видот и капацитетот на средствата и опремата, кои ги поседуваат правните лица за времено складирање, третман, преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори со кои колективниот постапувач има склучено договори,

- докази дека правните лица за преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори користат најдобри достапни техники за преработка и рециклирање кои редовно се надградуваат и развиваат, и обезбедуваат заштита на здравјето на луѓето и животната средина,

- мерки со кои се обезбедува дека сите батерии и акумулатори што произлегуваат од електрична и електронска опрема се преработуваат и рециклираат во услови во кои се обезбедува заштита на здравјето на луѓето и животната средина и

- начинот на отстранување на отпадните батерии и акумулатори кои биле подложени на преработка и рециклирање и

в) план за спроведување на кампања за подигнување на јавната свест за постапување со отпадни батерии и акумулатори, кој ги содржи следниве податоци:

- спроведување на најмалку една годишна кампања за подигнување на јавната свест за постапување со отпадни батерии и акумулатори,

- мерки за обезбедување на информации за граѓаните и

- предвиден начин и мерки за известување на јавноста и крајните корисници во согласност со членот 18 ставови (5) и (6) од овој закон.

(2) Програмата од ставот (1) на овој член се изработува за период од пет години.

Член 25

Системи за постапување

(1) При воспоставувањето на системот за постапување и подготвувањето на програмата од членот 24 на овој закон, самостојниот постапувач и колективниот постапувач се должни да ги обезбедат следниве услови:

а) да им овозможи на крајните корисници да ги исфрлаат преносните отпадни батерии или акумулатори на пристапни собирни места во нивна близина, имајќи ја предвид густината на населението;

б) да ги обврзе поседувачите и трговците кои вршат снабдување со преносните батерии или акумулатори бесплатно да ги земат назад отпадните преносни батерии или акумулатори, со склучување на договори и

в) да не наметнува никаков трошок за крајните корисници кога тие оставаат отпадни преносливи батерии или акумулатори ниту, пак, да создаваат каква било обврска за купување нови батерии или акумулатори.

(2) Обезбедувањето на условите од ставот (1) на овој член, самостојниот постапувач и колективниот постапувач може да ги врши заедно со воспоставените системи за постапување со отпадна електронска и електрична опрема или искористени возила.

(3) Кога самостојниот постапувач и колективниот постапувач во својот систем се грижат за собирање на отпадни индустриски батерии и акумулатори должни се во програмата од членот 24 на овој закон да обезбедат мерки поседувачот или трговецот да не одбиваат да ги земаат назад бесплатно отпадните индустриски батерии и акумулатори од крајните корисници, без оглед на нивниот хемиски состав и потекло, освен доколку постојат посебни договори со корисниците, собирањето на отпадните индустриски батерии и акумулатори да се врши на друг начин за покривање на трошоците.

(4) Самостојниот постапувач и колективниот постапувач кој во својот систем се грижат за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори се должни во програмата посебно да ги посочат активностите што ќе ги преземат за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од поседувачите и крајните корисници или од достапните собирни места во нивна близина, места на продажба, или други достапни места каде се создава овој вид на отпад доколку собирањето на отпадните батерии и акумулатори не го организирал заедно со системот за постапување со искористени возила.

(5) Во случаите од ставот (4) на овој член самостојниот постапувач и колективниот постапувач се должни во програмата да обезбедат мерки со кои прифаќањето на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од лични, некомерцијални возила, да не подлежат на никаков трошок за крајните корисници кога тие ги оставаат отпадните батерии или акумулатори ниту, пак, да им создава каква било обврска за купување нови батерии или акумулатори.

(6) Колективниот постапувач е должен програмата да ја изработува во соработка со производителите за чии батерии и акумулатори се вклучени во системот, како и во соработка со производителите да се грижи програмата да се одржува и да биде оперативна.

(7) Собирањето, третманот, рециклирањето и отстранувањето на отпадните батерии и акумулатори, самостојниот постапувач и колективниот постапувач може да ги довери само на правни и физички лица кои поседуваат соодветни дозволи за постапување со отпад согласно со Законот за управување со отпад и/или Законот за животната средина, и тоа да го вршат на начин и во услови утврдени со закон и во објекти и капацитет кои ги исполнуваат законски пропишаните услови.

(8) Собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори од ставот (4) на овој член, колективниот постапувач е должен да го довери на вршење на друго правно лице или физичко лице кое поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад.

(9) По исклучок од ставот (7) на овој член колективниот постапувач може со здружување со производителите кои се вклучени во системот да учествува во активности поврзани со отпадните батерии и акумулатори кои се однесуваат исклучиво на нивно собирање и сортирање и подготовка за натамошно постапување на отпадните батерии и акумулатори под услови утврдени со Законот за управување со отпад.

(10) При определување на бројот и локациите на собирните места и центри за собирање на отпадни преносни батерии и акумулатори се зема предвид бројот на жителите во населеното место, при што се обезбедува најмалку едно собирно место или центар на 1.000 жители.

(11) При определување на бројот и локациите на собирните места и центри за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори се зема предвид бројот на жителите во населеното место, при што се обезбедува најмалку едно собирно место или центар на 5.000 жители.

(12) Собирните места и центри од ставовите (10) и (11) на овој член ги вклучуваат и собирните места лоцирани кај поседувачите и трговците.

Член 26

Третман и рециклирање

(1) Третман на собраните отпадни батерии и акумулатори најмалку опфаќа отстранување на сите течности и киселини.

(2) Третманот, како и складирањето, вклучувајќи го и временото складирање во инсталациите за третман може да се врши исклучиво на места со непропустливи површини и соодветна водоотпорна покривка или во соодветни контејнери.

(3) Рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори треба да се направи на таков начин со кој ќе се постигне:

а) рециклирање на 65% од просечната тежина на оловно-киселинските батерии и акумулатори, вклучувајќи и рециклирање на содржината на олово до највисок технички можен степен, притоа одбегнувајќи прекумерни трошоци;

б) рециклирање на 75% од просечната тежина на никел-кадмиумските батерии и акумулатори, вклучувајќи и рециклирање на содржината на кадмиум до највисок технички можен степен, притоа одбегнувајќи прекумерни трошоци и

в) рециклирање на 50% од просечната тежина на други отпадни батерии и акумулатори.

(4) Доколку батериите или акумулаторите се собираат заедно со отпад од електрична и електронска опрема, отпадните батерии и акумулатори се одвојуваат од собраниот отпад од електрична и електронска опрема.

(5) Колективниот постапувач и самостојниот постапувач се должни заедно со извештаите од членот 30 на овој закон да доставуваат и извештај за степенот на ефикасноста на рециклирањето што се постигнува во секоја календарска година од ставот (3) на овој член.

(6) Со цел за постигнување на поголема ефикасност на рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина на предлог на стручниот орган согласно со научно-техничкиот напредок, може да донесе упатства кои се однесуваат на воведување на посебни правила во однос на пресметката, која е јавно достапна, на степенот на ефикасноста на рециклирањето кои се усогласени со најдобрите достапни техники.

(7) Стручниот орган е должен при донесувањето на упатството од ставот (6) на овој член да изврши консултација со релевантните заинтересирани страни, особено производителите, собирачите, вршителите на рециклирање, деловните субјекти во процесот на преработката, еколошките организации, организациите на потрошувачи и здруженијата на вработени лица.

(8) Во случај на извоз на отпадни батерии и акумулатори кои не можат да се преработат или рециклираат во Република Македонија колективниот постапувач и самостојниот постапувач можат да го извршат во согласност со прописите за извоз на опасен отпад.

(9) Во случаите од ставот (8) на овој член правното лице и самостојниот постапувач се должни да докажат дека преработката и рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори во странство е извршена во согласност со ставовите (1), (2) и (3) на овој член со заверени обрасци за прекуграничниот промет со отпад согласно со прописите за увоз и извоз на отпад и за тоа да достават извештај согласно со ставот (5) на овој член.

(10) Собраните преносливи батерии и акумулатори кои содржат кадмиум, жива или олово, правното лице и самостојниот постапувач можат да ги отстранат на депонии или во подземни складишта, доколку не може да се најде соодветен пазар за нивно крајно користење, или ако таквото отстранување претставува дел од програмата за фазно ослободување од тешки метали која била подложена на процена на еколошките, економските и социјалните влијанија и која покажува дека можноста за ослободување на отпадните батерии и акумулатори на овој начин има предност во однос на рециклирањето.

(11) За извршување на работите од ставот (10) на овој член колективниот постапувач и самостојниот постапувач се должни да поднесат барање за одобрување на отстранувањето до стручниот орган.

Член 27

Обврски за постапување

(1) Колективниот постапувач, односно самостојниот постапувач е должен да обезбеди собирните места и центри да бидат уредени на начин којшто ќе овозможи крајните корисници да ги оставаат отпадните батерии и акумулатори, како и да обезбеди редовно преземање на собраните отпадни батерии и акумулатори во рок од 48 часа од моментот на добивањето известување од поседувачот или трговецот дека садовите и местата за собирање на отпадни батерии и акумулатори се наполнети.

(2) Колективниот постапувач, односно самостојниот постапувач е должен во својот систем за постапување да обезбеди поставување на постери или други информативни алатки со кои ќе ја информира јавноста и крајните корисници за работите од членот 18 став (5) на овој закон.

(3) Колективниот постапувач, односно самостојниот постапувач во соработка со општините, градот Скопје и општините во градот Скопје е должен на соодветни места да ја известува јавноста за адресите на собирните места и центри кои постојат во подрачјето на таа општина, градот Скопје или општина во градот Скопје коишто се вклучени во системот, односно каде што се врши собирање на отпадните батерии и акумулатори.

Член 28

Обврска за вклучување во систем за постапување

(1) Поседувачот и трговецот кој поседува или врши продажба на батерии и акумулатори е должен да се вклучи во системот за постапување со отпадни батерии и акумулатори со спроведување на мерки и активности што се содржани во програмата од членот 24 на овој закон кои се поврзани со:

- обезбедување на простор за поставување на садови за собирање на преносните отпадни батерии и акумулатори или за оставање на индустриските и автомобилските отпадни батерии и акумулатори,

- поставување на известувања во кои се содржани информациите од членот 18 став (5) на овој закон и информациите од членот 27 став (3) на овој закон и

- спроведување на обврските од членовите 16 и 17 на овој закон и другите обврски кои се однесуваат на поседувачот и трговецот утврдени со овој закон.

(2) Обврската од ставот (1) алинеја 1 на овој член не се однесува на трговците кои продаваат стока во зелените пазари или на други посебно организирани пазари. Во овој случај обврската од ставот (1) алинеја 1 на овој член е должен да ја исполни раководителот на зелените пазари или на другите посебно организирани пазари.

(3) Поседувачот и трговецот, веднаш штом ќе увидат дека е наполнет садот со отпадни батерии и акумулатори поставен на собирното место, односно е исполнет просторот наменет за оставање на истите, е должен да го извести колективниот постапувач или самостојниот постапувач, или од нив овластено трето лице, со цел да дојде и да ги преземе собраните отпадни батерии и акумулатори.

(4) Колективниот постапувач со отпад не може да го оневозможи вклучувањето во системот и со тоа спроведувањето на програмата од членот 24 на овој закон на производител кој врши увоз на батерии и акумулатори во Република Македонија, ниту пак да бара исполнување од производителот други услови кои можат да претставуваат трговски бариери или нарушување на пазарната конкуренција, доколку производителот ги исполнува условите кои важат и за домашните производители што се вклучени во истиот систем.

Член 29

Обврски на градоначалникот

(1) Градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје и во градот Скопје, е должен да:

- определи места за поставување на садови за одвоено собирање на отпадни батерии и акумулатори на подрачјето на општината, општината во градот Скопје и на градот Скопје и

- организира системи за собирање и времено складирање на отпадни преносливи батерии и акумулатори и нивно предавање за третман, преработка и/или рециклирање.

(2) Работите од ставот (1) на овој член градоначалникот на општината, на општината во градот Скопје и во градот Скопје ја врши во соработка со колективниот постапувач и/или самостојниот постапувач со кои може да организира одделно собирање на отпадните батерии и акумулатори на подрачјето на општината, на општината во градот Скопје и на градот Скопје преку воспоставување на собирни места и центри и обезбедување на редовно собирање на отпадните батерии и акумулатори од собирните места и центри.

(3) Собирните места и центри од ставот (2) на овој член можат да бидат поставени во просториите на поседувачите или трговците, во просториите на научно-образовните установи кои постојат на подрачјето на општината, на општината во градот Скопје и на градот Скопје, на зелените пазари или други посебно организирани пазари, на јавните површини или на други соодветни места каде што се очекува крајните корисници да остават отпадни батерии и акумулатори имајќи ја предвид густината на населението.

(4) Обврските од ставот (1) на овој член градоначалникот може да ги оствари врз основа на склучен договор со колективното правно лице и/или со самостојниот постапувач.

(5) Со договорот од ставот (4) на овој член особено се регулираат меѓусебните права и обврски на договорните страни, условите и начинот на воведување на одделното собирање на отпадните батерии и акумулатори, начинот на финансирање и покривање на трошоците, начинот на информирање на јавноста и крајните корисници, како и други прашања од заеднички интерес.

(6) Во Програмите за управување со отпад и актите на општините, општините во градот Скопје и на градот Скопје со кои се регулира прашањето за постапување со отпад утврдени согласно со Законот за управување со отпад, задолжително се земаат предвид и целите за собирање на отпадни батерии и акумулатори од членот 35 на овој закон.

(7) Собирните места поставени во основните и средните училишта треба да се исклучиво наменети за собирање на преносни батерии и акумулатори.

Член 30

Обврски за доставување на извештаи

(1) Колективниот постапувач е должен најдоцна до 31 март во тековната година до стручниот орган да достави годишен извештај за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори од страна на производителите во чие име и за чија сметка е одговорно за правилното постапување со отпадните батерии и акумулатори, за претходната година кој особено содржи податоци:

1) за количината, видот, составот и големината на батериите и акумулаторите што се пуштени на пазар во Република Македонија;

2) за количината, видот, составот и големината на отпадните батерии и акумулатори кои се собрани;

3) за количини, видот, составот и големината на отпадни батерии или акумулатори кои се предадени за третман или рециклирање;

4) за количината, видот, составот и големината на отпадните батерии и акумулатори кои се третирани или рециклирани, вклучително и оние што се извезени заради третман или рециклирање;

5) количини и процент на остварување на собирање на отпадните батерии и акумулатори во однос на количините што ги пуштил на пазар во Република Македонија во претходната година и

6) количини и процент на остварување на националните цели од членот 35 на овој закон.

(2) Самостојниот постапувач е должен годишниот извештај од ставот (1) на овој член да го доставува за отпадните батерии и акумулатори коишто самиот ги пуштил на пазар за прв пат во Република Македонија.

(3) Известувањето се врши на начин утврден согласно со членот 31 од овој закон.

(4) Годишниот извештај од ставот (2) на овој член пред доставувањето до стручниот орган задолжително се потврдува од друго независно правно лице регистрирано за вршење на соодветна дејност.

(5) Стручниот орган е должен да го одобри годишниот извештај од ставот (2) на овој член во рок од 60 дена од денот на приемот.

(6) Производителот е должен да води евиденција за количините и видовите на батерии и акумулатори кои ги пуштил на пазар во Република Македонија во текот на една календарска година во пишана и електронска форма на посебен образец и за тоа да го известува:

1) колективниот постапувач во случај кога постапувањето со отпадни батерии и акумулатори го доверил на истото;

2) стручниот орган кога е регистриран како самостоен постапувач;

3) стручниот орган кога е мал производител и/или

4) стручниот орган кога не обезбедува постапување со отпадните батерии и акумулатори за што го плаќа надоместокот од членот 39 на овој закон.

(7) Пресметувањето на количината на батерии и акумулатори што се пуштени на пазар во Република Македонија се врши преку еднократно собирање на тежината на батериите и акумулаторите, не сметајќи ги батериите и акумулаторите што се извезени од Република Македонија.

(8) Формата и содржината на образецот на годишниот извештај од ставот (1) на овој член и начинот на неговото доставување, како и формата и содржината на образецот од ставот (6) на овој член ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(9) Известувањето од ставот (6) на овој член се доставува најдоцна до 31 март во тековната година.

Член 31

Доставување извештаи

(1) Правното и физичкото лице кои за колективниот постапувач или за самостојниот постапувач вршат собирање на отпадни батерии и акумулатори се должни да подготвуваат и доставуваат извештаи за количините на собраните отпадни батерии и акумулатори на посебен образец.

(2) Правното и физичкото лице кои за колективниот постапувач или за самостојниот постапувач вршат третман и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори се должни да подготвуваат и доставуваат извештај за количините на преземени, третирани или рециклирани отпадни батерии и акумулатори на посебен образец.

(3) Формата и содржината на обрасците од ставовите (1) и (2) на овој член, како и начинот на нивното подготвување и доставување ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите во областа на животната средина.

(4) Правното и физичкото лице кое врши преработка на отпадни батерии и акумулатори е должно да подготвува и да доставува извештај за степенот на ефикасноста за рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори кој се постигнува во секоја календарска година, како и за тоа дали е исполнет степенот на ефикасноста на рециклирање согласно со членот 26 став (3) од овој закон.

(5) Извештајот од ставот (4) на овој член се доставува до стручниот орган.

(6) Составен дел на обрасците од ставовите (1) и (2) на овој член се и формуларите за постапување со отпадот во согласност со прописите за управување со отпад, како и обрасците за прекуграничниот промет со отпад согласно со членот 25 став (9) на овој закон.

(7) Лицата кои управуваат со собирните места и центри и места за времено складирање на отпадни батерии и акумулатори немаат обврска за доставување на податоците од ставовите (1) и (2) на овој член, доколку истите не вршат собирање, третман или рециклирање на отпадните батерии и акумулатори.

(8) Рокот за доставување на обрасците од ставовите (1) и (2) на овој член се уредува со договорот склучен меѓу колективниот постапувач или самостојниот постапувач и правното или физичкото лице за вршење на работите за собирање, третман или рециклирање на отпадни батерии и акумулатори, на начин кој ќе овозможи почитување на обврските за доставување на извештаи на колективниот постапувач или самостојниот постапувач утврдени со овој закон.

Член 32

Одземање на дозволите и бришење од регистарот

(1) Стручниот орган ќе започне постапка за одземање на дозволата од членот 22 на овој закон и/или потврдата од членот 23 на овој закон на колективниот постапувач, односно на самостојниот постапувач доколку со извештај од спроведен надзор се констатира дека:

- не обезбедува постапување со отпадните батерии и акумулатори во согласност со овој или друг закон,
- не достави годишен извештај согласно со членот 30 од овој закон,
- не ги исполни националните цели согласно со членот 35 од овој закон редоследно во две години или за две години во период од три години и
- не обезбеди собирање на автомобилски батерии и акумулатори во количините утврдени согласно со членот 40 став (1) точка 4 од овој закон.

(2) Стручниот орган ќе започне постапка за одземање на дозволата, односно потврдата доколку со инспекциски надзор извршен од државен инспектор за животна средина се докаже дека колективниот постапувач или самостојниот постапувач собирањето, трогманот и отстранувањето на отпадот од батерии и акумулатори го вршат спротивно на овој закон и прописите за управување со отпад.

(3) Стручниот орган ќе започне постапка за бришење на производителот од регистарот на производители од членот 12 став (4) на овој закон, доколку со извештај од спроведен надзор се констатира дека производителот кој не обезбедил постапување со отпадни батерии и акумулатори, го нема платено надоместокот од членот 39 на овој закон за батериите и акумулаторите кои ги пуштил на пазарот во текот на една година.

(4) Стручниот орган ќе започне постапка за бришење на производителот од регистарот на производители од членот 12 став (4) на овој закон, доколку со извештај за спроведениот надзор се констатира дека производителот кој е регистриран како мал производител ги надминал количините за батериите и акумулаторите кои ги пуштил на пазарот во текот на една година утврдени со членот 20 став (1) од овој закон.

Член 33

Обврски на производителот, поседувачот и/или трговецот како крајните корисници

(1) Производителот, поседувачот и/или трговецот кој за вршење на дејност или активност, сам увезува батерии и акумулатори и за тоа нема претходен посредувач или доставувач во Република Македонија, и со тоа истовремено е и краен корисник, е должен за отпадните батерии и акумулатори кои тој ги создава, да обезбеди постапување со истите на следниов начин:

- да склучи договор со колективен постапувач од членот 22 на овој закон кој во негово име и за негова сметка ќе обезбеди собирање на отпадните батерии и акумулатори или
- самостојно да постапува со отпадните батерии и акумулатори и обезбеди нивно собирање, преработка и рециклирање во согласност со членот 23 од овој закон.

(2) По исклучок од ставот (1) на овој член, производителот, поседувачот и/или трговецот кој за вршење на својата дејност или активност, сам увезува индустриски и автомобилски батерии и акумулатори и за тоа нема претходен посредувач или доставувач во Република Македонија, и со тоа истовремено е и краен корисник, е должен за отпадните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори кои тој ги создава, да обезбеди договор за преземање на истите со правно лице кое има соодветна дозвола согласно со Законот за управување со отпад.

Член 34

Исклучоци од постапувањето

(1) Малиот производител не е должен да склучи договор со колективен постапувач од членот 22 на овој закон или да обезбеди дозвола во согласност со членот 23 од овој закон, доколку количината на батериите и акумулаторите што ги пуштил на пазар или ги увезува како краен корисник, не ги надминува количините на годишно ниво утврдени во членот 20 став (1) од овој закон.

(2) Исклучокот од ставот (1) на овој член, не го ослободува малиот производител од спроведување на другите обврски утврдени во овој закон за постапување со батериите и акумулаторите и отпадните батерии и акумулатори.

V. НАЦИОНАЛНИ ЦЕЛИ ЗА СОБИРАЊЕ ОТПАДНИ БАТЕРИИ И АКУМУЛАТОРИ

Член 35

Национални цели за собирање

(1) На територијата на Република Македонија, следните количества на преносни отпадни батерии и акумулатори треба да се соберат во следниов временски рок до крајот на:

- а) 2016 година, минимум 25% од тежината на преносните батерии и акумулатори што се пуштени на пазарот на територијата на Република Македонија и
- б) 2020 година, минимум 45% од тежината на преносните батерии и акумулатори што се пуштени на пазарот на територијата на Република Македонија.

(2) Извезените количества на преносни батерии и акумулатори од територијата на Република Македонија нема да се засметуваат во количините од ставот (1) на овој член.

(3) Количината на отпадни преносливи батерии и акумулатори која секој одделен производител е должен да ја собере во тековната година заради постигнување на целите од ставот (1) на овој член треба да е еднаква на делот кој одговара на неговата годишна количина на батерии и акумулатори коишто ги пуштил на пазар во Република Македонија, во однос на количината за која се одговорни сите производители кои пуштиле на пазарот во Република Македонија батерии и акумулатори.

(4) Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да утврди проценти за собирање на преносни батерии и акумулатори за секоја година посебно заради постепено постигнување на целите од ставот (1) на овој член, претходно усогласени со економските оператори.

(5) Целите од ставот (1) на овој член Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина може да ги ревидира по потреба, а најмалку еднаш на три години, во согласност со програмата од членот 36 на овој закон.

(6) Во количините од ставот (1) на овој член се засметуваат и преносните батерии и акумулатори коишто се вградени во уреди или во електронската и електричната опрема.

(7) Стручниот орган ја следи реализацијата на стапките на собирање на годишно ниво врз основа на податоците добиено согласно со членовите 30 и 31 од овој закон.

(8) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите во областа на животната средина го пропишува начинот на следење и пресметка на реализацијата на стапките за собирање на отпадни батерии и акумулатори, како и формата и содржината на образецот за следење и пресметка.

Член 36

Програма за управување со отпадни батерии и акумулатори

(1) За постигнување на националните цели утврдени во член 35 од овој закон и исполнување на количините од членот 40 став (1) точка 4 на овој закон, на предлог на стручниот орган, министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина донесува Програма за управување со отпадни батерии и акумулатори (во натамошниот текст: Програмата).

(2) Програмата се донесува за период од најмалку пет години и особено содржи:

- опис и оценка на постојната состојба во управувањето со отпадните батерии и акумулатори,
- опис на субјектите кои постапуваат со отпадните батерии и акумулатори,
- количина и вид на батериите и акумулаторите кои се пуштаат на пазарот во Република Македонија, како и идни предвидувања и тренд на развој во наредниот петгодишен период,
- мерки за поттикнување на собирањето на отпадните батерии и акумулатори,
- мерки за поттикнување на истражувањето и подобрувањата во поглед на севкупните еколошки карактеристики на батериите и акумулаторите за време на нивниот севкупен животен циклус,
- мерки за развојот и маркетингот на батерии и акумулатори кои содржат помали количества опасни супстанции, или кои содржат помалку загадувачки супстанции, особено како замена за живата, кадмиумот и оловото,
- мерки со цел за помагање на развој на нови технологии за рециклирање, третман и преработка и поттикнување на истражувањето на еколошки и рентабилни методи за рециклирање на сите видови батерии и акумулатори,
- мерки за поддржување на капацитетите за третман и преработка со цел за воведување на сертифицирана програма за еколошко управување кои се однесуваат на шемите за управување со животната средина и за ревизија (EMAS),
- мерки за спречување на создавањето на отпадните батерии и акумулатори,
- мерки за поттикнување на степенот на собирање на отпадните батерии и акумулатори,
- мерки за подобрување на состојбата на пазарот за третман, преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори,
- мерки за намалување на присуството на опасни супстанции во батериите и акумулаторите,
- економски мерки,
- мерки за едукација и спроведување на кампања за подигање на јавната свест за постапување со отпадните батерии и акумулатори,
- преглед на законската регулатива за управување со отпадните батерии и акумулатори и мерки за нејзино подобрување,
- насоки за идниот развој на управувањето со отпадните батерии и акумулатори,
- цели на количества на отпадните батерии и акумулатори кои треба да се соберат, третираат и/или преработат во наредниот период и

- други прашања кои се од значење за управувањето со батериите и акумулаторите.

(3) Програмата се изработува со учество на субјектите кои постапуваат со отпадните батерии и акумулатори, органите на државната и локалната власт, невладините организации и други јавни и научни установи и институции.

Член 37

Доброволно договарање

(1) Економските оператори можат да пристапат кон склучување на доброволен договор со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина преку кој ќе ги регулираат меѓусебните обврски и права заради спроведување на програмата за постапување со отпадни батерии и акумулатори од членот 24 на овој закон, информирање на крајните корисници за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори, постигнување на поголеми цели од оние утврдени во членот 35 од овој закон, постигнување на поголеми количини од оние утврдени во членот 40 став (1) точка 4 од овој закон и/или постигнување на целите од членот 2 на овој закон.

(2) Договорот од ставот (1) на овој член задолжително ги уредува следниве прашања:

- рок на важност,
- цели и рок за нивно постигнување,
- начин на следење на реализацијата на целите и роковите утврдени во договорот,
- обврски и права на економските оператори и на надлежните органи на државната власт,
- услови и начини за следење на исполнување на обврските утврдени во договорот,
- мерки, начинот на преземањето на мерките и пеналите кои можат да се применат во случај на неисполнување на обврските утврдени во договорот и
- услови и начин на раскинување на обврските и начинот на надоместување на загубите.

(3) Договорот од ставот (1) на овој член се објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

(4) Договорот од ставот (1) на овој член, како и начинот и резултатите од неговото спроведување се достапни на јавноста.

Член 38

База на податоци и информативен систем

(1) Стручниот орган е должен да воспостави и води база на податоци за батериите и акумулаторите што се пуштаат на пазар во Република Македонија.

(2) Базата се води врз основа на податоците од извештаите доставени во согласност со членовите 30 и 31 на овој закон и особено ги содржи следниве податоци за:

- 1) количината и видот на батериите и акумулаторите што се пуштени на пазар во Република Македонија;
- 2) количината и видот на отпадните батерии и акумулатори кои се собрани;
- 3) количината и видот на отпадните батерии и акумулатори кои се третирани, преработени или рециклирани;
- 4) количини и процент на остварување на националните цели од членот 35 на овој закон и количините од членот 40 став (1) точка 4 на овој закон и
- 5) вкупен преглед на постапувањето со отпадните батерии и акумулатори.

(3) Врз основа на податоците од ставот (2) на овој член стручниот орган најдоцна до 30 мај во тековната година објавува извештај во кој се опишува состојбата со управувањето со батериите и акумулаторите што се пуштаат на пазар во Република Македонија во последните три години.

(4) Заедно со извештајот од ставот (3) на овој член стручниот орган објавува податоци за реализација на програмата од членот 36 на овој закон, како и податоци за постојните системи за постапување со отпадни батерии и акумулатори.

(5) Во извештајот од ставот (3) на овој член стручниот орган доставува податоци за сите мерки кои се преземени со цел да се намали влијанието врз животната средина батериите и акумулаторите, особено за мерките кои се однесуваат на:

а) развој, вклучувајќи доброволни мерки кои ги преземаат производителите, со цел намалување на количествата тешки метали и други опасни супстанции содржани во батериите и акумулаторите;

б) нови техники на рециклирање и третман;

в) учество на економските оператори во програми за управување со животната средина;

г) истражување во наведените области и

д) промовирање на намалувањето на отпадот.

(6) Податоците собрани врз основа на овој член се обработуваат и валидираат од страна на Македонскиот информативен центар за животна средина во Информативен систем за отпадни батерии и акумулатори, кој е составен дел на Информативниот систем за животна средина.

(7) Обработените и валидираните податоци од ставот (6) на овој член се доставуваат до надлежните тела и органи на Европската комисија и истите се достапни на јавноста.

Член 39

Економски инструменти

(1) Производителот кој за прв пат пушта на пазарот во Република Македонија батерии и акумулатори, како и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува во Република Македонија батерии и акумулатори, е должен да плати надоместок за управување со отпадни батерии и акумулатори (во натамошниот текст: надоместок).

(2) Надоместокот од ставот (1) на овој член изнесува:

вид на производот	износ
1) преносни батерии и акумулатори	120,00 ден/кг
2) оловни автомобилски и индустриски батерии и акумулатори	0,9 ден/кг
3) други неоловни индустриски и автомобилски батерии и акумулатори	8,5 ден/кг

(3) Надоместокот се пресметува врз основа на нето - тежина на батериите и акумулаторите.

(4) Обврската за пресметување на надоместокот настанува во моментот кога за прв пат производителот пушта во Република Македонија батерии и акумулатори.

(5) Обврската за пресметување на надоместокот за производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува во Република Македонија батерии и акумулатори, со чие користење создава отпадни батерии и акумулатори, настанува во моментот кога го започнал користењето на истите.

(6) Производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори е должен да го плати надоместокот од ставот (2) на овој член на соодветна уплатна сметка во рамките на трезорската сметка на секој 15 ден во тековниот месец за сите пресметани надоместоци од претходниот месец.

(7) Надоместокот не се плаќа доколку батериите и акумулаторите се извезуваат.

(8) Во случајот од ставот (7) на овој член, производителот и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори, е должен да обезбеди извозна царинска декларација како доказ дека количината на батериите и акумулаторите, за која не е пресметан надоместокот од ставот (2) на овој член, е извезена од Република Македонија.

(9) Во случај на извоз на батерии и акумулатори на кои се наплатува надоместок определен со овој член, за кои претходно е уплатен надоместок од ставот (2) на овој член, производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори, имаат право на враќање на уплатениот надоместок за извезената количина врз основа на решение издадено од стручниот орган.

(10) Против решението од ставот (9) на овој член незадоволната страна има право да изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(11) Средствата од надоместокот од ставот (2) на овој член се приход на Буџетот на Република Македонија.

(12) Владата на Република Македонија, на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина во согласност со министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на финансиите, ги пропишува начинот, постапката и потребната документација за враќање на надоместокот во случаите од ставот (9) на овој член.

Член 40

Ослободување од плаќање на надоместокот

(1) Од плаќање на надоместокот од членот 39 став (2) на овој закон се ослободени:

1) производителот и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори склучил договор за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со правно лице кое има обезбедено дозвола согласно со членот 22 став (8) од овој закон;

2) производителот и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори има обезбедено потврда дека производителот е регистриран како самостоен постапувач согласно со членот 23 став (3) од овој закон;

3) производителот кој е определен како мал производител согласно со членот 20 од овој закон и

4) производителот и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува автомобилски батерии и акумулатори не обезбеди, како самостоен постапувач или преку колективен постапувач, собирање на најмалку 80% од годишната количина на автомобилски батерии и акумулатори што ги пуштил на пазарот во Република Македонија.

(2) Производителот и производителот, поседувачот и трговецот кој како краен корисник увезува батерии и акумулатори од ставот (1) точка 1 на овој член се ослободени од плаќање на надоместокот од членот 39 став (2) на овој закон, доколку поседува потврда од членот 22 став (8) на овој закон.

(3) Формата и содржината на образецот на потврдата од ставот (2) на овој член ја пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) По исклучок од ставот (1) на овој член, надоместокот од членот 39 став (2) на овој закон, колективниот постапувач или самостојниот постапувач го плаќаат во двоен износ, доколку:

1) колективниот постапувач или самостојниот постапувач не поднесе извештај согласно со членот 30 од овој закон;

2) стручниот орган не го одобри извештајот согласно со членот 30 став (5) од овој закон, заради неисполнување на националните цели утврдени во членот 35 од овој закон или не е обезбедено собирање на автомобилски батерии и акумулатори во количини утврдени согласно со членот 40 став (1) точка 4 од овој закон. Во овој случај надоместокот се плаќа само за разликата меѓу националните цели утврдени согласно со членот 35 од овој закон, односно количините утврдени согласно со членот 40 став (1) точка 4 од овој закон и постигнатите цели, односно количини согласно со годишниот извештај и/или наодот на стручниот орган и

3) е доставен неточен годишен извештај согласно со членот 30 од овој закон во однос на видот и количината на батерии и акумулатори што ги пуштил на пазар во Република Македонија или ги увезол како краен корисник.

(5) За случаите од ставот (4) на овој член стручниот орган донесува решение.

(6) Против решението од ставот (5) на овој член незадоволната страна има право да изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(7) Во случаите од ставот (4) на овој член, двојниот надоместок се пресметува според висината на надоместокот, утврден во членот 39 став (2) од овој закон, сразмерно на уделот на видот и количината на батериите и акумулаторите коишто се пуштени на пазар во Република Македонија.

Член 41

Користење на надоместокот и Програма за финансирање

(1) Средствата собрани од надоместокот од членот 39 став (2) на овој закон се користат за спроведување на мерки и активности што се утврдени во Програмата за управување со отпадни батерии и акумулатори од членот 36 на овој закон.

(2) Финансирањето и реализацијата на мерките и активностите од ставот (1) на овој член се врши врз основа на годишна програма за финансирање што стручниот орган ја подготвува врз основа на Програмата од членот 36 на овој закон.

(3) Годишната програма за финансирање ја донесува Владата на Република Македонија на предлог од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(4) Доделувањето на средствата од програмата од ставот (3) на овој член, се врши по пат на јавен конкурс.

(5) По исклучок од ставот (2) на овој член дел од средствата од програмата од ставот (3) на овој член, може да се доделат и со одлука на Владата на Република Македонија на предлог на министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина, доколку средствата се наменети за исполнување на обврските кои се утврдени во доброволните договори од членот 37 на овој закон.

Член 42

Јавен конкурс

(1) Јавниот конкурс од членот 41 став (4) на овој член се спроведува од комисија формирана од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за работите од областа на животната средина.

(2) Комисијата од ставот (1) на овој член е составена од пет члена од кои:

- еден е претставник од стручниот орган,
- еден е претставник од колективниот постапувач од членот 22 на овој закон,
- еден е претставник од самостоен постапувач од членот 23 на овој закон;
- еден претставник од трговците кои вршат продажба на батерии и акумулатори во Република Македонија и
- еден претставник од правните лица кои вршат собирање, третман и/или преработка на отпадните батерии и акумулатори.

(3) Јавниот конкурс од членот 41 став (4) на овој закон се објавува во „Службен весник на Република Македонија“ и во најмалку два дневни весници кои излегуваат на целата територија на Република Македонија во траење од 30 дена.

(4) Комисијата од ставот (2) на овој член е должна да донесе одлука за распоредување на средствата во рок од 30 дена од денот на истекувањето на рокот од ставот (4) на овој член.

(5) Резултатите од конкурсот се објавуваат во „Службен весник на Република Македонија“.

VI. НАДЗОР

Член 43

(1) Надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, врши органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(2) Инспекциски надзор над примената на овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон, врши Државниот инспекторат за животна средина.

(3) Надзор над извештаите поднесени согласно со членовите 30 и 31 од овој закон врши стручниот орган.

(4) За работите од надлежност на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје утврдени со овој закон, инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон го вршат овластените инспектори за животна средина на општините, овластените инспектори за животна средина на општините во градот Скопје и овластените инспектори за животна средина на градот Скопје.

(5) Инспекциски надзор над примената и спроведувањето на овој закон во однос на означувањето на батериите и акумулаторите и поседувањето на садови за собирање на отпадни батерии и акумулатори кај трговците, како и во однос на известување на потрошувачите врши Државниот пазарен инспекторат.

(6) Инспекциски надзор над примената на овој закон во делот на незаконското постапување со отпадните батерии и акумулатори од страна на граѓаните и негово оставање или предавање како комунален отпад вршат комуналните инспектори и овластените инспектори на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

(7) Надзорот на плаќањето на надоместокот од членот 39 на овој закон го врши Управата за јавни приходи согласно со прописите за наплата на јавни давачки.

Член 44

(1) Државниот инспектор, односно овластениот инспектор, односно другиот орган на државната управа што го извршил инспекцискиот надзор е должен да води евиденција за надзорите и увидите извршени на правните и физичките лица за кои изготвува квартален извештај и истиот го објавува на веб страницата на органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина, односно на веб страницата на општината, односно градот Скопје, односно на веб страницата на другиот орган на државната управа кој го извршил инспекцискиот надзор согласно со Законот за животната средина.

(2) Државните инспектори за животна средина, овластените инспектори за животна средина на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, државните пазарни инспектори, комуналните инспектори на општините, општините во градот Скопје и на градот Скопје при преземањето на активности за вршење на инспекциски надзор над примената на овој закон, можат да побараат соработка од органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на внатрешните работи.

Член 45

Делокруг на надзор на државниот инспектор за животна средина

(1) Во вршењето на надзорот од својот делокруг државниот инспектор за животна средина, има право да:

1) врши увид и контрола и да утврди дали батериите и акумулаторите имаат присуство на тешки метали спротивно на членот 8 од овој закон;

2) врши увид и контрола и да утврди дали со отпадните батерии и акумулатори се постапува спротивно на членот 9 од овој закон;

3) врши увид и контрола и да утврди дали правните или физичките лица кои пуштаат батерии и акумулатори на пазарот во Република Македонија се регистрирани во согласност со членот 12 од овој закон;

4) врши увид и контрола и да утврди дали правните или физичките лица ги оставаат отпадните батерии и акумулатори на места означени за таа намена (член 14);

5) врши увид и контрола и да утврди дали правните или физичките лица како крајни корисници отпадните батерии и акумулатори ги собираат и чуваат одвоено (член 15 ставови (1) и (2));

6) врши увид и контрола и да утврди дали поседувачот и трговецот ги прима преносливите отпадни батерии и акумулатори предадени од страна на крајните корисници во согласност со членот 16 од овој закон;

7) врши увид и контрола и да утврди дали поседувачот има поставени садови за собирање на отпадните батерии и акумулатори и известување за начинот на собирање на отпадните батерии и акумулатори (член 17 ставови (1) и (4));

8) врши увид и контрола и да утврди дали поседувачот и трговецот ги предаваат собраните батерии и акумулатори на лица овластени за собирање (член 17 став (5));

9) врши увид и контрола и да утврди дали производителот ги исполнил обврските што произлегуваат од членот 18 на овој закон;

10) врши увид и контрола и да утврди дали производителите обезбедуваат собирање на отпадните батерии и акумулатори во согласност со членот 19 од овој закон;

11) изврши увид и контрола и да утврди дали се исполнети условите за ослободување (член 20);

12) изврши увид и контрола и да утврди дали производителот самостојно или преку колективно лице постапува со батериите и акумулаторите (член 21 став (1));

13) изврши увид и контрола и да утврди дали колективниот постапувач поседува дозвола согласно со членот 22 од овој закон;

14) изврши увид и контрола и да утврди дали производителот кој самостојно постапува со отпадните батерии и акумулатори поседува дозвола согласно со членот 23 од овој закон;

15) изврши увид и контрола и да утврди дали собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори е доверено на правно или физичко лице кое поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад (член 25 став (8));

16) изврши увид и контрола и да утврди дали бројот на локациите на собирните места и центри за собирање на отпадни преносни батерии и акумулатори одговараат на условот од поставување на едно собирно место или центар на 1.000 еквивалент жители (член 25 став (10));

17) изврши увид и контрола и да утврди дали бројот и локациите на собирните места и центри за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори одговара на условот од поставување на најмалку едно собирно место или центар на 5.000 еквивалент жители (член 25 став (11));

18) изврши увид и контрола и да утврди дали третманот и рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори се врши согласно со членот 26 од овој закон;

19) изврши увид и контрола и да утврди дали е доставен извештај за степенот на ефикасноста на рециклирањето што се постигнува во секоја календарска година (член 26 став (5));

20) изврши увид и контрола и да утврди дали се исполнуваат обврските за постапување согласно со членот 27 од овој закон;

21) изврши увид и контрола и да утврди дали поседувачот и трговецот, кој поседува или врши продажба на батерии и акумулатори има поставено садови за собирање на отпадните батерии и акумулатори, има поставено известувања во кои се содржани информации за постапувањето и ги спроведуваат своите обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори (член 28);

22) врши увид и контрола и да утврди дали се доставуваат извештаи согласно со членовите 30 и 31 од овој закон;

23) врши увид и контрола и да утврди дали производителот, поседувачот и/или трговецот кој за вршење на својата дејност или активност, сам увезува батерии и акумулатори и за тоа нема претходен посредувач или доставувач во Република Македонија постапува согласно со членот 33 од овој закон;

24) врши увид и контрола и да утврди дали документите и податоците со кои се тврди дека се исполнети национални цели од членот 35 на овој закон се веродостојни;

25) врши увид и контрола и да утврди дали се исполнуваат обврските што произлегуваат од доброволните договори (член 37) и

26) врши увид и контрола и да утврди дали се исполнуваат обврските и условите за постапување со отпадни батерии и акумулатори што се утврдени во овој закон.

(2) Ако државниот инспектор за животна средина при вршењето на инспекцискиот надзор утврди дека:

1) собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори е доверено на правно или физичко лице кое не поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад (член 25 став (8)), привремено ќе ги одземе батериите и акумулаторите кои се собрани.

(3) За извршеното одземање на батериите и акумулаторите од ставот (2) на овој член државниот инспектор за животна средина издава потврда.

(4) На барање на државниот инспекторат за животна средина во вршењето на инспекцискиот надзор може да учествува и државен службеник вработен во стручниот орган.

(5) Државниот инспектор за животна средина е должен да изврши инспекциски надзор кога тоа го побарал стручниот орган.

Член 46

Донесување на решенија на државниот инспектор за животна средина

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор на правните и физички лица, инспекторот за животна средина, со решение ќе:

1) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена доколку батериите и акумулаторите имаат тешки метали спротивно на она што е утврдено во членот 8 од овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена во кој треба да ги отстрани последиците и за тоа ќе го извести државниот пазарен инспекторат (член 8);

2) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 120 дена доколку со отпадните батерии и акумулатори се постапува спротивно на членот 9 од овој закон;

3) ги задолжи да се регистрираат согласно со членот 12 од овој закон;

4) ги задолжи отпадните батерии и акумулатори да ги отстапат на места означени за таа намена и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена да ги отстранат утврдените недостатоци (член 14);

5) ги задолжи отпадните батерии и акумулатори да ги собираат и чуваат одвоено и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена да ги отстранат утврдените недостатоци (член 15);

6) ги задолжи да постапуваат согласно со членот 16 од овој закон;

7) ги задолжи да ги исполнат условите од членот 17 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена да ги отстранат утврдените недостатоци;

8) ги задолжи да ги исполнат обврските од членовите 18 и 19 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена да ги отстранат утврдените недостатоци;

9) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку немаат склучено договор за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со колективен постапувач или самиот не постапува со нив како самостоен постапувач (член 21);

10) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку колективниот постапувач не поседува дозвола од членот 22 став (2) на овој закон;

11) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку самостојниот постапувач не поседува дозвола од членот 23 на овој закон;

12) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку немаат изработено програма согласно со членот 24 од овој закон и ќе ги задолжи во рок кој не може да биде подолг од 60 дена да ја изработат програмата;

13) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку не се исполнети условите и не се спроведуваат условите предвидени во програмата од членот 24 на овој закон и ќе ги задолжи во рок кој не може да биде подолг од 60 дена да ги отстранат недостатоците;

14) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори го врши правно или физичко лице кое не поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад (член 25 став (8));

15) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку бројот и локациите на собирните места и центри не се во согласност со членот 25 ставови (10) и (11) од овој закон и ќе ги задолжи во рок кој не може да биде подолг од 60 дена да ги отстранат недостатоците;

16) ги задолжи третманот и рециклирањето да се одвива согласно со членот 26 од овој закон;

17) ги задолжи да ги исполнуваат обврските од членот 27 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 90 дена да ги отстранат недостатоците;

18) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 15 дена, доколку не се исполнети обврските од членот 28 на овој закон;

19) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 90 дена, доколку не се доставени извештаите од членовите 30 и 31 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 90 дена да ги отстранат недостатоците;

20) предложи започнување на постапка за одземање на дозволата од членот 22 и потврдата од членот 23 на овој закон и ќе предложи започнување на постапка за бришење од регистарот од членот 12 на овој закон, доколку утврди дека се исполнети условите од членот 32 на овој закон;

21) ги задолжи да ги исполнуваат обврските од членот 33 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 90 дена да ги отстранат недостатоците;

22) ги задолжи да преземат мерки за постапување со отпадните батерии и акумулатори доколку не се постигнати националните цели од членот 35 на овој закон;

23) ги задолжи да преземат мерки за исполнување на обврските утврдени во доброволниот договор (член 37) и

24) ги задолжи да преземат мерки за исполнување на условите и обврските утврдени во овој закон.

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, државниот инспектор за животна средина утврди дека субјектите коишто управуваат со отпадните батерии и акумулатори не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди, препораки и други општи акти, со записник ќе ги констатира утврдените неисправности и неправилности и во решението ќе го определи рокот во кој треба да се отстранат.

(3) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не постапат согласно со решението на државните инспектори за животна средина и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, државниот инспектор за животна средина ќе поднесе барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен орган.

(4) Против решението од ставот (1) на овој член незадоволната страна има право да изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) на овој член државниот инспектор за животна средина има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина и Законот за управување со отпад.

Член 47

Делокруг на надзор на овластените инспектори за животна средина на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје и на комуналните инспектори на општините, на општините во градот Скопје и на градот Скопје

(1) Во вршењето на надзорот од својот делокруг овластените инспектори за животна средина на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје и комуналните инспектори на општините, на општините во градот Скопје и на градот Скопје, имаат право:

1) да вршат увид и контрола и да утврдат дали отпадните батерии и акумулатори се оставаат на места кои не се означени за таа намена (членови 14 и 15) и

2) да вршат увид и да утврдат дали колективниот постапувач и/или самостојниот постапувач го организира одделното собирање на отпадните батерии и акумулатори на подрачјето на општината, на општината

во градот Скопје и на градот Скопје преку воспоставување на собирни места и центри и обезбедуваат редовно собирање на отпадните батерии и акумулатори од собирните места и центри согласно со склучените договори (член 29).

Член 48

Донесување на решенија на овластените инспектори за животна средина на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје и на комуналните инспектори на општините, на општините во градот Скопје и на градот Скопје

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор, овластените инспектори за животна средина на општините, на општините во градот Скопје и градот Скопје и комуналните инспектори на општините, на општините во градот Скопје и на градот Скопје (во натамошниот текст: овластен инспектор), правните и физички лица, со решение ќе:

1) ги задолжи отпадните батерии и акумулатори да ги остави на места означени за таа намена и ќе им определи рок кој не може да биде подолг од 30 дена во кој треба да ги отстранат последиците (членови 14 и 15) и

2) ги задолжи да преземат мерки со цел за исполнување на обврските утврдени во договорот и ќе им определи рок кој не може да биде подолг од 90 дена во кој треба да ги отстранат последиците (член 29).

(2) Ако при вршењето на инспекцискиот надзор, овластениот инспектор утврди дека субјектите коишто управуваат со отпадните батерии и акумулатори не се придржуваат кон законите и другите прописи, техничките прописи, стандарди, препораки и други општи акти, со записник ќе ги констатира утврдените неисправности и неправилности и во решението ќе го определи рокот во кој треба да се отстранат.

(3) Доколку субјектите од ставот (1) на овој член не постапат согласно со решението на овластените инспектори и не ги отстранат причините за настанатата состојба утврдени со решението, овластениот инспектор ќе поднесе Барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен орган.

(4) Против решението од ставот (1) на овој член незадоволната страна има право да изјави жалба до министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(5) За вршењето на работите од ставот (1) на овој член овластениот инспектор има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за животната средина и Законот за управување со отпад.

Член 49

Делокруг на надзор на државниот пазарен инспектор

(1) Во вршењето на надзорот од својот делокруг државниот пазарен инспектор, има право да:

1) врши увид и контрола и да утврди дали се доставува упатство согласно со членот 7 став (2) од овој закон;

2) врши увид и контрола и да утврди дали батериите и акумулаторите што се пуштени на пазар се означени согласно со членот 10 од овој закон;

3) врши увид и контрола и да утврди дали батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот во Република Македонија ги исполнуваат условите утврдени во овој закон кои се однесуваат на составот на батериите и акумулаторите и начинот на нивното означување (член 11);

4) врши увид и контрола и да утврди дали батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот од Република Македонија потекнуваат од правни лица кои се регистрирани за тоа согласно со членот 12 од овој закон;

5) врши увид и контрола и да утврди дали трговецот ги прима преносливите отпадни батерии и акумулатори предадени од страна на крајните корисници во согласност со членот 16 од овој закон;

6) врши увид и контрола и да утврди дали трговецот има поставено соодветни садови на собирни точки за собирање на отпадни батерии и акумулатори (член 17 став (2)) и

7) врши увид и контрола и да утврди дали трговецот поставува известување на кое ќе бидат наведени информации за крајниот корисник за начинот на собирање на отпадните батерии и акумулатори на собирните точки во рамките на својот деловен простор (член 17 став (4)).

(2) Ако државниот пазарен инспектор при вршењето на инспекцискиот надзор утврди дека:

1) батериите и акумулаторите не се означени согласно со членот 10 од овој закон;

2) батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот во Република Македонија не ги исполнуваат условите утврдени во овој закон кои се однесуваат на составот на батериите и акумулаторите и начинот на нивното означување (член 11) и

3) батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот од Република Македонија потекнуваат од правни лица кои не се регистрирани за тоа согласно со членот 12 од овој закон, привремено ќе ги одземе батериите и акумулаторите со кои се врши трговија.

(3) За извршеното одземање на батериите и акумулаторите од ставот (2) на овој член државниот пазарен инспектор издава потврда.

(4) Во вршењето на работите од ставовите (1) и (2) на овој член државниот пазарен инспектор има право на преземање и на други мерки утврдени со Законот за пазарен инспекторат, Законот за животната средина и Законот за управување со отпад.

Член 50

Донесување на решенија на државниот пазарен инспектор

(1) При вршењето на инспекцискиот надзор, државниот пазарен инспектор, правните и физички лица со решение ќе:

1) ги задолжи да приложат упатство согласно со членот 7 став (2) од овој член;

2) ги задолжи да ги повлечат од пазар батериите и акумулаторите кои имаат присуство на тешки метали спротивно на членот 8 од овој закон;

3) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 15 дена, доколку батериите и акумулаторите што се пуштени на пазар не се означени согласно со членот 10 од овој закон и ќе ги задолжи во рок од 15 дена да ги отстранат последиците;

4) ги задолжи да ги повлечат од пазар батериите и акумулаторите кои не се означени согласно со членот 10 од овој закон;

5) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 15 дена, доколку батериите и акумулаторите што се пуштени на пазар не ги исполнуваат условите од членот 11 на овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 15 дена да ги отстранат последиците;

6) ја ограничи и/или забрани работата во рок од најмногу 30 дена, доколку утврди дека батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот од Република Македонија потекнуваат од правни лица кои се регистрирани за тоа согласно со членот 12 од овој закон и ќе определи рок кој не може да биде подолг од 15 дена да ги отстранат последиците;

7) ги задолжи да ги спроведуваат обврските од членот 16 на овој закон;

8) ги задолжи да постават соодветни садови на собирни точки за собирање на отпадни батерии и акумулатори (член 17 став (2)) и

9) ги задолжи да постават известување на кое ќе бидат наведени информации за крајниот корисник за начинот на собирање на отпадните батерии и акумулатори на собирните точки во рамките на својот деловен простор (член 17 став (4)).

(2) Против решението од ставот (1) на овој член незадоволната страна има право да изјави жалба до министерот надлежен за вршење на работите од областа на економијата.

Член 51

Примена на одредби од други закони во инспекцискиот надзор

Државните инспектори за животна средина, овластените инспектори за животна средина, комуналните инспектори на општините, инспекцискиот надзор во областа на управување со батерии и акумулатори и отпад од батерии и акумулатори го спроведуваат во согласност со одредбите од овој закон, Законот за управување со отпад и Законот за животната средина.

Член 52

Постапка за едукација

(1) Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор државниот инспектор за животна средина, односно друг орган кој го извршил инспекцискиот надзор утврди дека е сторена неправилност од членовите 53, 53 став (1) точки 2, 6, 7 и 8, 58 став (1) точки 1, 2, 3, 4, 5 и 7 и 59 на овој закон е должен да состави записник во кој ќе ја утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во определен рок и со истовремено врачување на поканата за спроведување на едукација на лицето или субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

(2) Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

(3) Едукацијата ја организира и спроведува Државниот инспекторат за животна средина, односно друг орган на државната управа кој го извршил инспекцискиот надзор во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

(4) Едукацијата може да се спроведе за повеќе утврдени исти или истородни неправилности за еден или повеќе субјекти.

(5) Доколку во закажаниот термин лицето или субјектот над кој се спроведува едукацијата не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

(6) Доколку лицето или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

(7) Доколку државниот инспектор за животна средина, односно друг орган на државната управа кој го извршил инспекцискиот надзор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член, донесува заклучок со кој ја запира постапката на инспекциски надзор.

(8) Доколку државниот инспектор за животна средина, односно друг орган на државната управа кој го извршил инспекцискиот надзор при спроведувањето на контролниот надзор утврди дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот (1) на овој член поднесува барање за поведување на прекршочна постапка пред Прекршочна комисија.

(9) Државниот инспекторат за животна средина, односно друг орган на државната управа кој што извршил инспекциски надзор води единствена евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина.

VII. ПРЕКРШОЧНИ ОДРЕДБИ

Член 53

Прекршочни санкции за производителите

(1) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не постапува во согласност со членот 8 од овој закон;

2) не се регистрира кога за прв пат пушта на пазар или увезува како краен корисник во Република Македонија батерии и акумулатори (член 12 став (1)) и

3) не ја информира јавноста согласно со членот 18 став (5) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 54

(1) Глоба во износ од 3.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не ги дизајнира уредите на начин кој ќе овозможи крајниот корисник лесно да ги отстрани отпадните батерии и акумулатори (член 7 став (1));

2) не приложи упатство согласно со членот 7 став (2) од овој закон;

3) не ги означува батериите, акумулаторите, како и батериските пакувања кои ги пушта на пазар во Република Македонија согласно со членот 10 став (1) од овој закон;

4) не ги означува и со хемиски симбол батериите, акумулаторите и батериите во форма на копче кои содржат повеќе од 0,0005% жива, повеќе од 0,002% кадмиум и повеќе од 0,004% олово согласно со членот 10 став (2) од овој закон;

5) ознаките од членот 10 ставови (1) и (2) на овој закон не се јасно видливи, читливи и прикажани на неизбришлив начин (член 10 став (3));

6) не постапува во согласност со членот 16 став (2) од овој закон;

7) не обезбеди собирање на отпадните батерии и акумулатори кои му ги продал на поседувачот или трговецот, а кои тие ги собрале во рок од 48 часа од моментот кога поседувачот или трговецот побарал да ги предаде собраните отпадни батерии и акумулатори (член 19 став (1));

8) не обезбедил соодветни садови за собирање на отпадни батерии и акумулатори (член 19 став (2));

9) собирањето на индустриски и автомобилски батерии и акумулатори го доверил на трето лице кое не поседува дозвола за собирање на опасен отпад добиена во согласност со Законот за управување со отпад (член 19 став (4)) и

10) не води евиденција согласно со членот 30 став (6) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 900 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 600 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) точки 9 и 10 на овој член, Комисијата за одлучување по прекршоци во областа на животната средина при Министерството за животна средина и просторно планирање (во натамошниот текст: Прекршочна комисија) може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејноста од која произлегува прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 30 дена.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, Прекршочната комисија може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 15 дена.

Член 55

(1) Глоба во износ од 6.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не обезбеди собирање, преработка и рециклирање на отпадните батерии и акумулатори од крајниот корисник независно од нивниот хемиски состав, потекло или датумот кога за прв пат се пуштени на пазар во Република Македонија (член 18 став (1));

2) не поседува дозвола согласно со членот 23 од овој закон, ниту пак има склучено договор за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со колективен постапувач (член 21 став (1)) и

3) не ги исполни обврските што се утврдени во доброволните договори (член 37).

(2) Глоба во износ од 900 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на производителот кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) на овој член, Прекршочната комисија може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејноста од која произлегува прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 30 дена.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, Прекршочната комисија може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 15 дена.

Член 56

Прекршочни санкции за мал производител

(1) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на мал производител кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не води евиденција согласно со членот 30 од овој закон (член 20 став (3)).

(2) Глоба во износ од 700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијето од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на малиот производител кој е физичко лице за дејствијето од ставот (1) на овој член.

Член 57

(1) Глоба во износ од 3.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на малиот производител кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) доставил лажни податоци и водел лажна евиденција со цел да се прикаже како мал производител и да биде изземен од обврската согласно со членот 34 од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијето од ставот (4) на овој член.

(3) Глоба во износ од 900 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на малиот производител кој е физичко лице за дејствијето од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) на овој член, Прекршочната комисија може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејноста од која произлегува прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 30 дена.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, Прекршочната комисија може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку три дена до најмногу 15 дена.

Член 58

Прекршочни санкции за поседувачите и трговците

(1) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на поседувачот или трговецот кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) одбие да ги прими преносливите отпадни батерии и акумулатори од страна на крајниот корисник, или за тоа бара за возврат купување на нови батерии и/или акумулатори или наплаќа надоместок за враќањето (член 16 став (1));

2) поседувачот кој работи со индустриски и автомобилски батерии и акумулатори на производителот одбие бесплатно да ги земе назад отпадните индустриски и автомобилски батерии и акумулатори од крајните корисници, без оглед на нивниот хемиски состав и потекло (член 16 став (2));

3) не постави соодветни садови согласно со членот 17 ставови (1) и (2) од овој закон;

4) не ги преземе преносливите отпадни батерии и акумулатори кои ги има во својата продажна програма без надоместок или за тоа бара за возврат купување од крајниот корисник, без оглед на произведувачот, вклучувајќи ги и отпадните батерии и акумулатори кои се составни делови на уредите кои се продаваат или сервисираат (член 17 став (3));

5) не постави известување на видно место на кое ќе бидат наведени информации за крајниот корисник за начинот на собирање на отпадните батерии и акумулатори на собирните места во рамките на својот деловен простор (член 17 став (4));

6) собраните отпадни батерии и акумулатори не ги предаде на лице овластено за собирање на отпадни батерии и акумулатори (член 17 став (5));

7) кога е наполнет садот со отпадни батерии и акумулатори не го известува колективниот постапувач или самостојниот постапувач со цел да дојде и да ги преземе собраните отпадни батерии и акумулатори (член 28 став (3)) и

8) не постапува во согласност со членот 33 став (2) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 900 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 700 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на поседувачот и трговецот кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 59

Прекршочни санкции за крајниот корисник

(1) Глоба во износ од 1000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на крајниот корисник, како економски оператор, кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) ги остава или ги предава отпадните батерии и акумулатори на места означени за собирање и селектирање на комунален отпад од домаќинствата или на друг вид отпад (член 14);

2) не постапува со отпадните батерии и акумулатори во согласност со членот 15 став (1) од овој закон и

3) отпадните батерии и акумулатори што ги создава не ги остави на места определени за таа намена или не ги предава на правни или физички лица кои поседуваат дозволи за постапување со отпад (член 15 став (4)).

(2) Глоба во износ од 400 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на крајниот корисник како економски оператор кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 60

Прекршочни санкции за физички лица

(1) Глоба во износ од 60 евра во денарска противвредност на самото место ќе му се изрече на физичко лице кое не е економски оператор за дејствија за прекршок, доколку:

1) ги остава или ги предава отпадните батерии и акумулатори на места означени за собирање и селектирање на комунален отпад од домаќинствата или на друг вид отпад (член 14);

2) не ги чува одвоено, собира и остава одвоено отпадните батерии и акумулатори од комуналниот отпад и другите видови на отпад (член 15 став (1));

3) отпадните батерии и акумулатори што ги создава не ги остави на места определени за таа намена или не ги предава на правни или физички лица кои поседуваат дозволи за постапување со отпад (член 15 став (3));

4) не ги предава отпадните индустриски батерии и акумулатори на производителот од кој ги набавил или на колективниот постапувач за постапување со отпадни батерии и акумулатори (член 15 став (4)) и

5) не ги собира одвоено според видот во посебно означени садови (член 15 став (6)).

(2) За прекршоците од овој член државните инспектори за животна средина, овластените инспектори за животна средина, комуналните инспектори на општината, на општината во градот Скопје и на градот Скопје, глобата од ставот (1) на овој член ќе ја изречат со врачување на покана за наплата на глоба која сторителот е должен да ја плати во рок од осум дена.

(3) Министерот кој раководи со органот на државната управа надлежен за вршење на работите од областа на животната средина ја пропишува формата и содржината на поканата за наплата на глобата од ставот (2) на овој член.

Член 61

Прекршочни санкции за самостојниот постапувач

(1) Глоба во износ од 4.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не постапува во согласност со членот 21 став (2) од овој закон;

2) вршењето на работите не го доверил на трети лица (член 21 став (4));

3) нема обезбедено договори за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со производители согласно со членот 22 став (1) од овој закон;

4) не го известил стручниот орган за настанатите промени (член 22 став (4));

5) на производителите со кои има склучено договор за преземање на обврска за постапување со отпадни батерии и акумулатори не им издава потврда за ослободување од плаќањето на надоместокот од членот 39 на овој закон (член 22 став (8));

6) не ги обезбедил условите пропишани во членот 25 став (1) од овој закон;

7) во програмата нема обезбедено мерки за поседувачот или трговецот да не одбиваат да ги земаат назад бесплатно отпадните индустриски батерии и акумулатори од крајните корисници, без оглед на нивниот хемиски состав и потекло (член 25 став (3));

8) не презема активности за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од поседувачите и крајните корисници или од достапните собирни места во нивна близина, места на продажба, или други достапни места каде се создава овој вид на отпад доколку собирањето на отпадните батерии и акумулатори не го организирал заедно со системот за постапување со искористени возила (член 25 став (4));

9) не обезбеди мерки со кои прифаќањето на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од лични, некомерцијални возила, да не подлежи на никаков трошок за крајните корисници кога тие ги оставаат отпадните батерии или акумулатори ниту, пак, да им создава каква било обврска за купување нови батерии или акумулатори (член 25 став (5));

10) собирањето, третманот, рециклирањето и отстранувањето на отпадните батерии и акумулатори, не ги довери само на правни и физички лица кои поседуваат соодветни дозволи за постапување со отпад согласно со Законот за управување со отпад и/или Законот за животната средина (член 25 став (7));

11) собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори не го довери да го врши друго правно лице или физичко лице кое поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад (член 25 став (8));

12) нема обезбедено едно собирно место или центар на 1.000 еквивалент жители за отпадни преносни батерии и акумулатори (член 25 став (10));

13) нема обезбедено едно собирно место или центар на 5.000 еквивалент жители за отпадни автомобилски батерии и акумулатори (член 25 став (11));

14) не презел мерки со кои обезбедува третманот на собраните отпадни батерии и акумулатори да се врши согласно со членот 26 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

15) заедно со извештаите од членот 30 на овој закон, не достави и извештај за степенот на ефикасност на рециклирањето што се постигнува во секоја календарска година (член 26 став (5));

16) не постапува согласно со членот 26 став (11) од овој закон;

17) не обезбеди собирните места да бидат уредени на таков начин којшто ќе овозможи крајните корисници да ги оставаат отпадните батерии и акумулатори, како и не обезбеди редовно преземање на собраните отпадни батерии и акумулатори во рок од 48 часа од моментот на добивање известување од поседувачот или трговецот дека садовите за собирање на отпадни батерии и акумулатори се наполнети (член 27 став (1));

18) во својот систем не обезбеди поставување на постери или други информативни алатки со кои ќе ја информира јавноста и крајните корисници за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори (член 27 став (2));

19) не постапува во согласност со членот 27 став (3) од овој закон и

20) не постапува во согласност со членот 30 став (1) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во самостојниот постапувач со отпадни батерии и акумулатори за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач со отпадни батерии и акумулатори кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) точки 2, 3, 11 и 12 на овој член, надлежниот суд може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку шест месеци до најмногу пет години.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, надлежниот суд може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку една година до најмногу пет години.

Член 62

(1) Глоба во износ од 6.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не ги спроведе сите обврски кои согласно со овој закон се припишани како должност за колективниот постапувач и за производителот (член 23 став (4));

2) не ги достави извештаите во согласност од членот 30 на овој закон (член 23 став (5));

3) заедно со извештаите од членот 30 на овој закон, не достави и извештај за степенот на ефикасноста на рециклирањето што се постигнува во секоја календарска година од членот 26 став (3) на овој закон (член 26 став (5));

4) не постапува согласно со членот 26 став (9) од овој закон;

5) не постапува согласно со членот 26 став (11) од овој закон;

6) не обезбеди собирните места да бидат уредени на таков начин којшто ќе овозможи крајните корисници да ги оставаат отпадните батерии и акумулатори, како и да обезбеди редовно преземање на собраните отпадни батерии и акумулатори во рок од 48 часа од моментот на добивање известување од поседувачот или трговецот дека садовите за собирање на отпадни батерии и акумулатори се наполнети (член 27 став (1)) и

7) годишниот извештај од членот 30 став (1) на овој закон не го доставува за отпадните батерии и акумулатори кои што самиот ги пуштил на пазар за прв пат во Република Македонија (член 30 став (2)).

(2) Глоба во износ од 1.200 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 63

(1) Глоба во износ од 9.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач со отпадни батерии и акумулатори кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не ги исполни обврските утврдени во доброволните договори (член 37).

(2) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствието од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 1.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е физичко лице за прекршок за дејствието од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) на овој член, надлежниот суд може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку шест месеци до најмногу пет години.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, надлежниот суд може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку една година до најмногу пет години.

Член 64

(1) Глоба во износ од 15.000 до 25.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е правно лице за прекршок, доколку:

1) не достави годишен извештај согласно со членот 31 од овој закон;

2) не поседува дозвола согласно со членот 23 ставови (1) и (2) од овој закон и

3) достави извештаи со неточни податоци со цел да се утврди дека се постигнати целите од членот 35 на овој закон;

(2) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(3) Глоба во износ од 4.000 до 5.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на самостојниот постапувач кој е физичко лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

(4) На сторителот на прекршокот од ставот (1) на овој член, надлежниот суд може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку шест месеци до најмногу пет години.

(5) На одговорното лице во правното лице од ставот (2) и на физичкото лице од ставот (3) на овој член, надлежниот суд може да им изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку една година до најмногу пет години.

Член 65

Прекршочни санкции за колективниот постапувач

(1) Глоба во износ од 9.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на колективниот постапувач за прекршок, доколку:

1) не постапува во согласност со членот 21 став (2) од овој закон;

2) вршењето на работите не го доверил на трети лица (член 21 став (4));

3) нема обезбедено договори за преземање на обврски за постапување со отпадни батерии и акумулатори со производители согласно со членот 22 став (1) од овој закон;

4) не го известил стручниот орган за настанатите промени (член 22 став (4));

5) на производителите со кои има склучено договор за преземање на обврска за постапување со отпадни батерии и акумулатори не им издава потврда за ослободување од плаќањето на надоместокот од членот 39 на овој закон (член 22 став (8));

6) не ги обезбедил условите пропишани со членот 25 став (1) од овој закон;

7) во програмата нема обезбедено мерки за поседувачот или трговецот да не одбиваат да ги земаат назад бесплатно отпадните индустриски батерии и акумулатори од крајните корисници, без оглед на нивниот хемиски состав и потекло (член 25 став (3));

8) не презема активностите за собирање на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од поседувачите и крајните корисници или од достапните собирни места во нивна близина, места на продажба, или други достапни места каде што се создава овој вид на отпад, доколку собирањето на отпадните батерии и акумулатори не го организирал заедно со системот за постапување со искористени возила (член 25 став (4));

9) не обезбеди мерки со кои прифаќањето на отпадни автомобилски батерии и акумулатори од лични, некомерцијални возила, да не подлежи на никаков трошок за крајните корисници кога тие ги оставаат отпадните батерии или акумулатори ниту, пак, да им создава каква било обврска за купување нови батерии или акумулатори (член 25 став (5));

10) собирањето, третманот, рециклирањето и отстранувањето на отпадните батерии и акумулатори, не ги довери само на правни и физички лица кои поседуваат соодветни дозволи за постапување со отпад согласно со Законот за управување со отпад и/или Законот за животната средина (член 25 став (7));

11) собирањето на индустриските отпадни батерии и акумулатори не го довери да го врши друго правно лице или физичко лице кое поседува дозвола за собирање на опасен отпад согласно со Законот за управување со отпад (член 25 став (8));

12) нема обезбедено едно собирно место или центар на 1.000 еквивалент жители за отпадни преносни батерии и акумулатори (член 25 став (10));

13) нема обезбедено едно собирно место или центар на 5.000 еквивалент жители за отпадни автомобилски батерии и акумулатори (член 25 став (11));

14) не презел мерки со кои обезбедува третманот на собраните отпадни батерии и акумулатори да се врши согласно со членот 26 ставови (1), (2) и (3) од овој закон;

15) заедно со извештаите од членот 30 на овој закон, не достави и извештај за степенот на ефикасноста на рециклирањето што се постигнува во секоја календарска година (член 26 став (5));

16) не постапува согласно со членот 26 став (11) од овој закон;

17) не обезбеди собирните места да бидат уредени на таков начин којшто ќе овозможи крајните корисници да ги оставаат отпадните батерии и акумулатори, како и не обезбеди редовно преземање на собраните отпадни батерии и акумулатори во рок од 48 часа од моментот на добивање известување од поседувачот или трговецот дека садовите за собирање на отпадни батерии и акумулатори се наполнети (член 27 став (1));

18) во својот систем не обезбеди поставување на постери или други информативни алатки со кои ќе ја информира јавноста и крајните корисници за постапувањето со отпадните батерии и акумулатори (член 27 став (2));

19) не постапува во согласност со членот 27 став (3) од овој закон и

20) не постапува во согласност со членот 30 став (1) од овој закон.

(2) Глоба во износ од 1.500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во колективниот постапувач за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 66

(1) Глоба во износ од 20.000 до 35.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на колективниот постапувач за прекршок, доколку:

1) не достави годишен извештај согласно со членот 31 од овој закон;

2) не поседува дозвола согласно со членот 22 став (1) од овој закон;

3) достави извештаи со неточни податоци со цел да се утврди дека се постигнати целите од членот 35 на овој закон и

4) не ги исполни обврските утврдени во доброволните договори (член 37).

(2) Глоба во износ од 2.000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во колективниот постапувач за дејствијата од ставот (3) на овој член.

(3) На сторителот на прекршокот од ставот (1) на овој член, надлежниот суд може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на одделна дејност од која произлегува прекршокот во траење од најмалку шест месеци до најмногу пет години.

(4) На одговорното лице во колективниот постапувач од ставот (2) на овој член, надлежниот суд може да му изрече прекршочна санкција забрана за вршење на должноста од која произлегува сторувањето на прекршокот во траење од најмалку една година до најмногу пет години.

Член 67

Прекршочни санкции за правно лице кое не е економски оператор

(1) Глоба во износ од 2000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на правно лице кое не е економски оператор, доколку:

1) отстранува отпадни батерии и акумулатори на депонии (член 9 став (1));

2) согорува отпадни индустриски и автомобилски батерии и акумулатори (член 9 став (2));

3) отпадните батерии и акумулатори се оставаат или предаваат на места означени за собирање и селектирање на комунален отпад од домаќинствата или на друг вид отпад (член 14);

4) со отпадните батерии и акумулатори не постапува согласно со членот 15 став (2) од овој закон;

5) отпадните батерии или акумулатори не ги предаде на производителот од кој ги набавил или на колективниот постапувач за постапување со отпадни батерии и акумулатори од членот 22 на овој закон (член 15 став (4));

6) правното и физичкото лице кое за колективниот постапувач или за самостојниот постапувач врши собирање на отпадни батерии и акумулатори и не подготвува и доставува извештаи за количините на собраните отпадни батерии и акумулатори на посебен образец (член 31 став (1));

7) правното и физичкото лице кое за колективниот постапувач или за самостојниот постапувач врши преработка на отпадните батерии и акумулатори не да подготвува и доставува извештај за количините на преземени и преработени или рециклирани отпадни батерии и акумулатори на посебен образец (член 31 став (3)) и

8) правното и физичкото лице кое врши третман на отпадни батерии и акумулатори не подготвува и не доставува извештај за степенот на ефикасноста за рециклирањето на отпадните батерии и акумулатори кој се постигнува во секоја календарска година, како и за тоа дали е исполнета ефикасноста на рециклирање согласно со членот 26 на овој закон (член 31 став (4)).

(2) Глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице за дејствијата од ставот (1) на овој член.

Член 68

Постапка за порамнување и посредување

(1) За прекршоците утврдени во членовите 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 и 66 од овој закон, органите за инспекциски надзор од членот 43 на овој закон се должни на сторителот на прекршокот да му предложат постапка за порамнување пред да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка.

(2) За прекршоците утврдени во членовите 60, 61, 62, 63, 64 и 65 од овој закон, органите за инспекциски надзор од членот 43 на овој закон на сторителот на прекршокот ќе му предложат постапка за посредување пред да поднесат барање за поведување на прекршочна постапка.

(3) Во случаите во кои е постигната согласност за порамнувањето, глобата на сторителот може да биде намалена најмногу за една половина од максимум пропишаната глоба за прекршокот.

(4) Постапките за порамнување и посредување се водат согласно со одредбите од Законот за животната средина и Законот за прекршоците.

Член 69

Водење на прекршочната постапка

(1) За прекршоците утврдени во членовите 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 и 67 од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува Прекршочната комисија.

(2) Постапката пред прекршочната комисија се води согласно со одредбите на Законот за животната средина.

(3) За прекршоците утврдени во членовите 61, 62, 63, 64, 65 и 66 од овој закон прекршочна постапка води и прекршочна санкција изрекува надлежниот суд.

VIII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 70

Рокови за спроведување

(1) Постојните производители кои пуштаат на пазар или увезуваат како крајни корисници во Република Македонија батерии и акумулатори согласно со членот 12 од овој закон се должни да се регистрираат најдоцна до 31 декември 2011 година.

(2) Производителот евиденцијата од членот 30 став (6) на овој закон е должен да започне да ја води од 1 јануари 2011 година.

(3) Првото известување од членот 30 став (6) на овој закон за видот и количините на батериите и акумулаторите коишто производителот што ги пуштил на пазар и што го увезол во Република Македонија во текот на една година е должен да го достави најдоцна до 31 март 2012 година.

(4) Обврските за означување на батериите и акумулаторите од членот 10 на овој закон ќе се применуваат од 1 јануари 2012 година.

(5) Забраната за увоз на батерии и акумулатори од членот 13 на овој закон започнува да се применува од 1 јануари 2012 година.

(6) Обврската од членот 17 на овој закон за поставување на садови и обезбедување простор за оставање на отпадните батерии и акумулатори, како и за поставување на известувања за поседувачот и трговците во урбани средини ќе започне да се применува од 1 јануари 2015 година, односно за поседувачот и трговците во рурални средини од 1 јануари 2017 година.

(7) Обврските за постигнување на степен на ефикасноста на рециклирањето од членот 25 став (3) на овој закон ќе се постигне најдоцна до декември 2016 година.

(8) Програмата за управување со отпадни батерии и акумулатори од членот 36 на овој закон ќе се донесе најдоцна до 31 декември 2011 година.

(9) Првиот извештај од членот 38 став (3) на овој закон се објавува најдоцна до 30 мај 2013 година.

(10) Производителите согласно со обврските од членот 18 на овој закон должни се да се здружат преку основање на, и/или склучување на договор со колективен постапувач за постапување со отпадни батерии и акумулатори или да се регистрираат како самостојни постапувачи со отпад од батерии и акумулатори најдоцна до 31 декември 2011.

Член 71

Одложена примена

Одредбите од членот 38 став (7) на овој закон ќе започнат да се применуваат со денот на пристапување на Република Македонија во Европската унија.

Член 72

Донесување на поблиските прописи

Поблиските прописи за извршување на овој закон ќе се донесат најдоцна до 31 ноември 2011 година.

Член 73

Примена на надоместоците и постигнување на националните цели

(1) Надоместокот од членот 39 на овој закон ќе започне да се применува од 1 јануари 2012 година.

(2) За 2013 година ќе се смета дека се постигнати националните цели од членот 35 на овој закон, доколку се соберат преносни отпадни батерии и акумулатори во количина од 5 % од тежината на преносните батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот на територијата на Република Македонија од тековната година.

(3) За 2014 година ќе се смета дека се постигнати националните цели од членот 35 на овој закон, доколку се соберат отпадни батерии и акумулатори во количина од 12,5 % на батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот на територијата на Република Македонија од тековната година.

(4) За 2015 година ќе се смета дека се постигнати националните цели од членот 35 на овој закон, доколку се соберат отпадни батерии и акумулатори во количина од 20 % на батериите и акумулаторите што се пуштени на пазарот на територијата на Република Македонија.

Член 74

Престанување на важење

Со денот на започнување на примената на овој закон, престануваат да важат одредбите од членовите 6 став (1) точки 13 и 14, 70 и 130 став (1) точка 22 од Законот за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/2004, 71/2004, 107/2007, 102/2008 и 143/2008).

Член 75

Влегување во сила

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“, а ќе започне да се применува од 1 јануари 2011 година.

L I G J

PËR MENAXHIM ME BATERI DHE AKUMULATORË DHE BATERI DHE AKUMULATORË TË HEDHUR

I. DISPOZITA TË PËRGJITHSHME

Neni 1

Lënda e rregullimit

Me këtë ligj rregullohen kërkesat për mbrojtjen e mjedisit jetësor të cilat doemos duhet t'i plotësojnë bateritë dhe akumulatorët gjatë prodhimit të tyre dhe lëshimit në treg në Republikën e Maqedonisë dhe veprimi me bateritë dhe akumulatorët e hedhur, që i përfshin obligimet dhe përgjegjësitë e operatorëve ekonomikë dhe subjekteve tjera që marrin pjesë në procesin e prodhimit dhe lëshimit në treg të baterive dhe akumulatorëve, kufizimi i përdorimit të baterive dhe akumulatorëve që përmbajnë substanca të rrezikshme, rregullat për grumbullim, përpunim, riciklim dhe mënjanim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, si dhe kushtet tjera për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur, njoftimi dhe instrumentet ekonomike për arritjen e qëllimeve nacionale për grumbullimin dhe përpunimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur.

Neni 2

Zbatimi subsidiar i ligjeve tjera

(1) Për çështjet që lidhen me rregullat për menaxhim dhe veprim me hedhurina të rrezikshme, do të zbatohen dispozitat e Ligjit për menaxhim me hedhurina, nëse me këtë ligj nuk është rregulluar ndryshe.

(2) Për rregullimin e çështjeve lidhur me: qasjen në informatat të cilat kanë të bëjnë me mjedisin jetësor, pjesëmarrjen e publikut në marrjen e vendimeve, vlerësimin e ndikimit të strategjive të caktuara, planet dhe programet mbi mjedisin jetësor, vlerësimin e ndikimeve të projekteve të caktuara mbi mjedisin jetësor, zbatohen dispozitat e Ligjit për mjedisin jetësor, nëse me këtë ligj nuk është rregulluar ndryshe.

(3) Në procedurat e përcaktuara me këtë ligj zbatohet Ligji për procedurën e përgjithshme administrative, nëse me këtë ligj nuk është rregulluar ndryshe.

Neni 3

Qëllimet e ligjit

(1) Qëllimi kryesor i këtij ligji është zvogëlimi i nivelit më të vogël të mundshëm të ndikimit negativ të baterive dhe akumulatorëve dhe të baterive dhe akumulatorëve të hedhur mbi mjedisin jetësor, me çfarë kontribuohet për mbrojtjen, ruajtjen dhe avancimin e gjendjes në mjedisin jetësor.

(2) Qëllimi i veçantë i ligjit është mbrojtja e shëndetit të njeriut dhe të mjedisit jetësor nëpërmjet përmirësimit të karakteristikave ekologjike të baterive dhe akumulatorëve gjatë ciklit jetësor të përgjithshëm të tyre dhe ndalimi i përdorimit të substancave të rrezikshme dhe kufizimi i përmbajtjes së tyre në bateritë dhe akumulatorët në raste kur nuk ekzistojnë alternativa përkatëse.

(3) Duke pasur parasysh ndikimin e transportit mbi mjedisin jetësor, ky ligj ka për qëllim që të arrijë shkallë të lartë të grumbullimit të veçantë të baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe ta zvogëlojë në masën më të madhe të mundshme, mënjanimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur si pjesë të hedhurinave të komunaleve me qëllim të arrihet nivel i lartë i përpunimit të tyre.

(4) Krahas qëllimeve nga paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni, në pajtim me parimin e zhvillimit të qëndrueshëm me këtë ligj arrihen edhe qëllimet në vijim:

- zvogëlimi i sasisë së baterive dhe akumulatorëve të hedhur që mënjanohe në deponi,
- arritja e nivelit të lartë të grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- arritja e nivelit të lartë të riciklimit dhe të llojeve tjera të përpunimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- sigurimi i kushteve për themelimin e sistemit për veprim (kthim, grumbullim, përpunim dhe riciklim) të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- sigurimi i kushteve për themelimin dhe zhvillimin e tregut për përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe
- sigurimi i pozitës së barabartë në treg ndërmjet personave fizikë dhe juridikë të vendit dhe të huaj, si dhe të shmangen dhe mënjanohe barrierat tregtare që mund ta prishin tregun.

Neni 4

Zbatimi i ligjit

(1) Dispozitat e këtij ligji zbatohen për bateritë dhe akumulatorët, pa dallim të formës së tyre, vëllimit, peshës, materialit prej të cilit janë përbërë ose dedikimit për shfrytëzim.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, dispozitat e këtij ligji nuk zbatohen për bateritë dhe akumulatorët që shfrytëzohen në:

- pajisjen e cila është e dedikuar për shfrytëzim në mbrojtje, armë, municion dhe material luftarak, me përjashtim të prodhimeve të cilat nuk janë të dedikuara për qëllime luftarake konkrete dhe

- pajisje të dedikuara për dërgim në kozmos.

(3) Në veprimin me bateritë dhe akumulatorët dhe bateritë dhe akumulatorët e hedhur krahas dispozitave të këtij ligji, në mënyrë përkatëse do të zbatohen edhe dispozitat e rregullave që e rregullojnë menaxhimin me automjetet e përdorura dhe hedhurinat nga pajisjet elektrike dhe elektronike.

(4) Të gjitha masat, standardet dhe qëllimet e përcaktuara me këtë ligj, zbatohen si kërkesa minimale që duhet të plotësohen gjatë menaxhimit me bateri dhe akumulatorë.

(5) Nëse me ligj tjetër janë përcaktuar masa dhe standarde më të rrepta të mjedisit jetësor, gjatë menaxhimit me bateri dhe akumulatorë zbatohen masat dhe standardet më të rrepta me qëllim të mbrojtjes së mjedisit jetësor dhe arrijtes së qëllimeve të mjedisit jetësor.

Neni 5

Definicionet

Shprehje të veçanta të përdorura në këtë ligj e kanë kuptimin në vijim:

1. "Bateri ose akumulator" është çdo burim i energjisë elektrike të krijuar me shndërrimin e drejtpërdrejtë të energjisë kimike, i cili përmban një ose më shumë qeli primare të baterisë (të cilat nuk mund të mbushen sërish), ose përmban një ose më shumë qeli sekondare të baterisë (të cilat mund të mbushen përsëri);

2. "Paketim i baterive" është çdo komplet i baterive ose akumulatorëve që janë të lidhur ndërmjet veti dhe/ose të mbyllur në formë të kapsollës me mbështjellës të jashtëm duke krijuar një njësi të plotë që nuk është dedikuar për ndarje ose për hapje nga ana e shfrytëzuesit të fundit;

3. "Bateri ose akumulator të bartshëm" është çdo bateri, bateri në formë të pullës, paketim i baterive ose akumulatorëve që:

- a) janë të vulosur;
- b) mund të mbahen në dorë dhe
- v) nuk janë bateri industriale, as akumulatorë industrialë, e as bateri ose akumulatorë të automobilave;

4. "Bateri në formë të pullës" është çdo bateri e bartshme e vogël në formë rrethi ose akumulator, diametri i së cilës është më i madh se lartësia e saj dhe e cila përdoret për dedikime të veçanta si p.sh., për aparate për dëgjim, orë dore, pajisje e vogël e bartshme dhe për energji rezervë;

5. "Bateri ose akumulator të automjetit" është çdo bateri ose akumulator që shfrytëzohet si pajisje për startim dhe ndriçim të automjetit;

6. "Bateri industriale ose akumulator industrial" është çdo bateri ose akumulator i dedikuar ekskluzivisht për shfrytëzim industrial ose profesional, ose shfrytëzohet në çfarëdo lloj të automjetit elektrik;

7. "Bateri ose akumulator i hedhur" është çdo bateri ose akumulator që janë përfshirë dhe konsiderohen si hedhurina me definicionin për hedhurina në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina;

8. "Riciklim" është çdo përpunim i sërishëm i baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe materialeve të tyre në procesin e prodhimit të dedikuar për qëllimin e njëjtë ose për qëllim tjetër, duke e përjashtuar përpunimin energjetik.

9. "Mënjanim" është çdo operacion që mund të zbatohet në pajtim me dispozitat e Ligjit për menaxhim me hedhurina;

10. "Përpunim" është çfarëdo aktiviteti i cili kryhet mbi bateritë ose akumulatorët e hedhur pas dorëzimit të tyre në stabilimentin për klasifikim, përgatitje për riciklim ose përgatitje për mënjanim;

11. "Pajisje" është cilado pajisje elektrike ose elektronike, e cila tërësisht ose pjesërisht mbushet me bateri ose akumulatorë, ose e cila është konstruktuar në mënyrë që të mund të mbushet;

12. "Operator ekonomik" është personi juridik ose fizik i cili që gjatë kryerjes së veprimtarisë së tij gjatë menaxhimit me bateri dhe akumulatorë mund të jetë prodhues, tregtar, posedues, grumbullues ose person juridik ose fizik i cili kryen riciklim ose përpunim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur.

Operatorët ekonomikë të lidhur me menaxhimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, janë:

a) "prodhues" është personi juridik ose fizik që për herë të parë në Republikën e Maqedonisë lëshon në treg bateri ose akumulatorë, duke përfshirë edhe të tillë që janë të instaluar në pajisje ose në automjete, si veprimtari të vet, pa marrë parasysh teknikën e shitjes e cila shfrytëzohet, duke përfshirë edhe shitjen me komunikim nga largësia (nëpërmjet telefonit, letrës standarde, e-mailit, teleshopingut, broshurës, katalogut, etj.), si prodhues konsiderohet edhe personi fizik ose juridik i cili importon bateri dhe akumulatorë për nevojë të vet pa ndërmjetësues;

b) "tregtar" është personi juridik ose fizik i cili siguron furnizim me bateri dhe akumulatorë për shfrytëzuesin e fundit, si veprimtari të vet;

v) "posedues" është personi juridik ose fizik i cili me kryerjen e veprimtarisë së vet vazhdimisht ose përkohësisht krijon dhe/ose posedon bateri dhe akumulatorë të hedhur (si p.sh. tregtar, servise, servise për automjete, punëtori mekanike, servise të pajisjes elektrike dhe elektrike dhe të ngjashme). Si posedues sipas këtij ligji, nuk konsiderohen qytetarët ose ekonomitë familjare;

g) "shfrytëzues i fundit" është konsumatori i cili si person juridik ose fizik, për përdorim ose shfrytëzim të fundit të prodhimit tjetër, gjatë kryerjes së veprimtarisë së vet, shfrytëzon bateri dhe akumulatorë dhe në këtë mënyrë pas harxhimit të tyre krijon bateri dhe akumulatorë të hedhur në lokalet e veta dhe/ose në aparatet që ai i posedon. Si shfrytëzues i fundit do të konsiderohet poseduesi ose tregtari i cili për shkak të nevojave të veta ka importuar bateri dhe akumulatorë pa ndërmjetësues;

d) "prodhues i vogël" është personi fizik ose juridik i cili lëshon në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë në sasi jo më të mëdha se sa ato të përcaktuara në nenin 20 të këtij ligji;

gj) "veprues kolektiv me bateri dhe akumulatorë të hedhur" është personi juridik i cili ka marrë leje për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur në pajtim me nenin 22 të këtij ligji dhe

e) "veprues i pavarur me bateri dhe akumulatorë të hedhur është personi juridik ose fizik i cili ka marrë leje për veprim të pavarur me bateri dhe akumulatorë të hedhur në pajtim me nenin 23 të këtij ligji;

13. "Lëshimi në treg" është furnizimi ose vënia në disponim e baterive dhe akumulatorëve, qoftë me pagesë ose pa pagesë, personit të tretë, duke përfshirë edhe importin e baterive dhe akumulatorëve;

14. "Vegël elektrike pa tela" është çdo aparat manual, i cili mbushet nga bateri ose akumulatori dhe dedikohet për mirëmbajtje, për aktivitete ndërtimore ose kopshtare;

15. "Qëllim nacional për grumbullim" është, në vitin e caktuar kalendarik, përqindja e cila fitohet me ndarjen e peshës së baterive dhe akumulatorëve të bartshëm të hedhur, të grumbulluar në pajtim me këtë ligj ose me dispozitat e ndonjë ligji tjetër që kanë të bëjnë me grumbullimin e pajisjes elektrike dhe elektronike në këtë vit kalendarik, me peshën mesatare të baterive dhe akumulatorëve të bartshëm, që prodhuesi në mënyrë të drejtpërdrejtë ua shet shfrytëzuesve të fundit ose ua dërgon personave të tretë, me qëllim që ata t'ua shesin shfrytëzuesve të fundit gjatë atij viti kalendarik dhe dy viteve kalendarike paraqake;

16. "Vendgrumbullim" është vendi në objekt, lokal ose vend të hapur ku është vendosur enë përkatëse për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur me qëllim që të njëjtit të merren për grumbullim, selektim, përpunim ose riciklim;

17. "Menaxhimi me bateritë dhe akumulatorët e hedhur" është përmblendje e aktiviteteve, masave dhe vendimeve të dedikuara për arritjen e qëllimeve nacionale për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, e janë të marrë në pajtim me këtë ligj dhe me rregullat që e rregullojnë menaxhimin dhe veprimin me hedhurinat;

18. "Marrëveshje vullnetare" është marrëveshja formale e cila ka klauzola zbatuese e lidhur ndërmjet organeve të pushtetit qendror dhe lokal nga njëra anë dhe organizatave të cilat përfaqësojnë interesa të caktuara të operatorëve ekonomikë, grupeve të operatorëve ekonomikë dhe operatorëve ekonomikë individualë nga ana tjetër, me qëllim që të arrihen qëllimet e këtij ligji të përcaktuara në nenin 3 dhe qëllimet nacionale nga neni 35 të këtij ligji, i cili është i hapur për qasje të të gjithë personave juridikë dhe fizikë që dëshirojnë t'i plotësojnë kushtet e përcaktuara në marrëveshje. Marrëveshja vullnetare është e kapshme për publikun në pajtim me këtë ose ligj tjetër;

19. "Organi për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor" është Drejtoria e Mjedisit Jetësor, organ në përbërje të Ministrisë së Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor;

20. "Sisteme për raste urgjente" janë sisteme që shfrytëzohen në rast kur ka nevojë për mbushje rezervë me burim të energjisë në spitale, aeroporte, trena ose aeroplanë, në sistemet për alarmim duke përfshirë edhe ndriçimin, si dhe në raste tjera ku për kryerjen e veprimtarisë është e domosdoshme mbushja e vazhdueshme me energji (p.sh. terminale për arkëtim, karroca invalidore, dyer elektrike e të ngjashme) dhe

21) "Person tjetër juridik i pavarur" është personi juridik i regjistruar për kryerjen e shërbimeve profesionale, teknike dhe konsultuese nga sfera e ekonomisë dhe mjedisit jetësor.

Neni 6 Parimet

(1) Në pajtim me qëllimet për mbrojtje afatgjatë dhe shfrytëzim të qëndrueshëm të resurseve natyrore dhe mbrojtjes dhe avancimit të mediumeve dhe sferave të mjedisit jetësor, menaxhimi me bateritë dhe akumulatorët bazohet në parimet në vijim:

1) parimi i përgjegjësisë së prodhuesit sipas të cilit prodhuesi është përgjegjës për ndërmarrjen e masave për menaxhim me bateritë dhe akumulatorët me qëllim që të eliminohet dhe/ose zvogëlohet deri në masën e fundit të mundshme, ndikimi negativ mbi mediumet dhe sferat e mjedisit jetësor, që ndodh si rezultat i baterive dhe akumulatorëve të hedhur i krijuar nga veprimtaria e vet, duke përfshirë edhe krijimin e kushteve për realizim të shkallës së lartë të grumbullimit të tyre nga shfrytëzuesit e fundit dhe përpunimi i tyre dhe

2) parimi i vlerësimit të ciklit jetësor të prodhimit sipas të cilit prodhuesi i baterive dhe akumulatorëve është i obliguar të kryejë vlerësim të ciklit jetësor të baterisë dhe akumulatorit në mënyrë që të mundësohet rritja e realizimeve ekologjike të baterisë dhe akumulatorit, përjashtim ose zvogëlim të pranishëm së substancave të rrezikshme në bateritë dhe akumulatorët në pajtim me arritjet shkencore dhe teknike dhe t'i dizajnojnë në mënyrë që të kontribuojë për zvogëlimin e hedhurinave që krijohen nga bateritë dhe akumulatorët e hedhur me qëllim të parandalimit të ndikimeve negative mbi mediumet dhe sferat e mjedisit jetësor.

(2) Në menaxhimin me bateri dhe akumulatorë, krahas parimeve të përcaktuara në paragrafin (1) të këtij neni, në mënyrë përkatëse zbatohen edhe parimet e përcaktuara në Ligjin për mjedisin jetësor dhe Ligjin për menaxhim me hedhurina.

II. KËRKESAT PËR MBROJTJEN E MJEDISIT JETËSOR

Neni 7

Kërkesat për lehtësimin e mënjanimin

(1) Prodhuesit janë të obliguar që t'i dizajnojnë pajisjet në mënyrë që do të mundësojë që shfrytëzuesi i fundit lehtësisht t'i mënjanojë bateritë dhe akumulatorët e hedhur.

(2) Me pajisjet në të cilat janë instaluar bateritë dhe akumulatorët prodhuesit janë të obliguar të paraqesin udhëzim i cili e tregon mënyrën e sigurt të mënjanimin të baterive dhe akumulatorëve dhe, nëse është e nevojshme, e informojnë shfrytëzuesin e fundit për llojin e baterive dhe akumulatorëve të instaluar.

(3) Prodhuesit nuk janë të obliguar ta paraqesin udhëzimin nga paragrafi (2) i këtij neni në rast kur për shkakë sigurie, operative ose mjekësore ose për sigurimin e të dhënave të tërësishme, është e domosdoshme mbushja e vazhdueshme me energji dhe lidhja e vazhdueshme e pajisjes me baterinë ose akumulatorin.

Neni 8

Ndalime për praninë e materialeve të rënda

(1) Ndalohet lëshimi në tregun e Republikës së Maqedonisë i:

a) të gjitha baterive ose akumulatorëve, pa marrë parasysh nëse janë të instaluar në pajisje, që përmbajnë 0,0005% zhivë sipas peshës dhe

b) bateri ose akumulatorë të bartshëm, duke i përfshirë edhe ato që janë të instaluar në pajisjet, që përmbajnë më shumë se 0,002% kadmium sipas peshës.

(2) Me përjashtim të paragrafit (1) të këtij neni, bateritë në formë të pullës mund të përmbajnë zhivë jo më shumë se 2% sipas peshës.

(3) Ndalimi nga paragrafi (1) të këtij neni nuk zbatohet për bateritë dhe akumulatorët e bartshëm të dedikuar për përdorim në:

a) sisteme për raste urgjente dhe sisteme për alarmim, duke përfshirë edhe ndriçimin në raste urgjente;

b) pajisje mjekësore ose

v) vegla elektrike pa tela.

Neni 9

Deponimi dhe djegia

(1) Ndalohet mënjanimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve dhe industriale.

(2) Ndalohet djegia e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve dhe industriale.

(3) Mbeturinat nga cilatdo bateri dhe akumulatorë që kanë kaluar nëpër operacionet e përpunimit ose riciklimit në pajtim me këtë ligj dhe operacionet për përpunim dhe riciklim të përcaktuara në Ligjin për menaxhim me hedhurina mund të mënjanohen në plehërishta ose të mënjanohen me anë të procedurës së djegies.

III. OBLIGIMET E PRODHUESVE

Neni 10

Shënimi

(1) Prodhuesi obligohet që të gjitha bateritë dhe akumulatorët, si dhe paketimet e baterive të cilat i lëshon në tregun e Republikës së Maqedonisë t'i shënojë në mënyrë përkatëse me simbol të posaçëm për grumbullim të veçantë të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, si dhe ta shënojë kapacitetin e tyre.

(2) Prodhuesi obligohet që bateritë, akumulatorët dhe bateritë në formë të pullës, që përmbajnë më shumë se 0,0005% zhivë, më shumë se 0,002% kadmium ose më shumë se 0,004% plumb, t'i shënojë edhe me simbolin kimik për metalin përkatës; Hg, Cd ose Pb.

(3) Prodhuesi obligohet që shenjat nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni të jenë të dukshme qartësisht, të lexueshme dhe të paraqitura në mënyrë të pashlyeshme.

(4) Mënyrën e shënimit të baterive dhe akumulatorëve dhe i paketimeve të baterive, si dhe formën dhe përmbajtjen e simboleve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e ekonomisë.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e ekonomisë, në bazë të kërkesës së veçantë nga prodhuesi, mund të miratojë përjashtime nga shënimi i baterive dhe akumulatorëve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, nëse nuk është e mundur për shkakë teknike të shtypet në to, ose në rast kur bateritë dhe akumulatorët lëshohen në treg për dedikim të vetëm mënjanimi i të cilave u nënshtrohet rregullave të veçanta për mënjanim lidhur me dedikimin.

(6) Kur kjo është e nevojshme për barazimin e kushteve për lëshim në treg të baterive dhe akumulatorëve, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor pas konsultimit me prodhuesit, mund të përcaktojë edhe mënyra të veçanta për shënimin e kapacitetit të baterive dhe akumulatorëve dhe metodologjitë për përcaktimin e kapacitetit.

Neni 11

Lëshimi në treg

(1) Bateria ose akumulatori mund të lëshohet në treg me kusht që t'i plotësojë kërkesat themelore të përcaktuara në këtë ligj, që kanë të bëjnë me përbërjen e baterive dhe akumulatorëve, mënyrën e shënimit të tyre dhe sistemet e themeluara për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur, duke përfshirë edhe volitshmërinë për përpunimin, përkatësisht riciklimin e tyre.

(2) Nuk mund të ndalohet lëshimi në tregun e Republikës së Maqedonisë i baterive dhe i akumulatorëve, nëse i plotësojnë kushtet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor nëpërmjet organit administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor (në tekstin e mëtejme: organi profesional) dhe Inspektorati Shtetëror i Tregut, është i obliguar që t'i ndërmarrë të gjitha masat e nevojshme me qëllim që të sigurojë që bateritë dhe akumulatorët që nuk i plotësojnë kërkesat e përcaktuara në këtë ligj të mos lëshohen në tregun e Republikës së Maqedonisë ose të tërhiqen nga tregu.

Neni 12

Regjistrimi i prodhuesve

(1) Prodhuesit që për herë të parë lëshojnë në treg ose importojnë si shfrytëzues të fundit bateri dhe akumulatorë në Republikën e Maqedonisë, janë të obliguar të regjistrohen për këtë në organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve profesionale nga sfera e mjedisit jetësor (në tekstin e mëtejme: organi profesional).

(2) Regjistrimi kryhet me parashkrimin e kërkesës për regjistrim, nga ana e prodhuesit të organi profesional në formë elektronike ose të shkruar, e cila i përmban të dhënat në vijim:

1) emrin e prodhuesit dhe markat tregtare (nëse i posedon) që prodhuesi i shfrytëzon gjatë kryerjes së veprimtarisë së vet;

2) adresën e prodhuesit: numrin postar dhe selinë, rrugën dhe numrin, ueb adresën, numrin e telefonit, si dhe personin për kontakt, numrin e faksit dhe postën elektronike, nëse ekziston;

3) emrin dhe shenjën e llojit të baterive dhe akumulatorëve që i lëshon në treg: bateri dhe akumulatorë të bartshëm, bateri dhe akumulatorë industrialë ose bateri dhe akumulatorë për automjete me dëshmi për përmbajtjen e substancave nga neni 10 paragrafi (2) i këtij ligji;

4) informatat për mënyrën me të cilën prodhuesi i plotëson ose do t'i plotësojë obligimet që dalin nga ky ligj (veprim individual ose kolektiv) me përshkrim të sistemit;

5) numrin unik të subjektit afarist dhe numrin tatimor;

6) regjistrimin e prodhuesit;

7) deklaratën në të cilën thekson se informatat e paraqitura për regjistrim janë të vërteta dhe

8) llojin e prodhimeve në të cilat janë instaluar bateritë dhe akumulatorët.

(3) Në bazë të kërkesës nga paragrafi (1) i këtij neni, organi profesional është i obliguar që në afat prej shtatë ditësh nga parashtrimi i kërkesës, prodhuesit t'i parashtrorë vërtetim për regjistrim në regjistrin nga paragrafi (4) i këtij neni dhe numrin e regjistrimit për lëshim në treg në Republikën e Maqedonisë të baterive dhe akumulatorëve (në tekstin e mëtejshëm: numri i regjistrimit).

(4) Organi profesional mban regjistër të prodhuesve të cilët lëshojnë në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë.

(5) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor i përcakton formën, përmbajtjen dhe mënyrën e parashtrimit të kërkesës për regjistrim nga paragrafi (2) i këtij neni, mënyrën e themelimit të numrit të regjistrimit, si dhe formën, përmbajtjen dhe mënyrën e mbajtjes së regjistrimit të prodhuesve të cilët lëshojnë në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë nga paragrafi (4) të këtij neni.

(6) Organi profesional është i obliguar që një kopje nga vërtetimi për regjistrim të prodhuesit nga paragrafi (3) i këtij neni, të dorëzojë edhe deri te organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e doganës (në tekstin e mëtejshëm: organi i doganës).

(7) Në rast të ndryshimit të të dhënave të parashtruara gjatë regjistrimit nga paragrafi (2) i këtij neni, prodhuesi është i obliguar që në afat prej 30 ditësh nga dita e shkaktimit të ndryshimit, të parashtrorë kërkesë për ndryshimin e regjistrimit në pajtim me paragrafin (2) të këtij neni. Në kërkesë parashtrohen informata vetëm për ato të dhëna të cilat janë ndryshuar.

(8) Në rast kur prodhuesi do të pushojë ta kryejë veprimtarinë lëshim në treg në Republikën e Maqedonisë i baterive dhe akumulatorëve është i obliguar që në afat prej 30 ditësh nga dita e ndërprerjes, të parashtrorë kërkesë për shlyerjen nga regjistri nga paragrafi (4) i këtij neni te organi profesional. Shlyerja nga regjistri i prodhuesit kryhet edhe me propozim të inspektorit, nëse konstatohet se nuk i plotëson kërkesat e këtij ligji.

(9) Organi profesional është i obliguar që në afat prej 8 ditësh nga dita e parashtrimit të kërkesës nga paragrafi (8) i këtij neni t'i parashtrorë prodhuesit vërtetim për shlyerjen nga regjistri nga paragrafi (4) i këtij neni.

(10) Organi profesional është i obliguar që një kopje nga shlyerja nga regjistri i prodhimeve të parashtrorë edhe te organi i doganës.

(11) Organi profesional është i obliguar që në ueb faqen e tij ta publikojë dhe rregullisht ta azhurnojë regjistrin nga paragrafi (4) i këtij neni.

Neni 13

Ndalimi për import të baterive dhe akumulatorëve

Organi i doganës nuk do të lejojë import të baterive dhe akumulatorëve pa e parashtruar prodhuesi vërtetimin për regjistrim dhe numrin e regjistrimit nga neni 12 paragrafi (3) i këtij ligji.

IV. VEPRIMI ME BATERITË DHE AKUMULATORËT E HEDHUR

Neni 14

Ndalimet për lënie

Ndalohet që bateritë dhe akumulatorët e hedhur të lihen ose të dorëzohen në vende të shënuara për grumbullim dhe seleksionim të hedhurinave komunale nga amvisëritë ose lloj tjetër të hedhurinave.

Neni 15

Obligimet e shfrytëzuesve të fundit

(1) Secili është i obliguar që bateritë dhe akumulatorët e hedhur t'i ruajë, grumbullojë dhe t'i le të ndarë nga hedhurinat e komunalieve dhe llojet tjera të hedhurinave.

(2) Shfrytëzuesit e fundit janë të obliguar që bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm që i krijojnë t'i lënë në vende të caktuara për atë qëllim, ose t'ua dorëzojnë personave juridikë ose fizikë që posedojnë licenca për veprim me hedhurina, në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina.

(3) Shfrytëzuesi i fundit është i obliguar që bateritë dhe akumulatorët e hedhur të automjeteve që i krijojnë, t'ia dorëzojë shitësit nga i cili i ka blerë, ose poseduesit i cili ka kryer shërbim servisor për shfrytëzuesin e fundit ose t'ua dorëzojë personave fizikë ose juridikë që posedojnë leje për veprim me hedhurina, në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina.

(4) Shfrytëzuesi i fundit është i obliguar që bateritë dhe akumulatorët e hedhur industrialë, t'ia dorëzojë prodhuesit nga i cili i ka blerë ose personave juridikë ose fizikë që posedojnë leje për veprim me hedhurina, në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina, me të cilin prodhuesi ka lidhur marrëveshje për grumbullim dhe veprim.

(5) Bateritë dhe akumulatorët e hedhur grumbullohen ndaras sipas llojit, në mënyrën e cila do ta lehtësojë trajtimin dhe/ose riciklimin e tyre të mëtejshëm.

(6) Bateritë dhe akumulatorët të bartshëm lihen dhe grumbullohen të ndarë nga llojet tjera të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në enë të shënuara të veçanta për grumbullim.

Neni 16

Obligime për pranim dhe kthim

(1) Asnjë posedues dhe tregtar nuk guxon ta refuzojë dorëzimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm nga ana e shfrytëzuesit të fundit, e as të kërkojë kompensim për këtë blerjen e baterive dhe/ose akumulatorëve të rinj ose të arkëtojë kompensim për kthimin.

(2) Prodhuesi i baterive dhe akumulatorëve të automjeteve dhe industrialë, si dhe persona të tretë që punojnë në emër të tij, duke përfshirë edhe poseduesin i cili punon me bateri dhe akumulatorë të automjeteve dhe industrialë të prodhuesit, është i obliguar që falas t'i marrë prapa bateritë dhe akumulatorët e automjeteve dhe industrialë nga shfrytëzuesit e fundit, pa marrë parasysh përbërjen e tyre kimike ose origjinën.

(3) Me përjashtim të paragrafit (2) të këtij neni mund të përcaktohet mënyrë tjetër e kthimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve dhe industrialë, vetëm nëse mënyra e tillë është përcaktuar në marrëveshjen për shitblerje, e lidhur ndërmjet prodhuesit, poseduesit dhe/ose tregtarit me shfrytëzuesin e fundit, dhe nëse nuk është në kundërshtim me dispozitat e këtij ligji.

Neni 17

Obligimet e poseduesit dhe tregtarit

(1) Poseduesi është i obliguar të vendosë enë përkatëse, në vende për grumbullim në lokalit e vet afarist ose në afërsi, për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm që ai i ka shfrytëzuar gjatë kryerjes së veprimtarisë së vet, ose i kanë shfrytëzuar klientët e tij që për shkak të veprimtarisë të cilën e kryen poseduesi i mënjanon bateritë dhe akumulatorët e hedhur, përkatësisht të sigurojë hapësirë për lënien e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve dhe industrialë.

(2) Tregtari është i obliguar që të vendosë enë përkatëse në vende për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm në hapësirën e tij të shitjes, që sipas madhësisë dhe vëllimit u përgjigjen sasive mesatare të baterive dhe akumulatorëve që i shet në nivel vjetor.

(3) Tregtari është i obliguar që t'i marrë bateritë dhe akumulatorët e hedhur që i ka në programin e vet të shitjes pa kompensim ose obligim për blerje nga shfrytëzuesi i fundit, pa marrë parasysh se kush është prodhuesi i tyre, duke i përfshirë edhe bateritë dhe akumulatorët e hedhur që janë pjesë përbërëse e pajisjeve që shiten apo servisohen.

(4) Poseduesi dhe tregtari janë të obliguar që në vend të dukshëm të vendosin njoftim në të cilin do të theksohen informata për shfrytëzuesin e fundit për mënyrën e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në vendet për grumbullim në kuadër të lokalit të vet afarist.

(5) Poseduesi dhe tregtari janë të obliguar që bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar t'ia dorëzojnë prodhuesit ose personit të autorizuar nga ai për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur sipas këtij ligji.

(6) Për vendet për grumbullim, si dhe për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm të grumbulluar në kuadër të lokalit të vet, poseduesi dhe tregtari nuk duhet të posedojnë leje për grumbullim të hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina.

(7) Me bateritë dhe akumulatorët e automjeteve dhe industrialë të grumbulluar poseduesi duhet të veprojë në pajtim me rregullat për veprim me hedhurina të rrezikshme të përcaktuara me Ligjin për menaxhim me hedhurina.

(8) Tregtari i cili bën shitjen e baterive dhe akumulatorëve duke përfshirë edhe bateritë dhe akumulatorët që janë të instaluar në pajisjen elektrike dhe elektronike është i obliguar që

- bateritë dhe akumulatorët që i shet të sigurojë: që bateritë dhe akumulatorët të kenë shenjë në pajtim me nenin 10 të këtij ligji,

- se ato janë të importuara nga ana e prodhuesit i cili ka vërtetim për numër të regjistrimit në pajtim me nenin 12 të këtij ligji;

- deklarata me shkrim nga personi juridik nga i cili e blen mallin se ka marrëveshje të lidhur me vepruesin kolektiv nga neni 22 i këtij ligji ose se ky person juridik është veprues i pavarur nga neni 23 i këtij ligji ose

- deklarata me shkrim se bateritë dhe akumulatorët burojnë nga personi juridik i cili është prodhues i vogël në pajtim me nenin 20 të këtij ligji.

Neni 18

Obligimet e prodhuesit

(1) Prodhuesi i baterive dhe akumulatorëve është i obliguar që në llogari të vet, në mënyrë të pavarur ose nëpërmjet vepruesit kolektiv me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga neni 22 i këtij ligji të sigurojë grumbullim, përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga shfrytëzuesi i fundit pa marrë parasysh përbërjen kimike, origjinën ose datën kur për herë të parë janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë.

(2) Obligimin nga paragrafi (1) i këtij neni, prodhuesi është i obliguar ta realizojë nëpërmjet grumbullimit, përpunimit dhe/ose riciklimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të cilët për herë të parë i lëshon në treg në Republikën e Maqedonisë me:

- marrjen e rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga vendet për grumbullim,

- përmbyshjen e qëllimeve nacionale për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm nga neni 35 i këtij ligji, përkatësisht plotësimin e sasive për grumbullim të përcaktuara në pajtim me nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji, për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të automjeteve dhe industrialë dhe

- sigurimin e trajtimit të tyre dhe riciklimit me qëllim të plotësimit të shkallës së efikasitetit të riciklimit nga neni 26 paragrafi (3) i këtij ligji.

(3) Prodhuesi, i cili njëkohësisht është shfrytëzues i fundit, është i obliguar që me shpenzimet e veta të sigurojë plotësimin e obligimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, nëpërmjet grumbullimit, trajtimit dhe riciklimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të cilat i ka prodhuar ose importuar në Republikën e Maqedonisë.

(4) Obligimet nga paragrafi (1) i këtij neni nuk zbatohen për bateritë dhe akumulatorët që eksportohen.

(5) Prodhuesi është i obliguar që në llogari të vet, ta informojë publikun për:

- ndikimet e mundshme mbi mjedisin jetësor dhe shëndetin e njeriut nga substancat që shfrytëzohen në bateri dhe akumulatorë,

- nevojën që të mos bëhet dorëzimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur në hedhurinat e komunalieve dhe të grumbullohen ndaras me qëllim që të mundësohet përpunimi dhe riciklimi i tyre,

- programet për grumbullim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të cilat ekzistojnë,

- kontributin e qytetarëve në riciklimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe

- domethënien e simbolit nga neni 10 i këtij ligji me të cilin janë shënuar bateritë dhe akumulatorët dhe simbolet për elementet kimike: Hg, Cd, dhe Pb.

(6) Prodhuesi është i obliguar që në llogari të vet, ta informojë publikun edhe për realizimin e fushatave për informim publik për grumbullim, trajtim dhe për riciklim të të gjitha baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm.

(7) Shpenzimet për grumbullim, trajtim dhe riciklim të cilat i bart prodhuesi nga paragrafi (1) i këtij neni nuk guxon t'i paraqesë ndaras gjatë shitjes së baterive dhe akumulatorëve.

(8) Shpenzimet për grumbullim, trajtim dhe riciklim të cilat i bart prodhuesi nga paragrafi (1) i këtij neni nuk guxojnë të dyfishohen lidhur me shpenzimet e njëjta që bëhen gjatë veprimit me automjetet e përdorura dhe pajisjet elektronike dhe elektrike të hedhura.

(9) Obligimi nga paragrafi (1) i këtij neni nuk ka të bëjë me prodhuesit e vegjël nga neni 20 i këtij ligji.

Neni 19

Obligimi për grumbullim

(1) Për realizimin e obligimeve nga neni 18 i këtij ligji, prodhuesi është i obliguar që me shpenzimet e veta të sigurojë grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga enët e poseduesit dhe tregtarit në afat prej 48 orësh nga momenti kur poseduesi ose tregtari ka kërkuar t'i dorëzojë bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar.

(2) Për përbushjen e obligimit nga paragrafi (1) i këtij neni, prodhuesi është i obliguar që me shpenzimet e veta për poseduesin ose tregtarin të sigurojë enë përkatëse për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, që do të vendosen në pajtim me nenin 18 të këtij ligji, në vendet për grumbullim në lokalet e poseduesit ose tregtarit në të cilat prodhuesi u shet bateri dhe akumulatorë.

(3) Obligimin nga paragrafi (2) i këtij neni, prodhuesi mund ta realizojë në mënyrë të pavarur, nëse posedon leje nga neni 22 i këtij ligji, me ose pa ndërmmjetësim të personave të tretë, që posedojnë leje për grumbullim të hedhurinave të rrezikshme të marrë në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe/ose leje tjetër përkatëse në pajtim me ligjin.

(4) Obligimin nga paragrafi (2) i këtij neni, prodhuesi mund ta realizojë nëpërmjet vepruesit kolektiv me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga neni 22 i këtij ligji, me ndërmmjetësim të personave të tretë që posedojnë leje për grumbullim të hedhurinave të rrezikshme të marrë në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe/ose leje tjetër përkatëse në pajtim me ligjin.

Neni 20

Lirimi – prodhuesi i vogël

(1) Obligimi nga neni 18 dhe 19 i këtij ligji ka të bëjë vetëm me atë prodhues, i cili në nivel vjetor ka lëshuar në treg ose ka importuar në Republikën e Maqedonisë më shumë sesa sasi të baterive dhe akumulatorëve në vijim:

- 50 kg bateri të barrshme,
- 10 kg bateri në formë pulle,
- 100 kg akumulatorë të automjeteve dhe /ose
- një copë bateri dhe akumulatorë industrialë.

(2) Sasi të paragrafi (1) i këtij neni llogariten si një vlerë pa marrë parasysh llojin e baterisë ose akumulatorit, origjinën ose vlerën.

(3) Prodhuesi nga paragrafi (1) i këtij neni është i obliguar që të regjistrohet në pajtim me nenin 12 të këtij ligji, si dhe të mbajë evidencë në pajtim me nenin 30 të këtij ligji.

(4) Në procedurën për regjistrim nga neni 12 i këtij ligji, prodhuesi i vogël është i obliguar të kërkojë marrjen e aktvendimit me të cilin do të përcaktohet si prodhues i vogël, me këtë rast duke e theksuar sasinë e baterive dhe akumulatorëve që për herë të parë ka për qëllim ta lëshojë në tregun e Republikës së Maqedonisë.

(5) Aktvendimin nga paragrafi (4) i këtij neni e lëshon organi profesional bashkë me vërtetimin për regjistrim nga neni 12 paragrafi (3) i këtij ligji.

(6) Organi profesional është i obliguar që në regjistrin në neni 12 paragrafi (4) i këtij ligji veç e veç t'i paraqesë prodhuesit për të cilët ka lëshuar leje për prodhues të vogël dhe t'i publikojë dhe azhurnojë në pajtim me nenin 12 paragrafi (4) i këtij neni.

Neni 21

Veprimi kolektiv me bateritë dhe akumulatorët e hedhur

(1) Përbushja e obligimeve nga neni 18 i këtij ligji, si dhe përbushja e qëllimeve nacionale nga neni 35 i këtij ligji, përkatësisht grumbullimi i sasive të përcaktuara në pajtim me nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji, prodhuesi, mund t'i realizojë në mënyrë të pavarur ose me lidhjen e marrëveshjes së veçantë për marrjen e obligimeve për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur me personin juridik i cili në pajtim me këtë ligj është i autorizuar për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur në emër të tyre dhe në llogari të tyre (në tekstin e mëtejme: veprues kolektiv).

(2) Vepruesi kolektiv është i obliguar të sigurojë zbatimin e obligimeve në emër dhe në llogari të prodhuesit nga neni 18 dhe 19 të këtij ligji.

(3) Për realizimin e obligimeve nga paragrafi (2) i këtij neni, vepruesi kolektiv është i obliguar të sigurojë leje në pajtim me nenin 22 të këtij ligji.

(4) Kryerjen e punëve nga paragrafi (2) i këtij neni, vepruesi kolektiv nuk mund t'i kryejë në mënyrë të pavarur dhe është i obliguar t'ua ngarkojë personave të tretë të cilët janë të regjistruar për kryerjen e atyre punëve dhe posedojnë leje përkatëse në pajtim me këtë ligj dhe/ose me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe Ligjin për mjedisin jetësor.

(5) Prodhuesi nga paragrafi (1) i këtij neni është i obliguar që vepruesit kolektiv me të cilin ka lidhur marrëveshje për realizimin e obligimeve nga neni 18 dhe 19 i këtij ligji, t'i paguajë çmim përkatës për shërbimin lidhur me realizimin e obligimeve për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur në përpjesëtim me sasinë e baterive dhe akumulatorëve që prodhuesi i lëshon për herë të parë në tregun e Republikës së Maqedonisë.

(6) Kryerjen e punëve nga paragrafi (2) i këtij neni vepruesi kolektiv mund t'i kryejë si një veprimtar ose së bashku me veprimtarin për veprim me pajisjen elektrike dhe elektronike të hedhur ose me veprimtarin për veprim me automjete të përdorura, nëse për këtë posedon leje në pajtim me ligjin.

(7) Personat fizikë dhe juridikë që në emër dhe në llogari të vepruesit kolektiv ose vepruesit të pavarur nga neni 23 i këtij ligji, kryejnë veprimtar për grumbullim, transport dhe/ose magazinim të përkohshëm të baterive ose akumulatorëve të hedhur, duhet të posedojnë leje për grumbullim dhe transport të hedhurinave të marrë në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina.

(8) Me përjashtim nga paragrafi (7) i këtij neni për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në vendet për grumbullim të poseduesit dhe tregtarët ku kryhet shitja e baterive dhe akumulatorëve, nëse janë pjesë e sistemit për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur të vepruesit kolektiv ose vepruesit të pavarur nga neni 23 i këtij ligji nuk kanë për obligim të posedojnë leje për grumbullim të përkohshëm dhe magazinim të hedhurinave në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina.

Neni 22

Vepruesi kolektiv

(1) Vepruesi kolektiv mund të veprojë me bateri dhe akumulatorë të hedhur në llogari të prodhuesit, nëse ka siguruar marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur me prodhues që së bashku lëshojnë në treg në Republikën e Maqedonisë së paku 30% të baterive dhe akumulatorëve të bartshëm dhe/ose së paku 20% të baterive dhe akumulatorëve të automjeteve dhe/ose industrialë gjatë një viti kalendarik dhe të posedojë leje nga paragrafi (2) i këtij neni.

(2) Vepruesi kolektiv është i obliguar të posedojë leje për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor në bazë të kërkesës me shkrim e cila përmban veçanërisht:

- 1) emrin dhe selinë e personit juridik kolektiv;
- 2) listën e ndërmmjetësuesve dhe tregtarëve me të cilët ka lidhur marrëveshje për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur;
- 3) periudhën kohore për të cilën kërkohet leja;
- 4) statutin e subjektit juridik kolektiv;
- 5) listën me emrin, adresën, veprimtarinë, numrin e regjistrimit nga neni 12 i këtij ligji, numrin e subjektit afarist dhe numrin tatimor të prodhuesve në emër të të cilëve dhe në llogari të të cilëve do të veprojë me bateritë dhe akumulatorët e hedhur;

6) дëshminë se në momentin e parashtrimit të kërkesës, ka lidhur marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga persona juridikë dhe fizikë, që janë të regjistruar në pajtim me nenin 12 të këtij ligji dhe që së bashku lëshojnë në treg ose importojnë në Republikën e Maqedonisë së paku 10% të sasive të baterive dhe akumulatorëve në pajtim me llojet për të cilat kërkojnë leje në vitin paraprak dhe mënyrën në të cilën planifikon në afat prej një viti, nga dita e marrjes së lejes, ta plotësojë kushtin nga paragrafi (1) i këtij neni;

7) дëshminë se ka lidhur së paku një marrëveshje me person juridik për përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, i cili posedon leje për këtë në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe leje të integruar ekologjike në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor ose leje ekuivalente me to, kur personi juridik për përpunim dhe riciklim ndodhet në vend të huaj dhe

8) programin për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga neni 24 i këtij ligji.

(3) Krahas dokumenteve nga paragrafi (2) i këtij neni, e varësisht prej llojit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, organi profesional sipas nevojës mund të kërkojë që kërkuesi të parashtrrojë edhe të dhëna tjera plotësuese në pajtim me këtë dhe ligj tjetër.

(4) Nëse vjen në ndryshimin e të dhënave të parashtruara me kërkesën nga paragrafi (2) i këtij neni, vepruesi kolektiv është i obliguar ta njoftojë organin profesional më së voni në afat prej dy muajsh nga momenti i shkakimit të ndryshimit.

(5) Leja nga paragrafi (2) i këtij neni lëshohet për periudhë prej më së shumti pesë vjet.

(6) Lejen nga paragrafi (2) i këtij neni e lëshon organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor në bazë të propozimit të organit profesional.

(7) Leja nga paragrafi (2) i këtij neni mund të lëshohet për veprim me më shumë lloje të baterive dhe akumulatorëve ose vetëm për lloje të veçanta në pajtim me kërkesën e parashtruar.

(8) Vepruesi kolektiv prodhuesve me të cilët ka lidhur marrëveshje për marrjen e obligimit për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur është i obliguar t'u japë vërtetim për lirim nga pagesa e kompensimit të përcaktuar në nenin 39 të këtij ligji.

Neni 23

Veprimi i pavarur me bateritë dhe akumulatorët e hedhur

(1) Prodhuesit obligimet nga neni 18 i këtij ligji mund t'i realizojnë në mënyrë të pavarur, nëse për këtë kanë siguruar leje për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur dhe posedojnë vërtetim se janë të regjistruar te organi profesional si prodhues të cilët në mënyrë të pavarur sigurojnë veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur që i lëshon për herë të parë në tregun e Republikës së Maqedonisë.

(2) Leja nga paragrafi (1) i këtij neni merret në pajtim me dispozitat e nenit 22 dhe nenit 24 të këtij ligji

(3) Në bazë të lejes së marrë, organi profesional jep vërtetim se prodhuesi është i regjistruar si prodhues i cili në mënyrë të pavarur siguron veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur (në tekstin e mëtejshëm: vepruesi i pavarur).

(4) Vepruesi i pavarur është i obliguar që t'i realizojë të gjitha obligimet të cilat në pajtim me këtë ligj janë përcaktuar si obligim për vepruesin kolektiv dhe për prodhuesin.

(5) Vepruesi i pavarur është i obliguar t'i parashtrrojë raportet nga neni 30 i këtij ligji.

(6) Formën dhe përmbajtjen e vërtetimit nga paragrafi (3) i këtij neni e përcakton ministri i cili udhëheqë me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në sferën e mjedisit jetësor.

Neni 24

Programi për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur

(1) Programi për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur (në tekstin e mëtejshëm: programi) përmban:

a) plan për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur që i përmban të dhënat në vijim:

- llojin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur për të cilët vepruesi kolektiv siguron grumbullim dhe veprim (në tekstin e mëtejshëm: sistem për veprim),

- mënyrën e realizimit të qëllimeve nacionale nga neni 35 i këtij neni dhe plotësimin e sasive nga neni 40 paragrafi (1) pika 4 e këtij ligji,

- mënyrën dhe vëllimin e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga shfrytëzuesit e fundit,

- mënyrën dhe vëllimin e grumbullimit të rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga poseduesit dhe tregtarët,

- mënyrën dhe vëllimin e sigurimit të poseduesve dhe tregtarëve me enë përkatëse për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që do të vendosen në vendet për grumbullim në pajtim me nenin 19 të këtij ligji,

- numrin dhe lokacionet e vendeve për grumbullim dhe qendrave që janë të përfshira në sistem dhe emrin e personave juridikë dhe fizikë që menaxhojnë me to, si dhe pasqyrë se vendet për grumbullim janë vendosur dhe sistemuar në pajtim me dendësinë e banorëve në pajtim me nenin 25 paragrafët (11) dhe (12) të këtij ligji, duke i marrë parasysh tregjet e gjelbra dhe tregjet tjera të organizuara të veçanta,

- mënyrën dhe vëllimin e marrjes së baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga komunat, komunat në qytetin e Shkupit dhe nga qyteti i Shkupit në pajtim me nenin 29 të këtij ligji,

- sasinë e përgjithshme vjetore të baterive dhe akumulatorëve që për herë të parë në tregun e Republikës së Maqedonisë do t'i lëshojnë prodhuesit në emrin e të cilëve dhe në llogarinë e të cilëve vepruesi kolektiv i merr obligimet për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur,

- sasinë e baterive dhe akumulatorëve të grumbulluar që janë të dedikuar për përpunim dhe riciklim dhe,

- dëshmi se funksionimi i sistemit është financiarisht i qëndrueshëm, plan financiar për zhvillim dhe dëshmi për investimet fillestare në sistem.

b) plan për trajtim, përpunim dhe riciklim që i përmban të dhënat në vijim:

- llojin dhe kapacitetin e mjeteve dhe pajisjes, të cilat i posedojnë personat juridikë për magazinim të përkohshëm, trajtim, përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur me të cilët vepruesi kolektiv ka lidhur marrëveshje,

- dëshmi se personat juridikë për përpunimin dhe riciklimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur shfrytëzojnë teknika më të mira të kapshme për përpunim dhe riciklim të cilat rregullisht përsosen dhe zhvillohen, si dhe sigurojnë mbrojtjen e shëndetit të njeriut dhe të mjedisit jetësor,

- masat me të cilat sigurohet se të gjitha bateritë dhe akumulatorët që burojnë nga pajisja elektrike dhe elektronike përpunohen dhe riciklohen në kushte në të cilat sigurohet mbrojtje e shëndetit të njerëzve dhe i mjedisit jetësor dhe

- mënyrën e mënjanimin të baterive dhe akumulatorëve të hedhur që i janë nënshtruar përpunimit dhe riciklimit.

v) plan për realizimin e fushatës për ngritjen e vetëdijes publike për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur, që i përmban të dhënat në vijim:

- realizimin e së paku një fushate vjetore për ngritjen e vetëdijes publike për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur;

- masat për sigurimin e informatave për qytetarët dhe

- mënyrën dhe masat e parapara për njoftimin e publikut dhe shfrytëzuesit e fundit në pajtim me nenin 18 paragrafi (5) dhe (6) të këtij ligji.

(2) Programi nga paragrafi (1) i këtij neni hartohet për periudhë prej pesë vjetësh.

Neni 25

Sisteme për veprim

(1) Gjatë themelimit të sistemit për veprim dhe përgatitje të programit nga neni 24 i këtij ligji, vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv janë të obliguar t'i sigurojnë kushtet në vijim:

a) t'u mundësojë shfrytëzuesve të fundit t'i hedhin bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm në vende për grumbullim të kapshme në afërsi të tyre, duke pasur parasysh dendësinë e banorëve.

b) t'i obligojë poseduesit dhe tregtarët të cilët kryejnë furnizim me bateri dhe akumulatorë të bartshëm falas t'i marrin prapa bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm, me lidhjen e marrëveshjeve dhe

v) të mos imponojë kurrfarë shpenzimi për shfrytëzuesit e fundit kur ato hedhin bateri dhe akumulatorë dhe, as të krijojnë kurrfarë obligimi për blerjen e baterive dhe akumulatorëve të ri.

(2) Sigurimin e kushteve nga paragrafi (1) i këtij neni, vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv mund t'i kryejë bashkë me sistemet e themeluara për veprim me pajisjen e hedhur elektrike dhe elektronike ose automjetet e përdorura.

(3) Kur vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv në sistemin e vet kujdesen për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë janë të obliguar që në programin nga neni 24 i këtij ligji të sigurojnë masa poseduesi ose tregtari të mos refuzojnë t'i marrin mbrapa falas bateritë dhe akumulatorët e hedhur industrialë nga shfrytëzuesit e fundit, pa marrë parasysh përbërjen e tyre kimike dhe origjinën, përveç nëse ekziston marrëveshje e veçantë me shfrytëzuesit, grumbullimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bëhet në mënyrë tjetër për mbulimin e shpenzimeve.

(4) Vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv i cili në sistemin e vet kujdeset për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë është i obliguar në program t'i theksojë veçanërisht aktivitetet që do t'i marrë për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve nga poseduesit dhe shfrytëzuesit e fundit ose nga vendet për grumbullim të kapshme në afërsi të tyre, vendet për shitje, ose vendet tjera të kapshme ku krijohet ky lloj i hedhurinave, nëse grumbullimin i baterive dhe akumulatorëve të hedhur nuk e ka organizuar bashku me sistemin për veprim me automjete të përdorura.

(5) Në rastet nga paragrafi (4) i këtij neni vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv janë të obliguar në program të sigurojnë masa me të cilat pranimiti i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve, nga automjete personale, jo komerciale, të mos i nënshtrohen asnjë shpenzimi për shfrytëzuesit e fundit kur ata i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur, e as t'u krijojnë kurrfarë obligimi për blerjen e baterive dhe akumulatorëve të rinj.

(6) Vepruesi kolektiv është i obliguar që programin ta hartojë në bashkëpunim me prodhuesit për bateritë dhe akumulatorët e të cilit janë përfshirë në sistem, si dhe në bashkëpunim me prodhuesit, të kujdeset që programi të mirëmbahet dhe të jetë operativ.

(7) Grumbullimin, trajtimin, riciklimin dhe mënjanimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, vepruesi i pavarur dhe vepruesi kolektiv mund t'ua ngarkojë vetëm personave juridikë dhe fizikë që posedojnë leje për veprim me hedhurina në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe/ose Ligjin për mjedisin jetësor, edhe këtë ta kryejnë në mënyrë dhe në kushte të përcaktuara me ligj dhe në objekte dhe kapacitet që i plotësojnë kushtet e përcaktuara me ligj.

(8) Grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë nga paragrafi (4) i këtij neni, vepruesi kolektiv është i obliguar që t'ia ngarkojë për kryerje personit tjetër juridik ose fizik i cili posedon leje për grumbullim të hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina.

(9) Me përjashtim nga paragrafi (7) i këtij neni vepruesi kolektiv mund me bashkimin me prodhuesit që janë të përfshirë në sistem të marrë pjesë në aktivitete të lidhura me bateritë dhe akumulatorët e hedhur që kanë të bëjnë ekskluzivisht me grumbullimin e tyre dhe klasifikimin dhe përgatitjen për veprim të mëtuajtshëm të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në kushtet e përcaktuara me Ligjin për menaxhim me hedhurina.

(10) Gjatë përcaktimit të numrit dhe lokacioneve të vendeve për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm merret parasysh numri i banorëve në vendbanim, me ç'rast sigurohet së paku një vend për grumbullim ose qendër në 1 000 banorë.

(11) Gjatë përcaktimit të numrit dhe lokacioneve të vendeve për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve merret parasysh numri i banorëve në vendbanim, me ç'rast sigurohet së paku një vend për grumbullim ose qendër në 5 000 banorë.

(12) Vendet për grumbullim dhe qendrat nga paragrafi (10) dhe (11) të këtij neni i përfshijnë edhe vendet për grumbullim të locuara te poseduesit dhe tregtarët.

Neni 26

Trajtimi dhe riciklimi

(1) Trajtimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të grumbulluar së paku përfshin mënjanimin e të gjitha lëngjeve dhe acideve.

(2) Trajtimi, si dhe magazinimi, duke përfshirë edhe magazinimin e përkohshëm në instalimet për trajtim mund të kryhet vetëm në vendet me sipërfaqe të padepërtueshme dhe mbështjellës përkatës rezistues ndaj ujit ose në kontejnerë përkatës.

(3) Riciklimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur duhet të kryhet në atë mënyrë me të cilën do të arrihet:

a) riciklimi i 65% të peshës mesatare të baterive dhe akumulatorëve me acid të plumbit, duke përfshirë edhe riciklimin e përmbytjes së plumbit deri në shkallën teknike më të lartë të mundshme, me këtë rast duke i shmangur shpenzimet jashtë mase;

b) riciklimi i 75% të peshës mesatare të baterive dhe akumulatorëve me nikël dhe kadmium, duke përfshirë edhe riciklimin e përmbytjes së kadmiumit deri në shkallën teknike më të lartë të mundshme, me këtë rast duke i shmangur shpenzimet jashtë mase;

v) riciklimi i 50% të peshës mesatare të baterive dhe akumulatorëve tjerë të hedhur.

(4) Nëse bateritë ose akumulatorët grumbullohen bashkë me hedhurina nga pajisja elektrike dhe elektronike, bateritë dhe akumulatorët e hedhur ndahen nga hedhurinat e grumbulluara nga pajisja elektrike dhe elektronike.

(5) Vepruesi kolektiv dhe vepruesi i pavarur janë të obliguar bashkë me raportet nga neni 30 i këtij ligji, të parashtrajnë edhe raport për shkallën e efikasitetit të riciklimit që arrihet në çdo vit kalendarik nga paragrafi (3) i këtij neni.

(6) Me qëllim të arritjes së efikasitetit më të madh të riciklimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor me propozim të organit profesional në pajtim me progresin shkencor dhe teknik, mund të miratojë udhëzime që kanë të bëjnë me vendosjen e rregullave të veçanta lidhur me llogaritjen, e cila është e kapshme për publikun, me shkallën e efikasitetit të riciklimit që janë të harmonizuara me teknikat më të mira të kapshme.

(7) Organi profesional është i obliguar që gjatë miratimit të udhëzimit nga paragrafi (6) i këtij neni të kryejë konsultime me palët e interesuara relevante, veçanërisht me prodhuesit, grumbulluesit, kryerësit e riciklimit, subjektet afariste në procesin e përpunimit, organizatat ekologjike, organizatat e konsumatorëve dhe shoqatat e personave të punësuar.

(8) Në rast të eksportimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të cilat nuk mund të përpunohen ose riciklohen në Republikën e Maqedonisë vepruesi kolektiv dhe vepruesi i pavarur mund ta realizojnë në pajtim me rregullat e eksportimit të hedhurinave të rrezikshme.

(9) Në rastet nga paragrafi (8) i këtij neni personi juridik dhe vepruesi i pavarur është i obliguar të dëshmojë se përpunimi dhe riciklimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur në vend të huaj është kryer në pajtim me paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij neni në formularë të verifikuar për qarkullimin tejkufitar me hedhurina në pajtim me rregullat për import dhe eksport të hedhurinave dhe për këtë të parashtrijë raport në pajtim me paragrafin (5) të këtij neni.

(10) Bateritë dhe akumulatorët e bartshëm të grumbulluar që përmbajnë kadmium, zhirë ose plumb, personi juridik dhe vepruesi i pavarur mund t'i mënjanojnë në plehërishta ose në magazina nëntokësore, nëse nuk mund të gjendet treg përkatës për shfrytëzimin e tyre përfundimtar, ose nëse mënjanimi i këtillë paraqet pjesë të programit për lirim me faza nga metalet e rënda e cila i është nënshtruar vlerësimit të ndikimeve ekologjike, ekonomike dhe sociale dhe e cila provon se mundësia për lirim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në këtë mënyrë ka përparësi lidhur me riciklimin.

(11) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (10) i këtij neni vepruesi kolektiv dhe vepruesi i pavarur është i obliguar që të parashtrijë kërkesë për miratimin e mënjanimi të organi profesional.

Neni 27

Obligimet për veprim

(1) Vepruesi kolektiv, përkatësisht vepruesi i pavarur është i obliguar që të sigurojë që vendet e grumbullimit dhe qendrat të rregullohen në mënyrën e cila do të mundësojë që shfrytëzuesit e fundit t'i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur, si dhe të sigurojë marrjen e rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në afat prej 48 orëve nga momenti i marrjes së njoftimit nga poseduesi ose tregtari se enët dhe vendet për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur janë mbushur.

(2) Vepruesi kolektiv, përkatësisht vepruesi i pavarur është i obliguar që në sistemin e vet për veprim të sigurojë vendosjen e posterëve ose mjeteve tjera për informim me të cilat do ta informojë publikun dhe shfrytëzuesit e fundit për punët nga neni 18 paragrafi (5) i këtij ligji.

(3) Vepruesi kolektiv, përkatësisht vepruesi i pavarur në bashkëpunim me komunat, qytetin e Shkupit dhe komunat në qytetin e Shkupit është i obliguar në vende përkatëse ta njoftojë publikun për adresat e vendeve për grumbullim dhe qendrave që ekzistojnë në rajonin e asaj komune, në qytetin e Shkupit ose në komunën në Qytetin e Shkupit, që janë të përfshira në sistem, përkatësisht ku kryhet grumbullimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur.

Neni 28

Obligimi për përfshirje në sistemin për veprim

(1) Poseduesi dhe tregtari i cili posedon ose kryen shitje të baterive dhe akumulatorëve është i obliguar të përfshihet në sistemin e veprimit me bateri dhe akumulatorë të hedhur me zbatimin e masave dhe aktiviteteve të përmbajtura në programin nga neni 24 i këtij ligji, që lidhen me:

- sigurimin e hapësirës për vendosjen në enët për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm, ose për lënien e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të aumjeteve dhe industrialë,

- vendosjen e njoftimeve në të cilat përmbahen informatat nga neni 18 paragrafi (5) i këtij ligji dhe informatat nga neni 27 paragrafi (3) i këtij ligji dhe

- realizimin e obligimeve nga neni 16 dhe 17 të këtij ligji dhe obligimet tjera që kanë të bëjnë me poseduesin dhe tregtarin, të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Obligimi nga paragrafi (1) alineja 1 të këtij neni nuk ka të bëjë me tregtarët që shesin mall në tregjet e gjelbra ose në tregjet tjera të organizuara të veçanta. Në këtë rast obligimin nga paragrafi (1) alineja 1 e këtij neni, është i obliguar ta përmbushë udhëheqësi i tregjeve të gjelbra ose i tregjeve tjera të organizuara të veçanta.

(3) Poseduesi dhe tregtari, menjëherë pasi të konstatojnë se është mbushur ena me bateri dhe akumulatorë të hedhur e vendosur në vendin për grumbullim, përkatësisht është mbushur hapësira e dedikuar për lënien e tyre, është i obliguar ta njoftojë vepruesin kolektiv ose vepruesin e pavarur, ose personin e tretë të autorizuar nga ana e tyre, me qëllim që të vijë dhe t'i marrë bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar.

(4) Vepruesi kolektiv me hedhurina nuk mund ta pamundësojë përfshirjen në sistem dhe me këtë zbatimin e programit nga neni 24 i këtij ligji, të prodhuesit i cili kryen importimin e baterive dhe akumulatorëve në Republikën e Maqedonisë, as të kërkojë që prodhuesi të plotësojë kushte tjera që mund të paraqesin barriera tregtare ose prishje të konkurrencës në treg, nëse prodhuesi i plotëson kushtet që vlejné edhe për prodhuesit e vendit që janë të përfshirë në sistemin e njëjtë.

Neni 29

Obligimet e kryetarit të komunës

(1) Kryetari i komunës, i komunës në qytetin e Shkupit dhe në qytetin Shkup, është i obliguar që:

- të përcaktojë vende për vendosjen e enëve për grumbullim veç e veç të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në rajonin e komunës, komunën në qytetin e Shkupit dhe qytetin e Shkupit dhe

- të organizojë sistem për grumbullimin dhe magazinimin e përkohshëm të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm dhe dorëzimin e tyre për trajtim, përpunim dhe/ose riciklim.

(2) Punët nga paragrafi (1) i këtij neni, kryetari i komunës, i komunës në qytetin e Shkupit dhe në qytetin e Shkupit i kryen në bashkëpunim me vepruesin kolektiv dhe/ose vepruesin e pavarur me të cilët mund të organizojë grumbullim të veçantë të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në rajonin e komunës, në komunën e qytetit të Shkupit dhe në qytetin e Shkupit nëpërmjet vendosjes së vendeve për grumbullim dhe qendrave dhe sigurimin e grumbullimit të rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga vendet për grumbullim dhe qendrat.

(3) Vendet për grumbullim dhe qendrat nga paragrafi (2) i këtij neni mund të vendosen në lokalet e poseduesve ose tregtarëve, në lokalet e institucioneve shkencore arsimore që ekzistojnë në zonën e komunës, në komunën në qytetin e Shkupit dhe në qytetin e Shkupit, në tregjet e gjelbra ose tregjet tjera të organizuara të veçanta, në sipërfaqet publike ose në vendet tjera përkatëse ku pritët që shfrytëzuesit e fundit të lënë bateri dhe akumulatorë të hedhur duke pasur parasysh dendësinë e banorëve.

(4) Obligimet nga paragrafi (1) i këtij neni kryetari i komunës mund t'i realizojë në bazë të marrëveshjes së lidhur me personin juridik kolektiv dhe/ose vepruesin e pavarur.

(5) Me marrëveshjen nga paragrafi (4) i këtij neni veçanërisht rregullohen të drejtat dhe obligimet e ndërsjella të palëve të kontraktuara, kushtet dhe mënyra e vendosjes së grumbullimit të veçantë të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, mënyra e financimit dhe mbulimi i shpenzimeve, mënyra e informimit të publikut dhe shfrytëzuesve të fundit, si dhe çështje tjera me interes të përbashkët.

(6) Në Programet për menaxhim me hedhurina edhe aktet e komunave, e komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit me të cilat rregullohet çështja për veprimin me hedhurina të përcaktuara në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina, detyrimisht merren parasysh edhe qëllimet për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga neni 35 i këtij ligji.

(7) Vendet për grumbullim të vendosur në shkollat fillore dhe të mesme duhet të jenë të dedikuara ekskluzivisht për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të bartshëm.

Neni 30

Obligimet për parashtrimin e raporteve

(1) Vepruesi kolektiv është i obliguar që më së voni deri më 31 mars në vitin rrjedhës të organi profesional të parashtrorë raport vjetor për veprimin me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nga ana e prodhuesve në emër dhe në llogari të të cilëve është përgjegjës për veprim të drejtë me bateri dhe akumulatorë të hedhur, për vitin paraprak i cili përmban veçanërisht të dhëna për:

1) sasinë, llojin, përbërjen dhe madhësinë e baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë;

2) sasinë, llojin, përbërjen dhe madhësinë e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që janë grumbulluar;

3) sasinë, llojin, përbërjen dhe madhësinë e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që janë dorëzuar për trajtim ose riciklim;

4) sasinë, llojin, përbërjen dhe madhësinë e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që janë trajtuar ose ricikluar, duke përfshirë edhe ato që janë eksportuar për trajtim ose riciklim;

(5) sasi të dhe përqindjen e realizimit të grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, lidhur me sasi të që i ka lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë në vitin paraprak dhe

6) sasi të dhe përqindjen e realizimit të qëllimeve nacionale nga neni 35 i këtij ligji.

(2) Vepruesi i pavarur është i obliguar që raportin vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni ta parashtrorë për bateritë dhe akumulatorët e hedhur që vet i ka lëshuar në treg për herë të parë në Republikën e Maqedonisë.

(3) Njoftimi bëhet në mënyrën e përcaktuar në pajtim me nenin 31 të këtij ligji.

(4) Raporti vjetor nga paragrafi (2) i këtij neni para parashtrimit te organi profesional detyrimisht vërtetohet nga personi tjetër i pa varur juridik i regjistruar për kryerjen e veprimtarisë përkatëse.

(5) Organi profesional është i obliguar që ta miratojë raportin vjetor nga paragrafi (2) i këtij neni në afat prej 60 ditësh nga dita e pranimit.

(6) Prodhuesi është i obliguar që të mbajë evidencë për sasi të dhe llojet e baterive dhe akumulatorëve që i ka lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë gjatë një viti kalendarik në formë të shkruar ose elektronike në formular të veçantë dhe për këtë ta njoftojë:

1) vepruesin kolektiv në rast kur veprimin me bateritë dhe akumulatorët e hedhur ia ka ngarkuar atij;

2) organin profesional kur është i regjistruar si veprues i pavarur;

3) organin profesional kur është prodhues i vogël dhe/ose

4) organin profesional kur nuk siguron veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur për çfarë e paguan kompensimin nga neni 39 i këtij ligji.

(7) Llogaritja e sasisë së baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në tregun e Republikës së Maqedonisë bëhet nëpërmjet grumbullimit të njëherëshëm të peshës së baterive dhe akumulatorëve, duke mos i llogaritur bateritë dhe akumulatorët që janë eksportuar nga Republika e Maqedonisë.

(8) Formën dhe përbajtjen e formularit të raportit vjetor nga paragrafi (1) i këtij neni dhe mënyrën e parashtrimit të tij, si dhe formën dhe përbajtjen e formularit nga paragrafi (6) i këtij neni, i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në sferën e mjedisit jetësor.

(9) Njoftimi nga paragrafi (6) i këtij neni parashtrorë më së voni deri më 31 mars në vitin rrjedhës.

Neni 31

Parashtrimi i raporteve

(1) Personi juridik dhe fizik i cili për vepruesin kolektiv ose për vepruesin e pavarur kryen grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur është i obliguar që të përpilojë dhe parashtrorë raporte për sasi të e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të grumbulluar në formular të veçantë.

(2) Personi juridik dhe fizik i cili për vepruesin kolektiv ose për vepruesin e pavarur kryen trajtim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur është i obliguar që të përgatitë dhe parashtrorë raport për sasi të e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të marra, trajtuara ose ricikluara në formular të veçantë.

(3) Formën dhe përbajtjen e formularëve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, si dhe mënyrën e përgatitjes dhe parashtrimit të tyre i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët në sferën e mjedisit jetësor.

(4) Personi juridik dhe fizik i cili kryen përpunimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur është i obliguar të përgatitë dhe të parashtrorë raport për shkallën e efikasitetit për riciklimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur i cili arrihet në çdo vit kalendarik, si dhe për atë nëse është plotësuar shkalla e efikasitetit të riciklimit në pajtim me nenin 26 paragrafi (3) i këtij ligji.

(5) Raporti nga paragrafi (4) i këtij neni parashtrorë te organi profesional.

(6) Pjesë përbërëse e formularëve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni janë edhe formularët për veprim me hedhurina në pajtim me rregullat për menaxhim me hedhurina, si dhe formularët për qarkullim tejkufitar me hedhurina në pajtim me nenin 25 paragrafi (9) i këtij ligji.

(7) Personat që menaxhojnë me vendet për grumbullim dhe qendrat dhe vendet për magazinim të përkohshëm të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nuk obligohen për parashtrimin e të dhënave nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, nëse të njëjtët nuk kryejnë grumbullim, trajtim ose riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur.

(8) Afati për parashtrimin e formularëve nga paragrafi (1) dhe (2) të këtij neni rregullohet me marrëveshjen e lidhur ndërmjet vepruesit kolektiv ose vepruesit të pavarur dhe personit juridik ose fizik për kryerjen e punëve për grumbullim, trajtim ose riciklim të baterive dhe akumulatorëve, në mënyrën e cila do të mundësojë respektimin e obligimeve për parashtrimin e raporteve vepruesit kolektiv ose vepruesit të pavarur të përcaktuara me këtë ligj.

Neni 32

Heqja e lejeve dhe shlyerja nga regjistri

(1) Organi profesional do të fillojë procedurë për heqjen e lejes nga neni 22 i këtij ligji dhe/ose vërtetimi nga neni 23 i këtij ligji vepruesit kolektiv, përkatësisht vepruesit të pavarur, nëse me raportin nga mbikëqyrja e kryer konstatohet se:

- nuk siguron veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur në pajtim me këtë ose ligj tjetër,
- nuk parashtron raport në pajtim me nenin 30 të këtij ligji,

- nuk i përbushë qëllimet nacionale në pajtim me nenin 35 të këtij ligji dy vjet me radhë në periudhë prej tre vjetësh dhe

- nuk siguron grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të automjeteve në sasi të përcaktuara në pajtim me nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji.

(2) Organi profesional do të fillojë procedurë për heqjen e lejes përkatësisht të vërtetimit, nëse me mbikëqyrjen inspektuese të kryer nga inspektori shtetëror për mjedisin jetësor dëshmohej se vepruesi kolektiv ose vepruesi i pavarur grumbullimin, trajtimin dhe mënjanimin e hedhurinave nga bateritë dhe akumulatorët e kryejnë në kundërshtim me këtë ligj dhe rregullat për menaxhim me hedhurina.

(3) Organi profesional do të fillojë procedurë për shlyerjen e prodhuesit nga regjistri i prodhuesve nga neni 12 paragrafi (4) i këtij ligji, nëse me raportin nga mbikëqyrja e kryer konstatohet se prodhuesi i cili nuk ka siguruar veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur, nuk e ka paguar kompensimin nga neni 39 i këtij ligji për bateritë dhe akumulatorët që i ka lëshuar në treg gjatë një viti.

(4) Organi profesional do të fillojë procedurë për shlyerjen e prodhuesit nga regjistri i prodhuesve nga neni 12 paragrafi (4) i këtij ligji, nëse me raportin nga mbikëqyrja e kryer konstatohet se prodhuesi i cili është i regjistruar si prodhues i vogël i ka tejkaluar sasi të për bateri dhe akumulatorë që i ka lëshuar në treg gjatë një viti të përcaktuara me nenin 20 paragrafi (1) të këtij ligji.

Neni 33

Obligime të prodhuesit, poseduesit dhe/ose tregtarit si shfrytëzues të fundit

(1) Prodhuesi, poseduesi dhe/ose tregtari i cili për kryerjen e veprimtarisë ose aktivitetit, vetë importon bateri dhe akumulatorë dhe për këtë nuk ka ndërmjetësues ose furnizues paraprak në Republikën e Maqedonisë, dhe me këtë njëkohësisht është edhe shfrytëzues i fundit, është i obliguar që për bateritë dhe akumulatorët e hedhur që ai i krijon, të sigurojë veprim me to në mënyrën si vijon:

- të lidhë marrëveshje me vepruesin kolektiv nga neni 22 i këtij ligji i cili në emër dhe në llogar të tij do të sigurojë grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur ose

- në mënyrë të pavarur të veprojë me bateritë dhe akumulatorët e hedhur dhe të sigurojë grumbullimin, përpunimin dhe riciklimin e tyre në pajtim me nenin 23 të këtij ligji.

(2) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, prodhuesi, poseduesi dhe/ose tregtari i cili për kryerjen e veprimtarisë ose aktivitetit të tij, vetë importon bateri dhe akumulatorë të automjeteve dhe industrialë, dhe për këtë nuk ka ndërmjetësues ose furnizues paraprak në Republikën e Maqedonisë, dhe me këtë njëkohësisht është edhe shfrytëzues i fundit, është i obliguar për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të automjeteve dhe industrialë që ai i krijon, të sigurojë marrëveshje për marrjen e tyre me personin juridik i cili ka leje përkatëse në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina.

Neni 34

Përjashtime nga veprimi

(1) Prodhuesi i vogël nuk është i obliguar të lidhë marrëveshje me vepruesin kolektiv nga neni 22 i këtij ligji ose të sigurojë leje në pajtim me nenin 23 të këtij ligji, nëse sasia e baterive dhe akumulatorëve që i ka lëshuar në treg ose i importon si shfrytëzues i fundit, nuk i tejkalon sasi të nivel vjetor të përcaktuara në nenin 20 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Përjashtimi nga paragrafi (1) i këtij neni, nuk e liron prodhuesin e vogël nga realizimi i obligimeve tjera të përcaktuara në këtë ligj për veprim me bateri dhe akumulatorë dhe bateri dhe akumulatorë të hedhur.

V. QËLLIMET NACIONALE PËR GRUMBULLIMIN E BATERIVE DHE AKUMULATORËVE TË HEDHUR

Neni 35

Qëllimet nacionale për grumbullim

(1) Në territorin e Republikës së Maqedonisë, sasi të një vijim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm duhet të grumbullohen në afatin kohor në vijim, deri në fund të vitit:

a) 2016, minimum 25% nga pesha e baterive dhe akumulatorëve të bartshëm që janë të lëshuar në treg në territorin e Republikës së Maqedonisë.

b) 2020, minimum 45% nga pesha e baterive dhe akumulatorëve të bartshëm që janë të lëshuar në treg në territorin e Republikës së Maqedonisë.

(2) Sasi të eksportuara të baterive dhe akumulatorëve të bartshëm nga territori i Republikës së Maqedonisë nuk do të llogariten në sasi të paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Sasia e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm që çdo prodhues i veçantë është i obliguar që ta grumbullojë gjatë vitit rrjedhës për arritjen e qëllimeve nga paragrafi (1) i këtij neni duhet të jetë e barabartë me pjesën e cila i përgjigjet sasisë së tij vjetore të baterive dhe akumulatorëve që i ka lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë lidhur me sasinë për të cilën janë përgjegjës të gjithë prodhuesit të cilët kanë lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë.

(4) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor mund të përcaktojë përqindje për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të bartshëm për çdo vit në veçanti për arritjen graduale të qëllimeve nga paragrafi (1) i këtij neni, të harmonizuara paraprakisht me operatorët ekonomikë.

(5) Qëllimet nga paragrafi (1) i këtij neni Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor mund t'i revidojë sipas nevojës, e së paku një herë në tri vjet, në pajtim me programin nga neni 36 i këtij ligji.

(6) Në sasi të paragrafi (1) i këtij neni llogariten edhe bateritë dhe akumulatorët e bartshëm që janë të instaluar në aparatet ose në pajisjen elektrike dhe elektronike.

(7) Organi profesional e ndjek realizimin e shkallëve të grumbullimit në nivel vjetor në bazë të të dhënave të fituar në pajtim me nenin 30 dhe 31 të këtij ligji.

(8) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor e përcakton mënyrën e ndjekjes dhe të llogaritjes së realizimit të shkallëve për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur, si dhe formën dhe përbajtjen e formularit për ndjekje dhe llogaritje.

Neni 36

Programi për menaxhim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur

(1) Për arritjen e qëllimeve nacionale të përcaktuara në nenin 35 të këtij ligji dhe plotësimin e sasive nga neni 40 paragrafi (1) pika 4 e këtij ligji, me propozim të organit profesional, ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor e miraton Programin për menaxhim me bateri dhe akumulatorë të hedhur (në tekstin e mëtejshëm: Programi).

(2) Programi miratohet për periudhë prej së paku pesë vjet dhe përmban veçanërisht:

- përshkrim dhe vlerësim të gjendjes ekzistuese në menaxhimin me bateritë dhe akumulatorët e hedhur,
- përshkrim të subjekteve që veprojnë me bateritë dhe akumulatorët e hedhur,
- sasinë dhe llojin e baterive dhe akumulatorëve që lëshohen në treg në Republikën e Maqedonisë, si dhe parashikimet e ardhshme dhe trendin e zhvillimit në periudhën e ardhshme pesëvjeçare,
- masat për nxitjen e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- masat për nxitjen e hulumtimit dhe përmirësimet në aspekt të karakteristikave të përgjithshme ekologjike të baterive dhe akumulatorëve gjatë ciklit të tyre të përgjithshëm jetësor,
- masat për zhvillim dhe marketing të baterive dhe akumulatorëve që përmbajnë sasi më të vogla të substancave të rrezikshme, ose që përmbajnë më pak substanca ndotëse, veçanërisht si zëvendësim për zhivën, kadmiumin dhe plumbin,
- masat me qëllim të ndihmës së zhvillimit të teknologjive të reja për riciklim, trajtim dhe përpunim dhe nxitjes së hulumtimeve të metodave ekologjike dhe rentabile për riciklimin e të gjitha llojeve të baterive dhe akumulatorëve,
- masat për përkrahjen e kapaciteteve për trajtim dhe përpunim me qëllim të vendosjes së programit të certifikuar për menaxhim ekologjik që kanë të bëjnë me skemat e menaxhimit me mjedisin jetësor dhe për revizion (EMAS),

- masat për pengimin e krijimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- masat për nxitjen e shkallës së grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- masat për përmirësimin e gjendjes në tregun për trajtim, përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur,
- masat për zvogëlimin e pranisë së substancave të rrezikshme në bateri dhe akumulatorë,
- masat ekonomike,
- masat për edukim dhe realizim të fushatës për ngritjen e vetëdijes publike për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur,
- pasqyrë të rregullativës ligjore për menaxhim me bateri dhe akumulatorë të hedhur dhe masat për përmirësimin e saj,
- udhëzime për zhvillimin e ardhshëm të menaxhimit me bateri dhe akumulatorë të hedhur,
- qëllimet e sasive të baterive dhe akumulatorëve të hedhur që duhet të grumbullohen, trajtohen dhe/ose përpunohen në periudhën e ardhshme dhe
- çështje tjera që janë me rëndësi për menaxhimin me bateri dhe akumulatorë.

(3) Programi hartohet me pjesëmarrjen e subjekteve që veprojnë me bateri dhe akumulatorë të hedhur, organeve të pushtetit shtetëror dhe lokal, organizatave joqeveritare dhe institucioneve tjera publike dhe shkencore.

Neni 37

Marrëveshja vullnetare

(1) Operatorët ekonomikë mund t'i qasen lidhjes së marrëveshjes vullnetare me ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor nëpërmjet të cilës do t'i rregullojnë obligimet dhe të drejtat e ndërsjella për zbatimin e programit për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga neni 24 i këtij ligji, informimin e shfrytëzuesve të fundit për veprimin me bateritë dhe

akumulatorët e hedhur, arritjen e qëllimeve më të mëdha nga ato të përcaktuara në nenin 35 të këtij ligji, arritjen e sasive më të mëdha nga ato të përcaktuara në nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji dhe/ose arritjen e qëllimeve nga neni 2 i këtij ligji.

(2) Marrëveshja nga paragrafi (1) i këtij neni detyrimisht i rregullon çështjet në vijim:

- afatin e vlefshmërisë,
- qëllimet dhe afatin për arritjen e tyre,
- mënyrën e ndjekjes së realizimit të qëllimeve dhe afateve të përcaktuara në marrëveshje,
- obligimet dhe të drejtat e operatorëve ekonomikë dhe të organeve kompetente të pushtetit shtetëror,
- kushtet dhe mënyrat për ndjekjen e përmbushjes së obligimeve të përcaktuara në marrëveshje,
- masat, mënyrën e ndërmarrjes së masave dhe penaltitë që mund të zbatohen në rast të mospërmbushjes së obligimeve të përcaktuara në marrëveshje dhe
- kushtet dhe mënyrën e ndërprerjes së obligimeve dhe mënyrën e kompensimit të humbjeve.

(3) Marrëveshja nga paragrafi (1) i këtij neni botohet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

(4) Marrëveshja nga paragrafi (1) i këtij neni, si dhe mënyra dhe rezultatet nga zbatimin i saj janë të kapshme për publikun.

Neni 38

Baza e të dhënave dhe sistemi informativ

(1) Organi profesional është i obliguar që të vendosë dhe të udhëheqë bazë të të dhënave për bateritë dhe akumulatorët që lëshohen në treg në Republikën e Maqedonisë.

(2) Baza mbahet në bazë të të dhënave nga raportet e parashtruara në pajtim me nenin 30 dhe 31 të këtij ligji dhe i përmban veçanërisht të dhënat në vijim për:

- 1) sasinë dhe llojin e baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë;
- 2) sasinë dhe llojin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që janë grumbulluar;
- 3) sasinë dhe llojin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur që janë trajtuar, përpunuar ose ricikluar;
- 4) sasitë dhe përqindja e realizimit të qëllimeve nacionale nga neni 35 i këtij ligji dhe sasitë nga neni 40 paragrafi (1) pika 4 e këtij ligji dhe
- 5) pasqyrën e përgjithshme të veprimit me bateritë dhe akumulatorët e hedhur.

(3) Në bazë të të dhënave nga paragrafi (2) i këtij neni, organi profesional më së voni deri më 30 maj në vitin rrjedhës publikon raport në të cilin përshkruhet gjendja me menaxhimin me bateritë dhe akumulatorët që lëshohen në treg në Republikën e Maqedonisë në tri vjetët e fundit.

(4) Bashkë me raportin nga paragrafi (3) i këtij neni, organi profesional publikon të dhëna për realizimin e programit nga neni 36 i këtij ligji, si dhe të dhëna për sistemet ekzistuese për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur.

(5) Në raportin nga paragrafi (3) i këtij neni, organi profesional paraqet të dhëna për të gjitha masat që janë ndërmarrë me qëllim të që zvogëlohet ndikimi mbi mjedisin jetësor i baterive dhe akumulatorëve, veçanërisht për masat të cilat kanë të bëjnë me:

- a) zhvillimin, duke i përfshirë masat vullnetare që i ndërmarrin prodhuesit, me qëllim të zvogëlimit të sasive të metaleve të rënda dhe substancave tjera të rrezikshme të përmbajtura në bateritë dhe akumulatorë;
- b) teknikat e reja të riciklimit dhe trajtimit;
- v) pjesëmarrjen e operatorëve ekonomikë në programet për menaxhim me mjedisin jetësor;
- g) hulumtimin në sferat e theksuara dhe
- d) promovimin e zvogëlimit të hedhurinave.

(6) Të dhënat e grumbulluara në bazë të këtij neni përpunohen dhe validohen nga ana e Qendrës Informative Maqedonase për Mjedisin Jetësor në Sistemin informativ për bateri dhe akumulatorë të hedhur, që është pjesë përbërëse e Sistemit informativ për mjedisin jetësor.

(7) Të dhënat e përpunuara dhe të validuara nga paragrafi (6) i këtij neni dorëzohen te trupat dhe organet kompetente të Komisionit Evropian dhe ato janë të kapshme për publikun.

Neni 39

Instrumentet ekonomike

(1) Prodhuesi i cili për herë të parë lëshon në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë, si dhe prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë, është i obliguar të paguajë kompensim për menaxhim me bateri dhe akumulatorë të hedhur (në tekstin e mëtejshëm: kompensim).

(2) Kompensimi nga paragrafi (1) i këtij neni është:

Lloji i prodhimit		Shuma
1) bateri dhe akumulatorë të bartshëm	120,00 den/kg	
2) bateri dhe akumulatorë plumbi të automjeteve dhe industrialë	0,9 den/kg	
3) bateri dhe akumulatorë tjerë pa plumb të automobilëve dhe industrialë	8,5 den/kg	

(3) Kompensimi llogaritet në bazë të rëndësisë-neto të baterive dhe akumulatorëve.

(4) Obligimi për llogaritjen e kompensimit krijohet në momentin kur për herë të parë prodhuesi lëshon në treg në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë.

(5) Obligimi për llogaritjen e kompensimit për prodhuesin, poseduesin dhe tregtarin i cili si shfrytëzues i fundit importon në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë me shfrytëzimin e të cilëve krijon bateri dhe akumulatorë të hedhur krijohet në momentin kur e ka filluar shfrytëzimin e tyre.

(6) Prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë është i obliguar që ta paguajë kompensimin nga paragrafi (2) i këtij neni në llogarinë përkatëse për pagesë në kuadër të llogarisë së trezorit në çdo 15 ditë në muajin rrjedhës për të gjitha kompensimet e llogaritura nga muaji paraprak.

(7) Kompensimi nuk paguhet, nëse bateritë dhe akumulatorët eksportohen.

(8) Në rastin nga paragrafi (7) i këtij neni, prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë, është i obliguar të sigurojë doganore për eksport si dëshmi se sasia e baterive dhe akumulatorëve, për të cilën nuk është llogaritur kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni, është eksportuar nga Republika e Maqedonisë.

(9) Në rast të eksportit të baterive dhe akumulatorëve për të cilët paguhet kompensimi i përcaktuar në këtë nen, për të cilët paraprakisht është paguar kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni, prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë, kanë të drejtë të kthimit të kompensimit të paguar për sasinë e eksportuar në bazë të aktvendimit të lëshuar nga organi profesional.

(10) Kundër aktvendimit nga paragrafi (9) i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrojë ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(11) Mjetet nga kompensimi nga paragrafi (2) i këtij neni janë të hyra në Buxhetin e Republikës së Maqedonisë.

(12) Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor në pajtim me ministrin i cili udhëheq me organin e

administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e financave e përcakton mënyrën, procedurën dhe dokumentacionin e nevojshëm për kthimin e kompensimit në rastet nga paragrafi (9) i këtij neni.

Neni 40

Lirimi nga pagesa e kompensimit

(1) Nga pagesa e kompensimit nga neni 39 paragrafi (2) i këtij ligji lirohen:

1) prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë ka lidhur marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur me personin juridik i cili ka siguruar leje në pajtim me nenin 22 paragrafi (8) të këtij ligji;

2) prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë ka siguruar vërtetim se prodhuesi është i regjistruar si veprues i pavarur në pajtim me nenin 23 paragrafi (3) të këtij ligji;

3) prodhuesi i cili është i përcaktuar si prodhues i vogël në pajtim me nenin 20 të këtij ligji dhe

4) prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë të automjeteve nuk siguron, si veprues i pavarur ose nëpërmjet vepruesit kolektiv, grumbullimin e së paku 80 % nga sasia vjetore e baterive dhe akumulatorëve të automjeteve që i ka lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë.

(2) Prodhuesi, poseduesi dhe tregtari i cili si shfrytëzues i fundit importon bateri dhe akumulatorë nga paragrafi (1) pika 1 e këtij neni janë të liruar nga pagesa e kompensimit nga neni 39 paragrafi (2) i këtij ligji, nëse posedon vërtetim nga neni 22 paragrafi (8) i këtij ligji.

(3) Formën dhe përmbajtjen e formularit të vërtetimit nga paragrafi (2) i këtij neni e përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(4) Me përjashtim nga paragrafi (1) i këtij neni, kompensimin nga neni 39 paragrafi (2) i këtij ligji, vepruesi kolektiv ose vepruesi i pavarur, e paguajnë në shumë të dyfishtë, nëse:

1) vepruesi kolektiv ose vepruesi i pavarur nuk parashtrohet raport në pajtim me nenin 30 të këtij ligji;

2) organi profesional nuk e miraton raportin në pajtim me nenin 30 paragrafi (5) të këtij ligji, për mospërmbushjen e qëllimeve nacionale të përcaktuara në nenin 35 të këtij ligji ose nuk është siguruar grumbullim i baterive dhe akumulatorëve të automjeteve në sasinë e përcaktuara në pajtim me nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji. Në këtë rast kompensimi paguhet vetëm për dallimin ndërmjet qëllimeve nacionale të përcaktuara në pajtim me nenin 35 të këtij ligji, përkatësisht sasinë e përcaktuara në pajtim me nenin 40 paragrafi (1) pika 4 të këtij ligji dhe qëllimet e arritura, përkatësisht sasinë në pajtim me raportin vjetor dhe/ose konstatimin e organit profesional dhe

3) është parashtrohet raport vjetor i pasaktë në pajtim me nenin 30 të këtij ligji në lidhje me llojin dhe sasinë e baterive dhe akumulatorëve që i ka lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë ose i ka importuar si shfrytëzues i fundit.

(5) Për rastet nga paragrafi (4) i këtij neni organi profesional miraton aktvendim.

(6) Kundër aktvendimit nga paragrafi (5) i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrojë ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(7) Në rastet nga paragrafi (4) i këtij neni, kompensimi i dyfishtë llogaritet sipas lartësisë së kompensimit, të përcaktuar në nenin 39 paragrafi (2) të këtij ligji, në përpjesëtim me pjesëmarrjen e llojit dhe sasinë e baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë.

Neni 41

Shfrytëzimi i kompensimit dhe Programi për financim

(1) Mjetet e grumbulluara nga kompensimi nga neni 39 paragrafi (2) i këtij ligji shfrytëzohen për zbatimin e masave dhe aktiviteteve që janë të përcaktuara në Programin për menaxhim me bateri dhe akumulatorë të hedhur nga neni 36 i këtij ligji.

(2) Financimi dhe realizimi i masave dhe aktiviteteve nga paragrafi (1) i këtij neni kryhet në bazë të programit vjetor për financim që organi profesional e përgatit në bazë të programit nga neni 36 i këtij ligji.

(3) Programin vjetor për financim e miraton Qeveria e Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(4) Ndarja e mjeteve nga programi nga paragrafi (3) i këtij neni, kryhet nëpërmjet konkursit publik.

(5) Me përjashtim nga paragrafi (2) i këtij neni, një pjesë e mjeteve nga programi nga paragrafi (3) i këtij neni, mund të ndahen edhe me vendim të Qeverisë së Republikës së Maqedonisë me propozim të ministrit i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor, nëse mjetet janë të dedikuara për përmbushjen e obligimeve që janë të përcaktuara në marrëveshjet vullnetare nga neni 37 i këtij ligji.

Neni 42

Konkursi publik

(1) Konkursi publik nga neni 41 paragrafi (4) i këtij neni realizohet nga komisioni i formuar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Komisioni nga paragrafi (1) i këtij neni është i përbërë prej pesë anëtarëve prej të cilëve:

- njëri është përfaqësues i organit profesional,
- njëri është përfaqësues i vepruesit kolektiv nga neni 22 i këtij ligji,
- njëri është përfaqësues i vepruesit të pavarur nga neni 23 i këtij ligji,

- një përfaqësues nga tregtarët që bëjnë shitjen e baterive dhe akumulatorëve në Republikën e Maqedonisë dhe

- një përfaqësues i personave juridikë që kryejnë grumbullim, trajtim dhe/ose përpunim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur.

(3) Konkursi publik nga neni 41 paragrafi (4) i këtij ligji shpallet në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë" dhe në së paku dy gazeta ditore që botohen në tërë territorin e Republikës së Maqedonisë në kohëzgjatje prej 30 ditësh.

(4) Komisioni nga paragrafi (2) i këtij neni është i obliguar të marrë vendim për shpërndarjen e mjeteve në afat prej 30 ditësh nga dita e skadimit të afatit nga paragrafi (4) i këtij neni.

(5) Rezultatet nga konkursi shpallen në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

VI. MBIKËQYRJA

Neni 43

(1) Mbiqëqyrje mbi zbatimin e këtij ligji dhe rregullave e miratuara në bazë të këtij ligji, kryen organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor.

(2) Mbiqëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji dhe rregullave të miratuara në bazë të këtij ligji, kryen Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Jetësor.

(3) Mbiqëqyrje mbi raportet e parashtruar në pajtim me nenin 30 dhe 31 të këtij ligji kryen organi profesional.

(4) Për punët në kompetencë të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit të përcaktuara në këtë ligj, mbiqëqyrje inspektuese mbi zbatimin dhe aplikimin e këtij ligji, kryejnë inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të komunave të qytetit të Shkupit dhe inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të qytetit të Shkupit.

(5) Mbiqëqyrje inspektuese mbi realizimin dhe zbatimin e këtij ligji lidhur me shënimin e baterive dhe akumulatorëve dhe posedimin e enëve për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur te tregtarët, si dhe lidhur me njoftimin e konsumatorëve, kryen Inspektorati Shtetëror i Tregut.

(6) Mbiqëqyrje inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji në pjesën e veprimtimit joligjor me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nga ana e qytetarëve dhe lënia ose dorëzimi i tyre si hedhurina të komunaleve, kryejnë inspektorët e komunalieve dhe inspektorët e autorizuar të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit.

(7) Mbiqëqyrjen e pagesës së kompensimit nga neni 39 i këtij ligji e kryen Drejtoria e të Hyrave Publike në pajtim me rregullat për arkëtimin e detyrimeve publike.

Neni 44

(1) Inspektori shtetëror, përkatësisht inspektori i autorizuar, përkatësisht organi tjetër i administratës shtetërore që e ka kryer mbiqëqyrjen inspektuese, është i obliguar të mbajë evidencë për mbiqëqyrjet dhe inspektimet e kryera te personat juridikë dhe fizikë për të cilët përpilon raport kuartal dhe atë e publikon në ueb faqen e organit të administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor, përkatësisht në ueb faqen e komunës, përkatësisht të Qytetit të Shkupit, përkatësisht në ueb faqen e organit tjetër të administratës shtetërore që e ka kryer mbiqëqyrjen inspektuese në pajtim me Ligjin për mjedisin jetësor.

(2) Inspektorët shtetërorë të mjedisit jetësor, inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit, inspektorët shtetërorë të tregut, inspektorët e komunalieve të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të Qytetit të Shkupit gjatë ndërmarrjes së aktiviteteve për kryerjen e mbiqëqyrjes inspektuese mbi zbatimin e këtij ligji, mund të kërkojnë bashkëpunim nga organi i administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e punëve të brendshme.

Neni 45

Fushëveprimi i mbiqëqyrjes së inspektorit shtetëror të mjedisit jetësor

(1) Në kryerjen e mbiqëqyrjes nga fushëveprimi i vet inspektori shtetëror i mjedisit jetësor, ka të drejtë të:

1) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse bateritë dhe akumulatorët kanë prani të metaleve të rënda në kundërshtim me nenin 8 të këtij ligji;

2) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse bateritë dhe akumulatorët e hedhur veprohet në kundërshtim me nenin 9 të këtij ligji;

3) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse personat juridikë dhe fizikë që lëshojnë bateri dhe akumulatorë në treg në Republikën e Maqedonisë janë të regjistruar në pajtim me nenin 12 të këtij ligji;

4) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse personat juridikë dhe fizikë i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur në vende të shënuara për këtë qëllim (neni 14);

5) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse personat juridikë dhe fizikë si shfrytëzues të fundit bateritë dhe akumulatorët e hedhur i grumbullojnë dhe i ruajnë ndaras (neni 15 paragrafët (1) dhe (2));

6) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse poseduesi dhe tregtari i pranor bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm të dorëzuar nga ana e shfrytëzuesve të fundit në pajtim me nenin 16 të këtij ligji;

7) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse poseduesi ka enë të vendosura për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe njoftim për mënyrën e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur (neni 17 paragrafët (1) dhe (4));

8) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse poseduesi dhe tregtari ua dorëzojnë bateritë dhe akumulatorët e grumbulluar personave të autorizuar për grumbullim (neni 17 paragrafi (5));

9) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse prodhuesi i ka përbushur obligimet që dalin nga neni 18 i këtij ligji;

10) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse prodhuesit sigurojnë grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në pajtim me nenin 19 të këtij ligji;

11) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse janë përbushur kushtet për lirim (neni 20);

12) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse prodhuesi në mënyrë të pavarur ose nëpërmjet personit kolektiv vepron me bateritë dhe akumulatorët (neni 21 paragrafi (1));

13) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse vepruesi kolektiv posedon leje në pajtim me nenin 22 të këtij ligji;

14) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse prodhuesi i cili vepron në mënyrë të pavarur me bateritë dhe akumulatorët e hedhur posedon leje në pajtim me nenin 23 të këtij ligji;

15) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse grumbullimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë i është ngarkuar personit juridik ose fizik i cili posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 25 paragrafi (8));

16) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse numri i lokacioneve të vendeve për grumbullim dhe qendrave për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të bartshëm i përgjigjen kushtit për vendosjen e një vendi për grumbullim ose qendre ekuivalente me 1000 banorë (neni 25 paragrafi (10));

17) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse numri i lokacioneve të vendeve për grumbullim dhe qendrave për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve i përgjigjen kushtit për vendosjen e një vendi për grumbullim ose qendre ekuivalente me 5000 banorë (neni 25 paragrafi (11));

18) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse trajtimi dhe riciklimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur kryhet në pajtim me nenin 26 të këtij ligji;

19) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse është parashtruar raport për shkallën e efikasitetit të riciklimit që arrihet në çdo vit kalendarik (neni 26 paragrafi (5));

20) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse përbushen obligimet për veprim në pajtim me nenin 27 të këtij ligji;

21) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse poseduesi dhe tregtari i cili, posedon, ose kryen shitje të baterive dhe akumulatorëve ka vendosur enë për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, ka vendosur njoftime në të cilat përbahen informata për veprim dhe i realizojnë obligimet e veta për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur (neni 28);

22) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse parashtrohen raporte në pajtim me nenin 30 dhe 31 të këtij ligji;

23) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse prodhuesi, poseduesi dhe/ose tregtari i cili për kryerjen e veprimtarisë ose aktivitetit të vet, vetë importon bateri dhe akumulatorë dhe për këtë nuk ka ndërmjetësues ose shpërndarës paraprak në Republikën e Maqedonisë vepron në pajtim me nenin 33 të këtij ligji;

24) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse dokumentet dhe të dhënat me të cilat vërtetohet se janë përbushur qëllimet nacionale nga neni 35 i këtij ligji janë autentike;

25) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse janë përbushur obligimet që dalin nga marrëveshjet vullnetare (neni 37) dhe

26) kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse përbushen obligimet dhe kushtet për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur që janë të përcaktuara me këtë ligj.

(2) Nëse inspektori shtetëror i mjedisit jetësor gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese përcakton se:

1) grumbullimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë i është ngarkuar personit juridik ose fizik i cili nuk posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 25 paragrafi (8)),

përkohësisht do t'i konfiskojë bateritë dhe akumulatorët që janë grumbulluar.

(3) Për konfiskimin e kryer të baterive dhe akumulatorëve nga paragrafi (2) i këtij neni inspektori shtetëror i mjedisit jetësor jep vërtetim.

(4) Me kërkesë të inspektorit shtetëror të mjedisit jetësor në kryerjen e mbikëqyrjes inspektuese mund të marrë pjesë edhe nëpunësi shtetëror i punësuar në organin profesional.

(5) Inspektori shtetëror i mjedisit jetësor është i obliguar të kryejë mbikëqyrje inspektuese kur këtë e ka kërkuar organi profesional.

Neni 46

Miratimi i aktvendimeve të inspektorit shtetëror të mjedisit jetësor

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese mbi personat juridikë dhe fizikë, inspektori i mjedisit jetësor, me aktvendim do:

1) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse bateritë dhe akumulatorët kanë metale të rënda në kundërshtim me atë që është përcaktuar në nenin 8 të këtij ligji dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë, në të cilin duhet t'i mënjanojë pasojat dhe për këtë do ta njoftojë Inspektoratin Shtetëror të Tregut (neni 8);

2) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 120 ditë, nëse me bateritë dhe akumulatorët e hedhur vepron në kundërshtim me nenin 9 të këtij ligji;

3) t'i obligojë të regjistruhen në pajtim me nenin 12 të këtij ligji;

4) t'i obligojë që bateritë dhe akumulatorët e hedhur t'i lënë në vendet e shënuara për atë dedikim dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë e përcaktuara (neni 14);

5) t'i obligojë që bateritë dhe akumulatorët e hedhur t'i ruajnë ndaras dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë e përcaktuara (neni 15);

6) t'i obligojë që të veprojnë në pajtim me nenin 16 të këtij ligji;

7) t'i obligojë që t'i përbushin kushtet nga neni 17 i këtij ligji dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë e përcaktuara;

8) t'i obligojë që t'i përbushin obligimet nga neni 18 dhe 19 i këtij ligji dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë e përcaktuara;

9) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse nuk kanë lidhur marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateri dhe akumulatorë të hedhur me vepruesin kolektiv ose vetë nuk vepron me ato si veprues i pavarur (neni 21);

10) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse vepruesi kolektiv nuk posedon leje nga neni 22 paragrafi (2) i këtij ligji;

11) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse vepruesi i pavarur nuk posedon leje nga neni 23 i këtij ligji;

12) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse nuk kanë përpiluar program në pajtim me nenin 24 të këtij ligji dhe do t'i obligojë që në afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 60 ditë ta përpilojnë programin;

13) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse nuk janë përmbushur kushtet dhe nuk realizohen kushtet e parapara në programin nga neni 24 dhe do t'i obligojë që në afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 60 ditë t'i mënjanojnë mangësitë;

14) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse grumbullimin e baterive dhe akumulatorve të hedhur industrialë e kryen personi juridik ose personi fizik i cili nuk posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 25 paragrafi (8));

15) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse numri i lokacioneve të vendeve për grumbullim nuk janë në pajtim me nenin 25 paragrafët (10) dhe (11) të këtij ligji dhe do t'i obligojë që në afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 60 ditë t'i mënjanojnë mangësitë;

16) t'i obligojë që trajtimi dhe riciklimi të zhvillohet në pajtim me nenin 26 të këtij ligji;

17) t'i obligojë që t'i përmbushin obligimet nga neni 27 i këtij ligji dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 90 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë;

18) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 15 ditë, nëse nuk janë përmbushur obligimet nga neni 28 i këtij ligji;

19) ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 90 ditë, nëse nuk janë parashtruar raportet nga nenet 30 dhe 31 të këtij ligji dhe të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 90 ditë që t'i mënjanojnë mangësitë;

20) të propozojë fillimin e procedurës për heqjen e lejes nga neni 22 dhe të vërtetimit nga neni 23 i këtij ligji dhe do të propozojë fillimin e procedurës për shlyerjen nga regjistri nga neni 12 i këtij ligji, nëse konstaton se janë përmbushur kushtet nga neni 32 i këtij ligji;

21) t'i obligojë që t'i përmbushin obligimet nga neni 33 i këtij ligji dhe do të përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 90 ditë, që t'i mënjanojnë mangësitë;

22) t'i obligojë që të marrin masa për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur, nëse nuk janë arritur qëllimet nacionale nga neni 35 i këtij ligji;

23) t'i obligojë që të marrin masa për përmbushjen e obligimeve të përcaktuara në marrëveshjen vullnetare (neni 37) dhe

24) t'i obligojë që të marrin masa për përmbushjen e kushteve dhe obligimeve të përcaktuara në këtë ligj.

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori shtetëror i mjedisit jetësor konstaton se: subjektet që menaxhojnë me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nuk u përmbahen ligjeve dhe rregullave tjera, rregullave teknike, standardeve, rekomandimeve dhe akteve tjera të përgjithshme, me procesverbal do t'i konstatojë parregullsitë e përcaktuara dhe në aktvendim do ta përcaktojë afatin në të cilin do të duhet të mënjanohen.

(3) Nëse subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni nuk veprojnë në pajtim me aktvendimin e inspektorëve shtetërorë të mjedisit jetësor dhe nuk i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar të përcaktuara me aktvendim, inspektori shtetëror i mjedisit jetësor do të parashtrorë Kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para organit kompetent.

(4) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrorë ankesë të ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për punët nga sfera e mjedisit jetësor.

(5) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni inspektori shtetëror i mjedisit jetësor ka të drejtë për marrjen edhe të masave tjera të përcaktuara me Ligjin për mjedisin jetësor dhe Ligjin për menaxhim me hedhurina.

Neni 47

Fushëveprimi i mbikëqyrjes së inspektorëve të autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, të komunave në Qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit dhe të inspektorëve komunalë të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i vet inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, të komunave në Qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit dhe inspektorët komunalë të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit, kanë të drejtë:

1) të kryejnë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojnë nëse bateritë dhe akumulatorët e hedhur lihen në vende që nuk janë të shënuara për atë dedikim (nenet 14 dhe 15) dhe

2) të kryejnë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojnë nëse vepruesi kolektiv dhe/ose vepruesi i pavarur e ka organizuar grumbullimin e veçantë të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në rajonin e komunës, të komunës në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit nëpërmjet vendosjes së vendeve për grumbullim dhe qendrave dhe e ka siguruar grumbullimin e rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga vendet për grumbullim dhe qendrat në pajtim me marrëveshjet e lidhura (neni 29).

Neni 48

Miratimi i aktvendimeve të inspektorëve të autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, të komunave në Qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit dhe të inspektorëve komunalë të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor të komunave, të komunave në Qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit dhe inspektorët komunalë të komunave, të komunave në qytetin e Shkupit dhe të qytetit të Shkupit (në tekstin e mëtejme: inspektori i autorizuar), personat juridikë dhe fizikë, me aktvendim:

1) do t'i obligojë që bateritë dhe akumulatorët e hedhur t'i lënë në vende të shënuara për atë dedikim dhe do t'u përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 30 ditë në të cilin duhet t'i mënjanojnë pasojat (nenet 14 dhe 15) dhe

2) do t'i obligojë që të marrin masa me qëllim të përmbushjes së obligimeve të përcaktuara në marrëveshje dhe do t'u përcaktojë afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 90 ditë në të cilin duhet t'i mënjanojnë pasojat (neni 29).

(2) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektori i autorizuar konstaton se subjektet që menaxhojnë me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nuk u përmbahen ligjeve dhe rregullave tjera, rregullave teknike, standardeve, rekomandimeve dhe akteve tjera të përgjithshme, me procesverbal do t'i përcaktojë parregullsitë e përcaktuara dhe në aktvendim do ta përcaktojë afatin në të cilin duhet të mënjanohen.

(3) Nëse subjektet nga paragrafi (1) i këtij neni nuk veprojnë në pajtim me aktvendimin e inspektorëve të autorizuar dhe nuk i mënjanojnë shkaqet për gjendjen e krijuar të përcaktuara me aktvendim, inspektori i autorizuar do të parashtrijë Kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para organit kompetent.

(4) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrijë ankesë te ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor.

(5) Për kryerjen e punëve nga paragrafi (1) i këtij neni, inspektori i autorizuar ka të drejtë për marrjen edhe të masave tjera të përcaktuara me Ligjin për mjedisin jetësor dhe Ligjin për menaxhim me hedhurina.

Neni 49

Fushëveprimi i mbikëqyrjes së inspektorit shtetëror të tregut

(1) Në kryerjen e mbikëqyrjes nga fushëveprimi i vet inspektori shtetëror i tregut, ka të drejtë:

1) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse parashtrihet udhëzim në pajtim me nenin 7 paragrafi (2) të këtij ligji;

2) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse bateritë dhe akumulatorët e hedhur që janë të lëshuar në treg janë të shënuar në pajtim me nenin 10 të këtij ligji (neni 10);

3) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse bateritë dhe e hedhur që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë i plotësojnë kushtet e përcaktuara në këtë ligj, që kanë të bëjnë me përbërjen e baterive dhe akumulatorëve dhe mënyrën e shënimit të tyre (neni 11);

4) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë rrjedhin nga personat juridikë që janë të regjistruar për këtë në pajtim me nenin 12 të këtij ligji;

5) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse tregtari i pranon bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm të dorëzuar nga ana e shfrytëzuesve të fundit në pajtim me nenin 16 të këtij ligji;

6) të kryejë inspektim dhe kontroll dhe të përcaktojë, nëse tregtari ka vendosur enë përkatëse në pikat për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur (neni 17 paragrafi (2)) dhe

7) të kryejë mbikëqyrje dhe kontroll dhe të përcaktojë nëse tregtari vendosë njoftim në të cilin do të shënohen informata për shfrytëzuesin e fundit për mënyrën e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në pikat për grumbullim në kuadër të lokalit të tij afarist (neni 17 paragrafi (4)).

(2) Nëse inspektori shtetëror i tregut gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese konstaton se:

1) bateritë dhe akumulatorët nuk janë të shënuara në pajtim me nenin 10 të këtij ligji (neni 10);

2) bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë nuk i plotësojnë kushtet e përcaktuara në këtë ligj të cilat kanë të bëjnë me përbërjen e baterive dhe akumulatorëve dhe mënyrën e shënimit të tyre (neni 11) dhe

3) bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë rrjedhin nga persona juridikë që nuk janë të regjistruar për këtë në pajtim me nenin 12 të këtij ligji;

përkohësisht do t'i konfiskojë bateritë dhe akumulatorët me të cilët bëhet tregti.

(3) Për konfiskimin e kryer të baterive dhe akumulatorëve nga paragrafi (2) i këtij neni inspektori shtetëror i tregut jep vërtetim.

(4) Në kryerjen e punëve nga paragrafët (1) dhe (2) të këtij neni, Inspektorati Shtetëror i Tregut kanë të drejtë për marrjen edhe të masave tjera të përcaktuara me Ligjin për inspektoratin e tregut, Ligjin për mjedisin jetësor dhe Ligjin për menaxhim me hedhurina.

Neni 50

Miratimi i aktvendimeve të inspektorit shtetëror të tregut

(1) Gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese, inspektoratit shtetëror i tregut, personat juridikë dhe fizikë me aktvendim:

1) do t'i obligojë të parashtrijë udhëzim në pajtim me nenin 7 paragrafi (2) të këtij neni;

2) do t'i obligojnë t'i tërheqin nga tregu bateritë dhe akumulatorët që kanë prani të metaleve të rënda në kundërshtim me nenin 8 të këtij ligji;

3) do ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 15 ditë, nëse bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg nuk janë të shënuar në pajtim me nenin 10 të këtij ligji dhe do t'i obligojë që në afat prej 15 ditëve t'i mënjanojnë pasojat;

4) do t'i obligojë që t'i tërheqin nga tregu bateritë dhe akumulatorët që nuk janë të shënuar në pajtim me nenin 10 të këtij ligji;

5) do ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 15 ditë, nëse bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg nuk i përmbushin kushtet nga neni 11 i këtij ligji dhe do të përcaktoj afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 15 ditë që t'i mënjanojnë pasojat;

6) do ta kufizojë dhe/ose ndalojë punën në afat prej më së shumti 30 ditë, nëse konstaton se bateritë dhe akumulatorët që janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë rrjedhin nga persona juridikë që janë të regjistruar për këtë në pajtim me nenin 12 të këtij ligji dhe do të përcaktoj afat i cili nuk mund të jetë më i gjatë se 15 ditë që t'i mënjanojnë pasojat;

7) do t'i obligojë që t'i realizojnë obligimet nga neni 16 i këtij ligji;

8) do t'i obligojë që të vendosin enë përkatëse në pikat për grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur (neni 17 paragrafi (2)) dhe

9) do t'i obligojë të vendosin njoftim në të cilin do të shënohen informata për shfrytëzuesin e fundit, për mënyrën e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në pikat për grumbullim në kuadër të lokalit të vet afarist (neni 17 paragrafi (4)).

(2) Kundër aktvendimit nga paragrafi (1) i këtij neni pala e pakënaqur ka të drejtë të parashtrijë ankesë te ministrin i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e ekonomisë.

Neni 51

Zbatimi i dispozitave nga ligjet tjera në mbikëqyrjen inspektuese

Inspektorët shtetërorë të mjedisit jetësor, inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor, inspektorët e komunaleve të komunave, mbikëqyrjen inspektuese në sferën e menaxhimit me bateritë dhe akumulatorët dhe hedhurinat nga bateritë dhe akumulatorët e kryejnë në pajtim me dispozitat e këtij ligji, Ligjit për menaxhim me hedhurina dhe Ligjit për mjedisin jetësor.

Neni 52

Procedura për edukim

(1) Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektori shtetëror i mjedisit jetësor, përkatësisht organi tjetër që e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese konstaton se është kryer parregullsi nga nenet 53, 53 paragrafi (1) pikat

2, 6, 7 dhe 8, 58 paragrafi (1) pikat 1, 2, 3, 4, 5 dhe 7 dhe 59 të këtij ligji, është i obliguar që të përpilojë procesverbal në të cilin do ta përcaktojë parregullsinë e kryer me sugjerim për mënjanimin e parregullsisë së përcaktuar në afatin e caktuar dhe me dorëzim të njëkohshëm të ftesës për realizimin e edukimit të personit ose subjektit ku është përcaktuar parregullsia gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

(2) Formën dhe përmbajtjen e ftesës për edukim, si dhe mënyrën e realizimit të edukimit i përcakton ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor.

(3) Edukimi e organizon dhe realizon Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Jetësor, përkatësisht organi tjetër i administratës shtetërore i cili e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese, në afat jo më të gjatë se tetë ditë nga dita e kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

(4) Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të përcaktuara të njëjta ose të njëjlojta për një ose më shumë subjekte.

(5) Nëse në terminin e caktuar personi ose subjekti për të cilin realizohet edukimi, nuk paraqitet për edukim, do të konsiderohet se edukimi është realizuar.

(6) Nëse personi ose subjekti mbi të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe e kryen, do të konsiderohet se është edukuar lidhur me parregullsinë e përcaktuar.

(7) Nëse inspektori shtetëror i mjedisit jetësor, përkatësisht organi tjetër i administratës shtetërore që e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese përcakton se janë mënjauar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi (1) i këtij neni, miraton konkluzion me të cilin e ndërpret procedurën e mbikëqyrjes inspektuese.

(8) Nëse inspektori shtetëror i mjedisit jetësor, përkatësisht organi tjetër i administratës shtetërore që e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese gjatë kryerjes së mbikëqyrjes kontrolluese konstaton se nuk janë mënjauar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi (1) i këtij neni, parashtron kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje para Komisionit për Kundërvajtje.

(9) Inspektorati Shtetëror i Mjedisit Jetësor, përkatësisht organi tjetër i administratës shtetërore që e ka kryer mbikëqyrjen inspektuese mban evidencë unike për edukimin e realizuar në mënyrën e përcaktuar nga ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor.

VII. DISPOZITA PËR KUNDËRVAJTJE

Neni 53

Sanksione për kundërvajtje për prodhuesit

(1) Gjorbë në shumë prej 1000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk vepron në pajtim me nenin 8 të këtij ligji, nëse:

2) nuk regjistrohët kur për herë të parë lëshon në treg ose importon si shfrytëzues i fundit në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë (neni 12 paragrafi (1)) dhe

3) nuk e informon publikun në pajtim me nenin 18 paragrafi (5) të këtij ligji.

(2) Gjorbë në shumë prej 300 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

3) Gjorbë në shumë prej 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 54

(1) Gjorbë në shumë prej 3 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk i dizajnojnë pajisjet në mënyrë që do të mundësojë që shfrytëzuesi i fundit lehtë t'i mënjanojë bateritë dhe akumulatorët e hedhur (neni 7 paragrafi (1));

2) nuk parashtrojnë udhëzim në pajtim me nenin 7 paragrafi (2) të këtij ligji;

3) nuk i shënon bateritë, akumulatorët, si dhe paketimet e baterive që i lëshon në treg në Republikën e Maqedonisë në pajtim me nenin 10 paragrafi (1);

4) nuk i shënon edhe me simbol kimik bateritë, akumulatorët dhe bateritë në formë të pullës që përmbajnë më shumë se 0,0005 % zivë, më shumë se 0,002 % dhe më shumë se 0,004 plumb në pajtim me nenin 10 paragrafi (2);

5) shenjat nga paragrafët (1) dhe (2) nga neni 10 i këtij ligji nuk janë të dukshme qartësisht, të lexueshme dhe të paraqitura në mënyrë të pashlyeshme (neni 10 paragrafi (3));

6) nuk vepron në pajtim me nenin 16 paragrafi (2) të këtij ligji;

7) nuk siguron grumbullim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur që ia ka shitur poseduesit ose tregtarit, e të cilat ata i kanë grumbulluar në afat prej 48 orëve nga momenti kur poseduesi ose tregtari ka kërkuar t'i dorëzojë bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar (neni 19 paragrafi (1));

8) nuk ka siguruar enë përkatëse për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur (neni 19 paragrafi (2));

9) grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të automjeteve dhe industrialë ia ka ngarkuar personit të tretë i cili nuk posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme të marrë në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 19 paragrafi (4)) dhe

10) nuk mban evidencë në pajtim me nenin 30 paragrafi (6) të këtij ligji.

(2) Gjorbë në shumë prej 900 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjorbë në shumë prej 600 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) pikat 9 dhe 10 të këtij neni, Komisioni për Vendimmarrje për Kundërvajtje në Sferën e Mjedisit Jetësor i Ministrisë së Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor (në tekstin e mëtejme: Komisioni për Kundërvajtje) mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kundërvajtja në kohëzgjatje prej së paku tre ditë deri më së shumti 30 ditë.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, Komisioni për Kundërvajtje mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej më së paku tre ditë deri më së shumti 15 ditë.

Neni 55

(1) Gjorbë në shumë prej 6 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk siguron grumbullim, përpunim dhe riciklim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nga shfrytëzuesi i fundit pavarësisht nga përbërja e tyre kimike, origjina ose data kur për herë të parë janë të lëshuar në treg në Republikën e Maqedonisë (neni 18 paragrafi (1));

2) nuk posedon leje në pajtim me nenin 23 të këtij ligji, e as ka marrëveshje të lidhur për marrjen e obligimeve për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur me vepruesin kolektiv (neni 21 paragrafi (1)) dhe

3) nuk i përmbushë obligimet e përcaktuara në marrëveshjet vullnetare (neni 37).

(2) Gjorbë në shumë prej 900 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Kundërvajtje mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kundërvajtja në kohëzgjatje prej së paku tre ditë deri më së shumti 30 ditë.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, Komisioni për Kundërvajtje mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku tre ditë deri më së shumti 15 ditë.

Neni 56

Sanksionet për kundërvajtje për prodhuesin e vogël

(1) Gjohë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit të vogël i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk mban evidencë në pajtim me nenin 30 të këtij ligji (neni 20 paragrafi (3)).

(2) Gjohë në shumë prej 700 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit të vogël i cili është person fizik për veprimin nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 57

(1) Gjohë në shumë prej 3 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit të vogël i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) ka parashtruar të dhëna të rrejshme dhe ka mbajtur evidencë të rrejshme me qëllim që të paraqitet si prodhues i vogël dhe të përjashtohet nga obligimi në pajtim me nenin 34 të këtij ligji.

(2) Gjohë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimin nga paragrafi (4) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 900 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit të vogël i cili është person fizik për veprimin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni, Komisioni për Kundërvajtje mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kundërvajtja në kohëzgjatje prej së paku tre ditë deri më së shumti 30 ditë.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, Komisioni për Kundërvajtje mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku tre ditë deri më së shumti 15 ditë.

Neni 58

Sanksionet për kundërvajtje për poseduesit dhe tregtarët

(1) Gjohë në shumë prej 2000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet prodhuesit ose tregtarit i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) refuzon t'i pranojë bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm nga ana e shfrytëzuesit të fundit ose për këtë kërkon si kompensim blerjen e baterive dhe/ose akumulatorëve të rinj ose arkëton kompensim për kthimin (neni 16 paragrafi (1));

2) poseduesi i cili punon me bateri industriale dhe automobilistike dhe akumulatorëve të prodhuesit refuzon pa pagesë t'i merr mbrapa bateritë dhe akumulatorët industrial dhe automobilistik të nxjerrë jashtë përdorimit nga shfrytëzuesit e fundit, pa marrë parasysh përbërjen e tyre kimike dhe prejardhjen (neni 16 paragrafi (2)) dhe

3) nuk vendosë enë adekuate në pajtim me nenin 17 paragrafi (1) dhe (2) të këtij ligji;

4) nuk i merr bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm që i ka në programin e vet të shitjes pa kompensim ose për këtë kërkon si kompensim blerje nga shfrytëzuesi i fundit, pa marrë parasysh prodhuesin, duke përfshirë edhe bateritë dhe akumulatorët e hedhur që janë pjesë përbërëse e pajisjeve që shiten ose servisohen (neni 17 paragrafi (3));

5) nuk vendosë njoftim në vend të dukshëm në të cilin do të shënohen informata për shfrytëzuesin e fundit për mënyrën e grumbullimit të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në vendet për grumbullim në kuadër të lokalit të vet afarist (neni 17 paragrafi (4));

6) bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar nuk ia dorëzon personit të autorizuar për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur (neni 17 paragrafi (5));

7) kur është e mbushur ena me bateri dhe akumulatorë të hedhur nuk e njofton vepruesin kolektiv ose vepruesin e pavarur me qëllim që të vijë dhe t'i marrë bateritë dhe akumulatorët e hedhur të grumbulluar (neni 28 paragrafi (3)) dhe

8) nuk vepron në pajtim me nenin 33 paragrafi (2) të këtij ligji.

(2) Gjohë në shumë prej 900 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 700 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet poseduesit dhe tregtarit i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 59

Sanksionet për kundërvajtje për shfrytëzuesin e fundit

(1) Gjohë në shumë prej 1 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet shfrytëzuesit të fundit si operator ekonomik, i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) i lë ose i dorëzon bateritë dhe akumulatorët e hedhur në vende të shënuara për grumbullimin dhe seleksionimin e hedhurinave të komunalieve nga amvisëritë ose të llojit tjetër të hedhurinave (neni 14);

2) nuk vepron me bateritë dhe akumulatorët e hedhur në pajtim me nenin 15 paragrafi (1) të këtij ligji dhe

3) bateritë dhe akumulatorët e hedhur që i krijojnë nuk i lënë në vende të caktuara për atë dedikim ose nuk ua dorëzojnë personave juridikë ose fizikë të cilët posedojnë leje për veprim me hedhurina (neni 15 paragrafi (4));

(2) Gjohë në shumë prej 400 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet shfrytëzuesit të fundit si operator ekonomik i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 60

Sanksionet për kundërvajtje për personat fizikë

(1) Gjohë në shumë prej 60 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet në vendin e ngjarjes personit fizik i cili nuk është operator ekonomik për veprimet për kundërvajtje, nëse:

1) i lë ose i dorëzon bateritë dhe akumulatorët e hedhur në vende të shënuara për grumbullimin dhe seleksionimin e hedhurinave të komunalieve nga amvisëritë ose të llojit tjetër të hedhurinave (neni 14);

2) nuk i ruan ndaras, grumbullon dhe i le ndaras bateritë dhe akumulatorët e hedhur nga hedhurinat e komunalieve dhe llojet tjera të hedhurinave (neni 15 paragrafi (1));

3) bateritë dhe akumulatorët e hedhur që i krijojnë nuk i lënë në vende të caktuara për atë dedikim ose nuk ua dorëzojnë personave juridikë ose fizikë të cilët posedojnë leje për veprim me hedhurina (neni 15 paragrafi (3));

4) nuk ia dorëzon bateritë dhe akumulatorët e hedhur industrialë prodhuesit nga i cili i ka marrë ose vepruesit kolektiv për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur (neni 15 paragrafi (4)) dhe

5) nuk i grumbullon ndaras sipas llojit në enë të shënuara të veçanta (neni 15 paragrafi (6));

(2) Për kundërvajtjet nga ky nen inspektorët shtetërorë të mjedisit jetësor, inspektorët e autorizuar të mjedisit jetësor, inspektorët e komunalieve të komunave, të komunës në qytetit të Shkupit dhe të qytetit të Shkupit, gjobën nga paragrafi (1) i këtij neni do ta shqiptojnë me dorëzimin e ftesës për arkëtim të gjobës të cilën kryerësi është i obliguar ta paguajë në afat prej tetë ditësh.

(3) Ministri i cili udhëheq me organin e administratës shtetërore kompetent për kryerjen e punëve nga sfera e mjedisit jetësor e përcakton formën dhe përmbajtjen e ftesës për arkëtimin e gjobës nga paragrafi (2) i këtij neni.

Neni 61

Sanksionet për kundërvajtje për vepruesin e pavarur

(1) Gjorbë në shumë prej 4 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk vepron në pajtim me nenin 21 paragrafi (2) të këtij ligji;

2) kryerjen e punëve nuk ua ka ngarkuar personave të tretë (neni 21 paragrafi (4));

3) nuk ka siguruar marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur me prodhuesit në pajtim me nenin 22 paragrafi (1);

4) nuk e ka njoftuar organin profesional për ndryshimet e krijuara (neni 22 paragrafi (4));

5) prodhuesve me të cilët ka lidhur marrëveshje për marrjen e obligimit për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nuk u jep vërtetim për lirim nga pagesa e kompensimit nga neni 39 i këtij ligji (neni 22 paragrafi (8));

6) nuk i ka siguruar kushtet e përcaktuara në nenin 25 paragrafi (1) të këtij ligji;

7) në program nuk ka siguruar masa për poseduesin ose tregtarin që të mos refuzojnë t'i marrin mbrapa falas bateritë dhe akumulatorët e hedhur industrialë nga shfrytëzuesit e fundit, pa marrë parasysh përbërjen e tyre kimike dhe origjinën (neni 25 paragrafi (3));

8) nuk ndërmerr aktivitete për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve nga poseduesit dhe shfrytëzuesit e fundit ose nga vendet për grumbullim të kapshme në afërsi të tyre, vendet e shitjes, ose vendet tjera të kapshme ku krijohet ky lloj i hedhurinave, nëse grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur nuk e ka organizuar bashkë me sistemin për veprim me automjetet e përdorura (neni 25 paragrafi (4));

9) nuk siguron masa me të cilat pranimiti i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve nga automjetet personale, jo komerciale, të mos i nënshtrohet asnjë shpenzimi për shfrytëzuesit e fundit, kur ato i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur dhe as, t'u krijojnë kurrfarë obligimi për blerjen e baterive dhe akumulatorëve të rinj (neni 25 paragrafi (5));

10) grumbullimin, trajtimin, riciklimin dhe mënjanimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, nuk ua ngarkon vetëm personave fizikë dhe juridikë të cilët posedojnë leje përkatëse për veprim me hedhurina në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe/ose Ligjin për mjedisin jetësor (neni 25 paragrafi (7));

11) grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë nuk ia ngarkon që ta kryejë person tjetër juridik ose person fizik i cili posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 25 paragrafi (8));

12) nuk ka siguruar një vend për grumbullim ose qendër ekuivalente me 1000 banorë për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm (neni 25 paragrafi (10));

13) nuk ka siguruar një vend për grumbullim ose qendër ekuivalente me 5000 banorë për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të automjeteve (neni 25 paragrafi (11));

14) nuk ka marrë masa me të cilat siguron që trajtimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të grumbulluar të kryhet në pajtim me nenin 26 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji;

15) bashkë me raportet nga neni 30 i këtij ligji, nuk dorëzon edhe raport për shkallën e efikasitetit të riciklimit që arrihet në çdo vit kalendarik (neni 26 paragrafi (5));

16) nuk vepron në pajtim me nenin 26 paragrafi (11) të këtij ligji;

17) nuk siguron që vendet për grumbullim të rregullohen në atë mënyrë që të mundësojë që shfrytëzuesit e fundit t'i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur, si dhe nuk siguron marrje të rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në afat prej 48 orëve nga momenti i marrjes së njoftimit nga poseduesi ose tregtari se enët për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur janë mbushur (neni 27 paragrafi (1));

18) në sistemin e vet nuk siguron vendosje të posterëve ose mjeteve tjera për informim me të cilat do ta informojë publikun dhe shfrytëzuesit e fundit për veprimin me bateritë dhe akumulatorët e hedhur (neni 27 paragrafi (2));

19) nuk vepron në pajtim me nenin 27 paragrafi (3) dhe

20) nuk vepron në pajtim me nenin 30 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Gjorbë në shumë prej 1 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në vepruesin e pavarur me bateritë dhe akumulatorët e hedhur për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjorbë në shumë prej 2 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur me bateritë dhe akumulatorët e hedhur i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) pikat 2, 3, 11 dhe 12, të këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku gjashtë muaj deri më së shumti pesë vjet.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'u shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku një viti deri më së shumti pesë vjet.

Neni 62

(1) Gjorbë në shumë prej 6 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk i realizon të gjitha obligimet që në pajtim me këtë ligj janë të përcaktuara si detyrë për vepruesin kolektiv dhe për prodhuesin (neni 23 paragrafi (4));

2) nuk i parashtron raportet në pajtim me nenin 30 të këtij ligji (neni 23 paragrafi (5));

3) bashkë me raportet nga neni 30 i këtij ligji, nuk parashtron edhe raport për shkallën e efikasitetit të riciklimit që arrihet në çdo vit kalendarik nga paragrafi (3) i neni 26 të këtij ligji (neni 26 paragrafi (5));

4) nuk vepron në pajtim me nenin 26 paragrafi (9) të këtij ligji;

5) nuk vepron në pajtim me nenin 26 paragrafi (11) të këtij ligji;

6) nuk siguron që vendet për grumbullim të rregullohen në atë mënyrë që të mundësojë që shfrytëzuesit e fundit t'i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur, si dhe të sigurojë marrje të rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në afat prej 48 orëve nga momenti i marrjes së njoftimit nga poseduesi ose tregtari se enët për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur janë mbushur (neni 27 paragrafi (1)) dhe

7) raportin vjetor nga paragrafi (1) i neni 30 të këtij ligji nuk e parashtron për bateritë dhe akumulatorët e hedhur që vetë i ka lëshuar në treg për herë të parë në Republikën e Maqedonisë (neni 30 paragrafi (2));

(2) Gjohë në shumë prej 1 200 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 1 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 63

(1) Gjohë në shumë prej 9 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur me bateritë dhe akumulatorët e hedhur i cili është person juridik për kundërvajtje, nëse:

1) nuk i përmbushë obligimet e përcaktuara në marrëveshjet vullnetare (neni 37).

(2) Gjohë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 1000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person fizik për kundërvajtje, për veprimin nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku gjashtë muaj deri më së shumti pesë vjet.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'u shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku një vit deri më së shumti pesë vjet.

Neni 64

(1) Gjohë në shumë prej 15 000 deri në 25 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person juridik, për kundërvajtje nëse:

1) nuk parashtron raport vjetor në pajtim me nenin 31 të këtij ligji;

2) nuk posedon leje në pajtim me nenin 23 paragrafët (1) dhe (2) të këtij ligji dhe

3) parashtron raporte me të dhëna të pasakta me qëllim që të konstatohet se janë arritur qëllimet nga neni 35 i këtij ligji;

(2) Gjohë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(3) Gjohë në shumë prej 4 000 deri në 5 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit të pavarur i cili është person fizik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

(4) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku gjashtë muaj deri më së shumti pesë vjet.

(5) Personit përgjegjës në personin juridik nga paragrafi (2) dhe personit fizik nga paragrafi (3) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku një vit deri më së shumti pesë vjet.

Neni 65

Sanksione për kundërvajtje për vepruesin kolektiv

(1) Gjohë në shumë prej 9 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit kolektiv për kundërvajtje, nëse:

1) nuk vepron në pajtim me nenin 21 paragrafi (2) të këtij ligji;

2) kryerjen e punëve nuk ua ka ngarkuar personave të tretë (neni 21 paragrafi (4));

3) nuk ka siguruar marrëveshje për marrjen e obligimeve për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur me prodhuesit në pajtim me nenin 22 paragrafi (1);

4) nuk e ka njoftuar organin profesional për ndryshimet e krijuara (neni 22 paragrafi (4));

5) prodhuesve me të cilët ka lidhur marrëveshje për marrjen e obligimit për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nuk u jep vërtetim për lirim nga pagesa e kompensimit nga neni 39 i këtij ligji (neni 22 paragrafi (8));

6) nuk i ka siguruar kushtet e përcaktuara në nenin 25 paragrafi (1) të këtij ligji;

7) në program nuk ka siguruar masa për poseduesin ose tregtarin që të mos refuzojnë t'i marrin mbrapa falas bateritë dhe akumulatorët e hedhur industrialë nga shfrytëzuesit e fundit, pa marrë parasysh përbërjen e tyre kimike dhe origjinën (neni 25 paragrafi (3));

8) nuk ndërmerr aktivitete për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur të aumjeteve nga shfrytëzuesit e fundit ose nga vendet për grumbullim të kapshme në afërsi të tyre, vendet e shitjes, ose vendet tjera të kapshme ku krijohet ky lloj i hedhurinave, nëse grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur nuk e ka organizuar bashkë me sistemin për veprim me automjetet e përdorura (neni 25 paragrafi (4));

9) nuk siguron masa me të cilat pranimit i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të automjeteve nga automjetet personale, jo komerciale, të mos i nënshtrohet asnjë shpenzimi për shfrytëzuesit e fundit kur ato i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur dhe as, t'u krijojë kurrfarë obligimi për blerjen e baterive ose akumulatorëve të rinj (neni 25 paragrafi (5));

10) grumbullimin, trajtimin, riciklimin dhe mënjanimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, nuk ua ngarkon vetëm personave fizikë dhe juridikë të cilët posedojnë leje përkatëse për veprim me hedhurina në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina dhe/ose Ligjin për mjedisin jetësor (neni 25 paragrafi (7));

11) grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur industrialë nuk ia ngarkon që ta kryejë personi tjetër juridik ose personi fizik i cili posedon leje për grumbullimin e hedhurinave të rrezikshme në pajtim me Ligjin për menaxhim me hedhurina (neni 25 paragrafi (8));

12) nuk ka siguruar një vend për grumbullim ose qendër ekuivalente me 1000 banorë për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të bartshëm (neni 25 paragrafi (10));

13) nuk ka siguruar një vend për grumbullim ose qendër ekuivalente me 5000 banorë për bateritë dhe akumulatorët e hedhur të automjeteve (neni 25 paragrafi (11));

14) nuk ka marrë masa me të cilat siguron që trajtimi i baterive dhe akumulatorëve të hedhur të grumbulluar të kryhet në pajtim me nenin 26 paragrafët (1), (2) dhe (3) të këtij ligji;

15) bashkë me raportet nga neni 30 i këtij ligji, nuk dorëzon edhe raport për shkallën e efikasitetit të riciklimit që arrihet në çdo vit kalendarik (neni 26 paragrafi (5));

16) nuk vepron në pajtim me nenin 26 paragrafi (11) të këtij ligji;

17) nuk siguron që vendet për grumbullim të rregullohen në atë mënyrë që të mundësojë që shfrytëzuesit e fundit t'i lënë bateritë dhe akumulatorët e hedhur, si dhe nuk siguron marrje të rregullt të baterive dhe akumulatorëve të hedhur në afat prej 48 orëve nga momenti i marrjes së njoftimit nga poseduesi ose tregtari se enët për grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur janë mbushur (neni 27 paragrafi (1));

18) në sistemin e vet nuk siguron vendosje të posterëve ose mjeteve tjera për informim me të cilat do ta informojë publikun dhe shfrytëzuesit e fundit për veprimin me bateritë dhe akumulatorët e hedhur (neni 27 paragrafi (2));

19) nuk vepron në pajtim me nenin 27 paragrafi (3) dhe

20) nuk vepron në pajtim me nenin 30 paragrafi (1) të këtij ligji.

(2) Gjobë në shumë prej 1 500 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në vepruesin kolektiv për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 66

(1) Gjobë në shumë prej 20 000 deri në 35 000 euro në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet vepruesit kolektiv për kundërvajtje, nëse:

1) nuk dorëzon raport vjetor në pajtim me nenin 31 të këtij ligji;

2) nuk posedon leje në pajtim me nenin 22 paragrafi (1) të këtij ligji;

3) dorëzon raporte me të dhëna të pasakta me qëllim që të konstatohet se janë arritur qëllimet nga neni 35 i këtij ligji dhe

4) nuk i përmbush obligimet e përcaktuara në marrëveshjet vullnetare (neni 37).

(2) Gjobë në shumë prej 2 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në vepruesin kolektiv për veprimet nga paragrafi (3) i këtij neni.

(3) Kryerësit të kundërvajtjes nga paragrafi (1) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për kryerjen e veprimtarisë së veçantë nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku gjashtë muaj deri më së shumti pesë vjet.

(4) Personit përgjegjës në vepruesin kolektiv nga paragrafi (2) i këtij neni, gjykata kompetente mund t'i shqiptojë sanksion për kundërvajtje ndalim për ushtrimin e detyrës nga e cila rrjedh kryerja e kundërvajtjes në kohëzgjatje prej së paku një vit deri më së shumti pesë vjet.

Neni 67

Sanksionet për kundërvajtje për personin juridik i cili nuk është operator ekonomik

(1) Gjobë në shumë prej 2 000 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit juridik i cili nuk është operator ekonomik, nëse:

1) mënjanon bateri dhe akumulatorë të hedhur në plehërishta (neni 9 paragrafi (1));

2) djeg bateri dhe akumulatorë të hedhur të automjeteve dhe industrialë (neni 9 paragrafi (2));

3) bateritë dhe akumulatorët e hedhur i le ose i dorëzon në vende të shënuara për grumbullimin dhe selektimin e hedhurinave të komunalieve nga amvisëritë ose të llojit tjetër të hedhurinave (neni 14);

4) nuk vepron me bateritë dhe akumulatorët e hedhur në pajtim me nenin 15 paragrafi (2) të këtij ligji;

5) bateritë dhe akumulatorët e hedhur nuk ia dorëzon prodhuesit nga i cili i ka marrë ose vepruesit kolektiv për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nga neni 22 i këtij ligji (neni 15 paragrafi (4));

6) personi juridik dhe fizik i cili për vepruesin kolektiv ose për vepruesin e pavarur kryen grumbullimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe nuk përpilon dhe dorëzon raporte për sasi të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të grumbulluar në formular të veçantë (neni 31 paragrafi (1));

7) personi juridik dhe fizik i cili për vepruesin kolektiv ose për vepruesin e pavarur kryen përpunimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur dhe nuk përpilon dhe dorëzon raport për sasi të baterive dhe akumulatorëve të hedhur të marrë dhe të përpunuar ose të ricikluar në formular të veçantë (neni 31 paragrafi (3)) dhe

8) personi juridik dhe fizik i cili kryen trajtim të baterive dhe akumulatorëve të hedhur nuk përpilon dhe nuk dorëzon raport për shkallën e efikasitetit për riciklimin e baterive dhe akumulatorëve të hedhur e cila arrihet në çdo vit kalendarik, si dhe për atë nëse është përmbushur efikasiteti i riciklimit në pajtim me nenin 26 të këtij ligji (neni 31 paragrafi (4));

(2) Gjobë në shumë prej 300 eurosh në kundërvlerë me denarë do t'i shqiptohet personit përgjegjës në personin juridik për veprimet nga paragrafi (1) i këtij neni.

Neni 68

Procedura për barazim dhe ndërmjetësim

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenet 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 dhe 66 të këtij ligji, organet për mbikëqyrje inspektuese nga neni 43 i këtij ligji janë të obliguar kryerësit të kundërvajtjes t'i propozojnë procedurë për barazim para se të parashtrajnë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje.

(2) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenet 60, 61, 62, 63, 64 dhe 65 të këtij ligji, organet për mbikëqyrje inspektuese nga neni 43 i këtij ligji kryerësit të kundërvajtjes do t'i propozojnë procedurë për ndërmjetësim para se të parashtrajnë kërkesë për ngritjen e procedurës për kundërvajtje.

(3) Në rastet në të cilat është arritur pajtim për barazim, gjoba e kryerësit mund të zvogëlohet më së shumti për një gjysmë nga maksimumi i gjobës së përcaktuar për kundërvajtje.

(4) Procedurat për barazim dhe ndërmjetësim udhëhiqen në pajtim me dispozitat e Ligjit për mjedisin jetësor dhe Ligjit për kundërvajtje.

Neni 69

Udhëheqja e procedurës për kundërvajtje

(1) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenet 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 dhe 67 të këtij ligji procedurë për kundërvajtje udhëheqë dhe sanksion për kundërvajtje shqipton Komisioni për Kundërvajtje.

(2) Procedura para Komisionit për Kundërvajtje udhëhiqet në pajtim me dispozitat e Ligjit për mjedisin jetësor.

(3) Për kundërvajtjet e përcaktuara në nenet 61, 62, 63, 64, 65 dhe 66 të këtij ligji procedurë për kundërvajtje udhëheq dhe sanksion për kundërvajtje shqipton gjykata kompetente.

VII. DISPOZITA KALIMTARE DHE PËRFUNDIMTARE

Neni 70

Afatet për zbatim

(1) Prodhuesit ekzistues të cilët lëshojnë në treg ose importojnë si shfrytëzues të fundit në Republikën e Maqedonisë bateri dhe akumulatorë të hedhur në pajtim me nenin 12 të këtij ligji, janë të obliguar që të regjistrohen më së voni deri më 31 dhjetor 2011.

(2) Prodhuesi evidencën nga neni 30 paragrafi (6) është i obliguar që të fillojë ta mbajë nga 1 janari 2011.

(3) Njoftimin e parë nga neni 30 paragrafi (6) të këtij ligji për llojin dhe sasinë e baterive dhe akumulatorëve që prodhuesi i ka lëshuar në treg dhe i ka importuar në Republikën e Maqedonisë gjatë një viti, është i obliguar ta dorëzohet më së voni deri më 31 mars 2012.

(4) Obligimet për shënimin e baterive dhe akumulatorëve nga neni 10 i këtij ligji, do të zbatohen nga 1 janari 2012.

(5) Ndalimi për import të baterive dhe akumulatorëve nga neni 13 i këtij ligji, fillon të zbatohet nga 1 janari 2012.

(6) Obligimi nga neni 17 për vendosjen e enëve dhe sigurimin e lokalit për lënien e baterive dhe akumulatorëve të hedhur, si dhe për vendosjen e njoftimeve për poseduesin dhe tregtarët në mjedise urbane, do të fillojë të zbatohet nga 1 janari 2015, përkatësisht për poseduesin dhe tregtarët në mjedise rurale nga 1 janari 2017.

(7) Obligimet për arritjen e shkallës së efikasitetit të riciklimit nga neni 25 paragrafi (3) i këtij ligji do të arrijë më së voni deri në dhjetor 2016.

(8) Programi për menaxhim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur nga neni 36 i këtij ligji, do të miratohet më së voni deri më 31 dhjetor 2011.

(9) Raporti i parë nga neni 38 paragrafi (3) të këtij ligji, publikohet më së voni deri më 30 maj 2013.

(10) Prodhuesit në pajtim me obligimet nga neni 18 i këtij ligji janë të detyruar që të bashkohen nëpërmjet themelimit të vepruesit kolektiv dhe/ose lidhjes së marrëveshjes me vepruesin kolektiv për veprim me bateritë dhe akumulatorët e hedhur ose të regjistronen si veprues të pavarur me hedhurinat nga bateritë dhe akumulatorët, më së voni deri më 31 dhjetor 2011.

Neni 71

Zbatimi i prolonguar

Dispozitat nga neni 38 paragrafi (7) të këtij ligji, do të fillojnë të zbatohen me ditën e aderimit të Republikës së Maqedonisë në Unionin Evropian.

Neni 72

Miratimi i rregullave më të përafërta

Rregullat më të përafërta për zbatimin e këtij ligji do të miratohen më së voni deri më 31 nëntor 2011.

Neni 73

Zbatimi i kompensimeve dhe arritja e qëllimeve nacionale

(1) Kompensimi nga neni 39 i këtij ligji do të fillojë të zbatohet nga 1 janari 2012.

(2) Për vitin 2013 do të konsiderohet se janë arritur qëllimet nacionale nga neni 35 i këtij ligji, nëse grumbullohen bateri dhe akumulatorë të hedhur të bartshëm në sasi prej 5 % nga pesha e baterive dhe akumulatorëve të bartshëm që janë të lëshuar në treg në territorin e Republikës së Maqedonisë nga viti rrjedhës.

(3) Për vitin 2014 do të konsiderohet se janë arritur qëllimet nacionale nga neni 35 i këtij ligji, nëse grumbullohen bateri dhe akumulatorë të hedhur në sasi prej 12,5 % të baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në treg në territorin e Republikës së Maqedonisë nga viti rrjedhës.

(4) Për vitin 2015 do të konsiderohet se janë arritur qëllimet nacionale nga neni 35 i këtij ligji, nëse grumbullohen bateri dhe akumulatorë të hedhur në sasi prej 20 % të baterive dhe akumulatorëve që janë të lëshuar në treg në territorin e Republikës së Maqedonisë.

Neni 74 Shfuqizimi

Me ditën e fillimit të zbatimit të këtij ligji, shfuqizohen dispozitat nga nenet 6 paragrafi (1) pikat 13 dhe 14, 70 dhe 130 paragrafi (1) pika 22 nga Ligji për menaxhim me hedhurina ("Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë" numër 68/2004, 71/2004, 107/2007, 102/2008 dhe 143/2008).

Neni 75 Hyrja në fuqi

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë", ndërsa do të fillojë të zbatohet nga 1 janari 2011.

2845.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕВОЗ ВО ПАТНИОТ СООБРАЌАЈ

Се прогласува Законот за изменување и дополнување на Законот за превоз во патниот сообраќај, што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 октомври 2010 година.

Бр. 07-4250/1
15 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРЕВОЗ ВО ПАТНИОТ СООБРАЌАЈ

Член 1

Во Законот за превоз во патниот сообраќај („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/2004, 127/2006, 114/2009 и 83/10), во членот 4-а по зборовите: „регистарски број“ се става записка и се додаваат зборовите: „број на шасија“.

Член 2

Во членот 6 ставот 2 се менува и гласи:
„Одредбите од ставот 1 алинеи 2, 3 и 4 на овој член не се однесуваат на автотакси превозот, за вршење на превоз со возила од членот 7 став 2 на овој закон со исклучок на превоз за сопствени потреби кој се врши со возила чија најголема носивост не надминува 3.500 кг вклучувајќи ја и приколката.“

Член 3

Во членот 8 ставот 3 се брише.

Член 4

Во членот 8-в став 2 алинеја 2 зборовите: „(завршна сметка)“ се заменуваат со зборовите: „(регистар на годишни сметки)“.

Член 5

Во членот 8-г став 2 по зборот „правните“ сврзникот „и“ се заменува со сврзникот „или“.

Во ставот 3 точката на крајот од ставот се брише и се додаваат зборовите: „во правното лице.“

Член 6

Во членот 32 став 2 зборот “седум” се заменува со зборот “пет”.

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Министерот за транспорт и врски може да донесе решение за одземање дозвола доколку од извештаите од членот 60 став 2 на овој закон кои ги доставуваат автобуските станици утврди дека се исполнети условите од ставот 2 на овој член.”

Ставовите 3 и 4 стануваат ставови 4 и 5.

Член 7

Во членот 33 по ставот 3 се додава нов став 4, кој гласи:

„Превозникот и автобуската станица се должни на слепо лице со оштетување на видот над 90% и на неговиот придружник со потврда за членство и возен картон издаден од Сојузот за слепи лица, да му издадат билет за патување во двата правци (повратен билет) без надоместок и во возната книшка да евидентира дека слепото лице го искористило превозот. На слепото лице со оштетување на видот над 90% и на неговиот придружник во текот на една календарска година може да им се издадат максимум шест повратни билети без надоместок за патување во внатрешниот превоз на патници. Издавањето на повратниот билет е на трошок на превозникот.”

Ставовите 4 и 5 стануваат ставови 5 и 6.

Член 8

Во членот 66 став 2 во заградата по зборот “поединечни” се додава зборот “транспортни”.

Член 9

Во членот 67 ставот 2 се менува и гласи:

„Мултилатералните дозволи (ЕКМТ) Министерството за транспорт и врски ги добива од Секретаријатот на Европската конференција на министрите за транспорт.”

Член 10

Во членот 69-а став 2 алинејата 4 се брише.

Член 11

Во членот 72-а воведната реченица се менува и гласи: “Надлежниот царински орган при влез или излез од државата на странскиот превозник за билатерален или транзитен превоз му издава посебен вид транспортна дозвола со наплата на административна такса без претходно одобрение од Министерството за транспорт и врски, доколку Република Македонија нема потпишано меѓународна спогодба за превоз на стока со државата каде што е регистрирано влечното возило за.”

Член 12

Во членот 77 став 1 зборовите: “производните или услужните потреби” се заменуваат со зборот “потребите”.

По ставот 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Како превоз на патници за сопствени потреби што го вршат правни и физички лица се смета превоз со кој се превезуваат исклучиво патници кои се во врска со вршење на нивната приоритетна дејност, при што патниците кои се превезуваат се вработени во правното лице кое го врши превозот.”

Во ставот 3 кој станува став 4 се додава нова реченица која гласи: “При извршување на превозот на патници за сопствени потреби правното лице е сопственик на возилото со кое се врши превозот, а возачот и патниците се вработени во правното лице.”

Ставот 4 станува став 5.

Член 13

Членот 78 се менува и гласи:

„При извршување на внатрешниот и меѓународниот превоз на патници за сопствени потреби, патниците кои се превезуваат мора да имаат доказ за идентификација издаден од оној кој го извршува превозот за сопствени потреби.

При извршување на внатрешниот превоз на патници за сопствени потреби, освен доказот за идентификација, во возилото мора да се наоѓа патниот лист од членот 49 став 2 на овој закон, а за меѓународниот превоз на патници за сопствени потреби возачот мора да има сертификат за учество на возачите во меѓународниот патен сообраќај.”

Член 14

Во членот 79 став 1 во воведната реченица по зборот “меѓународниот” се додаваат зборовите: “и внатрешниот”.

По алинејата 2 се додава нова алинеја 3, која гласи: “- сертификат за учество на возачите во меѓународниот патен сообраќај доколку се врши меѓународен превоз за сопствени потреби.”

Во ставот 2 по зборовите: “став 1” се додаваат зборовите: “алинеја 1”.

Член 15

Во членот 81 став 2 по зборовите: “односно излез од неа” се става точка, а зборовите до крајот на реченицата се бришат.

Ставот 3 се брише.

Член 16

По членот 90 се додаваат два нови члена 90-а и 90-б, кои гласат:

„Член 90-а

Доколку при вршењето на инспекцискиот надзор инспекторите од членот 87 на овој закон утврдат дека е сторена неправилност од членот 97 став 1 точки 4 и 6 на овој закон, се должни да состават записник во кој ќе се утврди сторената неправилност со укажување за отстранување на утврдената неправилност во определен рок и со истовремено врачување на покана за спроведување на едукација на лицето или субјектот каде што е утврдена неправилноста при вршењето на инспекцискиот надзор.

Формата и содржината на поканата за едукација, како и начинот на спроведување на едукацијата ги пропишува министерот за транспорт и врски.

Едукацијата ја организира и спроведува државниот инспекторат за транспорт, односно овластените инспектори за патен сообраќај на општините, односно на градот Скопје во рок не подолг од осум дена од денот на спроведувањето на инспекцискиот надзор.

Едукацијата може да се спроведува за повеќе утврдени исти или истородни неправилности, за еден или повеќе субјекти.

Доколку во закажаниот термин лицето или субјектот над кој се спроведува едукација не се јави на едукацијата ќе се смета дека едукацијата е спроведена.

Доколку лицето или субјектот над кој се спроведува едукација се јави на закажаната едукација и истата ја заврши ќе се смета дека е едуциран по однос на утврдената неправилност.

Доколку инспекторите од членот 87 на овој закон при спроведување на контролниот надзор утврдат дека се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, донесуваат заклучок со кој ја запира постапката на инспекцискиот надзор.

Доколку инспекторите од членот 87 на овој закон при спроведување на контролниот надзор утврдат дека не се отстранети утврдените неправилности од ставот 1 на овој член, поднесуваат барање за поведување на прекршочна постапка пред надлежен суд, односно комисијата за прекршоци во Министерството за транспорт и врски.

Државниот инспекторат за транспорт, односно овластениот инспектор на општината, односно овластениот инспектор на градот Скопје за патен сообраќај водат евиденција за спроведената едукација на начин пропишан од министерот за транспорт и врски.

Член 90-б

Министерството за транспорт и врски за извршениот инспекциски надзор од страна на Државниот инспекторат за транспорт е должно на својата интернет страница да објавува квартален извештај.

Општините, односно градот Скопје за извршениот инспекциски надзор од страна на овластениот инспектор на општината, односно овластениот инспектор на градот Скопје за патен сообраќај се должни на својата интернет страница да објавуваат квартален извештај.”

Член 17

Во членот 91 точката се брише и се додаваат зборовите: “пред надлежен суд, односно пред комисијата за прекршоци во Министерството за транспорт и врски.”

Член 18

Во членот 97 став 1 точка 15-а во заградата по зборовите: “став 3” се додаваат зборовите: “и член 79 став 1”.

Во точката 16 во заградата по зборовите: “став 4” се додаваат зборовите: “и член 79 став 1”.

Член 19

Во членот 99 став 1 точка 4 по зборот “лиценца” се додаваат зборовите: “извод од лиценца”.

Член 20

Во членот 99-а став 1 точка 1 по зборот “превоз” се додаваат зборовите: “и превоз за сопствени потреби”.

По точката 1 се додава нова точка 1-а, која гласи: „1-а) злоупотреби потврда за членство и возен картон спротивно на членот 33 став 4 од овој закон;”.

Во ставот 2 по точката на крајот од ставот се додаваат две нови реченици кои гласат: “Во решението за изречена посебна прекршочна мерка одземање на возило се сторен прекршокот доброволно да го предаде во Министерството за внатрешни работи. Доколку сторителот на прекршокот не го предаде возилото со кое е сторен прекршокот во рокот предвиден во овој став, решението со изречената посебна прекршочна мерка одземање на возило го спроведува Министерството за внатрешни работи по добиено барање за извршување на решението од Комисијата од ставот 3 на овој член.”

Член 21

Поблиските прописи предвидени со овој закон ќе се донесат во рок од три месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон.

Член 22

Се овластува Законодавно-правната комисија на Собранието на Република Македонија да утврди пречистен текст на Законот за превоз во патниот сообраќај.

Член 23

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија”.

L I G J PËR NDRYSHIMIN DHE PLOTËSIMIN E LIGJIT PËR TRANSPORT NË KOMUNIKACIONIN RRUGOR

Neni 1

Në Ligjin për transport në komunikacionin rrugor (“Gazeta Zyrtare e Republikës së Maqedonisë” numër 68/2004, 127/2006, 114/2009 dhe 83/10) në nenin 4 – a pas fjalëve: “numrin e regjistrimit” vihet presje dhe shtohen fjalët: “numrin e shasisë”.

Neni 2

Në nenin 6 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:
“Dispozitat nga paragrafi 1 alinetë 2, 3 dhe 4 të këtij neni nuk kanë të bëjnë për transportin me autotaksi, për kryerje të transportit me automjete nga neni 7 paragrafi 2 të këtij ligji, me përjashtim të transportit për nevoja personale që kryhet me automjete fuqia më e madhe bartëse e të cilave nuk i tejkalon 3 500 kg duke e përfshirë edhe rimorkion.”

Neni 3

Në nenin 8 paragrafi 3 shlyhet.

Neni 4

Në nenin 8-v paragrafi 2 alineja 2 fjalët: “(Ilogaria përfundimtare)” zëvendësohen me fjalët: “(regjistri i Ilogarive vjetore)”.

Neni 5

Në nenin 8-g paragrafi 2 pas fjalës “juridikë” lidhëza “dhe” zëvendësohet me lidhëzën “ose”.

Në paragrafin 3 pika në fund të paragrafit shlyhet dhe shtohen fjalët: “në personin juridik.”

Neni 6

Në nenin 32 paragrafi 2 fjala “shtatë” zëvendësohet me fjalën “pesë”.

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3, si vijon:
“Ministri i Transportit dhe Lidhjeve mund të miratojë aktvendim për heqjen e lejes nëse nga raportet nga neni 60 paragrafi 2 që i dërgojnë stacionet e autobusëve, konstaton se janë plotësuar kushtet nga paragrafi 2 i këtij neni.”
Paragrafët 3 dhe 4 bëhen paragrafë 4 dhe 5.

Neni 7

Në nenin 33 pas paragrafit 3 shtohet paragraf i ri 4, si vijon:

“Transportuesi dhe stacioni i autobusëve janë të obliguar që personit të verbër me dëmtim të shikimit mbi 90% dhe shoqëruesit të tij me vërtetim për anëtarësi dhe kartelë udhëtimi të lëshuar nga Lidhja e personave të verbër, t’i lëshojnë biletë për udhëtim në të dyja drejtimet (biletë kthyes) pa kompensim dhe në librezën e udhëtimit të evidentojë se personi i verbër e ka shfrytëzuar transportin. Personit të verbër me dëmtim të shikimit mbi 90% dhe shoqëruesit të tij, gjatë një viti kalendarik mund t’u lëshohen maksimalisht gjashtë bileta kthyes pa kompensim për udhëtim në transportin e brendshëm të udhëtarëve. Lëshimi i biletës kthyes është me shpenzim të transportuesit.”
Paragrafët 4 dhe 5 bëhen paragrafë 5 dhe 6.

Neni 8

Në nenin 66 në paragrafin 2 në kllapa pas fjalës “individual” shtohet fjala “transportues”.

Neni 9

Në nenin 67 paragrafi 2 ndryshohet si vijon:
“Lejet multilaterale (EKMT) Ministria e Transportit dhe Lidhjeve i merr prej Sekretariatit të Konferencës Evropiane të Ministrave të Transportit.”

Neni 10

Në nenin 69-a paragrafi 2 alineja 4 shlyhet.

Neni 11

Në nenin 72-a fjalia hyrëse ndryshohet si vijon:
“Organi kompetent doganor gjatë hyrjes apo daljes nga shteti, transportuesit të huaj për transport bilateral ose transitim i lëshon lloj të veçantë të lejes për transport me arkëtim të taksës administrative pa leje paraprake nga Ministria e Transportit dhe Lidhjeve, nëse Republika e Maqedonisë nuk ka nënshkruar marrëveshje ndërkombëtare për transport të mallit me shtetin ku është regjistruar mjeti tërheqës për:”

Neni 12

Në nenin 77 paragrafi 1 fjalët: “nevoja prodhuese ose shërbyese” zëvendësohen me fjalën “nevojat”.

Pas paragrafit 2 shtohet paragraf i ri 3, si vijon:

“Si transport i udhëtarëve për nevoja personale që e kryejnë persona fizikë dhe juridikë, konsiderohet transporti me të cilin transportohen vetëm udhëtarë që kanë të bëjnë me kryerjen e veprimtarisë së tyre prioritare, me ç’rast udhëtarët që transportohen janë të punësuar në personin juridik që e kryen transportin.”

Në paragrafin 3 që bëhet paragrafi 4 shtohet fjalja e re si vijon: “Gjatë kryerjes së transportit të udhëtarëve për nevoja personale, personi juridik është pronar i automjetit me të cilin kryhet transporti, ndërsa shoferi dhe udhëtarët janë të punësuar në personin juridik.”

Paragrafi 4 bëhet paragraf 5.

Neni 13

Neni 78 ndryshohet si vijon:

“Gjatë kryerjes së transportit të brendshëm dhe ndërkombëtar të udhëtarëve për nevoja personale, udhëtarët të cilët transportohen doemos duhet të kenë dëshmi për identifikim të lëshuar nga ai që e kryen transportin për nevoja personale.

Gjatë kryerjes së transportit të brendshëm të udhëtarëve për nevoja personale, përveç dëshmisë për identifikim në automjet doemos duhet të gjendet fletudhëtimi nga neni 49 paragrafi 2 të këtij ligji, ndërkaq për transportin ndërkombëtar të udhëtarëve për nevoja personale shoferi doemos duhet të ketë certifikatë për pjesëmarrje të shoferëve në komunikacionin rrugor ndërkombëtar.”

Neni 14

Në nenin 79 paragrafi 1 në fjalinë hyrëse pas fjalës “ndërkombëtar” shtohen fjalët: “dhe të brendshëm”.

Pas alineës 2 shtohet aline e re 3, si vijon:

“- certifikatë për pjesëmarrje të shoferëve në komunikacionin ndërkombëtar rrugor, nëse kryhet transport ndërkombëtar për nevoja personale”.

Në paragrafin 2 pas fjalëve: “paragrafi 1” shtohen fjalët: “alineja 1”.

Neni 15

Në nenin 81 paragrafin 2 pas fjalëve: “përkatësisht dalje prej saj” vihet pikë, ndërkaq fjalët deri në fund të fjalisë shlyhen.

Paragrafi 3 shlyhet.

Neni 16

Pas neni 90 shtohen dy nene të reja 90-a dhe 90-b, si vijojnë:

“Neni 90-a

Nëse gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese inspektorët nga neni 87 i këtij ligji konstatojnë se është bërë parregullsi nga neni 97 paragrafi 1 pikat 4 dhe 6 të këtij ligji, janë të obliguar që të përpilojnë procesverbal në të cilin do të përcaktohet parregullsia e kryer me sugjerim për mënjanim të parregullsisë së kryer në afat të caktuar dhe me dorëzim të njëkohshëm të ftesës për realizim edukimi të personit ose subjektit ku është konstatuar parregullsia gjatë kryerjes së mbikëqyrjes inspektuese.

Formën dhe përmbajtjen e ftesës për edukim si dhe mënyrën e realizimit të edukimit, i përcakton ministri për Transport dhe Lidhje.

Edukimin e organizon dhe realizon Inspektorati Shtetëror për Transport, përkatësisht inspektorët e autorizuar për komunikacion rrugor të komunave përkatësisht të qytetit të Shkupit, në afat jo më të gjatë se tetë ditë prej ditës së realizimit të mbikëqyrjes inspektuese.

Edukimi mund të realizohet për më shumë parregullsi të konstatuara të njëjta ose të ngjashme, për një apo më shumë subjekte.

Në rast se në terminin e caktuar personi ose subjekti për të cilin realizohet edukimi nuk paraqitet në edukim, do të llogaritet se edukimi është realizuar.

Në rast se personi ose subjekti për të cilin realizohet edukimi paraqitet në edukimin e caktuar dhe të njëjtin e mbaron, do të konsiderohet se është edukuar në lidhje me parregullsinë e konstatuar.

Nëse inspektorët nga neni 87 i këtij ligji gjatë realizimit të mbikëqyrjes kontrolluese vërtetojnë se janë mënjeluar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi 1 i këtij neni, miratojnë konkluzion me të cilin ndërpritet procedura e mbikëqyrjes inspektuese.

Nëse inspektorët nga neni 87 të këtij ligji gjatë realizimit të mbikëqyrjes kontrolluese konstatojnë se nuk janë mënjeluar parregullsitë e konstatuara nga paragrafi 1 i këtij neni, parashetrojnë kërkesë për ngritje të procedurës për kundërvajtje para gjykatës kompetente përkatësisht Komisionit për Kundërvajtje në Ministrinë për Transport dhe Lidhje.

Inspektorati Shtetëror për Transport dhe Lidhje, përkatësisht inspektori i autorizuar i komunës përkatësisht inspektori i autorizuar i qytetit të Shkupit për komunikacion rrugor, mbajnë evidencë për edukimin e realizuar në mënyrë të përcaktuar nga ministri për Transport dhe Lidhje.

Neni 90-b

Ministria për Transport dhe Lidhje për mbikëqyrjen e realizuar inspektuese nga ana e Inspektoratit Shtetëror për Transport është e obliguar që në faqen e vet në internet të publikojë raport tremujor.

Komunat përkatësisht qyteti i Shkupit për mbikëqyrjen e realizuar inspektuese nga ana e inspektorit të autorizuar të komunës, përkatësisht inspektorit të autorizuar të qytetit të Shkupit për komunikacion rrugor, janë të obliguar që në faqen e vet të internetit të publikojnë raport tremujor.”

Neni 17

Në nenin 91 pika shlyhet dhe shtohen fjalët: “para gjykatës kompetente përkatësisht para Komisionit për Kundërvajtje në Ministrinë për Transport dhe Lidhje.”

Neni 18

Në nenin 97 paragrafi 1 pikën 15-a në kllapa pas fjalëve: “paragrafi 3” shtohen fjalët: “dhe neni 79 paragrafi 1”.

Në pikën 16 në kllapa pas fjalëve: “paragrafi 4” shtohen fjalët: “dhe neni 79 paragrafi 1”.

Neni 19

Në neni 99 paragrafi 1 pika 4 pas fjalës “licencë” shtohen fjalët: “certifikatë e licencës”.

Neni 20

Në nenin 99-a paragrafi 1 pikën 1 pas fjalës “transport” shtohen fjalët: “dhe transport për nevoja personale”.

Pas pikës 1 shtohet pikë e re 1-a, si vijon:

“1-a) keqpërdor vërtetim për anëtarësi dhe karton udhëtimi në kundërshtim me nenin 33 paragrafi 4 të këtij ligji.”

Në paragrafin 2 pas pikës në fund të paragrafit, shtohen dy fjali të reja si vijojnë: “Në aktvendim për shqiptimin e masës së veçantë marrje e automjetit, përcaktohet afati prej tri ditësh nga dita e pranimit të aktvendimit, që kryerësi i kundërvajtjes automjetin me të cilin e ka kryer kundërvajtjen ta dorëzojë vullnetarisht në Ministrinë e Punëve të Brendshme. Nëse kryerësi i kundërvajtjes nuk e dorëzon automjetin me të cilin është kryer kundërvajtja në afatin e paraparë në këtë paragraf, aktvendimin me shqiptimin e masës kundërvajtës të veçantë marrje e automjetit, e zbaton Ministria e Punëve të Brendshme, pas marrjes së kërkesës për zbatimin e aktvendimit nga Komisionit nga paragrafi 3 i këtij neni.”

Neni 21

Dispozitat më të përafërta të parapara me këtë ligj, do të miratohen në afat prej tre muajsh nga dita e hyrjes në fuqi të këtij ligji.

Neni 22

Autorizohet Komisioni Juridiko-Ligjvënës i Kuvendit të Republikës së Maqedonisë, që të përcaktojë tekst të spastruar të Ligjit për transport në komunikacionin rrugor.

Neni 23

Ky ligj hyn në fuqi në ditën e tetë nga dita e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë."

2846.

Врз основа на членот 75 ставови 1 и 2 од Уставот на Република Македонија, претседателот на Република Македонија и претседателот на Собранието на Република Македонија издаваат

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАЈ БАНКАТА ЗА РАЗВОЈ ПРИ СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ПО РАМКОВНИОТ ДОГОВОР ЗА ЗАЕМ ЗА ДЕЛУМНО ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОЕКТОТ ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈА НА КАЗНЕНО-ПОПРАВНИТЕ УСТАНОВИ

Се прогласува Законот за задолжување на Република Македонија кај Банката за развој при Советот на Европа по Рамковниот договор за заем за делумно финансирање на Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи,

што Собранието на Република Македонија го донесе на седницата одржана на 15 октомври 2010 година.

Бр. 07-4251/1
15 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
Горге Иванов, с.р.

Претседател
на Собранието на Република
Македонија,
Трајко Вељаноски, с.р.

ЗАКОН

ЗА ЗАДОЛЖУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА КАЈ БАНКАТА ЗА РАЗВОЈ ПРИ СОВЕТОТ НА ЕВРОПА ПО РАМКОВНИОТ ДОГОВОР ЗА ЗАЕМ ЗА ДЕЛУМНО ФИНАНСИРАЊЕ НА ПРОЕКТОТ ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈА НА КАЗНЕНО-ПОПРАВНИТЕ УСТАНОВИ

Член 1

Република Македонија се задолжува кај Банката за развој при Советот на Европа со заем во износ од 46.000.000 евра за делумно финансирање на Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи.

Член 2

Условите и начинот на користење на средствата од заемот од членот 1 на овој закон ќе бидат утврдени со Рамковниот договор за заем за делумно финансирање на Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи, кој ќе се склучи меѓу Република Македонија и Банката за развој при Советот на Европа.

Условите на користење на средствата на секоја транша поединечно ќе се утврдуваат со Дополнителните договори за заем, кои се составен дел од Рамковниот договор за заем за делумно финансирање на Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи.

Во име на Република Македонија Рамковниот договор за заем од ставот 1 на овој член ќе го потпише министерот за финансии.

Член 3

Рокот на отплата на заемот од членот 1 на овој закон е најмногу 20 години со вклучен грејс период до пет години.

Првата транша треба да се повлече во рок од 12 месеци од влегувањето во сила на Рамковниот договор за заем од членот 2 став 1 на овој закон и не треба да надмине 25% од вкупниот износ на заемот.

Повлекувањата на секоја следна транша ќе се реализира откако Република Македонија писмено ќе ја извести Банката за развој при Советот на Европа дека 90% од износот на претходната транша е алоциран.

Член 4

Каматната стапка ќе се одредува за секоја транша од заемот одделно, на денот на повлекувањето на средствата од заемот, во зависност од тоа која каматна стапка е поповолна за Република Македонија (фиксна или варијабилна).

Член 5

Проектот за реконструкција на казнено-поправните установи од Рамковниот договор за заем од членот 2 став 1 на овој закон ќе го реализира Министерството за правда - Управа за извршување на санкции.

Член 6

Република Македонија заемот ќе го отплаќа од Буџетот на Република Македонија.

Член 7

Овој закон влегува во сила со денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

L I G J

PËR NGARKIMIN E REPUBLIKËS SË MAQEDONISË TE BANKA PËR ZHVILLIM PRANË KËSHILLIT TË EVROPËS SIPAS MARRËVESHJES PËR HUA PËR FINANCIMIN E PJESSHËM TË PROJEKTIT PËR REKONSTRUKSIONIN E INSTITUCIONEVE NDËSHKUESE-PËRMIRËSUESE

Neni 1

Republika e Maqedonisë ngarkohet te Banka për Zhvillim pranë Këshillit të Evropës me hua prej 46 000 000 eurosh, për financimin e pjesëshëm të Projektit për rekonstruksionin e institucioneve ndëshkuese-përmirësuese.

Neni 2

Kushtet dhe mënyra e shfrytëzimit të mjeteve të huas nga neni 1 të këtij ligji, do të përcaktohen me Marrëveshjen kornizë për hua për financimin e pjesëshëm të Projektit për rekonstruksionin e institucioneve ndëshkuese-përmirësuese, e cila do të lidhet ndërmjet Republikës së Maqedonisë dhe Bankës për Zhvillim pranë Këshillit të Evropës.

Kushtet e shfrytëzimit të mjeteve të çdo transhe në veçanti do të përcaktohen me Marrëveshjet plotësuese për hua, të cilat janë pjesë plotësuese e Marrëveshjes kornizë për hua për financimin e pjesëshëm të Projektit për rekonstrukcionin e institucioneve ndëshkuese-përmirësuese.

Në emër të Republikës së Maqedonisë, Marrëveshjen kornizë për huan nga paragrafi 1 të këtij neni, do ta nënshkruajë ministri i Financave.

Neni 3

Afati i pagesës së huas nga neni 1 të këtij ligji është më së shumti 20 vjet, me grejs periudhë të përfshirë prej 5 vitesh.

Transha e parë duhet të tërhiqet në afat prej 12 muajsh nga hyrja në fuqi e Marrëveshjes kornizë për hua nga neni 2 paragrafi 1 të këtij ligji dhe nuk duhet të tejkalohet 25% nga shumata e përgjithshme e huas.

Tërheqja e çdo transhe vijuese do të realizohet pasi që Republika e Maqedonisë me shkrim do ta njoftojë Bankën për Zhvillim pranë Këshilli të Evropës, se 90% e shumës të transhës paraprake është alokuar.

Neni 4

Shkalla e interesit do të përcaktohet për çdo transhë të huas veç e veç në ditën e tërheqjes së mjeteve të huas, varësisht nga ajo se cila shkallë e interesit është më e përshtatshme për Republikën e Maqedonisë (fikse apo variabile).

Neni 5

Projektin për rekonstrukcionin e institucioneve ndëshkuese-përmirësuese nga Marrëveshja kornizë për hua nga neni 2 paragrafi 1 të këtij ligji, do ta realizojë Ministria e Drejtësisë - Drejtoria e për Zbatimin e Sanksioneve.

Neni 6

Republika e Maqedonisë huan do ta paguajë nga Buxheti i Republikës së Maqedonisë.

Neni 7

Ky ligj hyn në fuqi me ditën e botimit në "Gazetën Zyrtare të Republikës së Maqedonisë".

ЗАКОНОДАВНО-ПРАВНА КОМИСИЈА НА СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2847.

По извршеното срамнување со изворниот текст е утврдено дека во текстот на Законот за авторското право и сродните права („Службен весник на Република Македонија“ бр. 115/2010), се направени грешки поради што се дава

И С П Р А В К А НА ЗАКОНОТ ЗА АВТОРСКОТО ПРАВО И СРОДНИТЕ ПРАВА

Во членот 56 став (2) по зборовите: „последното живо лице“ треба да стои интерпункцискиот знак две точки.

Во членот 89 во првиот ред по зборовите: „во смисла на овој закон, се“ треба да стои интерпункцискиот знак две точки.

Во членот 107 по зборот „изведувачот“ по запирката треба да стои зборот „на“.

Во членот 156 став (2) наместо зборот „изменување“ треба да стои зборот „изменувања“.

Во членот 165 став (2) по зборовите: „податоци како што се“, треба да стои интерпункциски знак две точки.

Во членот 170 став (2) наместо зборот „надоместот“ треба да стои зборот „надоместок“.

Во членот 173 став (1) точката 2) наместо зборот „Нивно“ треба да стои зборот „нивно“.

Во членот 177 став (2) наместо зборот „економска“ треба да стои зборот „економска“.

Во членот 198 став (1) по зборовите: „распределба на надоместоците“ наместо запирка треба да стои затворена заграда.

Бр. 10-4024/8
20 октомври 2010 година
Скопје

Од Законодавно-правната
комисија на Собранието на
Република Македонија

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 2848.

УКАЗ БР. 9
19 октомври 2010 година

Врз основа на член 84, алинеја 8 од Уставот на Република Македонија

ПОСМРТНО СЕ ОДЛИКУВА

МЕТОДИЈА АНДОНОВ-ЧЕНТО

со ОРДЕН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

за исклучителен придонес во остварувањето на вековниот стремеж на македонскиот народ за слобода и зачувување на својот идентитет и создавање на сопствена, самостојна, суверена и демократска држава, како македонски деец, борец, државник и прв претседател на Президиумот на АСНОМ.

Бр. 10-1817
19 октомври 2010 година
Скопје

Претседател
на Република Македонија,
д-р **Горге Иванов**, с.р.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ 2849.

Врз основа на член 29-а став 5 од Законот за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело и финансирање на тероризам („Службен весник на Република Македонија“ бр. 04/08 и 57/10), министерот за финансии, донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА СОДРЖИНАТА И ФОРМАТА НА ПОДАТОЦИТЕ КОИ СУБЈЕКТИТЕ ГИ ДОСТАВУВААТ ДО УПРАВАТА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ И НАЧИНОТ НА НИВНО ЕЛЕКТРОНСКО ДОСТАВУВАЊЕ

Член 1

Со овој правилник се пропишува содржината и формата на податоците кои субјектите ги доставуваат до Управата за спречување на перење пари и финансирање на тероризам (во понатамошниот текст: Управата), и начинот на нивно електронско доставување.

Член 2

Податоците од член 1 од овој правилник се доставуваат во форма на извештаи, од страна на:

- нотари;
- банки;

- осигурителни друштва и
- правни и физички лица чија дејност е купопродажба на возила.

Член 3

Извештајот од член 2 алинеја 1 од овој правилник, ги содржи следните податоци:

1) Податоци кои се однесуваат на нотарот кој го доставува извештајот: име; презиме; работна позиција; адреса; број на телефон; електронска пошта; субјект; единствен матичен број (во натамошниот текст: ЕМБС) и единствен даночен број (во натамошниот текст: ЕДБ);

2) Податоци кои се однесуваат на клиентот:
- вид на клиентот; физичко лице: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса.

- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса.
- правно лице: резидент; назив; ЕМБС; ЕДБ и адреса.
- нерезидент; назив; идентификациски број и адреса.
- лице кое е го застапува клиентот: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса.
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса.
- својство на клиентот;

3) Податоци за содржината на извештајот: вид на извештај (одбери); идентификациски број; датум; вредност и опис.

Податоците од став 1 точка 2) на овој член, се внесуваат за сите инволвирани страни во нотарските акти, потврдените приватни исправи и заверените потписи на договори.

Извештајот од став 1 на овој член е даден на Образец бр. 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 4

Извештајот од член 2 алинеја 2 од овој правилник, ги содржи следните податоци:

1) Податоци кои се однесуваат на клиентот:
- вид на клиентот; физичко лице: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса (улица, град и држава),
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса (улица, град и држава),

- правно лице: резидент; назив; ЕМБС; ЕДБ и адреса (улица, град и држава),
- нерезидент; назив; идентификациски број и адреса (улица, град и држава),
- својство на клиентот (кредитобарател, кокредитобарател, жирант и др.),
- лице кое го застапува клиентот: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса (улица, град и држава),
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса (улица, град и држава).

2) Податоци за активност: идентификациски број (кредит ID); датум на одобрување; износ на кредитот; датум на исплата; исплатен износ; опис на кредитот; обезбедување на кредитот (опис и вредност на обезбедувањето); вкупна вредност на обезбедувањето и дата на отплата (дата на доспевање на кредитот).

Податоците од ставот 1 точка 2) на овој член, се внесуваат за сите инволвирани страни во постапката за одобрување на кредити кој се јавуваат во својство на клиент.

Извештајот од став 1 на овој член банките го доставуваат во „xml“ формат.

Член 5

Извештајот од член 2 алинеја 3 од овој правилник, ги содржи следните податоци:

1) Податоци кои се однесуваат на осигурителното друштво кое го доставува извештајот: име; презиме; работна позиција; адреса; број на телефон; електронска пошта; субјект; ЕМБС и ЕДБ.

2) Податоци кои се однесуваат на клиентот:
- вид на клиентот; физичко лице: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса,
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса,
- правно лице: резидент; назив; ЕМБС; ЕДБ и адреса,
- нерезидент; назив; идентификациски број и адреса,
- лице кое е го застапува клиентот: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса,
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса,
- својство на клиентот.

3) Податоци за содржината на извештајот: идентификациски број (полиса ID); датум на склучување на полисата; датум на истекување на полисата; износ на осигурителната полиса и вид на осигурување.

Податоците од ставот 1 точка 2) на овој член, се внесуваат за сите инволвирани клиенти во постапката за склучување на осигурителна полиса.

Извештајот од став 1 на овој член е даден на Образец бр. 2 кој е составен дел на овој правилник.

Член 6

Извештајот од член 2 алинеја 4 од овој правилник, ги содржи следните податоци:

1) Податоци кои се однесуваат на правното, односно физичкото лице чија дејност е купопродажба на возила кое го доставува извештајот: име; презиме; работна позиција; адреса; број на телефон; електронска пошта; субјект; ЕМБС и ЕДБ.

2) Податоци кои се однесуваат на клиентот:
- вид на клиентот; физичко лице: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса,

- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса,
- правно лице: резидент; назив; ЕМБС; ЕДБ и адреса,
- нерезидент; назив; идентификациски број и адреса,
- лице кое е го застапува клиентот: резидент; име; презиме; ЕМБГ и адреса,
- нерезидент; име; презиме; број на пасош и адреса,
- својство на клиентот.

3) Податоци за содржината на извештајот: идентификациски број на договорот; датум на склучување на купопродажниот договор; вредност на купопродажниот договор; валута (одбери); вид на возило; марка на возило и тип на возило.

Извештајот од став 1 на овој член е даден на Образец бр. 3 кој е составен дел на овој правилник.

Член 7

Извештаите од членовите 3, 4, 5 и 6 од овој правилник, субјектите од член 2 од овој правилник ги доставуваат во електронска форма до Управата, преку интернет страната на Управата.

Податоците од членот 4 од овој правилник се доставуваат најдоцна до петти во месецот за претходниот месец.

Пристапот до формата на извештаите за внесување на податоците се овозможува преку корисничко име и лозинка, издадени од страна на Управата.

Од страна на Управата може да се изврши промена на доделените кориснички имиња и лозинки, за што наведено се известуваат субјектите од член 2 од овој правилник.

Член 8

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр. 02-31260/1 Заменик претседател на Владата
21 септември 2010 година и министер за финансии,
Скопје м-р **Зоран Ставрски**, с.р.

ОБРАЗЕЦ БР. 1**ПРИЛОГ**

Извештај за нотарите за собраните податоци за составени нотарски акти, потврдени приватни исправи и заверени потписи на договори со кои се стекнува имот во вредност од 15.000 евра или повеќе

	УПРАВА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ
---	---

1. ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ КОЈ ГО ДОСТАВУВА ИЗВЕШТАЈОТ

Име <input type="text"/>	Презиме <input type="text"/>	Работна позиција <input type="text"/>
Адреса <input type="text"/>	Број на телефон <input type="text"/>	Електронска пошта <input type="text"/>
Субјект <input type="text"/>	ЕМБС <input type="text"/>	ЕДБ <input type="text"/>

2. ПОДАТОЦИ ЗА КЛИЕНТИТЕ

☐ Физичко лице	☐ Правно лице		
☐ Резидент	☐ Нерезидент		
Име <input type="text"/>	Презиме <input type="text"/>	ЕМБГ <input type="text"/>	Адреса <input type="text"/>
Својство на клиент <input type="text"/>			

ПОТВРДИ **ПОНИШТИ****3. ПОДАТОЦИ ЗА СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ**

Вид на извештај <input type="text" value="Одбери..."/>		
Идентификациски број <input type="text"/>	Датум <input type="text"/>	Вредност <input type="text"/>
Опис <input type="text"/>		

ПОТВРДИ **ОТКАЖИ**

ОБРАЗЕЦ БР. 2

Извештај за осигурителните друштва за собраните податоци за склучени полиси за осигурување во вредност од 15.000 евра или повеќе

	УПРАВА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ
---	---

1. ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ КОЈ ГО ДОСТАВУВА ИЗВЕШТАЈОТ

Име <input type="text"/>	Презиме <input type="text"/>	Работна позиција <input type="text"/>
Адреса <input type="text"/>	Број на телефон <input type="text"/>	Електронска пошта <input type="text"/>
Субјект <input type="text"/>	ЕМБС <input type="text"/>	ЕДБ <input type="text"/>

2. ПОДАТОЦИ ЗА КЛИЕНТИТЕ

Физичко лице Правно лице
 Резидент Нерезидент

Име <input type="text"/>	Презиме <input type="text"/>	ЕМБГ <input type="text"/>	Адреса <input type="text"/>
-----------------------------	---------------------------------	------------------------------	--------------------------------

Својство на клиент

ПОТВРДИ**ПОНИШТИ****3. ПОДАТОЦИ ЗА СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ**

Идентификациски број <input type="text"/>	Датум на склучување на полисата <input type="text"/>	Датум на истекување на полисата <input type="text"/>
Износ на осигурителната полиса <input type="text"/>	Вид на осигурување <input type="text"/>	

ПОТВРДИ**ОТКАЖИ**

ОБРАЗЕЦ БР. 3

Извештај за правните и физичките лица чија дејност е купопродажба на возила, за собраните податоци за склучените договори за купопродажба на нови возила во вредност од 15.000 евра или повеќе

УПРАВА ЗА
СПРЕЧУВАЊЕ НА ПЕРЕЊЕ ПАРИ
И ФИНАНСИРАЊЕ НА ТЕРОРИЗАМ

1. ПОДАТОЦИ ЗА СУБЈЕКТОТ КОЈ ГО ДОСТАВУВА ИЗВЕШТАЈОТ

Име	Презиме	Работна позиција
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Адреса	Број на телефон	Електронска пошта
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Субјект	ЕМБС	ЕДБ
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

2. ПОДАТОЦИ ЗА КЛИЕНТИТЕ

- Физичко лице Правно лице
 Резидент Нерезидент

Име	Презиме	ЕМБГ	Адреса
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Својство на клиент			
<input type="text"/>			

ПОТВРДИ **ПОНИШТИ**

3. ПОДАТОЦИ ЗА СОДРЖИНА НА ИЗВЕШТАЈОТ

Идентификациски број	Датум на склучување на купопродажниот договор	Вредност на купопродажниот договор	Валута
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Вид на возило	Марка на возило	Тип на возило	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	

ПОТВРДИ **ОТКАЖИ**

МИНИСТЕРСТВО ЗА ЕКОНОМИЈА**2850.**

Врз основа на член 19 од Законот за техничка инспекција („Службен весник на Република Македонија“ бр. 88/2008), министерот за економија, донесе

**П РА В И Л Н И К
ЗА КОРИСТЕЊЕ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИ
ПОСТРОЈКИ И ЕЛЕКТРИЧНА ОПРЕМА****I. ОПШТИ ОДРЕДБИ****Член 1**

Со овој правилник се пропишува техничката опрема која е предмет на технички преглед и периодични испитувања, активностите и временскиот распоред на технички преглед и периодични испитувања, начинот и постапката на вршење на технички преглед и периодични испитувања, поблиските услови кои треба да ги исполнат независните правни лица, начинот и постапката за ставање во употреба на техничката опрема, и видот на документи кои ја следат техничката опрема при ставање во употреба и при користење.

Член 2

Одделни изрази упоробени во овој правилник го имаат следново значење:

1) „Електроенергетска постројка“ претставува систем од електроенергетска опрема и друга електрична опрема, која е така поврзана да врши определена технолошка функција;

2) „Електрична опрема“ се електрични производи и уреди наменети да функционираат самостојно, како систем, или како функционален дел од електрична опрема, при чија употреба е потребно да се спроведуваат специфични мерки за безбедност, како во однос на заштита на луѓето, околината и другата опрема, така и во однос на заштита на самите уреди и производи од надворешни влијанија;

3) „Технички преглед на електроенергетски постројки и опрема“ е систематско изведување на активности кои опфаќаат проверка на проектот, проверка на влезната и излезната документација, проверка на сите испитувања потребни за докажување на безбедноста на техничката опрема како и директна специфична визуелна контрола на електроенергетските постројки и нивните одделни составни делови;

4) „Периодично испитување на електроенергетски постројки, електрични производи и уреди и опрема“ е секое испитување потребно за докажување на безбедноста на техничка опрема согласно стандардите и техничките спецификации според кои истата е произведена;

5) „Корисник на електроенергетски постројки или на електрични производи и уреди“ (во понатамошниот текст: корисник) е физичко или правно лице со седиште во Република Македонија кое е сопственик на електроенергетски постројки или зема под наем електроенергетски постројки или електрични производи и уреди за вршење на сопствена дејност, или се јавува како работодавач со електроенергетски постројки или електрични производи и уреди и

6) „Независно правно лице за технички преглед и периодични испитувања на електроенергетски постројки, електрични производи и уреди и електрична опрема“ е правно лице кое своите работи ги врши независно и непристрасно во однос на заинтересираните страни и има решение од министерот за економија согласно член 20 и акредитација за вршење на технички преглед и периодично испитување согласно член 21 од Законот за техничка инспекција.

Член 3

Одредбите од овој правилник се применуваат на:

1) Постројки и нивните составни делови за производство на електрична енергија;

2) Постројки и водови наменети за трансформација и пренос на електрична енергија;

3) Постројки, инсталации и водови за дистрибуција на електрична енергија;

4) Постројки и нивните пропратни уреди наменети исклучиво за вршење на електрични и електроенергетски мерни испитувања;

5) Електрични уреди и производи, за номинален напон од 380 V или повисок, со моќност поголема од 1000 W и

6) Електрични производи и уреди за производство на електрична енергија, за номинален напон од 220 V до 1000 V.

Одредбите од овој правилник не се применуваат за електрични производи и уреди за работа во експлозивни средини, во хемиската индустрија и во рударството.

Член 4

Техничката опрема од член 3 на овој правилник во секој момент од нејзината употреба треба да ги задоволува безбедносните барања дефинирани во: стандардите и техничките спецификации според кои истата е произведена, техничките прописи донесени од надлежното министерство, или во националните стандарди кои се транспозиција на европските стандарди кои опфаќаат безбедносни барања.

Електроенергетските постројки и електричната опрема се ставаат во употреба само по извршен прв технички преглед од независно правно лице во поглед на нивната монтажа, условите за употреба, функционирањето на сигурносните уреди и уредите за заштита.

Член 5

Техничката опрема од член 3 на овој правилник, во однос на нејзиното напонско ниво се класифицира на следниов начин:

- високо напонска, со работен напон кој надминува 35 kV;

- средно напонска, со работен напон од 1 до 35 kV и

- ниско напонска, со работен напон кој не надминува 1 kV.

Доколку техничката опрема работи, или поседува можност за работа на две или повеќе напонски нивоа, тогаш за меродавно се смета највисокото напонско ниво.

II. АКТИВНОСТИ И ВРЕМЕНСКИ РАСПОРЕД НА ТЕХНИЧКИ ПРЕГЛЕД И ПЕРИОДИЧНИ ИСПИТУВАЊА**Член 6**

Корисникот е одговорен за безбедноста и за одржувањето на безбедноста на техничката опрема за цело време на нејзиното користење согласно член 31 став 1 од Законот за техничката инспекција.

Корисникот на техничката опрема е одговорен за изведувањето на техничкиот преглед и периодичните испитувања кои ги изведува независно правно лице по негов избор.

Член 7

Корисникот на ниско напонската техничка опрема го спроведува целокупниот преглед и сите испитувања за безбедноста на начин утврден од производителот на истата во согласност со стандардите и техничките спецификации според кои е произведена.

Документацијата за спроведените прегледи и испитувања треба постојано да биде достапна на Државниот инспекторат за техничка инспекција.

Член 8

Техничките прегледи и периодични испитувања во зависност од периодите на извршување и обемот на активностите се следниве:

- технички преглед пред ставање во употреба;
- редовно периодично испитување и
- вонреден технички преглед.

Временските интервали во кои се вршат техничките прегледи и периодичните испитувања на техничката опрема се дадени во Прилог 1 кој е составен дел на овој правилник.

Член 9

Вонреден технички преглед се врши пред ставање во употреба на техничката опрема на која се отстранети недостатоците утврдени со првиот или периодичниот технички преглед или се заменети некои од значајните делови на опремата.

При вонреден технички преглед, независното правно лице врз основа на документацијата, добиените информации и увидот на лице место, одлучува во кој обем ќе се изврши техничкиот преглед.

III. НАЧИН И ПОСТАПКА НА ВРШЕЊЕ НА ТЕХНИЧКИТЕ ПРЕГЛЕДИ И ПЕРИОДИЧНИ ИСПИТУВАЊА И СТАВАЊЕ ВО УПОТРЕБА НА ТЕХНИЧКАТА ОПРЕМА

Член 10

Техничкиот преглед и испитувањата пред ставање во употреба изведени од независно правно лице се состојат од:

- проверка на проектната и другата документација во однос на барањата за безбедност при употребата на електроенергетските постројки, електричните производи и уреди;

- преглед на исполнувањето на одредбите за монтажа, погонување, употреба и управување на електроенергетските постројки, електричните производи и уреди и опремата, заедно со соодветните функционални и работни испитувања предвидени од производителот, односно од проектантот; и

- оценка на усогласеноста на уредите за заштита со одредбите во проектната документација и техничката документација за ракување со опремата издадена од производителот.

Доколку првиот технички преглед и испитување покажат недостатоци, истите независното правно лице ги пријавува кај корисникот и определува рок во кој корисникот треба да ги отстрани.

Член 11

При вршење на техничкиот преглед корисникот на средно напонска и високо напонска техничка опрема треба:

- кај нова опрема, кога опремата ќе почне да се произведува, да ги достави сите релевантни податоци до Државниот инспекторат за техничка инспекција за техничката опрема што е наменета за употреба, како и за сите значителни промени направени по ставањето во употреба;

- кај постоечка опрема, веднаш да ги достави сите релевантни податоци до Државниот инспекторат за техничка инспекција за техничката опрема што е наменета за употреба, како и за сите значителни промени направени по ставањето во употреба;

- да склучи договор со независно правно лице за технички преглед и периодични испитувања, и за тоа, како и за секоја промена и причина за изборот или промената, да го извести Државниот инспекторат за техничка инспекција;

- доколку за тоа смета дека има способност, да ги изведе сите периодични и останати испитувања и истите да ги даде на независното правно лице за преглед и одобрување;

- да му овозможи на независното правно лице непречен пристап до техничката опрема, и до документацијата за истата;

- да го спроведе техничкиот преглед пред ставање во употреба преку независно правно лице;

- да ги спроведува периодичните испитувања преку независно правно лице;

- да ги усогласува роковите за периодично испитување со независното правно лице и истите да ги доставува на увид и ревизија кај Државниот инспекторат за техничка инспекција;

- да го спроведува вонредното испитување преку независно правно лице;

- во случај на активирање на електричната заштита или на не-електричната заштита, а согласно условите и случаите пропишани во проектната документација од производителот на постројките и уредите, да го извести за тоа независното правно лице и по потреба да овозможи увид од независното правно лице и

- во случај на откажување, испад или хаварија на техничката опрема да го извести веднаш Државниот инспекторат за техничка инспекција.

Член 12

При вршењето на техничките прегледи независното правно лице треба:

- да изврши прв технички преглед и да врши периодични испитувања на корисникот согласно член 11 од овој правилник;

- согласно спроведените активности од член 11 алинеи 1 и 2, да подготви извештај во рок од 7 дена од извршувањето на истите и да го достави до корисникот;

- да ги извести надлежните органи за неправилностите, недостатоците, нецелосното исполнување на функциите и грешките кај испитаните електроенергетски постројки и опремата; и

- да даде оценка за причините за делување на електричната или на не-електричната заштита.

IV. ПОБЛИСКИ УСЛОВИ КОИ ТРЕБА ДА ГИ ИСПОЛНУВААТ НЕЗАВИСНИТЕ ПРАВНИ ЛИЦА

Член 13

Независното правно лице треба да има на располагање потребен стручен кадар за да може правилно да ги врши техничките и административните задачи поврзани со активностите на техничкиот преглед и периодичните испитувања.

Независното правно лице треба да има постојано вработени најмалку шест стручни лица кои се вклучени во техничкиот преглед и периодичните испитувања, и тоа:

- три дипломирани инженери по електротехника со најмалку пет години континуирано искуство на работи поврзани со оценка на сообразноста на техничката опрема од член 3 на овој правилник;

- еден дипломиран инженер по електротехника (насока за електроника и телекомуникации), со најмалку три години континуирано искуство на работи поврзани со испитување на техничката опрема од член 3 на овој правилник, технички прегледи и периодични испитувања;

- еден дипломиран инженер по машинство, со најмалку три години континуирано искуство на работи поврзани со испитување на техничката опрема од член 3 на овој правилник, технички прегледи и периодични испитувања; и

- најмалку двајца електро техничари, енергетска насока, со најмалку пет години континуирано работно искуство во областа на мерно испитна техника.

Во независното правно лице, постојано вработените треба да имаат соодветни квалификации согласно националните стандарди или други прописи, а кои се потребни за да се изведат конкретните активности и се од областа на електротехнички испитувања.

Член 14

Стручниот кадар одговорен за технички преглед и периодични испитувања треба да има:

- квалитетна техничка и професионална обука, согласно националните стандарди или други прописи;

- задоволително познавање на барањата за технички прегледи и периодични испитувања што ги извршуваат и соодветно искуство со такви активности; и

- способност потребна за изготвување на сертификати, записници и извештаи со кои се докажува дека проверките биле извршени.

Член 15

Независното правно лице треба да има работна опрема потребна за правилно вршење на техничките прегледи и периодичните испитувања согласно националните стандарди.

V. ВИД НА ДОКУМЕНТИ КОИ ЈА СЛЕДАТ ТЕХНИЧКАТА ОПРЕМА ПРИ СТАВАЊЕ ВО УПОТРЕБА И ПРИ КОРИСТЕЊЕ

Член 16

Независното правно лице ги обединува резултатите од испитувањата со техничкиот преглед со кој се утврдува состојбата на опремата во однос на барањата за нејзина безбедност дефинирани во стандардите и техничките спецификации според кои истата е произведена.

По извршените испитувања и спроведувањето на техничкиот преглед, независното правно лице издава извештај до корисникот во кој се наведува на недвосмислен начин дали се запазени основните безбедносни барања за опремата која била предмет на испитувања и технички преглед, дадени во стандардите и техничките спецификации според кои истата е произведена.

Во случај на позитивен извештај од испитувањата и техничкиот преглед, независното правно лице ги означува електроенергетските постројки и електричната опрема, со свој знак на непроменлив начин, со јасно обележан датум на изведувањето на активностите. Местото на поставување на ознаките треба да е опишано во техничката документација.

Во случај на негативен извештај независното правно лице е должно да го извести Државниот инспекторат за техничка инспекција.

Извештаите од испитувањата треба да ги чува корисникот и да ги предаде на Државниот инспекторат за техничка инспекција, како и на новото независно правно лице во случај на промена.

Извештаите од техничкиот преглед и периодичните испитувања кои ги составува независното правно лице се во форма предвидена со националните стандарди кои се транспозиција на европските стандарди.

Член 17

Во случај на констатирани отстапувања од одредбите за безбедноста на техничката опрема од член 3 на овој правилник или ако се утврдени ризици за нејзино безбедно функционирање, независното правно лице составува листа на мерки кои треба да бидат спроведени за отстранување на истите.

Листата на мерки треба да одговара на одредбите за исполнување на суштинските безбедносни барања, согласно стандардите и техничките спецификации според кои се произведени електроенергетските постројки и опремата, дадени од производителот.

Листата на мерки која се составува за секој случај на констатирани отстапувања се чува од страна на корисникот и независното правно лице.

Член 18

При користење на техничката опрема независното правно лице води евиденција за техничката опрема од член 3 на овој правилник на која ги спроведува активностите на технички преглед и периодични испитувања во соработка со корисникот. Евиденцијата се води само за техничката опрема која има евиденциски број издаден од Државниот инспекторат за техничка инспекција. Независното правно лице евиденцијата ја води на евиденциски листови.

Евиденцискиот лист за техничката опрема од член 3 на овој правилник најмалку треба да ги содржи следниве податоци:

- изведени технички прегледи и периодични испитувања со нивните датуми;

- податоци за евидентираните промени или реконструкција на техничката опрема;

- податоци за сите релевантни случаи на делување на електричната или не - електричната заштита;

- податоци за преместувањето на електроенергетските постројки;

- податоци за технички прегледи и периодични испитувања во случај на повторно ставање во употреба;
- распоред на периодичните испитувања; и
- податоци за сите видови на интервенции на техничката опрема кои влијаат на нивната безбедност.

Евиденцискиот лист за техничката опрема треба да биде редовно ажуриран до моментот на излегување од употреба на истата.

Член 19

Секоја техничка опрема треба да биде придружена со документација на македонски јазик и неговото кирилско писмо и се состои од:

- техничка документација согласно член 20 од овој правилник;
- упатство за употреба, упатства за одржување и сервисирање кои ги издава производителот; и
- матична книга на техничката опрема согласно член 22 на овој правилник.

Член 20

Техничката документација треба да ги содржи сите податоци за техничката опрема, согласно националните стандарди и технички прописи.

Во случај на непостоење на национален стандард или ако содржината на техничката документација не е опфатена со применливиот национален стандард, техничката документација треба да содржи најмалку:

- податоци за производителот (назив, седиште и регистрација за вршење на соодветна дејност);
- листа на лица кои учествувале во изработката на проектот и техничката документација;
- тип, намена на опремата, номинален напон, номинална струја, номинална моќност, номинален број на вртежи, работна температура, како и други технички параметри кои се утврдуваат со првиот технички преглед;
- листа на безбедносни барања кои ги задоволува техничката опрема;
- листа на применети стандарди, технички спецификации и технички прописи;
- опис на прифатените решенија за отстранување на опасности кои може да ги предизвика техничката опрема при нејзино користење;
- листа на сигурносни уреди и компоненти, уреди за заштита;
- склопен цртеж на опремата со шеми за управување;
- упатства за монтажа (доколку е потребно);
- електрични шеми;
- потребни технички детали, цртежи и пресеци со сите потребни пресметки кои се потребни да се провери сообразноста на техничката опрема со суштествени здравствени и безбедносни барања;
- копија од сертификатите за сообразност на сигурносните уреди и уредите за заштита;
- копија од сертификатите на други уреди, каде е соодветно; и
- извештаи или сертификати од извршени испитувања и проверки на вградените компоненти, уреди и материјали.

Доколку техничката документација е изработена од лице различно од производителот, таа треба да содржи и:

- податоци за проектантот (назив, седиште и регистрација за вршење на соодветната дејност); и
- листа на лица со доказ за завршено соодветно високо образование на лицата кои учествувале во изработката на проектот и техничката документација.

Техничката документација треба да е заверена и потпишана од овластен претставник на производителот или проектантот на техничката опрема.

Член 21

Во случај на постоечка техничка опрема, кога не постои техничка документација или кога не постојат упатства за употреба, одржување и прегледи, сопственикот треба да ги побара од производителот или да побара дополнително изготвување на техничка документација одобрена од независното правно лице за технички прегледи.

Дополнителната техничката документација од став 1 на овој член може да ја изготви и сопственикот, доколку истиот е правно лице и има вработено стручни лица со високо образование од соодветна струка, а за нивно користење треба да добие одобрување од независно правно лице за технички прегледи.

Дополнително изработената техничка документација може да не ги содржи сите податоци, доколку не е можно да се обезбедат (на пр. сертификати за сообразност, податоци за вградени компоненти и уреди и т.н.).

Член 22

Матичната книга на техничката опрема треба да содржи:

- технички податоци;
- податоци за сите главни елементи на техничката опрема и за сите сигурносни уреди и уреди за заштита (производител, тип, технички карактеристики, година на производство, број и тип на сертификат и слично);
- податоци за производител, трговец и монтажер;
- податоци за значајни промени, настанати несреќи, хаварии, задолжително одржување и периодични прегледи;
- податоци за сопственик и одговорно лице; и
- податоци за сервисерот.

VI. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 23

Доколку за постоечката опрема не се поседува документацијата наведена во член 21 на овој правилник, корисникот истата треба да ја обезбеди во рок од 36 месеци од денот на влегување во сила на овој правилник.

Член 24

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

Бр.25-5426/5
19 октомври 2010 година
Скопје

Министер,
Фатмир Бесими, с.р.

ПРИЛОГ 1

1. ВРТЛИВИ МАШИНИ	
Генератори	
S < 10 MVA	
Мерење на омската отпорност на фазните намотки Мерење на импедансата на фазните намотки Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивноста и факторот и факторот на диелектрични загуби Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција Мерење на отпорноста на изолацијата после испитувања со висок напон Мерење на омската отпорност на целата намотка и по пол Мерење на импедансата на целата намотка и пол Мерење на отпорноста нља изолација Испитување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција	на секои 5 год.
S ≤ 10 MVA	
Мерење на омската отпорност на фазните намотки Мерење на импедансата на фазните намотки Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивноста и факторот и факторот на диелектрични загуби Мерење на интензитетот на парцијалните празнења Мерење на струјата на одведување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција Мерење на отпорноста на изолацијата после испитувања со висок напон Мерење на омската отпорност на целата намотка и по пол Мерење на импедансата на целата намотка и пол Мерење на отпорноста на изолација Испитување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција	на секои 3 год.
Мотори	
S < 1 MVA	
Мерење на омската отпорност на фазните намотки Мерење на импедансата на фазните намотки Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивноста и факторот и факторот на диелектрични загуби Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција Мерење на отпорноста на изолацијата после испитувања со висок напон Мерење на омската отпорност на целата намотка и по пол Мерење на импедансата на целата намотка и пол Мерење на отпорноста н ља изолација Испитување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција	на секои 5 год.
S ≥ 1 MVA	
Мерење на омската отпорност на фазните намотки Мерење на импедансата на фазните намотки Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивноста и факторот и факторот на диелектрични загуби Мерење на интензитетот на парцијалните празнења	на секои

Мерење на струјата на одведување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција Мерење на отпорноста на изолацијата после испитувања со висок напон Мерење на омската отпорност на целата намотка и по пол Мерење на импедансата на целата намотка и по пол Мерење на отпорноста на изолација Испитување со висок еднонасочен напон Испитување со висок наизменичен напон со работна фреквенција	3 год
2. ЕНЕРГЕТСКИ ТРАНСФОРМАТОРИ	
напон 400/x kV, 220/x kV, 110/x kV и снага $S \geq 20$ MVA	
Мерење на струјата на магнетизирање Мерење на омската отпорност на контактите од регулационата склопка Мерење на индуктивност на намотките Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивност и фактор на диелектрични загуби Мерење на капацитивноста и факторот на диелектрични загуби $\tan\delta$ на спроводните изолатори (за номинални напони ≥ 123 KVA Хемиска анализа на карактеристиките на трансформаторското масло Гасно-хроматографска анализа на трансформаторското масло	на секои 2 год
35/x kV и снага $S \geq 10$ MVA	
Мерење на струјата на магнетизирање Мерење на омската отпорност на контактите од регулационата склопка Мерење на индуктивност на намотките Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивност и фактор на диелектрични загуби Хемиска анализа на трансформаторското масло	на секои 3 год
10 kV/x и сите снаги	
Мерење на отпорноста на изолација	на 5 год
3. МЕРНИ ТРАНСФОРМАТОРИ	
Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивност и фактор на диелектрични загуби Гасно-хроматографска анализа	на секои 3 год
4. ПРЕКИНУВАЧИ	
Проверка на примарните електрични врски со термовизиска контрола	на 1 год
Мерење на контактниот отпор	на 6 год
Мерење на времето на исклучување и вклучување	по ремонт
5. РАСТАВУВАЧИ	
Проверка на примарните електрични врски со термовизиска контрола	на 1 год
Мерење на контактниот отпор	на 6 год
6. ОДВОДНИЦИ НА ПРЕНАПОНИ - вентилски	
Испитување со краткотраен поднослив напон со работна фреквенција Испитување со поднослив атмосферски импулсен напон	на 5 год
6. ОДВОДНИЦИ НА ПРЕНАПОНИ – метал-оксидни	
Мерење на струјата на одведување	на 5 год
7. КОНДЕНЗАТОРИ	
Мерење на отпорноста на изолација Мерење на капацитивноста на батеријата и на кондензаторските елементи Испитување со висок еднонасочен напон	на секои 5 год

8. ЕЛЕКТРИЧНА ЗАШТИТА	
Проверка на функционалноста на релејната заштита (прекуструјна, термичка, дистантна, диференцијална, роторска, несиметрија и др.)	на 5 год
9. СРЕДСТВА ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА	
Испитување на заштитни чизми и ракавици	на 6 м
Испитување на заштитни мотки и индикатори , изолациони клешти, плочи, шлемови , масички	на 2 год
Испитување на изолациони простирки	на 3 год
10. АКУМУЛАТОРСКА БАТЕРИЈА	
Испитување на батеријата поради проверка на капацитетот и снимање на кривата	на 1 год
Промена на киселина во АКУ батеријата	На 2 год
11. ГРОМОБРАНСКА ИНСТАЛАЦИЈА И ЗАЗЕМЈУВАЊЕ	
Мерење на отпор на работно заземјување Мерење на отпор на заштитно заземјување Мерење на напон на допир и чекорвнатре и надвор од оградата на постројката Мерење на отпор на громобранска инсталација одвоено и со работното заземјување	на 5 год
12. ЕЛЕКТРИЧНИ ИНСТАЛАЦИИ	
Непрекинатост на заштитен проводник и проводникот на главно и додатно изедначување на потенцијалот со мерење на електричниот отпор Мерење на отпор на изолација на нисконапонски проводници и кабли Контрола на исправност на уреди за диференцијална струјна заштита Проверка на секвенца на фази Проверка на отпорност на подови и зидови Проверка на услови за заштита со автоматско исклучување со мерење на отпорноста на колото на грешка Проверка на заштита со автоматско исклучување на напојувањето преку мерење на вкупната отпорност на заземјувачот Проверка на дополнително изедначување на потенцијалот со мерење на импеданса на пристапни, изложени и страни проводни делови	по реконструкција или на секои 5 год

СПОГОДБИ**2851.**

Врз основа на член 156 од КД за вработените во Тутунското стопанство, а во врска со член 277, став 2 од ЗРО („Службен весник на РМ“ бр. 16/10), ОКД за приватниот сектор од областа на стопанството на РМ („Службен весник на РМ“ бр. 60/10 и 84/10), Синдикатот на работниците од Агроиндустрискиот комплекс на РМ и Здружението за тутунско стопанско на ОРМ, склучуваат/донесуваат

СПОГОДБА**ЗА УСОГЛАСУВАЊЕ НА КД ЗА ВРАБОТЕНИТЕ ВО ТУТУНСКОТО СТОПАНСТВО****Член 1**

Во член 1 зборовите: „стопанство“ се заменуваат со зборовите: „приватниот сектор од областа на стопанството“.

Член 2

Во член 2 зборот „дејност“ се заменува со зборовите: „гранка, односно оддел“.

Член 3

Во член 4, став 1 зборовите: „во висина од 5 плати“ се заменуваат со зборовите: „согласно Законот за облигационите односи“.

Ставка 2 од член 3 се брише.

Член 4

Во членот 19 по зборот „договор“ се брише зборот „стопанство“ и се заменуваат со зборовите: „приватниот сектор од областа на стопанството“.

Член 5

Во членот 42, став 2 по зборот „договор“, зборот „стопанството“ се заменува со зборовите: „приватниот сектор од областа на стопанството“.

Член 6

Во членот 57, став 1 зборот „дејност“ се заменува со зборовите: „гранка, односно оддел“.

Член 7

Овие усогласувања на КД за вработените од тутунското стопанство стапуваат во сила со денот на склучувањето, а ќе се применуваат од денот на нивното објавување во „Службен весник на РМ“.

Бр. 0101-114/1

12 октомври 2010 година

Скопје

Организација на
работодавачи
Здружение за тутунско
стопанство
Претседател,
Лидија Групчева, с.р.

Синдикат на работниците
од Агроиндустрискиот
комплекс на Р.Македонија

„АГРО-СИНДИКАТ“

Претседател,
Живко Даневски, с.р.

СОВЕТ ЗА РАДИОДИФУЗИЈА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**2852.**

Советот за радиодифузија на Република Македонија, врз основа на член 52 од Законот за радиодифузната дејност („Сл. весник на РМ“ бр. 100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010), а во согласност со членовите 46 и 51 од истиот Закон, по спроведувањето на Конкурсот за доделување дозвола за вршење радиодифузна дејност објавен врз основа на Одлуката за објавување конкурс бр. 07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10) и Заклучокот бр. 2-2991/3 од 18.10.2010 година, на 20-та седница, одржана на 18.10.2010 година, ја донесе следната

ОДЛУКА**ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ ДОЗВОЛИ ЗА ВРШЕЊЕ РАДИОДИФУЗНА ДЕЈНОСТ (РАДИО) НА ЛОКАЛНО НИВО**

I. Се доделуваат 4 (четири) дозволи за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренос на радио програмски сервиси, на локално ниво, за пренесување преку терестријален предавател (во натамошниот текст: дозволи), и тоа:

- 1 (една) дозвола, за Крива Паланка, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, музичко-говорно радио од општ формат, на македонски јазик, на ДПТУ ЕКО – ПРОЕКТ ДООЕЛ експорт-импорт Крива Паланка;

- 1 (една) дозвола, за Пробиштип, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, музичко-говорно радио од општ формат, на македонски јазик, на Дарко Пановски од Пробиштип;

- 1 (една) дозвола, за Кичево, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, музичко-говорно радио од општ формат, на македонски јазик, на Нада Јосифовска од Кичево, и

- 1 (една) дозвола, за Тетово, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, музичко-говорно радио од општ формат, на албански јазик, македонски јазик и на јазиците на други немнозински етнички заедници (мултиетничко радио), на Мухамет Ајети од Тетово.

II. Дозволите за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренос на радио програмските сервиси на локално ниво, наведени во точка I на оваа одлука, се доделуваат за временски период од 9 (девет) години и истите не можат да се пренесуваат на друго лице.

III. Радио програмските сервиси, од точка I на оваа одлука, ќе се емитуваат и пренесуваат преку терестријален предавател на фреквенции кои ќе бидат определени од страна на Агенцијата за електронски комуникации на РМ.

IV. Советот за радиодифузија ќе ги издаде дозволи за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренос на радио програмски сервиси на локално ниво, наведени во точка I на оваа одлука, врз основа на приложена регистрација во соодветниот регистар како трговски радиодифузни друштва, и одобрената издадени од Агенцијата за електронски комуникации.

V. Трговските радиодифузни друштва мораат да започнат со вршење на радиодифузната дејност најдоцна во рок од 6 (шест) месеци, од денот на доделувањето на дозволи за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренос на радио програмски сервиси на локално ниво.

VI. Субјектите, наведени во точка I на оваа одлука, на кои им се доделуваат дозволи за вршење радиодифузна дејност, се должни во рок од 6 (шест) месеци од денот на доделувањето на дозволите, во целост да ги исполнат условите и барањата на кои се обврзале во Пријавата при конкурирањето.

Советот за радиодифузија ќе изврши увид кај радиодифузерот, пред истиот да започне со работа, со цел да го утврди степенот на исполнување на условите и барањата од конкурсираната документација од нивна страна.

Доколку при увидот се констатира дека радиодифузерот не ги исполнува потребните услови и барања, Советот, по изминувањето на рокот за започнување со вршење на дејноста определен во точка V од оваа одлука, ќе ја одземе дозволата за вршење радиодифузна дејност.

VII. За дозволите се плаќа годишен надоместок за секоја тековна година, почнувајќи од датумот на доделувањето на дозволите за вршење радиодифузна дејност, на сметката на Советот за радиодифузија (жиро сметка 300000000618023, Банка депонент: Комерцијална банка А. Д. Скопје).

Висината на годишниот надоместок за дозволите за наредните години Советот за радиодифузија ќе ја пресметува согласно член 60 од Законот за радиодифузната дејност.

VIII. Во дозволите за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренесување радио програмски сервис на локално ниво, кои се наведени во точка I на оваа Одлука и кои ќе ги издаде Советот за радиодифузија на трговските радиодифузни друштва, ќе бидат содржани податоците утврдени во член 56 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 06/2010).

IX. Агенцијата за електронски комуникации, врз основа на оваа одлука, ќе издаде одобренија за користење на радиофреквенции во согласност со податоците за доделените фреквенции.

X. За користење на радиофреквенциите за радиодифузна и за фиксна служба трговските радиодифузни друштва се должни да плаќаат годишен надоместок пресметан според Правилникот за начинот на пресметка на годишниот надоместок за користење на радиофреквенции, донесен од страна на Агенцијата за електронски комуникации („Службен весник на РМ“ бр. 01/06).

XI. За оваа одлука писмено да се известат сите учесници на Конкурсот за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност (радио), објавен врз основа на Одлуката за објавување конкурс бр.07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10), во рок од 7 (седум) дена од денот на донесувањето на Одлуката.

XII. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

Образложение

Врз основа на член 44, а во согласност со член 45, 46 и 47 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 152/06, 06/2010), на 13-та седница одржана на 14.07.2010 година, Советот за радиодифузија донесе Одлука за објавување конкурс за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност бр.07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10). Советот утврди дека во рок беа доставени вкупно 5 (пет) пријави за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, за пренесување преку терестријален предавател, од кои: 2 (две) пријава за подрачјето на Пробиштип и по 1 (една) пријава за подрачјето на: Кичево, Крива Паланка и Тетово.

Пријавите беа оценувани според критериумите за оценување на пријавите утврдени во Општите, техничките, продукциските, програмските и други услови за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност за радио програмски сервис на локално ниво, за пренесување преку терестријален предавател, кои беа составен дел на Одлуката за објавување конкурс за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност бр.07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10), и им беа познати на сите учесници на конкурсот.

Тие критериуми ги исполнија сите кандидати кои се јавија на објавениот конкурс, и тоа: ДПТУ ЕКО – ПРОЕКТ ДООЕЛ експорт-импорт Крива Паланка, Дарко Пановски од Пробиштип, Влатко Кијајов од Пробиштип, Нада Јосифовска од Кичево и Мухамет Ајети од Тетово.

Меѓутоа, кандидатите кои се наведени во точка I на оваа Дозвола, на кои им се доделуваат дозволи за вршење радиодифузна дејност, беа оценети како поупешни во исполнувањето на критериумите за оценување на пријавите утврдени во Општите, техничките, продукциските, програмските и други услови за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност за радио програмски сервис на локално ниво, за пренесување преку терестријален предавател.

Во смисла на наведеното, кандидатот Влатко Кијајов од Пробиштип, кој поднесе пријава за доделување дозвола за подрачјето на Пробиштип, исто така ги исполни утврдените критериуми, но во споредба со поднесената пријава од страна на Дарко Пановски од Пробиштип, неговата пријава беше оценета со помалку бодови, односно како помалку успешна во исполнувањето на критериумите за оценување на пријавите. Имено, пријавата на кандидатот Влатко Кијајов беше оценета со вкупно 65 бода (10 бода од Секторот за истражување и долгорочен развој, 14 бода од Секторот за економско-финансиски работи, 10 бода од Секторот за програмски работи и 31 бод од Секторот за технологии и информатика). Од друга страна, пријавата на кандидатот Дарко Пановски од Пробиштип беше оценета како поупешна во исполнувањето на критериумите за оценување на пријавите со вкупно 88 бода (15 бода од Секторот за истражување и долгорочен развој, 15 бода од Секторот за економско-финансиски работи, 25 бода од Секторот за програмски работи и 33 бода од Секторот за технологии и информатика).

Врз основа на сето погоре наведено, Советот на 20-та седница, одржана на 18.10.2010 година, одлучи како во диспозитивот на оваа одлука.

Одлуката да се достави до:

- Сите учесници на Конкурсот за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност (радио), објавен врз основа на Одлуката за објавување конкурс бр. 07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10), и

- Агенцијата за електронски комуникации на Република Македонија.

Бр. 07-367
19 октомври 2010 година
Скопје

Совет за радиодифузија
Претседател,
Зоран Стефаноски, с.р.

Правна поука: Учесниците на Конкурсот за доделување дозволи за вршење радиодифузна дејност (радио), објавен врз основа на Одлуката за објавување конкурс бр. 07-177 од 14.07.2010 година („Службен весник на РМ“ бр. 96/10), кои не се задолжни од Одлуката, имаат право во рок од 15 дена од денот на добивањето на известувањето и Одлуката да поднесат тужба до надлежниот суд.

2853.

Врз основа на член 173, став 4 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010) и Заклучокот на Советот бр.02-2991/2 од 18.10.2010 година, а согласно Одлуката на Советот за спроведување постапка на организациона и сопственичка трансформација на постојното јавно претпријатие кое врши радиодифузна дејност - радио на локално ниво „Јавно радиодифузно претпријатие Валандово“ бр. 02-1300/4 од 29.05.2006 година, Советот за радиодифузија на Република Македонија, на 20-та седница одржана на 18.10.2010 година, ја донесе следната

О Д Л У К А**ЗА ДОДЕЛУВАЊЕ ДОЗВОЛА ЗА ВРШЕЊЕ РАДИОДИFUЗНА ДЕЈНОСТ (РАДИО) НА ЛОКАЛНО НИВО**

I. Се доделува 1 (една) дозвола за вршење радиодифузна дејност, на подрачјето - Валандово со најблиската околина, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, говорно - музичко радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции, на македонски јазик, на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово.

II. Радио програмскиот сервис од точка I на оваа Одлука, ќе се емитува и пренесува преку терестријален предавател на фреквенција 91 MHz, на локацијата Валандово.

III. Дозволата за вршење радиодифузна дејност на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово, му се доделува за временски период од 9 (девет) години и истата не може да се пренесува на друго лице.

IV. Во дозволата за вршење радиодифузна дејност, која ќе ја издаде Советот за радиодифузија на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово, ќе бидат содржани податоците утврдени во член 56 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010).

V. За дозволата за вршење радиодифузна дејност од точка I од оваа одлука, не се плаќа годишен надоместок за првата тековна година, која започнува да тече од датумот на доделувањето на дозволата за вршење радиодифузна дејност, односно од 18.10.2010 година.

VI. За користење на радиодифузијата за радиодифузна и за фиксна служба Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово, е должно да плаќа годишен надоместок согласно Правилникот за начинот на пресметка на годишниот надоместок за користење на радиодифузијата на Агенцијата за електронски комуникации („Службен весник на РМ“ бр. 01/06).

VII. Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето, а ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

Образложение

Врз основа на член 173, став 1 и 2 од Законот за радиодифузната дејност („Службен весник на РМ“ бр. 100/05, 19/07, 103/08, 152/08, 6/2010), Советот за радиодифузија на РМ донесе Одлука за спроведување постапка на организациона и сопственичка трансформација на јавното претпријатие кое врши радиодифузна дејност - радио на локално ниво „Јавно радиодифузно претпријатие Валандово“ бр. 02-1300/4 од 29.05.2006 година. По спроведувањето на постапката за трансформација согласно член 173, став 3 од Законот за радиодифузната дејност и поднесената пријава бр. 08-3626/1 од 04.11.2009 година со придружната документација до Советот за добивање дозвола за вршење радиодифузна дејност, Советот за радиодифузија на Република Маке-

донија врз основа на член 173, став 4 од Законот за радиодифузната дејност на 20-та седница одржана на 18.10.2010 година, донесе Заклучок бр. 02-2991/2 од 18.10.2010 година, на Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово да му се издаде дозвола за вршење радиодифузна дејност, на подрачјето на Валандово, за емитување и пренос на радио програмски сервис на локално ниво, говорно - музичко радио од општ формат во кое застапените видови програми остваруваат најмалку две од трите медиумски функции, на македонски јазик.

Врз основа на наведеното, се одлучи како во диспозитивот на оваа одлука.

Одлуката да се достави до:

- Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово;

- Агенцијата за електронски комуникации на Република Македонија.

Бр. 07-368 Совет за радиодифузија на РМ
19 октомври 2010 година Претседател,
Скопје **Зоран Стефаноски, с.р.**

Правна поука: Трговското радиодифузно друштво РАДИО ВАЛАНДОВО ДОО Валандово, има право во рок од 15 дена од денот на добивањето на известувањето и Одлуката да поднесе тужба до надлежниот суд.

2854.

Советот за радиодифузија на РМ врз основа на член 37, став 2, алинеја 5 и член 62, став 1, алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Сл.весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/08, 152/08 и 6/2010), а во согласност со член 19, став 2, алинеја 10 и член 20, став 1, алинеја 1 и 3 од Деловникот за работа на Советот (Пречистен текст) и Заклучокот на Советот, бр.02-2991/4 од 19.10.2010, постапувајќи по известувањето на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с. Црнилишта, општина Долнени, бр.03-2969/1 од 8.10.2010 година, со приложено правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, Ст.бр.141/2010 на Основниот Суд Прилеп, на својата 20-та седница, одржана на 18.10.2010 година донесе

РЕШЕНИЕ**ЗА ПРЕСТАНОК НА ВАЖНОСТА НА ДОЗВОЛАТА ЗА ВРШЕЊЕ РАДИОДИFUЗНА ДЕЈНОСТ, БР. 07-2045/1 ОД 18.06.2007 НА РАДИО ДИFUЗНОТО ДРУШТВО „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ С.ЦРНИЛИШТА, ОПШТИНА ДОЛНЕНИ**

1. СЕ УВАЖУВА известувањето, бр. 03-2969/1 од 8.10.2010 година на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, со приложеното правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, Ст.бр.141/2010 на Основниот Суд Прилеп.

2. ПРЕСТАНУВА ДА ВАЖИ дозволата за вршење радиодифузна дејност, бр.07-2045/1 од 18.06.2007 на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, за терестријално емитување на програмски сервис говорно музичко радио со претежно информативен општ формат, на албански јазик, со опфат на слушаност на локално ниво - општина Долнени.

3. Ова решение влегува во сила по неговата конечност и истото ќе се објави во „Службен весник на РМ“.

4. Тужбата не го одлага извршувањето на решението.

Образложение

Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с. Црнилишта, општина Долнени, е имател на дозвола за вршење радиодифузна дејност, бр.07-2045/1

од 18.06.2007, за терестријално емитување на програмски сервис говорно музичко радио со претежно информативен општ формат, на албански јазик, со опфат на слушаност на локално ниво - општина Долнени.

Предметниот радиодифузер на 08-ми октомври 2010 година, достави допис, бр.03-2969/1, со кој го извести Советот за радиодифузија на РМ дека поради економски и финансиски проблеми отворило стечајна постапка пред Основниот Суд Прилеп, информирајќи дека со правосилна судска одлука постапката е завршена и дека наведениот радиодифузер престанува да функционира односно да постои.

Во прилог на своето известување, Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, достави и примерок од правосилното судско решение за заклучување на стечајната постапка, Ст.бр.141/2010. Видно од решението, врз основа на спроведеното книговодствено вештачење, Судот констатирал дека радиодифузот има обврски спрема: едно вработено лице, Агенцијата за електронски комуникации, во износ од 22.000,00 денари и Советот за радиодифузија на РМ, во износ од 10.000,00 денари. Со оглед дека врз основа на изведените докази Судот утврдил дека радиодифузот е неспособен за плаќање, а имотот не е доволен за намирување на трошоците на постапката, поради што одлучил да ја отвори стечајната постапка и истата да не ја спроведува, но да ја заклучи. Во диспозитивот на решението, Судот одлучува Централниот регистар по правосилноста на ова решение да го брише Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени од трговскиот регистар. Решението за заклучена стечајна постапка, Ст.бр.141/2010 на Основниот Суд Прилеп, станало правосилно на 28.09.2010 година.

Советот за радиодифузија на РМ, на 13-ти октомври 2010 година, изврши увид во податоците на Интернет дистрибутивниот систем на Централниот регистар на РМ и констатирал дека Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, е избришано од регистарот на трговски друштва.

Со оглед дека член 62, став 1 алинеја 4, Законот за радиодифузната дејност („Сл.весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/2008, 152/2008 и 06/2010) пропишува дека дозволата престанува да важи ако настапи стечај на имателот на дозволата, а имајќи во предвид дека Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, до Советот достави Правосилно судско решение, Ст.бр.141/2010 на Основниот Суд Прилеп, како доказ дека настапил стечај, Советот констатира дека се исполнети законските претпоставки за престанок на важноста на дозволата за вршење радиодифузна дејност, бр.07-2045/1 од 18.06.2007. Врз основа на тоа, Советот го уважи известувањето на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, бр.03-2969/1 од 8.10.2010 година, со приложеното правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, Ст.бр. 141/2010 на Основниот Суд Прилеп.

Следствено на сето погоре наведено, Советот за радиодифузија на РМ, постапувајќи по известувањето на Радио дифузното друштво „РАДИО РИНИА - 200“ ДООЕЛ с.Црнилишта, општина Долнени, бр.03-2969/1 од 8.10.2010 година, со приложено правосилно судско решение за заклучена стечајна постапка, Ст.бр.141/2010 на Основниот Суд Прилеп, врз основа на член 37, став 2, алинеја 5 и член 62, став 1, алинеја 4 од Законот за радиодифузната дејност („Сл.весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/08, 152/08 и 06/2010), а во согласност со член 19, став 2, алинеја 10 и член 20, став 1, алинеја 1 и 3 од Деловникот за работа на Советот (Пречистен текст) и Заклучокот на Советот, бр.02-2991/4 од 19.10.2010 година, донесе решение како во диспозитивот.

Согласно член 211, став 5 од Законот за општата управна постапка („Сл.весник на РМ“ бр. 38/2005, 110/2008) и одредбите од Законот за радиодифузната дејност („Сл.весник на РМ“ бр.100/05, 19/07, 103/2008, 152/2008 и 06/2010), се утврди дека тужбата не го одлага извршувањето на решението.

Упатство за правно средство: Против ова решение, незадоволната странка може да поднесе тужба до Управниот суд на РМ во рок од 15 дена по приемот на истото.

Бр. 07-370 Совет за радиодифузија на РМ
20 октомври 2010 година Претседател,
Скопје **Зоран Стефаноски, с.р.**

СОВЕТ ЗА СУДСКА СЛУЖБА

2855.

КОДЕКС НА ЕТИКА НА ВРАБОТЕНИТЕ ВО СУДСКАТА СЛУЖБА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

Овој кодекс е збир на етички начела и правила на однесување кои секој вработен во судската служба е должен да ги почитува за време на вршењето на судската служба.

Основни принципи

Член 2

Вработениот во судската служба во вршењето на работите и работните задачи се води од следните основни принципи:

- професионалност,
- одговорност,
- стручност,
- совесност,
- ефикасност,
- ефективност,
- навременост,
- уредност, и
- чесност.

Однесување на вработен во судската служба

Член 3

Вработениот во судската служба во вршењето на работите и работните задачи треба:

- да се однесува пристojно и долично,
- да не предизвикува конфликтни ситуации или однесувања кои штетно би влијаеле на интересот и угледот на судот,
- да го почитува утврдениот распоред на работното време.

Вработениот во судската служба со начинот на неговото облекување треба да остава впечаток на пристojност и деловност.

Вработениот во судската служба треба да се однесува со почит и учтиво кон останатите вработени во судот, граѓаните и странките.

Извршување на обврски

Член 4

Вработениот во судската служба зададените задачи треба да ги извршува чесно, совесно, стручно, навремено, ефикасно, ефективно, целосно и одговорно.

Вработениот во судската служба, без одлагање, ги извршува своите работни задачи и наредбите и задолженијата зададени од страна на претпоставениот, освен ако истите се спротивни на закон.

Вработениот во судската служба работите и работните задачи ги извршува самостојно придржувајќи се до соодветните правила и постапки.

Вработениот во судската служба работите и работните задачи ги врши непристрасно и без предрасуди со еднаков третман кон останатите вработени во судот, граѓаните и странките.

Вработениот во судската служба ги врши работите и работните задачи без политички влијанија, притисоци од службени лица или било кои други лица кои се засегнати од одлука или делување на судот каде истиот е вработен.

Заштита на податоци и дискреција

Член 5

Вработениот во судската служба со податоците кои ги добил при вршење на своите работи и работни задачи треба да постапува согласно законските прописи, обезбедувајќи притоа соодветна тајност и заштита на истите.

Вработениот во судската служба ја почитува приватноста на вработените во судот, граѓаните и странките и обезбедува дискреција на податоците кои ги добил при вршење на своите работи и работни задачи.

Вработениот во судската служба со своето работење обезбедува ефикасно, ефективно и економично управување и користење на материјалните средства, опремата и другите предмети во судот со кои работи и укажува на несоодветно располагање со истите.

Активности надвор од работното место

Член 6

Вработениот во судската служба нема да превзема активности надвор од работното место, кои негативно ќе влијаат врз неговото професионално однесување, а со тоа негативно ќе влијаат и врз судството.

Вработениот во судската служба може да биде ангажиран односно да извршува работи надвор од работното место, доколку истите не се во судир со неговиот статус како вработен во судската служба. Извршувањето на ваквите работи се врши исклучиво надвор од работното време и место.

Вработениот во судската служба нема да прифати односи на соработка со лица или организации кои имаат или имале интерес од одлуките или постапките на судот во кој е вработен во изминатата година.

За извршување на работите надвор од работното место, вработениот во судската служба задолжително го известува судскиот администратор, односно претседателот на судот во судовите каде нема судски администратор.

Вработениот во судската служба нема да дозволи личниот финансиски интерес да дојде во конфликт со неговата положба и статус на вработен во судската служба.

Финансискиот интерес вклучува каква било корист за вработениот во судската служба, неговото семејство, роднините, пријателите, за физички и правни лица со кои има или имал деловни врски.

Вработениот во судската служба, за себе или за друг, не бара и не прима подароци, услуги, помош или каква било друга корист, која би можела да има влијание или да се чини дека ќе има влијанија на неговото постапување со што би се довел во прашање неговиот професионален пристап кон работата и работните задачи кои ги извршува.

Вработениот во судската служба нема да прифати подароци или благодарност која би се сметала како награда за работата чие извршување е негова должност.

Политичка активност

Член 7

Вработениот во судската служба има право самостојно и независно да го остварува своето избирачко право.

Вработениот во судската служба своите работи и работни задачи ги извршува на политички неутрален начин.

Вработениот во судската служба не го изразува и застапува своето политичко уверување во вршење на работите и работните задачи.

Вработениот во судската служба во односите со граѓаните и правните лица, како и во односите со другите вработени во судот, нема да ја искажува, истакнува или посредно да ја стави до знаење својата припадност кон одредена политичка партија.

Вработениот во судската служба нема да ги обврзува вработените во судот да се придружат кон одредена политичка партија ниту ги поттикнува да го сторат тоа ветувајќи им напредок во кариерата.

Пријавување

Член 8

Вработениот во судската служба кој смета дека од него се бара да постапува спротивно на одредбите на овој кодекс тоа го пријавува до судскиот администратор, односно до претседателот на судот во судовите каде нема судски администратор.

Вработениот во судската служба го известува судскиот администратор, односно претседателот на судот во судовите каде нема судски администратор, и кога смета дека постои кршење на одредбите на овој кодекс од страна на други вработени во судот.

Вработениот во судската служба кој го доставува известувањето од став 1 и 2 од овој член несмее истото да го прави за остварување на лични интереси.

Вработениот во судската служба кој извршил пријавување од став 1 и 2 од овој член врз разумна основа и со чесни намери неможе да биде повикан на одговорност за пријавувањето.

Спроведување на овој кодекс

Член 9

За постапување спротивно на овој Кодекс вработениот во судската служба одговара дисциплински согласно одредбите од Законот за судска служба.

Завршна одредба

Член 10

Овој кодекс влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на РМ“.

ССС.Бр. 67/10
15 септември 2010 година
Скопје

Совет за судска служба
на Република Македонија,
Лидија Неделкова, с.р.

www.slvesnik.com.mk
contact@slvesnik.com.mk

Издавач: ЈП СЛУЖБЕН ВЕСНИК НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА, ц.о.-Скопје
бул. "Партизански одреди" бр. 29. Поштенски факс 51.
Директор и одговорен уредник - Тони Трајанов.
Телефон: +389-2-55 12 400.
Телефакс: +389-2-55 12 401.

Претплатата за 2010 година изнесува 9.200,00 денари.
„Службен весник на Република Македонија“ излегува по потреба.
Рок за рекламирање 15 дена.
Жиро-сметка: 300000000188798.
Депонент на Комерцијална банка, АД - Скопје.
Печат: ГРАФИЧКИ ЦЕНТАР ДООЕЛ, Скопје.

ISSN 0354-1622

2010140